DE DOCHTER VAN DEN KOZAK.

IC-0 K

DE

DOCHTER VAN DEN KOZAK.

EEN HISTORISCH VERHAAL VOOR MEISJES

DOOR

AGATHA.

MET VIER PLATEN.

BIBLIOTHEEK EN LEESZALEN
DER GEMEENTE ROTTERDAM

LEIDEN,
FIRMA VAN DEN HEUVELL & VAN SANTEN.

P 065 445 414
B 1000 817 612-8

Informatiecentrum Jeugdlectuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

88-42

Inhoud.

	Blz.
HET NIEUWE ZIJDEN KLEEDJE	1
EENE GEHEIMZINNIGE ONTMOETING	9
DE VREEMDELING	15
EEN TREURIGE DAG	19
IN DE KAMER DER KEIZERIN	25
EENE DWERGENBRUILOFT	32
HET GROOTE FEEST TE ZARSKO-CELO	37
IN DE HERMITAGE	46
HET EINDE VAN HET FEEST	51
DE GEVANGENIS TE CASAN	67
DE GESCHIEDENIS VAN HET KRUISJE	73
EENE NACHT IN DE BOEKERIJ	86
MILNA'S TERUGREIS NAAR ROMANOWNA	90
HET ONDERZOEK VAN DEN PRIOR	96
DE WIJDING VAN HET WATER	102
WREEDE TELEURSTELLING	109
EEN GESPREK VAN MILNA MET OTTEKESA	113
HET DINER	118
EEN ONGELUK	125
AAN HUIS BIJ DOKTOR DIMSDALE	132

EENE VERSCHRIKKELIJKE ONTDEKKING 137
HET VERHAAL VAN DEN HEER LOWITZ 144
DE REIS VAN ROMANOWNA 150
DE GEVANGENNEMING VAN PUGATSCHEFF 157
SIMBIRSKI 172
HET ONTDEKTE GEHEIM 178
DE SPINSCHOOL 183
OUDE BEKENDEN 193
HET BEZOEK IN DE GEVANGENIS 199
HET VERHAAL VAN PUGATSCHEFF 207
HET VERVOLG VAN DE GESCHIEDENIS 216
NOG EEN BEZOEK BIJ DE KEIZERIN 226
ROMANOWNA TE PETERSBURG 230
EEN GEWAAGDE STAP 241
EENE BLOEM 247
TREURIGE INBEELDING 256
EEN VOORSTEL VAN DOKTOR DIMSDALE 259
VELE BIJZONDERHEDEN EN EEN HUWELIJK 264

Het nieuwe zijden kleedje.

Het is in den kouden winter van het jaar 1778 dat dit verhaal een aanvang neemt en ons verplaatst in het paleis van CATHARINA de tweede, die toen keizerin aller Russen was. Binnen de muren van dat paleis zou men bijna niet hebben kunnen gelooven dat het buiten zoo bitter koud was; want reeds in de voorportalen en de lange gangen bragten de groote houtvuren, die dag en nacht in de steenen kagchels brandden, eene verkwikkende en aangename warmte te weeg; en daarbij weerden de driedubbele deuren en vensters elken kouden togt af. Het woord, „koude" was dan ook voor de bewoners van dat prachtige gebouw bijna niets meer dan een klank, en althans op dit oogenblik dacht er zeker niemand binnen die muren aan dat er zoo vele arme en zwakke menschen de slagtoffers van de felle vorst werden.

Zonder ons op te houden willen wij maar dadelijk onze lezers binnenleiden in de kamer van prinses ROMANOWNA, die zich laat kleeden voor de partij, welke er dien avond ter harer eere zal worden gegeven.

Het is een niet onaardig schouwspel dat die kamer oplevert, want twee fraaije kristallen kroonen hangen aan den zolder en de dubbele rijen waskaarsen die er op branden verspreiden

een prettig licht door het smaakvol gemeubileerde vertrek. Twee groote staande spiegels, die in het midden der kamer juist tegenover elkander tusschen de kroonen zijn geplaatst, maken het de eigenares van die kamer zoo gemakkelijk mogelijk om zich zelve te bekijken of liever te bewonderen, want dit is het dat zij doet op het oogenblik dat wij binnen komen.

De kamenier heeft juist haar kleedje digt geregen en gezegd: „Nu, prinses, nu moogt ge kijken.”

MILNA WOLODNA was eigentlijk voor ROMANOWNA veel meer dan alleen kamenier; want door het gedurig te zamen zijn schenen de beide jonge meisjes eer vriendinnen dan wel meesteres en dienstbare te zijn, en zij hadden steeds zooveel te praten dat ROMANOWNA gewoonlijk nadat zij gekleed was nog een geruimen tijd bleef vertellen of luisteren. MILNA was vrolijk en levendig van aard en niemand zou zich ligt met haar vervelen; maar dezen avond was zij zoo bijzonder stil en afgetrokken, dat zij bijna geen woord sprak. ROMANOWNA lette er evenwel niet veel op, zoo vervuld was zij met het nieuwe costuum dat zij aan zou krijgen.

„Bah! eene prinses blij met eene nieuwe japon,” hoor ik de eene of andere mijner lezeressen verwonderd uitroepen, „en wat was er dan voor bijzonders aan dat nieuwe kleed?”

Wel, het was een allerliefst japonnetje van fransche zijde. Tegenwoordig is er in Rusland even weinig buitengewoons aan een zijdje als bij ons; maar in het jaar waarin wij nu verplaatst zijn was die stof daar nog niet bekend, en de keizerin en ROMANOWNA zouden heden avond voor het eerst in zijden japons verschijnen. Stel u nu eens voor dat ge nog nooit zijde hadt gezien, en dat niemand om u heen die kende, en dat gij dan voor het eerst gedoscht zoudt zijn in zoo'n prachtig glanzend kleedje, en dat ge een beetje ijdel waart — en dat was ROMANOWNA — wel, dan zou het u

immers even zoo gaan, en zoudt ge er ook naar verlangen om u zelve te bekijken, en er niet op hebben gelet dat zij die u hielp een weinig afgetrokken was.

Toen MILNA binnenkwam had zij de japon in een doos en zette die in een hoek der kamer neder.

„Toe, laat mij eens spoedig kijken, MILNA,” zeide ROMANOWNA naar de doos gaande, „'k ben zoo nieuwsgierig.”

„Neen, neen,” antwoordde MILNA plagend, „ge moogt haar niet zien voor dat gij geheel gereed zijt.”

„Kom, malligheid,” zeide ROMANOWNA, „doe die doos toch open.”

„Neen, stellig niet,” zeide MILNA deftig, „ik heb vast besloten om u dezen keer uw zin eens niet te geven.”

„En als ik het u nu eens beval als uwe gebiedster?” vroeg ROMANOWNA.

„Dat zult ge niet doen,” antwoordde MILNA, „want daarvoor ken ik u veel te goed. Maar komaan, mijne gebiedster,” vervolgde zij op spottenden toon, terwijl zij voor ROMANOWNA neêrknielde, „steek mij uwen voet maar eens toe, dan kan ik u uwe danslaarsjes aanrijgen.”

„Denkt gij,” vroeg ROMANOWNA, terwijl MILNA haar de wit satijnen laarsjes aanreeg, die met een smal randje hermelijn omzet waren, „dat ik er goed zal uitzien?”

„Ongetwijfeld,” hernam MILNA achteloos.

„Weet gij, MILNA,” vroeg ROMANOWNA weder, „dat de keizerin voornemens is om dezen winter een prachtig feest te Zarsko-Celo te geven?”

„Neen,” zeide MILNA kortaf, terwijl zij uit hare knielende houding opstond.

„Ja,” zeide ROMANOWNA opgewonden, „een zoo prachtig feest als er nog nooit in Rusland is geweest. Ik geloof dat er vuurwerk uit Parijs voor zal worden ontboden. Begrijp toch, eens MILNA, wat dat prachtig zal zijn. Maar,” voegde

zij er in denzelfden adem bij, terwijl zij van haren stoel opsprong, „ik moet toch eens kijken wat ge daar voor bijzonders aan mijne haren doet."

„Geduld, geduld, mijne schoone prinses," was het antwoord van MILNA, terwijl zij ROMANOWNA tegen hield, „ik heb nu eens vast besloten dat ge geen blik in den spiegel zult slaan, voor dat ge geheel gereed zijt en ik u verlof geef om u zelve naar hartelust te bewonderen."

„Nu, ik zal mij dan maar onderwerpen," zeide ROMANOWNA, terwijl zij weder ging zitten, „maar 't is toch alles behalve prettig, dat ik niet eens mij zelve mag bekijken als ik wil."

„Er zijn wel minder prettige dingen," zeide MILNA somber en half binnensmonds.

ROMANOWNA verstond haar niet, want MILNA bukte zich juist om de japon uit de doos te krijgen.

„Nog niet kijken," beval MILNA, en hield het kleedje achter zich toen de prinses omkeek.

„Nu dan," zeide ROMANOWNA en kneep hare oogen stijf digt, „ik beloof stellig om ze niet te openen voor dat gij mij permissie geeft."

En werkelijk hield zij de oogen digt tot dat MILNA haar, nadat zij de japon van voren en van achteren met een wit zijden koordje vast had geregen, bij de hand nam en tusschen de beide spiegels geleidde.

„Welnu, prinses?" vroeg MILNA, nadat ROMANOWNA eenigen tijd in stilte had gekeken.

„Ik kan bijna niet zeggen hoe mooi ik het wel vind," zeide ROMANOWNA.

ROMANOWNA wist zeer goed dat zij een mooi meisje was: want, behalve dat elke spiegel haar dit deed zien, was het haar al tot vervelens toe gezegd en toegefluisterd; maar op dit oogenblik stond zij zelve geheel verbaasd over hare schoonheid, die zoo schitterend uitkwam door die rijke en smaakvolle kleeding.

Haar rose-zijden kleedje was geheel gegarneerd met echte kant en zat als aangegoten, zoo als men zegt, en op hare donkere krullen was een soort van kransje van witte veeren en parelen vastgehecht, dat haar allerbeelderigst stond. Het was een lust om naar haar te kijken; en toch keek MILNA wel over den schouder der prinses heen in den spiegel, maar waren hare gedachten blijkbaar ergens anders en zag zij, ofschoon hare oogen op ROMANOWNA's beeldtenis gevestigd waren, in het geheel niets. ROMANOWNA keek en keek, regts en links; keerde zich een beetje ter zijde af, om beter in den tegenovergestelden spiegel te kunnen zien hoe het kleed van achteren er uitzag; maakte eenige danspassen, om de golvende beweging der zijde te kunnen gadeslaan; en zeide eindelijk, terwijl zij zich met eene plotselinge beweging naar MILNA toekeerde: „Prachtig, waarlijk prachtig, ge hebt er alle eer van en ik ..... maar hoe nu? weent gij?" vroeg zij, zich zelve in de rede vallende, „wat scheelt er aan, MILNA?"

„Niets, in het geheel niets," antwoordde MILNA ontwijkend, terwijl zij met haar voorschootje een traan afveegde, die ondanks haar zelve over hare wangen rolde.

„Niets?" vroeg ROMANOWNA. „Weent gij dan geheel zonder reden? Neen, dat geloof ik niet, gij zijt geen meisje om zonder aanleiding te schreijen. Toe, zeg mij eens wat u deert?"

„Dat kan en mag ik niet," zeide MILNA.

„Kan en mag," herhaalde ROMANOWNA, hare lipjes een weinig minachtend krullende, „ge kunt en moogt niet alleen, maar ge moet zelfs, want ik sta er vast op om als uwe meesteres alles te weten wat u deert, en .... maar MILNA," vroeg ROMANOWNA, zich zelve half aarzelend in de rede vallende, „het is toch geene jaloezy die u doet weenen?"

„Neen, waarlijk niet," zeide MILNA blijkbaar eenigzins verontwaardigd over deze veronderstelling, terwijl zij de uitgetrokken kleederen der prinses bij elkander nam.

„Kom, laat dat goed maar blijven," zeide ROMANOWNA, „ga hier bij mij zitten en vertel mij wat u droevig maakt," en bij deze woorden liet zij zich op de sopha vallen en trok zij MILNA met zachten dwang naast zich.

„Voorzigtig, prinses, pas toch op uwe japon," waarschuwde het meisje.

„O, ik denk nu niet aan mijne japon," antwoordde ROMANOWNA, „ik wil nu maar weten welk verdriet gij toch hebt."

„Ik heb zooveel verdriet niet," antwoordde MILNA, „die tranen kwamen onwillekeurig in mijne oogen."

„Neen, onwillekeurig weent men niet," zeide ROMANOWNA, „maar ge wilt mij niet zeggen wat u deert."

„Ik wil wel, maar ik mag niet," verzekerde MILNA.

„En waarom moogt ge niet?" vroeg ROMANOWNA.

„Gij weet," zeide MILNA, „dat ieder die in uwe dienst is het bevel heeft gekregen om u nooit treurige dingen te vertellen."

„Een zeer dwaas bevel," zeide ROMANOWNA, „maar ik sta er op dat gij mij toch alles verhaalt wat u droevig maakt, en ik geef er u mijn woord op dat ik zal doen wat ik kan om uw leed te verzachten."

„Het is te laat," zeide MILNA somber, „prinses," voegde zij er vragend bij, „weet gij wat het geweten is?"

„Ja wel," antwoordde ROMANOWNA onverschillig. „Maar wat deert u nu toch?"

„De stem van mijn geweten beschuldigt mij," zeide MILNA plegtig, „en daarom ben ik droevig."

ROMANOWNA, die zeker een geheel ander antwoord had verwacht, zweeg eenige oogenblikken stil en zeide toen: „kom zet die denkbeeldige stem maar uit uwe gedachten: kijk zoo droevig niet meer en word weder mijne oude vrolijke MILNA."

„Die stem laat zich zoo gemakkelijk niet tot zwijgen brengen," zeide MILNA zacht.

„Maar waarover beschuldigt dat geweten u dan toch?" vroeg ROMANOWNA luchthartig, „ik ben zeer tevreden over uwe diensten, en ....."

„Ik zal het u zeggen," zeide MILNA ernstig haar in de rede vallende. „De jufvrouw, die tot nog toe de kleederen voor de keizerin en voor u maakte, is ziek geworden en kon, hoewel zij had aangenomen deze japons te maken, ze dus zelve niet naaijen. Een nichtje van mij, die zeer handig was, maar eene zeer zwakke gezondheid had, vernam dat die modemaakster ongesteld was en schreef aan mij of ik hare diensten aan de keizerin wilde aanbieden. Mijn nichtje was mismaakt en zeer leelijk en daarom, of ik weet eigentlijk zelve niet waarom," zeide MILNA stotterend, „schreef ik haar terug, dat ik mij niet goed met die zaak kon bemoeijen, en dat ik haar ried om maar liever zelve aan de modemaakster om werk te vragen."

„Welnu," zeide ROMANOWNA, daar MILNA even zweeg, „daar zie ik zoo veel kwaad niet in."

„Ik *wist*," vervolgde MILNA met nadruk, „dat mijn nichtje stellig geen geld genoeg had, om zonder eenige zekerheid de reis naar Petersburg te ondernemen, en dat hare zwakke gezondheid zeker een schok zou krijgen door mijne onvriendelijkheid, en dan wist ik ook, dat de modemaakster een veel te inhalig mensch is, om het arme meisje genoeg te betalen als niemand zich voor haar bemoeide."

„En kwam zij?" vroeg ROMANOWNA met belangstelling.

„Zij kwam en zij heeft dit prachtige kleed geheel gemaakt, maar ....." en MILNA hield even op, daar tranen haar het spreken verhinderden, „het heeft haar het leven gekost."

Verbazing en afgrijzen teekenden zich op het gelaat van ROMANOWNA bij deze woorden. „Heeft het maken van dit kleedje aan iemand het leven gekost?" vroeg zij eindelijk.

„Ja, de modemaakster gaf zoo weinig geld aan mijn nichtje, dat zij het kamertje dat zij afgehuurd had niet behoorlijk kon laten verwarmen," zeide MILNA, „en even nadat zij met ongelooflijke inspanning de laatste hand aan dit kleedje had gelegd, viel zij van vermoeidheid en koude magteloos neder en vroor waarschijnlijk dood."

„Ontzettend!" riep ROMANOWNA uit, terwijl een traan uit hare oogen opwelde. „Dat arme meisje!"

„Hare arme familie is het meeste te beklagen," zeide MILNA, „want het meisje had dien stap gedaan in de hoop, dat zij hare ouders eens eene goede tegemoetkoming zou kunnen geven."

„O! maar voor hen zal de keizerin wel willen zorgen," zeide ROMANOWNA op stelligen toon.

„Spreek er liever maar niet over tegen de keizerin," zeide MILNA, „want ik zou mijn ontslag krijgen als men bemerkte dat ik u zulke sombere dingen vertelde."

„Mijne moeder zal even als ik getroffen zijn over zulk een ongeluk en gaarne doen wat zij kan, om die ongelukkigen te helpen," zeide ROMANOWNA.

„Als de gril van het oogenblik het zoo eens mede brengt," sprak MILNA half binnensmonds.

„Beleedig de keizerin niet, MILNA," zeide ROMANOWNA, „ge zult zien dat ik alles gedaan zal krijgen wat ik vraag voor die ongelukkige familie. Vertel mij maar eens hoe die menschen heeten en waar zij wonen."

MILNA bedacht zich even en antwoordde, toen ROMANOWNA nog eens dezelfde vraag herhaalde, met een ligten blos maar met duidelijke stem: „De naam is PUGATSCHEFF en het dorp heet Krasnogorsk."

Naauwelijks had MILNA deze woorden gezegd of er werd aan de deur geklopt en er kwamen eenige hofdames de prinses halen, om haar naar de receptiezaal te geleiden. Haastig stond zij op, liet hare japon door MILNA nog een weinig verschikken, fluisterde deze in dat zij maar weer vrolijk moest worden, en vergat spoedig het geheele treurige verhaal te midden van het feestgewoel. Wij zullen haar daar evenwel niet volgen, maar ons liever voor het oogenblik bij MILNA bepalen.

Eene geheimzinnige zamenkomst.

Zoodra de deur achter ROMANOWNA gesloten was, liet MILNA zich weder op de sopha nedervallen en bedekte haar gelaat met beide handen. „Hoe luid klopt mijn hart," zeide zij in zich zelve. „En waarom toch? wat heb ik toch eigentlijk gedaan? Immers niets. Vreemd, de dood van die arme SOPHIE heeft mij niet half zoo beangstigd als deze kleine leugen, en toch kan ik niet inzien dat ik nu zoo heel veel kwaad heb gedaan; want ik heb wel eene onwaarheid gezegd door een verkeerden naam te noemen, maar ik deed het immers op zijn bevel. Wel ja, ik maak mij noodeloos zoo vele bezwaren. Kom," vervolgde zij opspringende, „laat ik liever eens zien wat de belooning zal zijn voor deze kleine dienst," en naar de kast toegaande haalde zij er een langen mantel uit van purperkleurig fluweel, met een rand van bont omzet, sloeg dien om hare schouders en bevestigde hem van boven aan den hals met een breeden gouden haak, dien zij uit een doosje nam, en zette vervolgens een soort van kroontje op, dat ROMANOWNA tusschenbeide droeg.

„Die kleeding past mij nu niet," zeide zij, „omdat ik slechts een kamermeisje ben, maar wat staat het mij toch goed," dacht zij, terwijl zij zich met niet minder welbehagen bekeek

dan ROMANOWNA eenige oogenblikken vroeger: „hoe regt gelukkig moet men toch zijn als men rijk is en als men altijd zoo prachtig gekleed kan zijn. ROMANOWNA vroeg mij of ik jaloersch op haar was, he! dat zou nooit in mij opkomen, neen, ik houd veel te veel van haar om ooit aan jaloezy te denken; maar toch zal ik zeer blijde zijn als die geheimzinnige vreemdeling zijn woord houdt, en ik in het bezit ben van al die beloofde pracht. Ha! dat zal een prettige tijd worden ..... maar komaan," vervolgde zij, nadat zij eenige oogenblikken in hare eigene aanschouwing verdiept was gebleven, „weg met die geleende veeren," en bij deze woorden ontdeed zij zich van mantel en kapsel, en bergde ze weder weg met de kleederen der prinses.

„Nu zal ik eens gaan zien," zeide zij, hardop sprekende, alsof zij zich zelve daardoor bemoedigen wilde, „wat de vreemdeling mij te zeggen zal hebben. Ik wilde wel dat ik al weder terug was, want ik zie er bepaald tegen op om op dit uur van den avond nog zoo alleen te moeten uitgaan. Ik zal er mij maar warm instoppen, ofschoon mijn bloed genoeg jaagt om mij warm te houden. Zou ik verkeerd doen met naar den vreemdeling te luisteren?" vroeg zij zich zelve nadenkend af. „Wel neen," vervolgde zij, dadelijk dit denkbeeld verwerpende, „hij bragt mij immers God's bevel over, en ..... wel neen! ik ben een dwaas meisje om mij zelve zoo te verontrusten," en hare alleenspraak eindigende, verliet zij de kamer, de zorg voor het uitdoen der kaarsen aan de mindere bedienden overlatende. Daarop hulde zij zich in een zeer dikken mantel met een kap er op, en begaf zich naar beneden, waar haar een slaaf naderde die haar vroeg: „of zij de verwachte persoon was?"

MILNA knikte toestemmend en volgde hem daarop in stilte. Een draagkoetsje stond voor haar gereed en, zoodra zij er plaats in genomen had, droegen vier slaven haar met onge-

loofljke snelheid een eind voort. Hoe ver zij ging en waar zij naar toe ging wist zij niet, maar zij wist wel dat haar hart luider en luider begon te kloppen, terwijl zij daar zat met de handen tegen haar brandend hoofd gedrukt. Om zich wat af te leiden trachtte zij de voetstappen te tellen van de slaven die nog altijd op een sukkeldrafje voortliepen, maar dat geluid vermeerderde slechts haren inwendigen angst. Eindelijk werd de draagkoets nedergezet op eene binnenplaats en kon MILNA hare tijdelijke gevangenis verlaten; zij stapte er vlug uit, maar bevond zich toen voor een langen duisteren gang, dien zij moest ingaan. Eenigzins aarzelend bleef zij staan, daar zij zich al haar moed voelde ontzinken, maar tot haar geluk zag zij eene deur openen, waaruit een flaauwe lichtstraal kwam, en hoorde zij eene welbekende stem zeggen: „hier heen!"

Dadelijk daarna bevond MILNA zich tegenover den persoon die haar had toegesproken.

„Wees welkom! mijne dochter;" zeide de vreemdeling op deftigen toon, en reikte MILNA de hand.

„Uw zegen, mijn vader," zeide MILNA, terwijl zij in plaats van zijne hand aan te nemen voor hem nederknielde.

De vreemdeling, die een bisschoppelijk gewaad aan had, breidde zijne handen over het jonge meisje uit en prevelde eenige woorden binnensmonds. Vervolgens rigtte hij MILNA op, wees haar eene zitplaats aan, en verwijderde zich toen even van haar, zeker om te zien of alles goed gesloten was. Zoodra MILNA de stem van den vreemdeling gehoord had, was zij veel kalmer geworden en had nu hare bedaardheid genoeg herkregen om eens rond te kijken. De plaats waar zij zich bevond was haar onbekend, maar blijkbaar was het een soort van kerk want de muren waren geheel bedekt met afbeeldingen van heiligen. Overigens was er niets dat haar aan een huis van godsvereering deed denken, want er was geen al-

taar, geen doopvont, geen preekgestoelte te zien, maar mogelijk was dat alles opgeruimd en naar een ander gedeelte der kapel gebragt. Het zeer zwakke licht van een lampje dat onder de schilderij van den heiligen Nicolaas brandde liet haar niet toe de geheele kapel te overzien, maar zij had toch ook geene gelegenheid om verder rond te kijken, daar de vreemdeling zich nu naast haar nederzette. Onwillekeurig huiverde het meisje, toen hij haar met zijne donkere oogen doordringend aanzag en sloeg de hare neder.

„Wees niet bevreesd, mijne dochter," zeide de vreemdeling, terwijl hij MILNA's afgezakten mantel digter om haar heen trok.

MILNA bedankte hem met een vriendelijk knikje voor deze dienst en zag hem weder aan.

„Vertel mij nu eens, mijne dochter," begon de vreemdeling op zachten toon, „of ge gedaan hebt wat ik u beval."

„Ja, mijn vader," antwoordde MILNA.

„Wat hebt ge gedaan?" vroeg de vreemdeling.

„Ik heb gedaan wat gij mij bevolen hebt," antwoordde MILNA kortaf.

„En dat is?" zeide de vreemdeling op vragenden toon. MILNA fronsde hare wenkbraauwen en zeide toen: „hoe, mijn vader, zijt gij dan vergeten wat gij mij zoo herhaalde malen hebt voorgezegd?"

De man zag het meisje met een afkeurenden blik aan en schudde het hoofd. MILNA kleurde en zeide toen: „vergeef mij, mijn vader, dat ik u dit antwoord gaf, maar ....."

„Maar wat?" vroeg de vreemdeling, daar zij haren zin niet voltooide.

„Gij beloofdet mij om mij de rust van mijn geweten te hergeven," zeide MILNA eenigzins aarzelend, „en in plaats daarvan hebt gij mij bevolen iets te doen dat tegen mijn geweten strijdt, en dat ik daarenboven volstrekt niet begrijp."

„MILNA, MILNA," zeide de vreemdeling op meewarigen toon, „wat zult gij nog een' zwaren strijd hebben voor dat ge uw pligt leert begrijpen."

„Mijn pligt," zeide MILNA, „was tot nog toe om het mijne meesteres naar den zin te maken, en nu wilt gij dat ik haar onwaarheden vertel. Ik heb het gedaan, maar ik gevoel dat ik verkeerd heb gehandeld, want ik ben den geheelen avond zoo onrustig geweest en zoo bezwaard, alsof ik eene zeer groote misdaad had bedreven."

Terwijl MILNA zoo sprak zag de vreemdeling haar met zijne groote zwarte oogen stijf aan en meer dan eens scheen het alsof hij haar in de rede wilde vallen. Hij deed dit evenwel niet, en, ofschoon hij zich van ongeduld op zijne lippen beet, wachtte hij toch tot dat zij zich stil hield. „MILNA," zeide hij toen, „zie mij eens aan."

Het meisje gehoorzaamde

„Zeg mij," vervolgde hij, „zie ik er uit als een bedrieger?"

„Neen, waarlijk niet," antwoordde MILNA met vuur.

„Welnu," vroeg hij, „waartoe dan die onnoodige klagten? Een paar dagen geleden kwaamt gij in een' tempel en beleedt daar, half luide, aan God eene schuld die u drukte. Ik hoorde u zonder dat gij mij zaagt, maar mijne verschijning was u niet onwelkom, want ik bood u een middel aan om u met u zelve en met God te verzoenen. Onze goede en slechte daden wegen tegen elkander op, gij zijt onbarmhartig geweest tegen een arm kind, dat ge hadt moeten beschermen, en van haar dood beschuldigt gij u zelve niet geheel ten onregte."

MILNA zuchtte diep, toen de vreemdeling opzettelijk even stil zweeg.

„Gij kunt," vervolgde de vreemdeling, „de dooden niet door tranen of zuchten in het leven terugroepen, maar ge kunt met eene zeer geringe moeite de levenden eene groote dienst bewijzen. En uwe boete was waarlijk niet zwaar, want ge

hadt niets te doen dan de prinses een naam te zeggen, die daardoor de keizerin ter oore kan komen.”

„De moeite is niet groot,” zeide MILNA, „maar het is zoo onaangenaam om niet te weten waarom men zoo’n vreemde rol speelt. Zeg mij toch, mijn vader, wat is het doel van dit alles?”

„Dat doel,” zeide de vreemdeling, nadat hij eenige oogenblikken had nagedacht, „is van staatkundig belang, maar het ligt althans voor het oogenblik nog geheel buiten u. Het is voldoende voor u om te weten dat ge God gediend hebt door mij te dienen, en dat zal u stellig genoeg zijn, niet waar?”

MILNA had gaarne „neen” gezegd, maar de zwarte oogen van den vreemdeling dwongen haar bijna om deze vraag toestemmend te beantwoorden.

„Nu,” zeide de vreemdeling, „dan zullen wij voor ditmaal eindigen. Als ge gelegenheid daartoe kunt vinden, moet ge u tegen ROMANOWNA houden alsof ge een geheim wist hare geboorte betreffende, en ....”

„Is er een geheim?” vroeg MILNA, hem in de rede vallende.

„En draag zorg,” vervolgde de vreemdeling zich houdende alsof hij MILNA’s vraag niet hoorde, „om tegen de prinses nog eens even als heden avond over de familie PUGATSCHEFF te spreken. Maar weder op dezelfde wijze, want het is het waarschijnlijkst dat zij juist wel tegen de keizerin over die menschen zal spreken als gij haar vraagt dit niet te doen. Vaarwel, mijne dochter, als ik u nog eens wensch te spreken, zal ik het u doen weten op dezelfde wijze als ik het heden deed, en als ge mij iets te zeggen hebt moet ge maar een slaaf zenden naar de plaats die ik u aangewezen heb.”

Nogmaals bood de vreemdeling MILNA zijne hand aan, maar even als bij het binnenkomen weerde zij die af en knielde

weder voor hem neder om zich te laten zegenen, waarna zij zich verwijderde.

De vreemdeling.

Zeker zou de eerbied, welke MILNA voor dien man koesterde, wel geweken zijn als zij de met ruwe vloeken doormengde alleenspraak had kunnen aanhooren, die hij hield nadat zij vertrokken was. „Zal mijne berekening falen?” vroeg hij zich zelven af, terwijl hij met harde stappen in de kapel op en neder liep. „Kan ik dit meisje vertrouwen? zou zij juist zoo spreken als ik het haar heb gezegd? Dwaas die ik ben, waarom heb ik hare ijdelheid niet wat gestreeld? en haar even als den vorigen keer nog eens voorgespiegeld hoe groot ik haar zou kunnen maken. Zij stribbelde nu tegen; en bij onze eerste zamenkomst glinsterden hare oogen van genoegen, toen ik haar vertelde dat zij meer pracht om zich zou zien dan hare zoogenaamde prinses. ’t Arme kind,” vervolgde hij schamper lagchende, „zal toch spoedig genoeg inzien, welk soort van grootheid ik haar bezorg. Eene verbanning naar Siberië kon haar deel wel eens worden voor hare gehoorzaamheid aan mij .... ha, ha, ha, de luchtgesteldheid van dat land zou haar zeker niet bevallen, en waarlijk zij is een te aardig bekje dan dat ik het haar zou toewenschen. Maar als mijne plannen gelukken, als ik .... ha!” riep hij op eens vrolijker, terwijl hij met zijne armen zwaaide, „welk eene schitterende toekomst ga ik dan te gemoet.”

„Komt ge nog al niet eten?” vroeg eene stem die wel uit den grond scheen op te komen.

De vreemdeling gaf geen antwoord, maar trok zijn geestelijk gewaad uit, hing het aan een spijker in de kapel op, en blies het kleine lampje uit; daarop begaf hij zich tastende naar den tegenovergestelden hoek der kapel waar hij naar

een valluik zocht. „Waar is het luik?" riep hij, woedend omdat hij het niet dadelijk vond. „Wacht, daar voel ik het al," zeide hij en begaf zich naar beneden, waar eene oude vrouw hem wachtte. De kamer, of liever de ruimte, waar hij nu binnen kwam, zag er al zeer ongezellig uit; wel brandde er in den grooten oven een goed dennenvuur, maar het vertrek was daardoor toch nog maar zeer matig verwarmd. Op den oven, dien de Russen in plaats van onze kagchels gebruiken, stonden eenige spijzen gereed, die de oude vrouw al een tijd lang met begeerige blikken had aangezien.

„Ge spraakt luide," zeide de oude vrouw, „en komt zeer laat."

„Het is hier verduiveld koud," merkte hij brommend aan, en ging op de houten bank bij den oven liggen.

De oude vrouw legde nog eenige blokken bij het vuur en zeide toen als om zich te verontschuldigen: „Ik durfde geen geruisch te maken, terwijl het mogelijk was dat men mij kon hooren. Wie hadt gij bij u?" voegde zij er schijnbaar achteloos bij.

„Waarom eten wij geen visch?" vroeg hij, nadat hij de spijzen in oogenschouw had genomen. „Gij weet, het is in de vasten."

„Bij den heiligen NICOLAAS!" riep de oude blijkbaar verschrikt uit, „ik dacht er niet aan, en ...."

„Denk voortaan beter aan uwe godsdienstpligten," beval de vreemdeling, terwijl hij zich oprigtte.

„Maar ik had al veel moeite om deze spijzen te krijgen," zeide de oude vrouw op zich beklagenden toon, „het geld is zoo schaarsch, en alles is zoo duur, en ...."

„Maak mij niet boos," bromde de vreemdeling, „ik begrijp zeer goed wat ge wilt zeggen, uwe gierige ziel denkt nog wat in te kunnen schrapen, maar geloof niet dat gij mij zult kunnen bedriegen."

De oude vrouw scheen geneigd om boos te worden, maar

nog voor zij het met zich zelve eens was op welke wijze zij haar toorn zou uiten, vervolgde de vreemdeling op luchthartigen toon; „Komaan! moedertje, geene ruwe woorden meer tusschen zulke goede vrienden als wij zijn. Op dit oogenblik heb ik uwe diensten noodig, maar al zeer spoedig zult ge ze dubbel of driedubbel beloond krijgen, en later zult ge als ge aan deze dagen terugdenkt kunnen zeggen: dat gij aan den staat eene dienst hebt bewezen."

De oude vrouw glimlachte even en ging toen naar eene kast waaruit zij een fleschje met brandewijn nam. „Drink," zeide zij, het hem toereikende, „dat zal u goed doen."

De man dronk lagchende, omdat hij de bedoeling der oude begreep, doch zette na eenige teugen de flesch naast zich neder, en zeide: „Voor heden genoeg, de brandewijn maakt de tong te los, en doet dingen vertellen die beter gezwegen zijn."

„Slimme vogel," bromde de oude binnensmonds en zette de flesch, nadat zij die zelve eenige malen aan hare lippen gebragt had, weder in de kast.

De vreemdeling had intusschen de roode aarden schotel, waarin de zeer vette soep opgedaan of mogelijk ook toebereid was, naar zich toe getrokken en at met blijkbaren smaak; daarna liet hij zich door de oude den schotel met vleesch geven, die hij alle eer aan deed, terwijl zij het overschot van de soep opat.

Het vleesch, dat met veel olie en uijen toebereid, zeker ieder onzer lezers gewalgd zou hebben, smaakte hem zoo goed, dat hij er de oude vrouw zijne tevredenheid over betuigde.

„Weet gij wat men daar buiten zegt?" vroeg de vrouw.

„Welnu?"

„Dat de keizerin vermoord is door een officier van het leger, TSCHOGLOKOFF genaamd," zeide de oude op geheimzinnigen toon.

„Onzin," bromde de vreemdeling.

„Is het dan zoo niet?" vroeg de oude belangstellend.

„Wel neen, de arme jongen is verraden nog voor dat hij zijn voornemen ten uitvoer had kunnen brengen," zeide de vreemdeling, zich welbehagelijk na het eten op den oven uitstrekkende. „Draag zorg om mij bij tijds te wekken," beval hij, terwijl hij spoedig daarop zijne oogen sloot en in slaap viel.

De oude vrouw scheen voldaan te zijn, ten minste zij wreef zich zeer welbehagelijk in de handen en knikte herhaalde malen met haar hoofd, terwijl zij eerst tot den laatsten kruimel toe opat wat de man had overgelaten en toen zorgvuldig het valluik sloot. „Ik heb mij niet bedrogen in mijne veronderstelling dat ik met een zeer voornaam persoon te doen heb," dacht zij, en ging zoo digt mogelijk in een gehurkt achter den oven zitten, waar zij spoedig in een even gerusten slaap viel als hij, met wien zij nu al eenige weken hier woonde, zonder dat zij wist wie hij was of wat zijne bedoelingen waren.

Hare geschiedenis is zeer kort. Zij woonde geheel alleen in een klein huisje in het bosch digt bij Petersburg. Eens op een avond had een vermomd persoon haar gelast dat zij hem naar Petersburg moest volgen, en daar zij geheel alleen zijnde aan geen tegenstand kon denken, had zij spoedig met behulp van den gemaskerde haar geheel inboedeltje bij elkander gepakt. Hij had eene slede medegenomen en zette haar daarop met al hare bezittingen, waarop hij haar naar dit verblijf bragt, zonder iets anders te zeggen dan dat zij hier eenigen tijd moest blijven om hem van dienst te zijn, en dat zij, ingeval zij haar pligt deed, die bestond in bedienen en zwijgen, koninklijk beloond zou worden.

Die belofte streelde haar en met den slaafschen geest en de domme lusteloosheid, die aan de meeste Russen van lage geboorte eigen is, had zij zich spoedig aan haar nieuw leven gewend. Daar zij gewoon was alleen te zijn, kostte het

haar geene moeite om het bevel van stilzwijgendheid na te komen, behalve bij de boodschappen die zij te doen had. Zij beschouwde haar heer met een soort van eerbied, en ofschoon zij zich soms, zoo als dezen avond het geval was, eenige meerdere vrijheid veroorloofde, bleef zij toch te bescheiden of mogelijk te onverschillig om hem naar zijne bedoelingen te vragen. „Hij was een zeer voornaam persoon," dat stond bij haar vast, „en den een of anderen tijd zou zij er iets groots van beleven." Met die gedachte sliep zij de meeste avonden en ook nu weer gerust in.

Een treurige dag.

Toen MILNA in het paleis teruggekeerd was, begaf zij zich dadelijk naar de kamer der prinses; maar het duurde vele uren voor dat hare hulp noodig was, want de partij werd veel later dan gewoonlijk. MILNA had spoedig hare kleine werkzaamheden verrigt en ging toen bij het vuur zitten, waar zij door de warmte en de stilte in een bijna slapenden toestand kwam. In dien toestand rustte haar geest evenwel niet, want al dadelijk begon zij te droomen. In haren droom zag zij zich zelve op een troon zitten, die van juweelen schitterde, in dezelfde kapel die zij straks had verlaten. Het geheele gebouw was heerlijk verlicht en alles was even prachtig om haar heen. Hare kleeding was de fraaiste die zij ooit gezien had, en zij zat op kussens van dezelfde zijde gemaakt als de japon van de keizerin.

De keizerin en ROMANOWNA waren voor haar nedergeknield en boden haar de eene een kroon, de andere een gouden schepter aan; en vele jonge meisjes zongen, in het wit gekleed, een heerlijk mooi lied ter harer eere. Alles was vrolijkheid en

pracht en licht om haar heen; en MILNA genoot volop, tot dat zij vlak voor zich uit den bewusten vreemdeling zag, die gekleed was zoo als de hooge prelaten op bijzondere feestdagen. Hij had een uitgetrokken ponjaard in de hand dien hij achter zich hield, maar MILNA zag het staal glinsteren en begreep zijne bedoeling toen hij achter de keizerin bleef staan. Zij wilde deze waarschuwen, maar toen zij zich bukte viel zij van den troon af in een afgrond, dien zij niet had kunnen zien, omdat er een tapijt over heen was gelegd. Zij voelde zich al dieper en dieper vallen, tot dat zij eindelijk op een sneeuwberg bleef liggen. „Waar ben ik?” riep zij ontsteld en werd met een gil wakker, daar zij den vreemdeling met een onheilspellend gezigt zag naderen. „Waar ben ik?” herhaalde zij nog eens, terwijl zij met slaperige oogen om zich heen zag. De vrolijke lach van ROMANOWNA bragt haar spoedig tot hare bezinning.

„Goeden morgen,” riep deze lagchende.

„Vergeef mij, prinses,” stamelde MILNA, „ik ben zonder het te willen slaperig geworden, en .... en .... hoorde u niet aankomen door dat ik .....”

„Zoo gerust sliep,” vulde ROMANOWNA aan, „ik heb u niets te verwijten, mijne lieve MILNA, want ik zou zelve ook slaperig zijn geworden als ik zoo lang had moeten wachten. Het heeft lang geduurd, maar mij niets te lang, want ik heb bijna nooit meer pret gehad. O, het was zoo'n vrolijke avond,” voegde zij er bij.

ROMANOWNA vertelde in hare opgewondenheid maar al door, terwijl zij zich liet ontkleeden, en ofschoon MILNA in het eerst hoorde zonder goed te begrijpen, begon zij toch langzamerhand meer belang in het verhaal te stellen, en eindelijk bleef zij zelfs nog nadat de prinses te bed lag met genoegen luisteren naar hetgeen deze haar mededeelde.

Niet voor dat zij later zelve te bed lag kwam haar die zonderlinge droom weder te binnen. „Vreemd,” dacht zij, zich met eene huivering dien val herinnerende, „dat ik zoo diep zonk juist op het oogenblik dat ik ten toppunt van glorie was. Zou dat een voorteeken zijn? of misschien eene waarschuwing om niet meer naar dien vreemden man te luisteren? Och kom, droomen zijn immers bedrog en men moet ze juist anders om uitleggen; dus die droom voorspelt mij niets dan geluk en ik zal verder naauwkeurig doen wat die heilige man mij heeft bevolen.”

En terwijl MILNA er over nadacht hoe zij door het aannemen van een geheimzinnigen toon ROMANOWNA's nieuwsgierigheid het best zou kunnen opwekken viel zij in slaap.

Het viel haar niet moeijelijk om ROMANOWNA den volgenden dag op het gewenschte onderwerp te brengen, daar de eerste woorden der prinses het arme naaistertje betroffen. MILNA trok hiervan goed partij en deelde ROMANOWNA nog eens de bijzonderheden mede, maar ried haar weder af om er tegen de keizerin over te spreken.

„Neen, zeg daar maar niets meer over,” zeide ROMANOWNA beslissend, „ik heb de keizerin reeds om een afzonderlijk gehoor laten vragen, en ....”

„Maar, prinses,” zeide MILNA, „in uw eigen belang geloof ik dat het beter zal zijn om er niet over te spreken, want de keizerin zal uw verzoek niet inwilligen, en .....”

„Welnu,” zeide ROMANOWNA haar een weinig ongeduldig in de rede vallende, „dat zal de tijd leeren. Maar wat bedoelt gij met mijn belang?”

„Niets,” antwoordde MILNA, „of eigentlijk wel iets, maar ik kan het u niet zeggen.”

„Ah zoo!” zeide ROMANOWNA, „kunt ge niet? doe het dan toch maar, want gij hebt mij nu nieuwsgierig gemaakt en ge weet dat ik liefst alles weet. Is het waarlijk iets belangrijks? en dat mij betreft?”

MILNA knikte met haar hoofd van ja.

„Bedoelt ge soms een huwelijk waar eenige spraak van is," vroeg de prinses.

„Neen," zeide MILNA.

„Maar wat dan toch?" vroeg ROMANOWNA, ongeduldig met haar voet op den grond stampende, „als er een geheim is moet ik het weten, en als gij het mij niet dadelijk wilt zeggen, vraag ik aan de keizerin wat er toch is."

„Doe dat toch niet," zeide MILNA waarschuwend.

„Wilt gij het mij dan zeggen?"

„Ja," zeide MILNA, na zich even bedacht te hebben, „gij zijt zoo gewend om alles uit mij te krijgen, dat ik er dan maar toe zal overgaan om het u in te fluisteren."

„Influisteren?" herhaalde ROMANOWNA lagchend.

„Ja zeker, met geheimen kan men nooit voorzigtig genoeg zijn," antwoordde MILNA deftig.

„Welnu, ik luister," zeide ROMANOWNA, haar oor met grappigen ernst naar MILNA toehoudende.

„Er is het een of ander geheim betreffende uwe afkomst," zeide MILNA zacht maar hoorbaar.

„En welk geheim?" vroeg ROMANOWNA.

Die vraag bragt MILNA in groote verlegenheid, daar zij volstrekt niet wist wat zij moest antwoorden. Zij had woordelijk herhaald wat de vreemdeling haar had voorgezegd, maar op deze vraag was zij geheel onvoorbereid.

„Dat weet ik niet," zeide zij eindelijk, toen ROMANOWNA hare vraag nog eens herhaald had.

ROMANOWNA schudde ongeloovig haar hoofdje en zeide:

„Neen, MILNA, dat geloof ik niet, ge weet meer dan ge mij wilt zeggen. Kom, wees niet zoo geheimzinnig en zeg mij spoedig wat ge wilt verbergen."

„Maar in ernst, prinses," stamelde MILNA, „ik kan u toch niet iets zeggen dat ik zelve niet weet."

„Maar wat weet ge dan?" vroeg ROMANOWNA.

„Niets dan wat ik u vertelde, ik heb van ..." MILNA hield eensklaps verschrikt op en vervolgde, „ik heb hier en daar iets hooren mompelen over uwe afkomst, maar het regte van de zaak heb ik nooit begrepen."

„Ge spraakt vroeger altijd de waarheid," zeide ROMANOWNA op koelen toon, „maar nu schijnt ge het niet te willen doen; doch het kan mij niet schelen, want ik ga toch naar mijne moeder en zal haar meteen om uitlegging vragen van uwe geheimzinnige woorden. Wacht mij hier," voegde zij er op bevelenden toon bij, „dan kan ik u mededeelen wat hare Majesteit wil doen voor die familie PU........ PUGA...... och, hoe is die naam toch?"

„PUGATSCHEFF," zeide MILNA, „maar, prinses, luister toch even naar mij."

„'t Is tijd om naar de keizerin te gaan," zeide ROMANOWNA kortaf en liet zich door MILNA de deur openen.

Het was MILNA als drukte haar een zware last op de borst toen ROMANOWNA weg was. „Wat spijt het mij, wat spijt het mij," dacht zij, „dat ik zoo dom was om mij als een werktuig te laten gebruiken door dien vreemden man. Nu is de prinses natuurlijk boos op mij, en als zij hare bedreiging eens vervulde en er tegen de keizerin over sprak, en ik opgeroepen werd om te zeggen wat ik bedoelde, o hemel! wat zou ik dan toch beginnen?"

Haar hart klopte schier hoorbaar, terwijl zij daar zat te wachten en te luisteren naar de voetstappen op het portaal. Nu eens verbeeldde zij zich ROMANOWNA te hooren aankomen en opende de deur zonder dat er iemand aankwam, dan eens was het haar als riep de prinses haar, maar als zij goed toeluisterde hoorde zij weer niets. Meer dan twee volle uren kropen letterlijk voorbij zonder dat de prinses zich liet zien. Eindelijk werd de deur haastig geopend en niet de

prinses, maar een officier van de wacht kwam tot MILNA's niet geringe verbazing binnen.

„Zijt gij MILNA, het kamermeisje van prinses ROMANOWNA?" vroeg hij, MILNA met eene ligte buiging naderende.

„Ja," zeide MILNA verwonderd.

„Dan heb ik in last van onze genadige gebiedster, keizerin CATHARINA de tweede, om u in hechtenis te nemen," zeide de officier zijne hand op haar schouder leggende.

„Mij, in hechtenis nemen?" herhaalde MILNA op vragenden toon, zonder dat zij den zin dier woorden nog goed begreep. „En waarom toch?" vroeg zij na eenige oogenblikken, waarin de officier haar met veel belangstelling gadesloeg.

„Dat zult gij zeker het beste weten," was het antwoord.

„Ik ben mij van niets bewust," zeide MILNA, ofschoon een verraderlijke blos op hare wangen bewees, dat zij wel eenig vermoeden had.

„Des te beter," zeide de officier, „maar, komaan, mijne schoone gevangene, ik moet u dadelijk van hier brengen."

„Dadelijk?" vroeg MILNA verschrikt. „Ach, mijnheer," zeide zij smeekend, „laat mij eerst prinses ROMANOWNA spreken, daar zij zeker met een paar woorden het misverstand zal kunnen ophelderen."

„Mijne orders zijn stellig," antwoordde de officier op vasten toon, „en gij zult onmiddelijk met mij mede moeten gaan."

„Gaf de keizerin het bevel?" vroeg MILNA.

„Zij zelve," was het antwoord.

„Zou ik haar mogen zien?" vroeg zij.

„Stellig niet. Maar ge zult mij nu verpligten door onmiddelijk mede te gaan," zeide de officier op gestrengeren toon, „want als ik u niet dadelijk uit dit paleis verwijder, wordt mij mijne betrekking ontnomen." MILNA begreep nu dat zij niets beters kon doen, dan te gehoorzamen, wilde zij

zich niet aan eene minder beleefde behandeling blootstellen. Zij stond dus op en volgde in stilte.

Tot hare blijdschap zag zij in een der gangen, waardoor zij moest gaan, den slaaf van den vorigen avond en vond, terwijl de officier even bleef stilstaan om zijn sabel vaster te gespen, gelegenheid om zachtjes te zeggen: „Ga spoedig naar *hem* en zeg dat MILNA in hechtenis wordt genomen, en...."

De officier verhinderde haar om meer te zeggen, daar hij haar gelastte hem te volgen. De slaaf knikte toestemmend als om MILNA te zeggen dat hij genoeg wist, en ging toen dadelijk op weg naar het huis waar hij bescheiden was door den man met wien wij reeds kennis hebben gemaakt zonder zijn naam te weten. Wij zullen nu evenwel iets meer van hem vernemen, daar wij zoo vrij zullen zijn een gesprek af te luisteren tusschen de keizerin en eene van hare vertrouwdste staatsdames.

In de kamer der keizerin.

Wie aan de kamer van de keizerin van Rusland denkt, zal zich zeker eene geheel andere voorstelling van dat verblijf maken dan het werkelijk was; want zeker zou niemand daar eene tafel vol boeken en papieren meenen te vinden. En toch was dat zoo. De keizerin deed veel om haar volk te beschaven en maakte daarvoor niet alleen zelve vele ontwerpen, maar gaf zich ook de moeite om eenige boeken die zij nuttig vond uit het Fransch in het Russisch over te zetten; en hoeveel tijd zij ook aan hare vermaken gaf, wist zij toch steeds nog een uurtje over te houden om die op hare kamer door te brengen met hare studiën. Dezen morgen was zij ook reeds tijdig aan haar geliefkoosd werk, toen zij gestoord werd door de komst van ROMANOWNA.

Op het oogenblik dat wij haar nu aantreffen zit zij voor de tafel, zonder dat zij zich met de voor haar liggende papieren bezig houdt. Blijkbaar verkeert zij in eene hevige gemoedspanning, want gedurig wrijft zij zich met de handen tegen het voorhoofd, alsof zij hare innerlijke gejaagdheid daardoor kan doen bedaren.

„Gij hebt mij laten roepen, mijne genadige gebiedster?" vroeg prinses DASCHKOFF, hare eerste staatsdame en vriendin, terwijl zij binnentrad.

„Begrijp eens," zeide de keizerin, zonder den groet harer staatsdame te beantwoorden, „zoo even komt ROMANOWNA bij mij en vraagt mij op nadrukkelijken toon, of ik de ongelukkige familie PUGATSCHEFF wil helpen."

De keizerin zweeg stil als verwachtte zij een uitroep van verbazing; maar hierin bedroog zij zich, want Mevrouw DASCHKOFF zeide niets dan een vragend: „en?"

„En!" herhaalde de keizerin verbaasd. „Hebt ge mij dan niet goed verstaan? ROMANOWNA vroeg hulp voor PUGATSCHEFF."

„Welnu, daarin is zoo heel veel bijzonders niet," antwoordde de staatsdame.

„Ik begrijp u niet, FEODOROWNA," zeide de keizerin, een vertrouwelijken toon aannemende. „Zijt gij dan alles vergeten wat er gebeurd is? of rekent gij het voor niets, dat mijn naam, ja mogelijk mijn leven plotseling bedreigd wordt?"

„Bah! gij overdrijft," antwoordde de staatsdame kalm, „voor als nog zie ik niet het minste gevaar. ROMANOWNA vraagt u om te helpen, welnu! gij helpt en . . . . ."

„Maar waar denkt ge toch aan?" vroeg de keizerin verontwaardigd.

„Aan uwer Majesteits welzijn," was het bedaarde antwoord.

„Maar ge begrijpt toch dat ik dien naam niet zoo kalm

kon aanhooren en dat ik, toen ROMANOWNA er over begon te spreken, haar dadelijk beval om geen woord verder over die menschen te reppen," zeide de keizerin.

„Vrij onverstandig," bromde Mevrouw DASCHKOFF tusschen de tanden.

„Ja, maar wat wilt ge?" zeide de keizerin verontschuldigend, „ik was al zoo overspannen, omdat ik van nacht zeer weinig had kunnen slapen, en verschrikte zoo door het hooren van dien naam, te meer daar ik, — 'k weet zelve niet hoe — van nacht gedurig met mijne gedachten bij dien verschrikkelijken avond was, toen........ maar ge weet de geschiedenis," viel de keizerin zich zelve in de rede.

„Ik heb nooit de geheele toedragt van de zaak gehoord, ofschoon gij er dikwijls tegen mij over hebt gesproken," zeide de staatsdame en schoof haren stoel wat digter bij om beter te kunnen luisteren.

„Ge weet," begon de keizerin, „dat ik na den dood van den czaar (1) eenigen tijd zeer onwel was en verstrooijing noodig had. Noch mijn paleis en de vermaken van het hof, noch mijne studiën konden mij afleiding genoeg bezorgen, om allerlei sombere gedachten uit mijn brein te verdrijven. Ik zocht daarom verandering van tooneel en deed nu eens alleen, dan eens met een of twee heeren van mijn gevolg, toeren te paard, en werkelijk voelde ik mijne opgeruimdheid terugkeeren als ik zoo ronddoolde in de bosschen. Eens echter, toen ik alleen was uitgegaan en gedachteloos heen en weder had gereden, bespeurde ik tot mijn schrik, dat ik verdwaald was; te vergeefs trachtte ik mij te herinneren welken kant ik uit moest, alle wegen waren mij vreemd en onbekend. Angstig zag ik, stapvoets rijdende, rond, om te zien of er nie-

(1) CATHARINA had haar gemaal, PETER de Derde, doen vermoorden.

mand was, die mij op den regten weg kon helpen, toen plotseling een man uit de struiken kwam, die mijn paard bij den teugel greep. Het was reeds halfdonker, maar ik kon toch nog zeer goed de gelaatstrekken van dien man onderscheiden en ik kan u mijnen angst niet schetsen, toen ik zag dat hij de overleden czaar was. In zijn gelaat had ik mij nog kunnen bedriegen maar zijne stem was te duidelijk."

De keizerin rilde nog, toen zij er aan dacht hoezeer zij op dat oogenblik geschrikt was.

„ „Stijg af!" gebood hij met donderende stem, „en kom met mij mede om te helpen." In mijn angst gehoorzaamde ik bevende en sprong van het paard. Hij sloeg de teugels om zijn arm en wees mij, zonder zich te verwaardigen om een woord te spreken, een voetpad aan, waarop hij naast mij voortliep. Ik zakte bijna tot mijne knieën in de sneeuw, maar de angst dien ik had, toen ik daar iemand naast mij zag, dien ik als uit het graf opgestaan moest beschouwen, maakte dat het mij was als liep ik door vuur en vlammen. Hoe ver ik wel liep weet ik niet, maar zoo mogelijk vermeerderde mijn angst nog, toen hij het paard aan een boom vastbond en mij een zeer smal pad aanwees, aan welks einde ik het flaauwe schijnsel van een licht bespeurde. „Ga voor," gebood hij. Ik gehoorzaamde weder, maar verbeeldde mij, dat ik hem achter mij een zwaard hoorde uittrekken, en in de gedachte dat mijn laatste oogenblik was gekomen, keerde ik mij om en zeide op mijne knieën vallende: „Vergiffenis, mijn gemaal, ik zal schuld bekennen, ik zal u den troon teruggeven, ik wil boeten, maar laat mij het leven."

„Had hij een wapen bij zich?" vroeg de staatsdame.

„Ik had den moed niet om hem op dat oogenblik aan te zien," zeide de keizerin, „en ook liet hij mij daartoe den tijd niet, want hij zeide op doffen toon: „Uw leven zal gespaard worden als ge haast maakt."

„Ik dacht..... maar waarom zal ik mijn verhaal langer maken dan noodig is," zeide de keizerin, zich zelve in de reden vallende. „Spoediger dan ik dacht," vervolgde zij, „kwam ik bij het kleine huisje aan, waarvan ik het licht al lang had gezien. De man duwde de deur open en ging voor mij binnen. Het tooneeltje dat ik daar zag heb ik u immers wel eens geschetst? Hoe ROMANOWNA daar, bijna verstijfd door de koude, lag te slapen naast eene jonge stervende vrouw. Mijn geleider vatte de stervende bij de hand en streek hare donkere haren een weinig weg, toen sloeg zij hare oogen op en zeide met eene zwakke stem en vreemden tongval: „Helaas! ik kan haar bijna niet meer verwarmen, want ik voel reeds den kouden adem van den dood. O! mijn arm lief kind," zeide zij, ROMANOWNA aansprekende, „wie zal voor u zorgen als ik er niet meer zal zijn?"

„Wees gerust," zeide de man zacht, „de keizerin zal voor dit kind zorgen. Is het niet zoo, Mevrouw?" vroeg hij mij stijf aanziende.

„Zachtere aandoeningen dan ik ooit gekend had, maakten zich van mij meester: ik maakte mijn mantel los en bedekte er moeder en kind mede. „Ik heb niets meer noodig," zeide de zieke vrouw, het deksel afwerende, „maar dit kind ..... —" „zal voortaan het mijne zijn," viel ik de stervende geruststellend in de rede, ofschoon ik zelve van innerlijke onrust beefde; want hoe meer ik dien man aanzag, des te meer kwam ik tot de overtuiging dat hij mijn echtgenoot was. Het kan niet mogelijk zijn dat hij het is, dacht ik, want ik heb de sterkste bewijzen van zijn dood in handen; en toch, hij stond daar: het was zijn gelaat, zijne stem, zijne houding, in één woord, hij was het; maar hoe kwam hij daar? in die kleeding? en wie was die jonge vrouw? Ik vond maar geen antwoord op al die vragen. Mijn toestand begon hoe langer hoe ondragelijker te worden, ik rilde van de koude en gloeide van in-

wendigen angst. Hij sprak geen woord, maar bukte af en toe over de jonge vrouw, om naar hare ademhaling te luisteren, die langzamerhand flaauwer werd en eindelijk geheel ophield. ROMANOWNA werd juist op dat oogenblik wakker en begon luide te schreijen, maar zij die haar anders koesterde en verzorgde lag daar koud en roerloos en aan een wassen beeld gelijk. Ik gevoelde dat ik dat kind tot mij moest nemen en zonder mij te bedenken nam ik het in mijne armen en suste het."

"En hoe ging het toen verder?" vroeg de staatsdame eenigzins ongeduldig, daar de keizerin, in gedachten verdiept, stil bleef zwijgen.

"Zoodra ik het kind gestild had," vervolgde de keizerin, "zeide de man op zachten toon tegen mij: "Zweer, Mevrouw, bij het lijk van deze ongelukkige, dat gij dit kind goed zult verzorgen en opvoeden, dan zal ik u beloven dat onze wegen zich niet weder zullen kruisen. Mijne tegenwoordigheid is u hinderlijk en daarom zal ik u vrij laten gaan, zoodra ik weet dat er goed voor dit moederlooze wicht zal worden gezorgd." Ik beloofde het plegtig en was dankbaar toen ik weder in de vrije lucht was. Hij nam het kind van mij af en droeg het, in mijn mantel gewikkeld, tot aan het paard.

"Zoodra hij mij in den zadel had geholpen, gaf hij mij het kind, wees mij, nadat hij het paard op den weg had gebragt, mijn pad met de hand aan en zeide met nadruk: "Ik heet PUGATSCHEFF." "

"Zonderling," zeide prinses DASCHKOFF nadenkend, "en ge waart zeker dat die man uw echtgenoot was?"

"Ik heb later wel eens aan zinsbedrog gedacht, te meer daar ik zulke stellige berigten van zijnen dood had," zeide CATHARINA, op eens verschrikt om zich heen ziende, "maar heden toen ik zoo onverwachts zijn naam door ROMANOWNA hoorde uitspreken, kwam die geheele geschiedenis mij weder met

vernieuwde helderheid voor den geest, en ik weet zeker dat ik aan geen zinsbedrog heb te denken."

"Vreemd, dat hij in al die jaren niets van zich liet hooren, en weet ROMANOWNA iets van die zonderlinge geschiedenis?"

"Ik vrees wel een weinig," antwoordde de keizerin, "dat ik hare achterdocht zelve gaande heb gemaakt, want ik heb haar zeer streng ondervraagd en ik ben te weten gekomen dat zij alles wist door hare kamenier. Ik heb dadelijk een bevel van oogenblikkelijke inhechtenisneming van dat meisje gegeven en hare verbanning naar Siberiën is al geteekend."

"'t Arme meisje!" zeide de staatsdame medelijdend.

"Beklaag haar niet," zeide de keizerin, "reeds sedert eenigen tijd waren mij wenken gegeven dat hare gangen niet altijd licht konden verdragen; en voor zoo ver ik uit ROMANOWNA kon begrijpen, scheen zij haar tot opstand tegen mij aan te zetten."

"Maar met welk doel?" vroeg de staatsdame op een toon, alsof zij het al zeer onwaarschijnlijk vond. "Geloof mij, mijne gebiedster, ge zoekt meer achter deze zaak dan er werkelijk achter zit. Laat MILNA hare betrekking behouden en zorg er voor dat de prinses maar wat veel afleiding krijgt, zij is luchthartig genoeg om dit kleine voorval weer te vergeten."

Die woorden schenen de keizerin voor het oogenblik althans eenige kalmte te geven, ten minste zij zeide: "Ik geloof dat gij hierin gelijk hebt, dat ROMANOWNA er niet lang over zal nadenken als andere zaken haar geest bezig houden, en het is niet moeijelijk om haar afleiding te bezorgen. In de eerste plaats kunt gij wel orders geven voor het huwelijk van TSCHOUWA en IWANOWNA, en zorg dragen dat er nu reeds veel gesproken wordt over het aanstaande feest van Zarsko-Celo, en dan zouden wij nog wel ridder- of volks-spelen kunnen geven. Er zijn middelen genoeg om opkomende gedachten uit het brein

van een jong meisje te verdrijven, dat bezwaart mij het minste, maar die PUGATSCHEFF verontrust mij. Is hij PETER de Derde, wat zal hij dan niet aan het licht kunnen brengen, en is hij het niet, dan gelijkt hij hem toch zoo sprekend, dat iedereen zal denken dat hij de czaar is. Velen zijn ontevreden over mijne regering en zoo zal het hem niet moeijelijk zijn om zich een aanhang te maken."

„Maar, mijne geachte keizerin," zeide Mevrouw DASCHKOFF lagchende, „hoe is het toch mogelijk, dat eene zoo verstandige vrouw als gij zijt zulke schrikbeelden kan maken uit niets?"

„Mijn blik heeft zich nog nooit bedrogen," zeide de keizerin met niet weinig zelfbehagen, terwijl zij hare staatsdame een wenk gaf dat zij nu alleen wenschte te zijn.

Eene dwergen-bruiloft.

De keizerin en hare vriendin hadden zich niet bedrogen wat ROMANOWNA betrof, want wel zag de jeugdige prinses vreemd op, toen zij door een ander meisje geholpen werd, maar deze zeide haar ter loops, dat MILNA eenigen tijd afwezig zou blijven en dat zij de prinses in dien tusschentijd moest bedienen, en wist toen dadelijk zoo'n vrolijke geschiedenis te vertellen, die zij voor hare eigene levensgeschiedenis liet doorgaan, dat ROMANOWNA bijna geene gelegenheid had om MILNA te missen. Had de prinses goed over de geheele zaak nagedacht, dan zou zij zeker verbaasd hebben gestaan over dit vreemde vertrek van MILNA, waar zij vroeger nooit iets van had gehoord; maar ROMANOWNA had volstrekt niet geleerd om na te denken. Aan een weelderig hof opgevoed, was het haar geleerd om zich veel met zich zelve, weinig met anderen te bemoeijen, want zij was gewend, dat ieder die haar omringde steeds haar genoegen zocht; en naar mate zij ouder werd en hare zeldzame schoonheid zich meer ontwikkelde, werd zij hoe langer hoe meer door vleijers overtuigd, dat haar genoegen de hoofdzaak was waaraan boven alles gedacht moest worden. Zij was toch niet zoo onhartelijk dat zij MILNA in het geheel niet gemist zou hebben, als er niet opzettelijk alles gedaan was om haar onophoudelijk te verstrooijen. In de eerste plaats werd er al zeer spoedig bekend gemaakt dat er een huwelijk zou voltrokken worden tusschen TSCHOUWA, de lievelingsdwerg en hofnar van de keizerin, en IWANOWNA, eene Finlandsche dwergin. In het voorbijgaan zij hier gezegd dat in dien tijd en veel vroeger reeds de gewoonte om narren te hebben zoo algemeen was in Rusland, dat bijna ieder voornaam heer zoo'n wezen in eigendom had. De leelijkste en afzigtelijkste schepsels werden daarvoor uitgekozen en zoo was deze TSCHOUWA dan ook het afschuwelijkste wezen dat men zich kan voorstellen. Zijne dunne beentjes droegen niet dan met veel moeite een dik hoofd, dat zich meestal in eene schommelende beweging op het kleine ligchaam bewoog. Als om zijne leelijkheid nog meer te doen uitkomen, was hij veelal gekleed als een Laplandsche boer. Hij droeg dan een korte roode broek en roode kousen, groote grijze schoenen met punten en een blaauwe met geel omzoomde kiel. Om het geheel te volmaken bedekte een roode muts in den vorm van een suikerbrood, met een geele kwast er aan, zijne rossige, borstelige haren.

Dit aldus zonderling toegetakeld wezen was zoo brutaal als een bedorven kind kan zijn, en durfde zich tegen ieder, zelfs tegen de keizerin allerlei vrijheden veroorloven; niemand durfde ooit den begunstigden hofnar iets ten kwade duiden, maar integendeel werd er steeds hartelijk gelagchen, zelfs om zijne hatelijkste en kwaadaardigste aanmerkingen.

Vele der bedienden van het hof, die mogelijk niets liever dan de verwijdering of mogelijk den dood van dit wezen

wenschten, moesten nu op bevel der keizerin toebereidselen maken voor het dwaze huwelijk dat zeer plegtstatig zou worden voltrokken. Aan alle eigenaren van dwergen werden uitnoodigings-kaarten gezonden, om met hunne narren bij het huwelijk tegenwoordig te zijn; en daar ieder veel behagen in de aardigheid vond, kwamen er meer dan honderd vijftig zulke ongelukkige wezens bij elkander, die te zamen een schouwspel vormden, zoo schoon in de oogen der Russen, dat zij elkander bijna verdrongen om den stoet te zien.

De bruid was kreupel, en zag scheel, en daarenboven was haar eene schouder bijna zoo hoog als haar hoofd. Even als de bruidegom was zij in zeer bonte kleederen gedoscht en versierd met goud en edelgesteenten. Voor het jonge paar uit liep een dwerg in plegtgewaad, met een maarschalks-staf in de hand, en op hem volgden al de gasten, twee aan twee gearmd. Onder begeleiding van de russische muzijk, die grootendeels bestond uit cithers, die zij balaleiga's noemen, jagthorens, keteltrommen en zakpijpen, gingen die zestig of zeventig paren naar de kerk, waar het huwelijk voltrokken zou worden. Sommigen hinkten, anderen sjokten op een sukkeldrafje voort, velen hadden dol veel pret en genoten van harte, maar ook velen waren in hun hart woedend op hunne meesters, omdat zij, die reeds zoo diep te beklagen waren, daar nu tot spot van de geheele stad ten toon werden gesteld.

De trouwplegtigheid was spoedig afgeloopen. De keizerin zelve zette het bevallige bruidje de bruidskrans op het hoofd en gaf aan het jonge paar, nadat de ringen gewisseld waren, vele geschenken; waarna het gezelschap zich weder in het paleis vergaderde, waar kleine tafels waren aangeregt. De jeugdige echtgenooten werden onder een verhemelte op fluweelen kussens geplaatst en aan hen werd alles het eerst aangeboden door eenige dienstdoende dwergen. Het geheele hof was op de galerijen tegenwoordig om zich met den aanblik

van dit feest te vermaken. Na den afloop van het bruidsmaal werden de tafels weggeruimd en begon het bal, dat tot den volgenden morgen duurde. Niemand van de toeschouwers dacht er aan hoe aandoenlijk dit schouwspel eigentlijk was, maar allen beweerden dat het alleraardigst was en lachten hartelijk om de dwaze sprongen der kleine gasten.

CHRISTINE, het nieuwe kamermeisje van ROMANOWNA, die op de dienstboden-galerij had mogen kijken, wist zoo aardig alle gasten na te doen, dat de prinses zich soms tranen in de oogen lachte als hare kamenier haar herinnerde aan de scheeve beenen, de hooge ruggen, de scheele oogen, de lange armen, en de bijzonder dikke of kleine hoofden van de bruidsgasten.

Als ROMANOWNA eens over MILNA begon te spreken, trok CHRISTINE altijd een zeer treurig gezigt en vroeg herhaaldelijk, wat de prinses dan toch op haar had aan te merken.

„Wel, niets," antwoordde ROMANOWNA, „ik ben zeer voldaan over uwe diensten, maar ik denk soms wel eens hoe vreemd het toch is dat MILNA zoo plotseling verdwenen is." Maar zoodra ROMANOWNA zoo iets gezegd had, begon CHRISTINE bijna te weenen en zeide op zich beklagenden toon, dat als de prinses tevreden over haar was, zij dan zeker niet om MILNA zou denken en dat het haar speet dat zij nog zoo weinig de goedkeuring van hare meesteres verdiende.

ROMANOWNA kon het haar nooit aan het verstand brengen, dat het zeer wel mogelijk was dat zij over haar even voldaan was als over MILNA en dat zij toch deze niet geheel kon vergeten. Op dat punt bleef CHRISTINE altijd even onbegrijpelijk, hoe goed zij anders haar verstand ook had. Blijkbaar had zij in last om ROMANOWNA's gedachten van MILNA af te leiden en vond zij deze wijze de beste; maar hare meesteres begreep dit niet en vermeed langzamerhand om MILNA te noemen.

Zoodra de dwergen-bruiloft was afgeloopen, begon men al weder te spreken over wedloopen, die de keizerin zou laten houden, eerst door het volk en later zelfs door de heeren en dames van het hof. Wedloopen en riddergevechten werden af en toe gehouden, en aan ROMANOWNA droeg de keizerin in tegenwoordigheid van het geheele hof de eer op om de prijzen uit te deelen.

Was het wonder dat het jonge meisje niet op het denkbeeld, kwam dat er een ander levensdoel bestond dan pret te hebben, als zij eerst elken dag als een belangrijk punt hoorde uitmaken hoe zij gekleed moest zijn; en als zij dan verder zag hoe alle grooten en edelen zich beijverden om uit hare handen den prijs te ontvangen? Later zouden haar mogelijk al die ijdele vertooningen vervelen, maar nu genoot zij nog onverdeeld; en hare heldere oogen schitterden van genoegen als zij aan het boveneinde van die prachtig versierde zaal, op haar eergestoelte gezeten en omringd door den geheelen hofstoet, de helden uit het strijdperk zag komen, die haar verzekerden dat een blik uit hare oogen grooter belooning voor hen was dan de gouden ketens of de met juweelen omzette degens, die zij aan de overwinnaars uitreikte. Te midden van al die genoegens werden de toebereidselen tot het groote feest in stilte voortgezet en daarvoor was ieders verwachting zeer hoog gespannen, omdat het een geheim bleef hoe die partij zou zijn. Alleen was er maar bekend dat dit feest alles in pracht en luister zou overtreffen dat er tot nog toe in Rusland was geweest, en alle hovelingen, en ROMANOWNA niet het minst, verlangden regt naar dien dag.

Het groote feest te Zarsko-Celo.

Eindelijk brak de dag van het groote feest aan en kregen alle gasten het bevel, om zich 's avonds ten elf ure gemaskerd te verzamelen in het voorportaal van het paleis. ROMANOWNA moest in haar wit costuum een russisch landmeisje voorstellen en zag er allerbevalligst uit. De keizerin liet evenwel geen tijd om de verschillende costumen daar in oogenschouw te nemen, daar zij de gasten dadelijk uitnoodigde om plaats te nemen in de sleden, die voor het paleis in gereedheid stonden. Het denkbeeld van midden in den nacht, in zoo'n kouden noordschen winter, in eene slede te zitten is zeker voor ons niet heel uitlokkend, omdat wij ons dan daarbij de hollandsche sleden voorstellen, en daarom zal het mogelijk goed zijn, om hier eene kleine beschrijving te geven van die welke zij daar gebruiken.

In Rusland reist men 's winters nooit met rijtuigen maar altijd met overdekte sleden, waarin twee zeer kleine raampjes zijn en een bankje, benevens een kastje, waarin de benoodigdheden van de reizigers kunnen geborgen worden. De sleden die op last van de keizerin voor deze gelegenheid vervaardigd waren, hadden aan beide zijden dubbele ramen en werden verwarmd door buizen met kokend water, zoodat de gasten geen last van de koude konden hebben. Elke slede werd door waskaarsen verlicht. Gewoonlijk kunnen in die sleden maar vier personen zitten, maar deze waren zoo groot, dat in elke van tien tot zestien menschen plaats konden nemen. De keizerin nam met hare voornaamste gasten en eenige hofdames plaats in de eerste slede, die met zestien paarden bespannen was. Rondom deze slede was een wacht van slaven, die te voet moest volgen, om waar het noodig mogt zijn eenige diensten te bewijzen. Deze slede werd door tweeduizend anderen gevolgd van verschillende grootte en omvang,

die allen door ten minste vier paarden werden getrokken.

Romanowna zag, zoodra zij in de voor haar bestemde slede plaats wilde nemen, een persoon met een zwart masker, die haar bij het instappen behulpzaam was en dadelijk naast haar ging zitten. Zij wist niet hoe het kwam dat zij, ofschoon zij nog geen van de andere personen die bij haar in de slede zaten herkend had, zoo buitengemeen verlangend was om te weten wie haar buurman was. Zij kon niet dikwijls naar hem kijken, want zij bemerkte dat hij onafgebroken zijne donkere oogen op haar gevestigd hield, en hare minste beweging opmerkte. „Wie is hij toch?" vroeg zij zich zelve te vergeefs af, en stelde zich hare kennissen een voor een voor, zonder nog te begrijpen wie hij kon zijn. De nar, die in de slede was, deed al zijn best om aardig te zijn, en slaagde dan ook zoo goed, dat het geheele gezelschap hartelijk lachte; maar Romanowna bleef ondanks zich zelve geheel afgetrokken. Spoedig evenwel werd zij even als de andere gasten afgeleid, daar op een gegeven teeken de lichten in de slede weggenomen werden. Eenige sekonden bleef het donker, en toen reden de sleden onder eene groote, prachtig verlichte eerepoort door. De slede van de keizerin bleef stilstaan, en daarom heen schaarden zich al de anderen om de gasten te laten genieten van het alleraardigste schouwspel, dat zich nu aan hunne oogen vertoonde. Tegenover eene dorpsherberg was eene hooge pyramide van takken en bloemen, die zoo helder verlicht was dat men den geheelen omtrek daardoor duidelijk kon overzien. Voor de herberg dansten boeren en boerinnen in laplandsche en finlandsche kleeding, die vervolgens eenige nationale liederen zongen, en daarna aan al de hooge gasten spijzen aanboden naar de wijze van hun land toebereid.

Het zal wel niet behoeven gezegd te worden dat dit gezigt eene alleraardigste afwisseling aan den togt gaf, te meer daar men bij elke halve mijl, die men verder ging, weder

eene dergelijke vertooning zag. De vreemdsoortige kleederdragten van andere landen, die aan de meeste gasten niet bekend waren, maakten een goed effekt bij het verlichte en verder met sneeuw bedekte landschap. Achtereenvolgens zag men daar Laplanders in hunne roode broeken en blaauwe kielen, wier vrouwen in wijde roode jassen gehuld, kleine voorschootjes en op het hoofd groote zwarte mutsen in den vorm van een steek dragen, finlandsche boerinnen, die in hare zondagsche kleeding eene allerzonderlingste vertooning maken: haar onbevallig slap neerhangend gewaad is namelijk zoo kakelbont, dat alle mogelijke kleuren zich daarop als het ware in streepjes, ruitjes en boogjes verdringen; behalve tien snoeren dikke, blaauwe, witte, en roode kralen, die bogtsgewijze om hare halsen geslingerd zijn, hebben zij nog op hare hoofden een soort van tulbanden, omwonden met linten, die tot over de schouders neerhangen.

Men trof er de meer bevallige kleederdragt van de Esthoniërs en de Lettoniërs aan, die witte overhemden dragen met zeer wijde mouwen, welke aan de polsen sluiten, en zwarte rokken daarover heen met roode geborduurde randen. Ook zij dragen kralen om den hals, die tevens tot versiering van het lijf dienen; hare kapsels zijn zeer ongemeen, doch bevallig, van voren schijnen het kroontjes te zijn, doch op het midden van het hoofd vormen zij een strik, die met zes of acht einden tot halverwege den rug hangen. Verder zag men Ingrische vrouwen in hare eenvoudige, sluitende blaauwe jassen met wijde mouwen, die geen ander versiersel dragen dan een paar kralen belletjes in de ooren; en de Tscheremissen in zomer- en winterkleeding: de winterkleeding bestaat uit een dik blaauw kleed dat aan de voeten sluit en uit een piramidaalvormig met kralen versierd hoofddeksel, en het zomercostuum uit een kort wit kleedje, met een smal geborduurd randje van onderen, en eene roode sjerp. Dan waren

daar nog de Ostijakkers in dierenhuiden, wier vrouwen een soort van net met lange neerhangende franje op het hoofd dragen; en de Morduanen, die opmerkelijk zijn door bijzonder dikke zwarte vlechten, welke zoo lang zijn, dat zij ze aan de ceinturen vast maken.

Het zou te eentoonig worden als wij al die costumen wilden beschrijven, en daarom zullen wij maar even als ROMANOWNA onze oogen eens van dat bonte schouwspel afwenden om ze weder op den zwarten domino te vestigen. Terwijl alle gasten naar de zonderlinge dansen keken, en zich inzonderheid vermaakten met een paar Ostijakkers, die bijzonder ervaren in de spelen van hun land, allerlei menschen, dieren en vogels sprekend wisten na te doen, bespeurde de prinses dat haar buurman stil bleef zitten zonder in het minste op te letten. Zijne onverschilligheid maakte ROMANOWNA's belangstelling nog meer gaande, en op eens moed vattende om hem aan te spreken vroeg zij zacht: „Bevalt u dit gezigt niet?"

„Beter dan iets ter wereld," gaf hij even zacht ten antwoord, terwijl hij haar doordringend aanzag.

ROMANOWNA hield zich alsof zij de woordspeling niet begreep en zeide: „Ik dacht dat gij dat geheele tooneel geen blik waardig keurdet."

„Ik heb de meeste van de hier voorgesteld wordende personen in hun eigen land gezien," antwoordde de vreemdeling, „en dus is het schouwspel voor mij minder nieuw dan voor u."

„Gij hebt dus veel gereisd?" vroeg ROMANOWNA met belangstelling.

„O, ja," antwoordde de vreemdeling en keek aan den anderen kant uit het raampje, als wilde hij alle verder gesprek vermijden.

„Ik ben zoo vrij en zoo gelukkig, prinses ROMANOWNA, om u hier opentlijk en ten aanhoore van dit schitterende

gezelschap mijnen opregten en nederigen dank toe te brengen voor de hulp die ge mij verleent," zeide de nar, toen de trein zich weder in beweging stelde.

„Voor welke hulp?" vroeg ROMANOWNA lagchende.

„Wel, voor het licht dat uit uwe schoone oogen straalt," antwoordde de nar. „Het viel mij zoo moeijelijk om deze slede geheel alleen met den glans van mijne oogen te verlichten," voegde hij er bij, en verwekte daardoor een schaterend gelach, te meer daar hij zulke kleine, flaauwe, en meestal roode oogen had. ROMANOWNA lachte ook, maar zij dacht dat er werkelijk vuur straalde uit de zwarte oogen van haar buurman, die zij, in weerwil van de duisternis waarin zij voortreden, op zich gevestigd kon voelen.

Spoedig werd het duidelijk waarom de lichten niet weder waren aangestoken, want een luid hoerah! ging welhaast uit alle sleden op bij het zien van het prachtige schouwspel, dat zich nu aan hunne oogen vertoonde. Men zag namelijk midden in eene vlakte, een hoogen berg, die onophoudelijk rook en vlammen uitwierp. Nu eens een vuurregen van vonken, of blaauwe en roode vlammen, die den geheelen omtrek een spookachtig aanzien gaven, dan weder een dikke rookzuil, die statig opsteeg en eensklaps veranderde in allerlei figuren van vuur. De paarden liepen stapvoets voorbij dezen kunstigen en kostbaren Vesuvius, zoodat ieder dit heerlijke schouwspel goed kon gadeslaan. Bijna dadelijk nadat de berg uit het gezigt was, kwam men aan het kasteel aan, dat geheel door waskaarsen verlicht was, en reeds van buiten een schitterend aanzien had. Al spoedig begon de dans nadat het gezelschap zich een weinig verfrischt had in de ververschingzalen. ROMANOWNA, die zeer bevallig danste, werd niet met rust gelaten, maar bevond zich steeds in de dansende rijen; doch tot hare verbazing kreeg zij in het geheel geene uitnoodiging voor een dans van den zwarten domino, die dadelijk

na de aankomst op het kasteel verdwenen scheen te zijn. Eens verbeeldde ROMANOWNA zich, dat zij den vreemdeling haar zag naderen, maar op hetzelfde oogenblik werden op het sein van een kanonschot plotseling alle lichten uitgedaan, en begaf zich het geheele gezelschap naar de ramen om daar zeer fraai vuurwerk te zien. Onder anderen zag men daar, nadat er reeds allerlei vuurraadjes, vuurpijlen, zwermpotten, molens, gekleurde sterren en meer kleine stukjes waren afgestoken, die wij dikwijls of althans wel eens of tweemaal hebben gezien, maar die toen voor de Russen nog geheel nieuw waren, een tempel waarop met vuurletters te lezen stond:

„Hulde aan onze geëerbiedigde keizerin Catharina,
de moeder des vaderlands.”

„Eene moeder die hare kinderen van honger en koude laat omkomen,” hoorde ROMANOWNA vlak bij zich op schamperen, half luiden toon zeggen; en toen zij zich verbaasd omkeerde zag zij den man met het zwarte masker. Half onwillekeurig deed zij eene schrede achteruit en vroeg: „wat bedoelt gij?”

In plaats van te antwoorden legde de vreemdeling de vinger op den mond en bood haar zijn arm aan. Er was iets gebiedends in zijne houding, en ROMANOWNA nam zonder tegenspraak zijn arm aan en liet zich door hem in een naburig vertrek brengen. Niemand bespeurde hare verwijdering, omdat het vuurwerk juist was afgeloopen, hetgeen natuurlijk eenige opschudding veroorzaakte.

ROMANOWNA was eenigzins verbaasd toen zij daar met dien geheimzinnigen man alleen was, en nog te meer, toen hij haar maar stijf bleef aanzien zonder een woord uit te brengen. Zij kreeg lust om maar weder naar de danszaal terug te keeren, en reeds maakte zij eene beweging naar de deur, toen de vreemdeling vroeg: „Zijt gij ROMANOWNA?”

Het meisje beantwoordde die vraag toestemmend en verwonderde zich over den weinigen eerbied, die haar betoond werd.

„Zijt gij gelukkig?” vroeg de vreemdeling.

„Ja,” antwoordde ROMANOWNA kortaf.

„Behandelt zij? .... ik meen, is de keizerin lief voor u?”

„Mijne moeder bemint mij even zeer als ik haar,” gaf ROMANOWNA, eenigzins verontwaardigd, op koelen toon ten antwoord.

„Behandelt zij u nooit onregtvaardig?” vroeg de vreemdeling weder op denzelfden toon.

„Vreemdeling!” zeide ROMANOWNA met waardigheid, „ik begrijp niet wie of wat u het regt geeft om mij zulke vreemde vragen te doen, maar ik wil ze niet langer aanhooren en verzoek u mij de deur te openen.”

In plaats van die te openen ging hij er voor staan en vroeg nog steeds op dien ondervragenden toon: „Waarom is MILNA uit uwe dienst ontslagen?”

Die vraag verraste de prinses en zij aarzelde even voordat zij antwoordde: „Ik geloof dat zij iets misdaan had.”

„Waarin bestond die misdaad?” vroeg de vreemdeling op kouden toon.

„De keizerin heeft er mij geene uitlegging van gegeven,” was het korte antwoord van ROMANOWNA.

„Maar gij hebt geen stap gedaan om het wreede vonnis van dat arme meisje te doen herroepen,” zeide de vreemdeling, terwijl hij ROMANOWNA verwijtend aanzag.

„Het wreede vonnis?” herhaalde de prinses. „Maar daar weet ik niets van,” voegde zij er bij. „MILNA is uit mijne dienst ontslagen, omdat ..... omdat de keizerin het wilde, en .....”

„MILNA is onregtvaardig uit hare betrekking ontslagen,” viel de vreemdeling haar in de rede, „en tot eene verbanning naar Siberiën veroordeeld, alleen omdat zij hulp gevraagd had voor

ongelukkigen; en zij, die men gewoonlijk „de schoone ROMANOWNA” noemt, mogt men wel den bijnaam geven van „de wreede” of mogelijk,” voegde hij er eenigzins zachter bij, „van de onnadenkende.”

Nog nooit in haar leven was ROMANOWNA op deze wijze toegesproken, en verbaasd en verlegen bleef zij ook nadat de vreemdeling zweeg onbewegelijk staan met hare oogen op den grond, zonder te kunnen bedenken wat zij toch wel zou antwoorden.

„Ja, die woorden verbazen u, mijn schoon kind,” hernam de vreemdeling op beschermenden toon, „gij wenscht ze liever niet te hooren, en toch zal ik u nog verder op diezelfde wijze toespreken. Zeg mij, weet gij wat het zegt naar Siberiën verbannen te zijn?”

ROMANOWNA sloeg hare oogen vragend op den vreemdeling, maar zij was te vol om te spreken.

„Het kost de keizerin slechts eene pennestreek,” zeide de vreemdeling, „maar de arme verbannenen zijn voor hun geheele leven als opgesloten in een land, waar het altijd even koud is en waar men nooit het minste genot kan smaken. Die arme MILNA!” voegde hij er achter aan.

ROMANOWNA zuchtte.

„Wenscht gij haar in het geheel niet terug?” vroeg de vreemdeling.

„Ik hield bijzonder veel van haar,” antwoordde ROMANOWNA zacht.

„In ernst?” zeide de onbarmhartige ondervrager.

In plaats van te antwoorden sloeg ROMANOWNA hare oogen op den gemaskerde, alsof zij hem daarin wilde laten lezen dat zij geene onwaarheid kon spreken.

„Ik heb geleerd de menschen te wantrouwen,” zeide de vreemdeling als om zijne vraag te verontschuldigen, „maar ik geloof u. Wenscht gij MILNA terug te hebben?” herhaalde hij nog eens

„De keizerin zou het niet toestaan,” antwoordde het meisje, „want ik heb beloofd dat ik in het geheel niet meer over haar zou spreken.”

De vreemdeling liep met de handen op den rug met groote stappen het vertrek op en neder en zeide toen op een' plegtigen, bijna fluisterenden toon, „ROMANOWNA, als gij MILNA nog eens wilt zien, kan ik u bij haar brengen, want ik heb haar uit hare gevangenis ontslagen en bij mij verborgen. Ik deel u dit mijn geheim gerust mede, want ik weet gij zult er geen misbruik van maken. Zeg dat ge haar wenscht te zien en ik breng u bij haar.”

Wat zou ROMANOWNA antwoorden? Zij wist zelve niet wat zij wilde. De vreemdeling nam een meesterachtigen toon aan, en toch was er iets in hem dat haar vertrouwen, ja zelfs eene zekere mate van eerbied afdwong. Terwijl zij nog besluiteloos zweeg, zeide de vreemdeling: „Het avondmaal is gereed en daar alle maskers af zijn zou men u kunnen missen, daarom zal ik u nu naar de zaal terruggeleiden, maar wilt gij dadelijk na het souper met mij uwe voormalige en u zoo liefhebbende kamenier bezoeken? Sta mij dan den eersten dans toe, opdat ik u zonder argwaan te wekken uit de zaal kan brengen.”

„Maar wie zijt gij toch?” vroeg ROMANOWNA.

„Ge zult mij straks ongemaskerd zien,” antwoordde de vreemdeling, „maar hebt gij den sleutel van de hermitage bij u?”

ROMANOWNA beantwoordde die vraag toestemmend.

„Geef hem mij,” beval de vreemdeling, alsof hij de eenvoudigste zaak van de wereld had gevraagd en stak reeds zijne hand uit.

„Behalve de keizerin heeft niemand een sleutel dan ik,” zeide ROMANOWNA „en ik mag hem nooit uit mijne handen geven.”

„Dat weet ik wel,” antwoordde de vreemdeling met vast-

heid, „maar ge kunt mij vertrouwen," en wederom stak hij zijne hand uit.

- „Laat mij u aan de keizerin voorstellen," zeide ROMANOWNA aarzelende, „of ten minste hare toestemming vragen tot het geven van den sleutel."

„Mijne tegenwoordigheid hier moet een geheim blijven voor de keizerin," zeide de vreemdeling kalm, „maar gij moet waarlijk naar binnen. Geef mij den sleutel, dien ge dadelijk na het souper terug krijgt, zonder dat iemand weet dat gij hem mij hebt toevertrouwd."

De vreemdeling stak nogmaals zijne hand uit en ROMANOWNA legde er het sleuteltje in, dat zij aan niemand anders, zelfs niet op het dringendste verzoek, zou hebben toevertrouwd. De vreemdeling geleidde haar daarop naar de eetzaal en verliet haar bij de deur, waarna hij zoo haastig verdween, dat ROMANOWNA, die zich nog even omkeerde, hem niet meer zag. Het schoone prinsesje gevoelde zich niets op haar gemak en het ontging de aandacht der gasten niet, dat zij bijzonder stil en afgetrokken was.

In de hermitage.

Zoodra de geheimzinnige man ROMANOWNA verlaten had ging hij naar een donker gangetje, dat naast het verlichte voorportaal was en zeide half luide: „kom mede, mijne dochter, de prinses zal spoedig bij u komen, doe uw masker weder voor, en volg mij."

MILNA, want zij was het, kwam uit haar schuilhoek te voorschijn en volgde stilzwijgend haar geleider, die haar voorging naar de hermitage. Het meisje was wel meer te Zarsko-Celo geweest en wist ook zeer goed dat een gedeelte van dat paleis „de hermitage" genaamd werd, maar zij wist tevens, dat

niemand dan de keizerin en de prinses den toegang tot dat verblijf hadden, waarin zelfs nooit een bediende mogt komen, en het verwonderde haar dus niet weinig toen haar geleider, alsof het eene doodeenvoudige zaak was, de deur van het verboden vertrek opendeed en die achter zich sloot, nadat hij haar had binnengelaten. Op een wenk van hem of liever na een zacht op den grond stampen, werden er, als door een tooverslag, lampen aangestoken, die aan MILNA's verbaasde blikken lieten zien waar zij zich bevond. Zij was nu in de voorgalerij, die aan weerszijden geheel bedekt was met kostbare schilderijen. De vreemdeling vertoefde hier evenwel niet lang, maar begaf zich onmiddelijk naar de groote eetzaal waar hij zich op eene der gemakkelijke rustbanken neêr liet vallen en MILNA een wenk gaf om tegenover hem plaats te nemen; daar stampte hij met den voet op een voor hem liggend plaatje en riep toen dat hij eenige spijzen die hij opnoemde, verlangde. In een oogwenk stond er een gedekte en met spijzen beladen tafel tusschen hen beide in. Zoodra het maal, waaraan de vreemdeling meer eer aandeed dan MILNA, geëindigd was, zeide hij opstaande: „Kom, aan mijne dochter, nu zullen we ons dessert gaan plukken."

Door hetzelfde sein werd de tafel weder weggehaald, zonder dat MILNA kon zien hoe dat gebeurde; maar zij had even weinig gelegenheid om daarover na te denken als om nog rond te kijken, want haar geleider was zoo haastig dat hij haar daartoe geen tijd liet. Het speet haar wel, want wat zij hier zag was veel prachtiger dan iets dat zij ooit in het paleis te Petersburg had gezien: kleeden, spiegels, meubels, ornamenten, kroonen, in één woord, alles wat daar was scheen wel van glanzend metaal vervaardigd of er mede opgelegd te zijn, zoo blonk het haar toe. De heerlijke warmte koesterde het meisje, dat zoo lang in dat koude gangetje had gewacht, en dus lachte haar het denkbeeld om naar buiten te

gaan volstrekt niet toe. Zij begreep wel niet wat haar geleider bedoelde met „het plukken van het dessert" in het midden van den winter, maar zij zag aan het openen van een glazen deur dat het hem degelijk ernst was om naar buiten te gaan. Half onwillig volgde zij hem dus, maar wie schetst hare verbazing, toen zij buiten komende een aangenamen geur van rozen en hyacinthen gewaar werd en bespeurde dat het daar geheel zomer was? Perziken en druiven hingen rijp aan de boomen, en overal waren perken met de kostbaarste en zeldzaamste bloemen. Smaakvol gesnedene banken stonden hier en daar in het groen, en noodigden tot zitten uit. MILNA kon van verbazing geen woord uitbrengen; het was haar als zag zij zich in eene tooverwereld verplaatst, en zij vreesde bijna dat de betoovering zou wijken als zij zich bewoog. ROMANOWNA had haar vroeger wel eens verteld van de wonderen der hermitage, het geliefkoosde verblijf van de keizerin, maar de werkelijkheid overtrof nog zeer ver de voorstelling, die zij er zich van had gemaakt.

„O, hoe heerlijk! hoe prachtig!" riep zij meermalen uit, maar de vreemdeling scheen niet in hare verrukking te deelen, ten minste hij gaf geen antwoord op hare herhaalde aanmerkingen en bleef stijf in gedachten verdiept zitten.

„Zij is veel schooner dan hare moeder," zeide hij eindelijk.

„Wie?" waagde MILNA op zachten toon te vragen.

„Wel, ROMANOWNA," antwoordde de man, maar ging dadelijk daarop eenige vruchten plukken, die hij gedeeltelijk aan MILNA gaf en gedeeltelijk zelf opat.

„MILNA!" zeide de vreemdeling op vertrouwelijken toon, „aanstonds zult ge de prinses hier zien."

„Hier?" vroeg MILNA. „Maar ik mag hier niet zijn," voegde zij er bij, „de toegang tot de hermitage was mij steeds verboden."

„Blijf maar gerust," antwoordde de vreemdeling, „tot nog toe heb ik u, dunkt mij, geene reden gegeven om mij te wantrouwen, want ik heb u zooveel ik kon geholpen."

„Gij hebt gelijk, mijn vader," antwoordde MILNA, „ik heb het aan u te danken dat ik niet in ballingschap ben en dat ik uit mijne vreesselijke gevangenis ....."

„Welnu," zeide de vreemdeling haar in de rede vallende, „ik heb dus eenig regt op uwe dankbaarheid, en daarom vraag ik u om uwe hulp. ROMANOWNA zal aanstonds hier komen."

De vreemdeling zweeg even en vervolgde toen, terwijl hij MILNA stijf aanzag, als om de uitwerking van zijne woorden na te gaan, „zij moet in mijne magt komen, maar ik voorzie dat ik tegenstand van haar zal ontmoeten, help gij mij dus om haar te overreden."

„Waartoe?" vroeg MILNA.

„Ik zal u mijn plan in korte woorden mededeelen, ik wil ROMANOWNA wantrouwen zien in te boezemen tegen de keizerin; en als gij mij daarin wilt helpen en slaagt, zal de zegen des hemels dubbel over uw hoofd komen. Ik vraag u dit, omdat gij de prinses beter kent dan ik, en dus beter zult weten op welke wijze dat plan kan worden uitgevoerd."

„Maar de minste begeerte der prinses wordt dadelijk door de keizerin ingewilligd, en ieder vliegt steeds op hare wenken," zeide MILNA, „dus het zal....."

„Misschien heb ik uwe hulp niet eens noodig," zeide de vreemdeling haar weder in de rede vallende, „maar wacht mij hier, dan ga ik de prinses halen," en bij deze woorden ging de vreemdeling, nadat hij zijn afgelegd masker weder voorgedaan had, naar binnen en liet MILNA alleen in den beroemden wintertuin van Zarsko-Celo.

De gemaskerde brak in de zaal met een zeer fijn werktuigje een fraai ebbenhouten met goud ingelegd kastje open, nam daaruit zeer behendig verscheidene goudstukken, die hij in een zakje onder zijn kleed verborg, en ging toen, nadat

hij de kast weder op dezelfde wijze gesloten had, naar de galerij waar de schilderijen hingen. Daar gekomen nam hij eene waskaars van de kroon in de hand en zag zorgvuldig alle portretten een voor een na, maar blijkbaar vond hij niet wat hij zocht; want, nadat hij de zaal aan beide kanten had rondgezien, begon hij zijn onderzoek van nieuws af aan, maar weder met hetzelfde ongelukkige gevolg.

„Hoe nu," mompelde hij in zich zelf, „zou ik verkeerd zijn ingelicht door dien ellendeling? Tot nog toe heeft hij mij niet bedrogen, en heb ik alles juist zoo gevonden als hij het mij gezegd had, doch het portret vind ik maar niet; en toch, daar moest het hangen, daar aan de regterzij tegenover dien zeeslag. Neen, het hangt er niet! maar wacht, daar is eene ledige plek, daar zal het gehangen hebben. Het is er niet meer! Hel en duivel!" vervolgde hij op woesten toon, „wie kan mij die poets gespeeld hebben juist op dit oogenblik?" en eenige verwenschingen uitbrakende, die wij hier niet zullen herhalen en die al zeer weinig pasten bij het deftige geestelijk gewaad dat hij aan had en bij de prachtige zaal waarin hij zich bevond, maakte hij zich juist gereed om de galerij te verlaten, toen zijn blik als toevallig op eene schilderij in een hoek viel waarover zwart gaas gespannen was. Spoedig sneed hij met een mesje het gaas door en gaf een ligten kreet van blijdschap, toen hij zag dat hij het gezochte voorwerp had gevonden. Haastig nam hij het schilderstuk uit de lijst, deed het gaas er zoo goed mogelijk weder voor, zette de ledige lijst weder op dezelfde plaats en ging, nadat hij het portret in een doek gewikkeld en onder den arm genomen had, naar MILNA terug.

„Mijne dochter," zeide hij op zalvenden toon, toen hij het meisje genaderd was, „mijne plannen zijn veranderd, niet hier, maar in het kleine huisje in het bosch zult gij ROMANOWNA ontmoeten."

„Het is hier zoo heerlijk," zeide MILNA, half met weerzin opstaande; want de angst, dien zij een oogenblik had gehad toen zij alleen gelaten werd, dat de keizerin haar eens in dit verboden verblijf zou vinden, was langzamerhand geheel geweken.

„Als mijne plannen gelukken," zeide de vreemdeling, „zult ge een nog heerlijker verblijf het uwe kunnen noemen, reken daarop. Maar kom aan, onze tijd dringt."

Vrolijk volgde MILNA nu: het was haar als zag zij zich reeds in het bezit van zoo veel weelde, en in hare opgewondenheid kostte het haar geene moeite om al die pracht achter zich te laten en door den vreemdeling geleid weder door het donkere gangetje naar de achterdeur te gaan, waar eene slede haar wachtte. „Spoedig zal ik met de prinses bij u komen," zeide de vreemdeling tegen haar. Vervolgens gaf hij bevel, uit naam der keizerin, om bij deze zelfde deur eene slede met vier paarden bespannen gereed te houden, en ging toen weder naar de danszaal.

Het einde van het feest.

De man met het zwarte masker kwam juist binnen op het oogenblik dat de dansmuzijk begon te spelen. Eene ligte huivering liep ROMANOWNA door de leden toen hij haar naderde, want zij had zich onder het souper allerlei schrikbeelden gevormd en zich vast voorgenomen om niet met dien man mede te gaan; want zij, die altijd aan het hof was geweest, had al te dikwijls van verraad en schelmerij gehoord, dan dat de geheimzinnige woorden en handelingen van den vreemdeling haar niet verontrust zouden hebben. „Ik wil althans niet met hem gaan voor dat ik stellig weet wie hij is," dacht zij; maar toen hij haar genaderd was en haar zonder iets te

zeggen zijn arm aanbood, nam zij dien stilzwijgend aan: het gebiedende van zijne houding, de onweerstaanbare kracht zijner oogen waren sterker dan al hare voornemens.

„Stop er u toch goed in," zeide de vreemdeling op bezorgden toon en was haar behulpzaam in het omdoen van haren mantel.

Nog eens aarzelde ROMANOWNA toen zij op het punt was om in de slede te stappen, en keek achterom, om eerst nog aan den vreemdeling te vragen wie hij was, maar hij wenkte haar met zijne donkere oogen om spoed te maken en dus hield zij de vraag die haar op de lippen zweefde weder binnen. Spoedig kwamen zij nu aan het kleine huisje aan, waar MILNA hen wachtte. De vreemdeling nam ROMANOWNA in zijne armen en droeg haar uit de slede naar binnen, alsof zij een klein kind was.

„Het weder was zoo koud en de grond zoo besneeuwd," zeide hij, als om eene verontschuldiging te maken over deze vrijpostigheid; maar het scheen ROMANOWNA toe alsof het hem een genoegen was haar in zijne armen te houden. Zij dacht er evenwel niet lang over na, want MILNA kwam haar al bij de deur te gemoet en was zoo blijde haar weder te zien, dat zij door hare hartelijke begroeting ROMANOWNA voor een oogenblik geheel den vreemdeling deed vergeten. Zoo als te denken was hadden de meisjes elkander vrij wat te vragen en te vertellen. MILNA deelde in korte woorden haar wedervaren mede en zij had in de prinses eene zeer aandachtige toehoordster.

„Toen de officier die mij in hechtenis had genomen," vertelde MILNA, „mij tot aan de deur der gevangenis vergezeld had, gaf hij order aan iemand, dien ik veronderstelde de cipier te zijn, om mij voorloopig gevangen te zetten, tot dat de keizerin nadere orders zou geven. Die man liet mij eenige trappen af gaan en deed toen eene zware deur open, die hij achter mij digt liet vallen. In dezen kelder was het verschrikkelijk koud, want door het raam was het water van de Newa naar binnen gestroomd en daar bevroren, zoodat er maar eene smalle reep van het vertrek was, waar ik geen ijs onder mijne voeten had."

„De eerste oogenblikken, die ik daar doorbragt, dacht ik dat men mij wel spoedig op eene betere plaats zou brengen en bleef ik wachten op de terugkomst van den cipier, maar al spoedig begreep ik dat men mij hier wilde laten blijven; en het denkbeeld kwam bij mij op dat men mij van honger wilde laten omkomen, omdat men mij in het geheel geen eten bragt."

ROMANOWNA rilde en trok onwillekeurig haar hermelijnen mantel digter om zich heen.

„O! ik leed zoo onuitsprekelijk veel," vervolgde MILNA. „Ik zag den dood voor oogen, en dacht met zooveel weemoed aan allen die ik liefhad, vooral aan u, prinses, en aan de genoegelijke jaren die ik in uwe dienst doorbragt; en ik weende, totdat eindelijk mijne oogen bezwaard werden en ik in eene doffe gevoelloosheid verzonk. Als ik in slaap was gevallen, zou ik zeker dadelijk zijn doodgevroren, maar ik had gelukkig nog besef genoeg om te begrijpen dat ik, als ik mijn leven wilde rekken, mij bewegen moest. Ik trachtte mij zoo goed mogelijk uit mijne dofheid op te wekken en in mijn koud verblijf op en neder te loopen, maar al zeer spoedig verveelde en vermoeide mij die beweging, zoo dat ik geheel magteloos nederzonk. Duidelijk weet ik nog dat ik dacht nooit het daglicht weder te zullen aanschouwen, toen op eens de stem van den goeden, vromen vreemdeling mij uit mijne sluimering wakker riep. Liefdevol nam hij mij in zijne armen en sloeg mij een mantel om, dien hij voor mij had medegebragt. Daarop bood hij mij eene veilige schuilplaats aan, waar ik spoedig mijne geledene smarten vergat door de liefderijke en zorgvuldige behandeling die ik ondervond."

Milna was vervolgens niet uitgepraat over haren redder, dien zij met eerbied vader noemde en als een heilige beschreef.

„Maar wie is hij toch?" vroeg romanowna, want de vreemdeling was niet mede naar binnen gegaan, omdat hij de meisjes ongestoord wilde laten praten, zoo als hij zeide. „Zijn naam weet ik niet," zeide milna, „maar hij is zoo vroom, zoo goed, zoo edel als niemand anders."

Toen milna haar verhaal geëindigd had, zag romanowna eens om zich heen; hoe vreemd was haar die armoedige omgeving: die naakte muren, die steenen vloer, die ruwe zitbank, die vreemdsoortige potten en pannen, die het huisraad uitmaakten, alles scheen haar even naar toe. „Wat is dit?" vroeg zij aan milna.

„Wel, een woonhuis," antwoordde milna.

„Wonen hier dan menschen?" vroeg romanowna met verbazing.

„Wel zeker," was het antwoord, „en zelfs is deze woning nog lang niet de armoedigste, want zie! er is nog brandstof voorhanden en alles toont aan dat de bewoners, die naar het feest zijn gaan kijken, nog eene zekere mate van welvaart genieten."

Terwijl de meisjes zoo zaten te praten, werd de deur geopend en trad de vreemdeling in zijn deftig gewaad weder binnen nog steeds het masker voorhebbende.

„Kom aan, mijne prinses," zeide hij op spottenden toon, „het zal tijd worden dat gij weder terugkeert naar de plaatsen van weelde en grootheid, waar uwe schoonheid beter past dan in dit ellendig verblijf."

De stekelige toon van deze woorden hinderde romanowna en zij zeide half verdrietig: „Ieder is natuurlijk het liefst daar waar men behoort te zijn, maar ik ben u dankbaar omdat ge mij hier hebt gebragt en mij daardoor in de gelegenheid hebt gesteld om milna nog eens te zien."

„Ha! om milna *nog eens* te zien!" herhaalde de vreemdeling. „En ge denkt er dus niet aan wat haar verder lot zal zijn? O wreede en ongevoelige romanowna!" zeide hij afkeurend zijn hoofd schuddende. „Maar hoe kan het ook anders? bij eene opvoeding door catharina moet wel alle gevoel uitgedoofd worden, en . . . . ."

„Houd op, vreemdeling," gebood romanowna, hem met waardigheid in de rede vallende. „Reeds meermalen hebt gij u aanmerkingen veroorloofd over mijne moeder, die even hatelijk als onregtvaardig zijn en die ik niet verkies aan te hooren. Wees zoo goed, mijne slede te laten inspannen."

„Als gij dat verkiest, zal ik den koetsier roepen," zeide de vreemdeling beleefd, maar vooraf eene vraag: „Stelt gij er niet het minste belang in om te weten wie ik ben?"

„Ik stel geen belang in hen die zich verstouten mijne lieve moeder, onzer aller geëerbiedigde keizerin, te honen," zeide romanowna kortaf.

„En als ik u nu eens kon aantoonen dat die geëerbiedigde keizerin eene lage moordenares is, die de regten van hare onderdanen als met voeten treedt en die . . . . ."

„Zwijg met dien laster," riep romanowna, hem met vuur in de rede vallende, „alles wat gij zegt is onwaar en ik wil niet dat ge een woord meer in mijne tegenwoordigheid zegt. Milna," voegde zij er iets zachter, maar toch op bevelenden toon bij, „help mij in de slede."

Toen romanowna eenige stappen naar de deur deed, trad de vreemdeling voor haar en vroeg haar het portret voorhoudende, dat hij uit de galerij van het kasteel had medegenomen: „kent gij dit portret?"

Romanowna hield zich alsof zij die vraag niet hoorde, zoo verontwaardigd was zij, maar zij kon toch niet nalaten onwillekeurig een blik te slaan op het portret dat haar werd voorgehouden, en die ééne blik was voldoende om haar vol ver-

bazing te doen uitroepen: „Maar, dat is het portret van czaar PETER de derde. Hoe komt dat in uwe handen?" vroeg zij, nadat zij eenige oogenblikken in stilte naar het haar welbekende portret had gekeken.

„Niemand heeft er meer regt op dan ik," antwoordde de vreemdeling zacht.

„Wie zijt gij dan?" vroeg ROMANOWNA verwonderd.

In plaats van te antwoorden bleef de vreemdeling stilstaan en maakte langzaam het bandje los waarmede het masker was vastgestrikt. ROMANOWNA slaakte een kreet van verbazing en liet zich op de bank neervallen.

„Mijn God," zeide zij als in zich zelve, „hoe is het mogelijk?" want de gelijkenis was te treffend dan dat zij niet dadelijk in den vreemdeling czaar PETER herkend zou hebben.

„Wilt gij weten hoe het mogelijk is?" vroeg de vreemdeling.

ROMANOWNA sloeg een vragenden blik op hem.

„Mijne dochter," zeide de man met nadruk, terwijl hij voor ROMANOWNA neerknielde en hare handen in de zijne nam, „zij, die gij moeder noemt, heeft mij uit heerschzucht, niet alleen van den troon verstooten, maar mij zelfs laten vermoorden, of liever het bevel gegeven om mij te laten vermoorden door een paar van hare laaghartige gunstelingen. Zij hebben werkelijk den moord gepleegd maar door een bijzondere omstandigheid ben ik gered. Een van mijne getrouwe dienaren had namelijk den moed gehad om op den avond van den moord met mij van kleederen te wisselen om mij gelegenheid te geven om uit de gevangenis waarin CATHARINA mij had laten opsluiten te ontsnappen. De ongelukkige werd het slagtoffer van zijne liefde voor zijn' keizer, want hij werd voor mij aangezien en gedood, en zijn lijk werd voor het mijne begraven en, terwijl de czaar, zoo als CATHARINA dacht, uit den weg was geruimd, gaf zij aan mijne moordenaars eereposten.

De verhaler zweeg even stil, alsof hij nog geheel getroffen was door de herinnering, en vervolgde toen, terwijl hij ROMANOWNA steeds met zijne donkere oogen bleef aanzien:

„Maar ik leefde en besloot mij over den schandelijken dood van mijnen dienaar te wreken. Reeds had ik het plan opgevat om naar CATHARINA toe te gaan en haar hare trouweloosheid te verwijten, toen ik begreep dat mijn leven nogmaals gevaar zou loopen als ik mij in hare magt stelde, want na dezen eersten aanslag op mijn persoon zou zij mij in het geheel niet in het leven willen laten. Ik liet daarom mijn besluit varen en besloot om mij zoo ver mogelijk van eene vrouw te verwijderen, die ik in mijn hart bijna nog meer beklaagde dan verachtte. Ik begaf mij dus naar Polen en vervoegde mij daar bij eenige vrome kluizenaars, die mij vroegen om bij hen te blijven. Ik voldeed aan hun verzoek en liet CATHARINA in het ongestoorde bezit van den troon, „Heere, laat uw dienstknecht in vrede heengaan," bad ik gedurig een onzer heiligen na en ik hoopte stellig mijne dagen daar rustig te mogen eindigen. Maar, „de mensch wikt, God beschikt," dat bemerkte ik ook toen alweder, want een priester van het hof, die zich bij ons vervoegde, herkende mij en maakte aan de kluizenaars bekend wie ik was. Toen zij vernamen dat ik de czaar was, zeiden zij, dat ik mij weder aan het hoofd van den staat moest stellen en dat ik mij niet aan die volkomene rust mogt overgeven. „Gij moet leven om te werken in plaats van te bidden en in vrome verzuchtingen neder te zitten," zeiden zij.

„Aanvankelijk had ik daar geene ooren naar, want het hofleven en het regeren stond mij tegen en ik wenschte liever in stilte te sterven; maar langzamerhand begreep ik met hen, dat het mijn pligt was om naar Rusland terug te keeren, en behalve mijn pligt trok ook mijn hart naar de plaats waar mijne lieve ROMANOWNA was. Ik ging dus naar Rusland zonder een bepaald plan en deed onderzoek naar het gedrag van CATHA-

RINA. Tot mijne blijdschap hoorde ik veel tot haar lof: zij stichtte scholen en gasthuizen, moedigde den koophandel aan, liet schepen bouwen en bevorderde zoo veel mogelijk de nijverheid: want zij had toen juist een manifest afgekondigd waarbij aan alle bekwame handwerkslieden, die zich uit andere landen in Rusland wilden nederzetten, eene premie beloofd werd."

„Toen ik zag dat CATHARINA ondanks hare zwarte misdaad eene goede regentes was, besloot ik weder stil naar mijn schuilhoek terug te keeren, toen het toeval mij met de keizerin te zamen bragt. Zij reed te paard en was alleen, ge kunt u haar schrik en mijn afschuw voorstellen. Zij bleef eerst stokstijf zitten en sprong toen van het paard en viel mij te voet. Ik zal u al de lage betuigingen, die zij mij van hare onschuld deed, niet herhalen, noch hoe zij mijne vergiffenis poogde af te smeeken. Zoo spoedig ik kon maakte ik een einde aan het gesprek, nadat ik haar gezegd had, dat ik nog eenigen tijd op aarde zou blijven onder den naam van IKHELMAN PUGATSCHEFF. „Draag zorg, zeide ik tot haar, „om mijne lieve ROMANOWNA op te voeden in de vreeze des Heeren, en waak er voor, dat zij niet door zoutelooze vleijerijen bedorven worde. Geef haar goede meesters, opdat zij verstand en kennis krijge om later mijn geliefd volk te regeren."

„De keizerin beloofde alles onder tranen en daarop verwijderde ik mij, God dankende, daar hij mij de kracht had gegeven om zoo gematigd jegens mijne vijandin te zijn."

De verhaler zweeg eenige oogenblikken stil en vervolgde toen weder: „Ik trachtte u te zien, maar het was mij onmogelijk, daar ik mij natuurlijk niet in de hoofdstad kon vertoonen zonder gevaar te loopen van weder gegrepen te worden, en ik ging dus onverrigter zake weder naar Polen terug. Nu dacht ik althans mijn leven rustig te zullen eindigen, maar andermaal dreef mij mijn verlangen naar u, nadat ik verscheidene jaren bij de kluizenaars geweest was, naar Rusland terug. Vast besloten om u nu, het kostte wat het wilde, te zien, ging ik naar Dubranka, nog zonder te weten hoe ik zou handelen. Maar ik bleef niet lang in onzekerheid, want van alle kanten vernam ik hoe CATHARINA wel in het begin harer regering goed voor het volk was geweest, maar nu bezig was hare onderdanen te onderdrukken. Zij liet belasting op belasting heffen en verkwistte het aldus afgeperste geld op de buitensporigste wijze. Deze avond is weder een bewijs hoe „de moeder des vaderlands" voor hare kinderen zorgt. Het is geen wonder, dat het arme volk mort en een opstand wil bewerken, maar het is wel een wonder dat God haar zoo straffeloos laat zondigen en haar niet reeds lang gestraft heeft voor hare misdaden. Als alle straffen des hemels haar te gelijk troffen, dan zou zij nog niet half genoeg geboet hebben."

ROMANOWNA sloeg een angstigen blik op den czaar, toen hij deze woorden op bloeddorstigen toon sprak, maar dadelijk voegde hij er zachter bij: „Het kwaad dat zij mij heeft aangedaan, heb ik haar lang vergeven, en zelfs bid ik, dat God haar even zoo wil vergeven."

De verhaler zweeg, als dacht hij nog eens na over de misdaden van zijne vrouw. De beide meisjes hadden in de diepste stilte naar zijn belangrijk verhaal geluisterd en schenen nog te hooren toen hij ophield; ROMANOWNA zat als aan hare plaats gekluisterd; nog altijd lag de czaar voor haar geknield, nog altijd rustte hare hand in de zijne en blikte zij in die donkere oogen, die met zooveel liefde op haar gevestigd waren, zonder dat het haar eene enkele maal te binnen was gekomen, dat zij zelve zoo zeer in dit verhaal was betrokken, en dat die man haar vader was, tot haar op eens in dat oogenblik van stilte die gedachte als een donderslag trof. Met vernieuwde belangstelling zag zij nu naar dat edele gelaat, en bijna in het zelfde oogenblik lag zij in de armen van den man, dien zij

nog even te voren verfoeide, en omhelsde hem zoo hartelijk mogelijk.

„Mijn kind! mijne ROMANOWNA!" fluisterde de verrukte vader, „hoe sprekend gelijkt gij toch op uwe moeder."

„Helaas!" zeide ROMANOWNA, „dan kan mijn gelaat u geene aangename herinneringen geven."

„Ik bedoel.... ik meen...." stamelde de man, „op uwe moeder zoo als zij vroeger was."

ROMANOWNA lette niet veel op deze eenigzins zonderlinge woorden, maar vroeg vleijend, terwijl zij haar vader naast zich op de bank trok: „En uwe verdere lotgevallen?"

„O, ja," antwoordde de czaar, „ik zal ze u mededeelen. Toen ik weder te Dubranka was werd het, door ik weet niet welke omstandigheid, bekend wie ik was, en dadelijk vormde zich een aanhang, die mij weder tot keizer wilde laten uitroepen. Het kostte mij bepaald moeite, om aan hunne hulde te ontkomen, maar ik wilde mijn kind terug hebben voor ik een stap verder deed: ik sloop stil weg en ging grootendeels te voet naar Petersburg, terwijl ik mij zoo veel mogelijk onkenbaar maakte. Daar vond ik een ouden, vervallenen en niet meer gebruikt wordenden tempel en eene oude vrouw die mij wilde bedienen, en zoo leefde ik daar verscheidene dagen, terwijl ik op middelen peinsde om u te zien en te spreken; maar al mijne pogingen mislukten, want ik kon u niet zien, zonder dat ik mij vertoonde, en dat zou natuurlijk te gevaarlijk zijn geweest, dewijl ik geene vrienden om mij had op wier hulp ik kon rekenen. En toch, hoe onvoorzigtig die stap ook zou zijn, had ik reeds half besloten om die toch maar te wagen, toen ik zeer onverwacht een middel vond, waardoor ik hoopte mijn doel te zullen kunnen bereiken. Toen ik eens als naar gewoonte in den tempel God vurig bad, om mij toch een middel aan te wijzen om mijn kind terug te zien, kreeg ik als het ware onmiddelijk antwoord op mijn gebed, want MILNA

beleed daar, voor mij verstaanbaar, dat zij eene zonde had begaan, waarover zij veel berouw gevoelde. Ik kreeg medelijden met het meisje, sprak haar aan, en vernam al spoedig van haar, dat zij u alle dagen zag. Plotseling kwam het denkbeeld in mij op, dat zij mij nuttig zou kunnen zijn; daar ik echter niet wist in hoever ik haar kon vertrouwen, vertelde ik haar mijn geheim niet geheel, maar deelde haar alleen mijn aangenomenen naam mede. Ik kende CATHARINA genoeg om te weten dat zij MILNA zou wegzenden, zoodra zij bespeurde dat deze iets van mij wist, en ik stelde mij genoeg van de hartelijkheid mijner dochter voor om te durven hopen, dat mijn plan zou kunnen gelukken Gelukkig heb ik mij niet bedrogen. Het viel mij niet moeijelijk om MILNA uit hare gevangenis te bevrijden, daar zij niet bewaakt werd, omdat men zich zeker overtuigd hield, dat zij de zware deur van haren kerker niet kon openen, en dat ééne nacht dáár voldoende zou zijn om haar uit den weg te ruimen."

„Nog een half uur op die vreesselijke plaats," zeide MILNA, huiverende bij die gedachte, „zou mij het leven hebben gekost."

„Het overige van mijne lotgevallen is u bekend," vervolgde de czaar, zich tot zijne dochter keerende, „hoe de dwaasheid van CATHARINA mij in staat stelde om mij dadelijk bij u te vervoegen en u het grootste deel van den avond gade te slaan. Het heeft mij veel, zeer veel gekost om mij tegenover u als een vreemde te moeten gedragen en door u als een vreemde beschouwd te worden, maar nu ge weet wie ik ben, ROMANOWNA, zult ge mij nu lief kunnen krijgen?"

„Ik heb u al lief," zeide ROMANOWNA, en het was zoo: haar liefdevol hart voelde zich sterk aangetrokken tot den verongelijkten vader. Onder het lange gesprek was de oven reeds lang leêggebrand en werd het zeer koud in het kleine huisje, terwijl het lampje, dat toch maar een zeer flaauw

licht gaf, bijna was uitgegaan, zoodat het weinig meer dan eene gloeijende, walmende pit vertoonde; maar noch ROMANOWNA, die aan zulke goede warmte en aan zulk helder licht gewend was, noch haar vader bekommerden zich om koude of duisternis, en geen van beiden schenen de aanmerking van MILNA te verstaan, „dat het al zoo laat was."

Hand in hand gezeten hadden vader en dochter elkander zooveel te vertellen en te vragen, dat er wel nooit een einde aan het gesprek scheen te zullen komen. De czaar was zoo blijde met zijn als wedergevonden kind, dat hij zich maar niet kon verzadigen met haar aan te zien, en ROMANOWNA was zoo zeer aangegrepen door het nieuwe en vreemde van haren toestand, dat zij aan niets anders kon denken.

„Hoe zal dit gesprek toch eindigen?" vroeg MILNA gedurig bij zich zelve, maar de eerbied, dien zij reeds voor haren redder had, was nog toegenomen, nu zij wist wie hij was; en dus durfde zij niet te laten blijken hoe ongeduldig zij werd, toen de verledene tijd nog eens in alle bijzonderheden werd nagegaan. Eindelijk vermande zij zich om, op het oogenblik dat de paarden buiten ongeduldig op den grond stampten, te zeggen: „Mijn vader, o vergiffenis, ik bedoel uwe Majesteit, de...."

„Neen, MILNA, dank u," zeide de czaar minzaam, „geen Majesteit, hoort ge? Ik wil slechts bekend zijn als PUGATSCHEFF, en gij doet mij genoegen met mij aan te spreken zoo als ge tot nog toe deedt. Ik ben als hoofd van den staat ook het hoofd van de kerk, en dus mag ik mij gerust „vader" laten noemen. Maar wat wildet gij mij vragen, toen ik u in de rede viel?"

„Ik wilde zeggen," zeide MILNA, „dat de prinses al zoo veel vermoeijenis heeft doorgestaan, en dus wel naar rust zal verlangen."

„Ja, wij zullen eindigen," zeide PUGATSCHEFF — want zoo

zullen wij hem in het vervolg ook maar noemen — „ROMANOWNA," vervolgde hij, „daar buiten wacht u uwe slede. Waarheen zal hij u brengen? Wilt ge naar CATHARINA terug keeren, of wilt ge bij uwen vader blijven?"

Die vragen waren voor ROMANOWNA moeijelijk te beantwoorden. Wien zou zij opofferen? Wat zou zij antwoorden? Zij zweeg stil en sloeg beide handen voor hare oogen. Zij had tot hiertoe hare moeder opregt lief gehad en werd door haar hartelijk bemind: zelfs dezen dag had de keizerin haar nog zoo vele blijken van liefde gegeven; maar wat had zij daarentegen nu veel gehoord, waarom zij hare moeder moest verachten. ROMANOWNA gevoelde, dat zij haar vader boven hare moeder moest trekken, en toch stuitte het haar tegen de borst om de keizerin stil te verlaten. „Beslis gij, mijn vader, over mijn verder levenslot," zeide zij eindelijk tegen PUGATSCHEFF, en bleef in gespannen verwachting naar zijn antwoord luisteren.

„Mijn voorslag is deze," zeide haar vader, „dat wij nog dezen nacht naar Petersburg terugkeeren. CATHARINA blijft zeker eenigen tijd te Zarsko-Celo, en gij loopt dus geen gevaar haar aan te treffen als gij in het paleis zijt. MILNA en ik zullen u morgen komen afhalen en gij kunt een brief aan de keizerin schrijven, waarin ge haar de rede van uw vertrek mededeelt, en uwe noodzakelijkste kleederen inpakken. Wij vertrekken dan dadelijk uit Petersburg. Maar bedenk u goed. Zult ge den moed hebben om mijn lot te deelen?"

„Ik geloof van ja," zeide ROMANOWNA zacht.

„Bij CATHARINA hebt ge gemak, overvloed, weelde en genoegen, — en bij mij mogelijk niets dan ontberingen, maar mijne liefde zal u alles trachten te vergoeden. Besluit ge mijn lot te deelen?" vroeg PUGATSCHEFF.

Tot alle antwoord reikte ROMANOWNA haar vader de hand

en liet zich door hem in de slede helpen, die haar met hem en MILNA naar Petersburg terug bragt.

Verscheidene uren nadat ROMANOWNA Zarsko-Celo had verlaten en de meeste gasten vertrokken waren, of zich op het kasteel ter rust hadden begeven, kwam men de keizerin, die zich in hare kleedkamer bevond, verschrikt berigten, dat prinses ROMANOWNA nergens te vinden was.

De keizerin verbleekte en ontstelde hevig, maar dadelijk zich herstellende zeide zij: „De prinses wilde gaarne morgen te Petersburg zijn en heeft mijne toestemming gevraagd om zich te verwijderen voordat het feest was afgeloopen. Zeg aan mevrouw DASCHKOFF, dat ik haar dadelijk wensch te spreken."

De bedienden bogen en vertrokken, zonder zich te verbazen over dit vreemde en eenigzins geheimzinnige vertrek, want zij waren gewend om hunne meesters of meesteressen onverklaarbare dingen te zien doen.

Ofschoon mevrouw DASCHKOFF slaperig was en zich liever ter rust had begeven, trad zij toch met een lagchend gelaat bij de keizerin binnen en was regt verheugd, dat hare Majesteit nog niet te vermoeid was om wat te praten.

De keizerin gaf geen antwoord op eenige dergelijke gezegden, maar vroeg op eens: „Nu, wat zeide ik u laatst? heeft mijn blik zich wel bedrogen?"

„Uwe Majesteit gelieve zich duidelijker te verklaren," antwoordde prinses DASCHKOFF, „want in waarheid na dezen drukken, woeligen dag is mijn hoofd...."

„*Hij* was hier op het kasteel," zeide de keizerin met nadruk, hare hofdame in de rede vallende.

Prinses DASCHKOFF sloeg verbaasd hare oogen op, maar was er ver van af om te begrijpen over wien de keizerin eigenlijk sprak. Zij was, even als de meeste hovelingen, wel gewend om bijna aan een enkel woord van hare gebiedster de

bedoeling te raden, maar hare gedachten waren nu te veel afgeleid door de genoegens van dien avond, dan dat zij zich dadelijk kon verplaatsen bij de gebeurtenis, die de keizerin zoo veel angst bezorgde. Zij hechtte trouwens zelve, zoo als wij weten, lang niet zoo veel gewigt aan dat voorval als CATHARINA.

De keizerin schreef haar stilzwijgen stellig niet aan die reden toe, en vervolgde: „Ja, ik heb hem zelve gezien."

„Maar, uwe Majesteit...." begon de staatsdame, te vergeefs nog hare herinneringen verzamelende.

„Neen, FEODOROWNA," zeide de keizerin, „neen, ik heb mij niet vergist. Ik ken ze te goed, zijne oogen; en zijn blik, die blijkbaar den mijnen zocht, gaf mij zulk een schok, dat ik niet dan met de uiterste inspanning er in slaagde, om mijne ontroering te verbergen voor hen die mij omringden."

Mevrouw DASCHKOFF had eindelijk begrepen wien de keizerin bedoelde en zeide: „Maar gij moet u bedrogen hebben, want hoe zou hij het wagen om zich hier te vertoonen, waar ieder hem dadelijk kon herkennen."

„Hij was gemaskerd," zeide de keizerin, „en is dadelijk verdwenen, nadat hij zich vermaakt had met de verwarring, waarin zijn blik mij bragt."

„Welnu!" zeide prinses DASCHKOFF, daar de keizerin zweeg.

„Zoo even komt men mij zeggen, dat ROMANOWNA verdwenen is."

„Verdwenen?" herhaalde de staatsdame op vragenden toon.

„*Hij* heeft haar zeker medegenomen," zeide de keizerin.

„Heeft uwe Majesteit daarvoor een bewijs?" vroeg mevrouw DASCHKOFF langzaam.

„Een bewijs?" herhaalde de keizerin. „Neen, maar die gevolgtrekking is spoedig gemaakt. ROMANOWNA is vertrokken, zoo als men mij berigt, en dat juist in den nacht dat ik hem teruggezien heb."

„In welke betrekking staat hij tot haar?” vroeg de staatsdame slaperig.

„Misschien is hij haar vader, wie weet? Mogelijk was hij in het geheim gehuwd met die jonge vrouw,” zeide de keizerin op lossen, onverschilligen toon. „Maar ROMANOWNA is weg,” voegde zij er bij.

„Misschien is het....” begon de staatsdame, maar brak zich zelve af, daar zij begreep dat het bijna zeker was, dat ROMANOWNA met den czaar was gevlugt, en vroeg: „Wat denkt uwe Majesteit te doen?”

„Wat zal ik doen?” vroeg de keizerin.

De staatsdame begon op slaperigen toon haar raad mede te deelen, maar werd al spoedig door de keizerin in de rede gevallen. CATHARINA luisterde, schoon zij dikwijls om raad vroeg, zelden naar het antwoord en zeide als tot zich zelve: „Als hij zich even zoo schuil houdt als tot dusverre, is het zeker het veiligste om geene nasporingen te laten doen. Zij zal hem niet tegen mij opzetten, integendeel, want....”

Mevrouw DASCHKOFF, die eene lange alleenspraak vreesde, en het woord „nasporing” had gehoord, vroeg: „Heeft uwe Majesteit reeds orders gegeven tot het doen van onderzoek?”

„Neen,” zeide de keizerin, „ik had tegenwoordigheid van geest genoeg om mij te houden alsof ik met ROMANOWNA's vertrek bekend was. Ik wilde nadenken alvorens te handelen.”

Tot groot genoegen van mevrouw DASCHKOFF maakte de keizerin ten laatste een einde aan het gesprek, nadat zij haar voornemen te kennen had gegeven om niet, zoo als haar eerste plan was, eenige dagen te Zarsko-Celo te blijven, maar na eenige uren rust terstond naar het winterpaleis te Petersburg terug te keeren.

Dadelijk na hare aankomst in de hoofdstad begaf zich de keizerin naar hare kamer, waar zij op de tafel den brief vond,

dien ROMANOWNA daar eigenhandig had neêrgelegd. Het stellen van dien brief had het meisje veel moeite gekost, en niet voordat zij meer dan eens een reeds volgeschreven blad in den oven verbrand had, besloot zij om kortaf te schrijven, dat zij het haar pligt dacht te zijn om haren ongelukkigen vader te volgen.

Stilzwijgend legde de keizerin die regels voor hare vriendin neder, die hoofdschuddend zeide: „Uwe Majesteit had zich niet bedrogen.”

„Ik bedrieg mij nooit,” zeide de keizerin. „Maar ik zal mij moeten gewennen om mijne lieve ROMANOWNA niet meer bij mij te hebben; want als ik haar liet zoeken en met geweld terughalen, zou hij zich wel eens bekend kunnen maken.”

„Maar welke reden kan er worden opgegeven voor die raadselachtige verdwijning der prinses?” vroeg mevrouw DASCHKOFF.

„Wij zijn niet gewend reden te geven van onze handelingen,” zeide de keizerin met waardigheid, en door dit besluit van CATHARINA werd ROMANOWNA niet achtervolgd of verontrust, en kon zij zich met haar vader verder en verder van de hoofdstad verwijderen.

En aan het hof dacht menigeen met nieuwsgierige belangstelling aan het schoone prinsesje, dat even geheimzinnig en onverwacht verschenen als verdwenen was; maar daar de keizerin het stilzwijgen over haar bewaarde, durfde ook geen der hovelingen een woord over haar spreken, die langen tijd het sieraad van het hof was geweest.

De gevangenis te Casan.

Sedert de gebeurtenissen in het vorige hoofdstuk verhaald, zijn

er eenige maanden verloopen. Eenige oogenblikken van stil nadenken hadden ROMANOWNA de verschrikkelijke verongelijking, die de keizerin haar vader had aangedaan, veel strafwaardiger doen voorkomen dan op het eerste oogenblik; en zoo had zij zonder leedwezen, hoewel niet zonder aandoening, de woning kunnen verlaten, waar zij zulke gelukkige jaren had gesleten. En hoezeer zij aan de vermaken van het hof gehecht was, had zij nu toch zoo vele genoegens, die haar voor dat gemis schadeloos stelden, dat zij ze in het geheel niet terugwenschte; want haar vader en MILNA waren zoo lief, zoo voorkomend en zoo hartelijk jegens haar, dat zij bijna niets bespeurde van de ontberingen, die haar nieuw leven natuurlijk medebragt. Bijna zonder tusschenpoozen reisde het gezelschap voort, tot zij in het land der Kozakken waren gekomen. Daar had ROMANOWNA in eene zeer eenvoudige woning eenige weken doorgebragt met haren vader en met MILNA, die eene opregte vriendin voor haar was, ofschoon zij tevens hare kamenier bleef, terwijl de oude vrouw, die wij reeds in den vervallen tempel aantroffen, hen bediende.

Zoodra PUGATSCHEFF eenige dagen te Boeselok vertoefd en den geest der bevolking getoetst had, had hij zich bekend gemaakt. Gedurig spraken ROMANOWNA en MILNA nog over het oogenblik waarop hij zich aan die groote menigte volks vertoonde. „Leve de keizer! „Leve PETER de derde!" had het volk herhaalde malen luide geroepen, maar op welk eene waardige wijze had hij die geestdrift bedwongen. Door een paar gebiedende wenken met de hand had hij stilte gekregen en had toen tegen het volk gesproken, o! zoo schoon, dat ROMANOWNA noch MILNA het ooit zouden kunnen vergeten. „Mijn geliefd volk!" had hij gezegd, „PETER de derde, de regerende keizer aller Russen, is dood, en kan dus uwe hulde niet aannemen: maar PETER de derde, de dienaar van God en de vriend van het volk leeft nog en hij heeft het

plan en den lust om het land te verlossen van de dwingelandij, waaronder het gebukt gaat. Wie lust heeft om den dienaar van God bij te staan, voege zich onder zijne vanen."

Nogmaals begon de kreet van „leve de keizer," maar weder dwong een gebiedende wenk eerbied en stilte af, en dadelijk daarop lag het geheele volk op de knieën en smeekte hem om zijnen zegen. Hoe schoon, hoe groot, hoe edel vertoonde hij zich op dat oogenblik, toen hij daar in zijn bisschoppelijk gewaad en met ontbloot hoofd zijne armen uitbreidde en het volk zijnen zegen gaf. ROMANOWNA's oogen vulden zich met tranen van bewondering en aandoening, en meer dan eens drukte zij uit de volheid van haar hart MILNA's hand en fluisterde haar toe, dat zij zich zoo gelukkig gevoelde in het bezit van zulk eenen vader.

Nadat PUGATSCHEFF het volk zoo voor zich had gewonnen, gaf hij aan eenige hoofden van gezinnen orders, om allen die hem wilden volgen eerst in het gebergte bijeen te verzamelen en dan bij hem te komen te Malekoffska.

Daarop reisde hij met de oude vrouw en de beide meisjes verder en bezocht steden en dorpen, waar hij overal met even veel geestdrift begroet werd. Zijn plan was, zich te Malekoffska aan het hoofd van het leger te stellen; maar hierin werd hij te leur gesteld, want zoodra hij de kleine vesting bereikte kwam hem reeds eene wacht te gemoet, die hem als oproermaker in hechtenis nam.

„Neem ook mij mede," smeekte ROMANOWNA droevig, toen men haar' vader greep; maar PUGATSCHEFF wenkte haar met de hand om zich stil te houden, en dus moest zij het aanzien dat men hem mede nam, terwijl zij achter gelaten werd. Dat was eigentlijk het eerste verdriet dat de prinses in haar leven had, en het trof haar zoodanig, dat zij den geheelen dag als radeloos heen en weder liep. Noch MILNA, noch OTTEKESA — zoo heette de oude vrouw — konden haar

doen besluiten om iets te gebruiken, en hare droefheid vermeerderde niet weinig, toen zij tegen den avond vernam, dat haar vader uit de gevangenis te Malekoffska was gehaald en onder sterk geleide naar Casan — eene stad die verscheidene dagreizen verder ligt — was gebragt. Nu vreesde zij dat zij hem nimmer zou wederzien; en dit zou ook zeker het geval geweest zijn als de gouverneur der stad geweten had dat zijn gevangene zich PETER de derde noemde, maar aan dezen was maar alleen bekend dat PUGATSCHEFF eenige Kosakken in opstand had gebragt, en dus liet hij hem niet zoo gestreng bewaken als anders het geval geweest zou zijn.

Mistroostig zat ROMANOWNA neêr. Wat zou zij toch beginnen, nu haar vader niet meer bij haar was? „Moed gevat," zeide MILNA geruststellend, „de goede zaak moet triomfeeren; laten wij niet moedeloos nederzitten, maar integendeel zien wat wij doen kunnen om de bevrijding van den grooten en edelen man te bewerken."

„Helaas," zeide ROMANOWNA, „wat kunnen wij, twee zwakke meisjes en eene oude vrouw, beginnen tegen den krachtigen arm van de woestelingen die hem bewaken?"

„Ja, met geweld zullen wij zeker al heel weinig kunnen doen," zeide MILNA glimlagchende, maar ik heb wel meer gelezen van meisjes die mannen hielpen om te ontkomen, en ik vertrouw dat wij ook wel een middel zullen vinden om uwen vader te helpen."

„Maar op welke wijze?" vroeg ROMANOWNA.

„Dat weet ik zelve nog niet goed," antwoordde MILNA, „ofschoon mij wel een plan voor den geest zweeft. Ik heb namelijk veel hooren spreken over een ouden priester, die hier ergens in den omtrek woont en die zoo ongeloofljk veel invloed op het volk heeft, dat hij er mede kan doen wat hij wil; als die man ons nu eens wilde helpen zouden wij al voor een goed deel geholpen zijn. Maar wij zullen moeite hebben

om hem te vinden, want ik weet niet eens zijn naam, en gij stellig ook niet, is het wel, mijne gebiedster?"

„Och, noem mij toch bij mijnen naam," zeide ROMANOWNA; „ik ben uwe gebiedster niet meer, ik ben slechts de dochter van eenen ongelukkigen gevangene, die nu mogelijk al lang wreedaardig ter dood is gebragt," en bij deze gedachte barstte het arme meisje weder in tranen los en weende bitter. Die tranen verligtten haar, en langzamerhand sloten zich bijna onwillekeurig hare oogen en viel zij op de niet zeer gemakkelijke bank waarop zij zat in slaap. MILNA dekte haar zacht toe en sprak daarop met moeder OTTEKESA, zoo noemden zij de oude meestal, over hetgeen haar te doen stond. MILNA en de oude vrouw waren in geene geringe verlegenheid, toen zij bedachten dat zij in het geheel geen geld hadden om voor de prinses het noodige te koopen. Tot nog toe had PUGATSCHEFF, behalve dat hij overal gemakkelijk kon krijgen wat hij wilde, steeds geld in voorraad gehad door de som die hij uit de hermitage te Zarsko-Celo had genomen, maar ongelukkig had hij dat geld bij zich gehouden.

„Ik weet waarlijk niet wat wij zullen beginnen," zeide MILNA, „want ofschoon wij sakkarij genoeg kunnen krijgen, is dat toch geen eten voor de prinses."

„Neen, natuurlijk niet," antwoordde de oude, die juist op een stukje van dit brood, dat eene soort van harde beschuit en zeer goedkoop is, knabbelde.

„En zij moet toch voedsel hebben," zeide MILNA.

Moeder OTTEKESA was het geheel met haar eens, maar wist ook niet den minsten raad.

„Ik heb nog een gouden kruisje, dat ik wel zou kunnen verkoopen," zeide MILNA als in zich zelve, terwijl zij het genoemde sieraad dat om haren hals hing te voorschijn haalde.

„O! dat kan ons uit den nood redden,” zeide de oude, toen zij het kruisje zag.

„Ja,” zeide MILNA, „maar mijne moeder gaf het mij op haar sterfbed en liet mij beloven, dat ik er mij nooit van zou ontdoen, omdat zij een voorgevoel had dat ik daardoor mijn vader terug zou vinden als hij nog leefde.

„Wie is uw vader?” vroeg de oude vrouw, terwijl zij nog een stukje sakkarij in den mond stak.

„Mijn vader was bij het leger, hij diende onder den generaal Panin, en heeft den veldtogt tegen de Turken mede gemaakt. Ook heeft hij Bender mede belegerd, zoo als mijne moeder mij dikwijls verteld heeft. Maar toen zij stierf had zij in langen tijd niets van hem vernomen en vreesde daarom dat hij dood zou zijn, ofschoon zij toch altijd nog hoop had op het tegendeel, zoo als ik bespeurde toen zij mij dit kruisje gaf. Ik durf er mij bijna niet van te ontdoen,” voegde MILNA er bij, nadat zij eenige oogenblikken het aandenken van hare moeder had bekeken.

„Maar uw vader zal nu wel dood zijn,” zeide OTTEKESA op onverschilligen toon, „en ge moet het dus maar tot geld maken.”

MILNA lette niet veel op deze hartelijke woorden, die haar trouwens niet sterk verbaasd zouden hebben, want het was haar al meer gebleken, dat de oude vrij ongevoelig was. ROMANOWNA keerde zich in haar slaap wat om en droomde hard op.

MILNA luisterde en hoorde dat de prinses zich verbeeldde nog op het feest te Zarsko-Celo te zijn. „Arm meisje,” zeide MILNA meewarig, „hoe wreed zal haar ontwaken zijn, want wat is dit toch eene armzalige plaats voor haar. Kom, ik zal mijn kruisje maar spoedig verkoopen, want zij kan toch geen gebrek lijden.”

Zoodra MILNA dat besluit genomen had, zeide zij tegen de oude: „Er zijn nog eenige kopeeks, koop daarvoor iets voor de prinses en zeg haar als zij ontwaakt dat ik zoo spoedig als ik kan terug zal keeren.”

„Maar gaat gij nu nog uit?” vroeg OTTEKESA. „Het is al zoo donker.”

„Als ROMANOWNA ontwaakt was zou zij mij niet alleen laten gaan,” zeide MILNA, „en zij kan toch niet medegaan om iets ter verkoop aan te bieden. Draag toch goed zorg voor haar in mijne afwezigheid,” fluisterde zij nog bij de deur tegen de oude.

Deze schudde het hoofd toen het meisje vertrokken was: misschien was het beter geweest dat zij zich had aangeboden om die zeker niet zeer prettige boodschap te verrigten, maar zij dacht nooit veel na en zoo ging zij ook nu, nadat zij MILNA even had nagekeken in plaats van over het geval te peinzen, zoo digt mogelijk in een gehurkt zitten en sliep weldra in.

De geschiedenis van het kruisje.

Toen MILNA haar plan mededeelde om haar kruisje te verkoopen, had zij er niet aan gedacht dat dit nog al eene moeijelijke zaak was. Zij, die steeds te Petersburg gewoond had en dus aan goede winkels gewend was, was in het geheel niet op het denkbeeld gekomen dat er hier misschien weinig gelegenheid was voor het te gelde maken van kostbaarheden, en niet voordat zij eenige passen voortgeloopen had kwam het haar te binnen dat zij niet wist waarheen zij zich zou wenden, want al de houten huizen zagen er zoo armoedig en vele van de bewoners zoo ruw uit, dat zij aarzelde om haar kleinood te laten zien. Zij liep dus vele huizen voorbij, steeds hopende er spoedig een

te vinden waar zij zich kon aanmelden, maar tot haar leedwezen werden de woningen allengskens zeldzamer en nog veel onaanzienlijker; vele waren in den grond gebouwd en hadden slechts eenige gaten van boven waardoor de rook zich een uitweg banen kon.

Meer dan eens stond MILNA op het punt om onverrigter zake terug te keeren, maar de hoop om nog eene betere woning te vinden, deed haar telkens weder verder gaan, doch vruchteloos. Eindelijk was zij zoo vermoeid dat zij niet langer voort kon komen, en ging op een ouden boomstam, die aan de zijde van den weg lag, zitten.

Mistroostig sloot zij hare oogen even en liet haar hoofd op de handen, en de ellebogen op de knieën rusten.

„Wat zal ik toch doen?" zuchtte zij. „Naar ROMANOWNA terugkeeren zonder mijn doel bereikt te hebben wil ik zoo ongaarne, en nog verder gaan durf en kan ik bijna niet, want ik ben nu bijna al te vermoeid om den afgelegden weg nog eens te gaan."

Toen zij opstond zag zij regts van zich af licht schijnen door de ramen van een groot huis. „Ha!" zeide zij op vrolijker toon, „nu zal ik dan toch vinden wat ik wilde," en op eens hare vermoeidheid vergetende stapte zij met verhaasten tred op het licht aan en stond spoedig daarna voor de zware deur van het gebouw. Onwillekeurig huiverde zij, toen zij den hollen klank van den klopper hoorde en haar op het zelfde oogenblik allerlei vertellingen uit hare jeugd van reuzen, menscheneters, dieven enz. voor den geest kwamen, zoodat zij lust kreeg om weder te vlugten voordat men haar had gezien, maar dadelijk schaamde zij zich over hare dwaasheid en bleef wachten tot de deur geopend werd.

„Wie klopt daar zoo laat?" vroeg op zachten toon een man, die voor een klein zijraam te voorschijn kwam.

„Een vermoeid en verdwaald meisje," antwoordde MILNA, die niet dadelijk het doel van hare komst wilde bekend maken.

„Ik zal bij u komen," zeide de man, en bragt MILNA daarop, nadat hij haar de groote deur geopend had, naar eene ruime, met vele waskaarsen verlichte zaal. Het heldere licht verblindde haar en zij moest de hand voor de oogen houden voordat zij iets om zich heen kon zien. Toen zij opkeek zag zij een man zitten met een groot boek voor zich, die haar oplettend aanzag. Zijn streng uitzigt boezemde MILNA eenige vrees in, maar toch naderde zij hem en zeide: „Te vergeefs heb ik den geheelen avond gezocht naar een huis waar men mij zou kunnen helpen...."

„Hier is hulp voor de ziel te vinden," viel de monnik — MILNA had reeds bespeurd dat zij in een klooster was — haar in de rede.

Deze woorden sloegen haar een weinig uit het veld en zij wist niet dadelijk hoe zij hare vraag zou inkleeden na dit gezegde van den monnik. Zij zag eenigzins verlegen om zich heen, maar de heiligen die op den muur geschilderd waren schenen haar ook allen even ernstig en somber aan te zien en bragten er nog toe bij om hare verlegenheid te vermeerderen. Zij gevoelde zich niets op haar gemak, toen er tot hare blijdschap een andere monnik binnenkwam die haar brood en ham voorzette en eene kelk gevuld met *guaz* — een soort van mee — toereikte, en zeide: „Eet en drink, mijne dochter."

Deze minzame woorden staken MILNA een riem onder het hart en zij verkwikte zich regt met de haar voorgezette spijze. Zoodra zij verzadigd was zeide de monnik met het gestrenge gelaat, die de prior bleek te zijn:

„Deel ons nu uw verzoek mede, mijne dochter, want als ik mij niet bedrieg komt ge op dit oogenblik niet alleen om geestelijke gaven te ontvangen."

„Ik heb geld noodig om levensmiddelen te koopen voor... voor... eene vriendin van mij," antwoordde MILNA aarzelende, „en heb niets dan dit kruisje. Wilt gij zoo goed zijn het in ruiling aan te nemen voor geld of eetwaren?"

„Het is tijd voor de avonddienst," zeide de prior, „volg mij nu naar de kapel. Morgen zullen wij over uwe belangen spreken, geef mij het kruisje, ik zal het voor u bewaren."

„Ik kan hier van nacht niet blijven," antwoordde MILNA, „nog heden avond moet ik terug naar Malekoffska."

„Naar Malekoffska?" herhaalden de beide monniken verbaasd. „Ge meent toch niet dat gij heden avond van die plaats zijt gekomen?"

„Maar dat stadje ligt ruim drie uur van hier," zeide de prior toen MILNA die vraag toestemmend had beantwoord.

„Ruim drie uur?" herhaalde MILNA, „nu begrijp ik hoe ik zoo vermoeid was, maar mijne angst dat ik geen kooper voor het kruisje zou vinden deed mij al verder en verder gaan."

De andere monnik fluisterde den prior iets in het oor, waarop deze zeide, nadat hij nog een blik op het meisje had geworpen: „ja, gij hebt gelijk," en tegen MILNA: „Mijne dochter, men zal u eene cel aanwijzen, ge hebt rust noodig en het zal dus beter voor u zijn om de avonddienst maar niet bij te wonen. Zacht moge uw slaap en aangenaam uw ontwaken zijn."

MILNA was werkelijk te vermoeid dan dat zij niet gaarne dankbaar gebruik zou hebben gemaakt van het haar aangeboden bed, waar zij spoedig zeer aangenaam insliep, terwijl het loflied der monniken tot in haar kleine slaapvertrek doordrong.

„Aangenaam moge uw ontwaken zijn," had de prior gewenscht, maar toen hij die woorden sprak had hij even weinig vermoeden als MILNA zelve van de verrassing die haar den volgenden ochtend zou wachten; en toch was hij het zelf

die haar die verrassing zou bereiden. Toen MILNA wakker werd had zij eene onduidelijke voorstelling van iemand die bij haar bed had gestaan en hare handen had aangeraakt, maar het kon ook wel een droom zijn geweest. Terwijl zij met nog half gesloten oogen daarover nadacht, hoorde zij de deur van haar kamertje opengaan en iemand haar bed naderen. Zij keerde het hoofd om en zag den gestrengen prior, maar met welk eene andere uitdrukking dan den vorigen avond op zijn gelaat! De rimpels waren van zijn voorhoofd verdwenen en zijne oogen misten geheel die sombere uitdrukking, ja, zelfs de toon van zijne stem klonk anders toen hij zeide: „Ha! eindelijk ontwaakt?"

„Heb ik te lang geslapen?" vroeg MILNA lagchende.

„Mij veel te lang," was het antwoord. „Zeg mij, aan wie behoort dit kruisje tegenwoordig?"

„Aan mij zelve," antwoordde MILNA.

„En wie gaf het u?" vroeg de monnik.

„Mijne moeder gaf het mij op haar sterfbed weinige oogenblikken voor haren dood," zeide MILNA op droevigen toon. „Ik beloofde haar om het altijd te zullen dragen, maar ik ben nu in de volstrekte noodzakelijkheid om het te verkoopen."

„Waarom is het noodig?" vroeg de prior.

MILNA vertelde hem in korte woorden veel wat wij reeds weten en vroeg toen zij haar verhaal geëindigd had hoeveel zij voor het kruisje zou kunnen krijgen.

„Niets," antwoordde de prior met een zeer geheimzinnig lachje, „dit kruisje moet u helpen om uwen vader terug te vinden," en bij deze woorden gaf hij haar het kleinood terug.

„Maar...." begon MILNA.

„Gij zijt MILNA WOLODNA?" viel de prior haar vragend op eens in de rede.

„Ja," zeide MILNA uiterst verbaasd daar zij haar naam nog niet genoemd had, maar zij kon niets navragen, want de prior

verliet haar dadelijk nadat zij zijne laatste vraag beantwoord had. Zij trilde van aandoening, want zij gevoelde dat zij op het punt stond van iets zeer belangrijks te vernemen, en zij bedroog zich niet, want al spoedig kwam de prior terug en zeide: „Zie zelf maar of gij haar herkent."

„Mijn kind," riep de monnik, die den prior volgde, en eer MILNA bijna iets zag of hoorde of dacht, lag zij in de armen, of meer eigentlijk, omvatte haar de arm — want hij had er maar een — van haren vader: „Mijn kind," herhaalde hij en kuste haar op handen, mond en wangen.

„Houd u bedaard, WOLODNA," zeide de prior, „laat MILNA nu eerst den tijd om op te staan en zich te kleeden, en kom gij nu met mij mede naar het spreekvertrek," en bij deze woorden nam hij den ouden man onder den arm en verliet met hem de cel.

In tien tellen, zoo als men zegt, was MILNA gekleed en bevond zich in dezelfde zaal waar zij den vorigen avond was geweest; en het is te denken hoe men toen aan het praten en vertellen ging. De oude man vroeg honderde dingen te gelijk en veel meer dan MILNA kon beantwoorden, en vertelde haar zijne lotgevallen.

Hij had zooveel geleden bij den laatsten veldslag, dat hij toen het leger aftrok voor dood was blijven liggen met een afgeschoten arm en verscheidene wonden. Eenige boeren, die bemerkten dat hij nog leefde, hadden hem opgenomen en door hunne zorgen, als het ware, het leven hergeven, maar hij bleef langen tijd zoo zwak dat hij in de eerste jaren niet aan reizen kon denken. In dien tusschentijd begon zijne vrouw van verdriet te verkwijnen en vreezende om haar kind alleen aan vreemden achter te laten, reisde zij met veel moeite naar Petersburg waar zij nog eenige goede kennissen had aan wie zij MILNA kon aanbevelen. Al zeer spoedig daarop was de zorgzame moeder gestorven. Door een zamenloop van gelukkige omstandigheden die wij hier, om niet te langdradig te worden, niet zullen verhalen, had MILNA eene vrij goede opvoeding genoten en was later, zoo als wij zagen, als kamenier aan het hof gekomen. Lang nadat zijne vrouw vertrokken en overleden was kwam de altijd zwakke WOLODNA in zijne woonplaats aan. Met een hart vol blijde hoop zag hij reeds in de verte het kleine houten huisje, waar hij zijne vrouw en zijn kind dacht te vinden; maar wie schetst zijne diepe smart, toen hij niet alleen haar die hij zocht niet vond, maar toen zelfs niemand hem de minste aanwijzing kon geven waar zij zich bevonden. De stille vrouw en haar kindje waren spoedig vergeten geweest: eenige menschen meenden zich nog wel flaauw te herinneren dat zij plan had om naar Petersburg te gaan, maar anderen wisten weêr bijna stellig dat zij een anderen weg had ingeslagen; en zoo kon de arme oude invalide in het geheel geene zekere berigten krijgen.

Daar stond hij nu; wat zou hij toch beginnen? zijn verdriet overstelpte hem geheel en zonder te weten wat hij wilde zwierf hij een geruimen tijd doelloos rond, totdat hij eens ziek naar ziel en ligchaam in een dorpje nederviel. Eenige medelijdende menschen bragten hem toen naar dit klooster. De prior was een man die onder een zeer hardvochtig uiterlijk eene gevoelige ziel verborg, en werd zoo bewogen met het lot van den ouden WOLODNA dat hij den ongelukkige onder zijne eigene bijzondere hoede nam en besloot om te zien of hij hem niet door eene zorgvuldige behandeling zou kunnen genezen. Zijn plan gelukte. Door den zwakken man langzamerhand versterkend voedsel toe te dienen en hem zooveel mogelijk frissche lucht te laten inademen slaagde hij er in om hem althans gedeeltelijk zijne gezondheid en zijn denkvermogen te hergeven. Door vele kleine losse gezegden te onthouden en zamen te voegen had de prior een aaneengeschakeld verhaal van WOLODNA's lijden gekregen, en kon den

ouden man vrij wat opbeuren door over alle vroegere gebeurtenissen te spreken. In elke kleine bijzonderheid stelde de prior belang, en zoo had hij ook meer dan eens met oplettendheid geluisterd als WOLODNA hem vertelde hoe hij eens in het geheim geld had verdiend, waarvoor hij zijne vrouw een gouden kruisje had gekocht. De oogen van den ouden man fonkelden nog als hij over de blijdschap sprak die deze verrassing aan zijne lieve vrouw bezorgd had.

Zoodra de prior den vorigen avond MILNA had gezien, had hij een trek in haar gelaat opgemerkt, die hem bekend voorkwam; maar hij kon zich niet herinneren waar hij die wezenstrekken meer aanschouwd kon hebben, tot dat het hem op eens te binnen schoot dat dit meisje op den ouden ziekelijken WOLODNA geleek. Bijna op hetzelfde oogenblik dacht hij: „als dit schoone jonge meisje zijne dochter eens was," en zonder iemand iets te zeggen, sloop hij stil naar de cel van MILNA en bespiedde haar in haren slaap, hopende dat zij in den droom iets zou zeggen, dat hem in zijn half vermoeden kon bevestigen; maar MILNA sliep gerust en sprak niet. De prior zette zich voor haar bed neder en bleef daar biddende wachten. Een paar malen greep hij de hand van het meisje om haar te doen ontwaken, maar dan belette hem zijne goedhartigheid weder om haren slaap te storen en liet hij hare hand weêr los, terwijl hij zijn stil gebed hervatte. Hoe langer hij daar zat, des te waarschijnlijker kwam het hem voor dat zij de dochter van WOLODNA was, en eindelijk tegen den morgen ging hij met het kruisje naar den ouden monnik en zeide hem dat hij het eens moest bekijken. Dadelijk herkende deze het voor dat van zijne vrouw, maar verzonk in gepeinzen zonder aan den prior te vragen, hoe hij in het bezit er van gekomen was. De prior verliet hem toen en keerde naar MILNA terug en hoorde van haar, zoo als wij zagen, de bevestiging van zijne veronderstelling.

De oude WOLODNA werd op eens een geheel ander wezen dan hij tot hiertoe geweest was. De anders meestal zoo stille monnik praatte nu druk en levendig, vertelde met vuur van de vroegere jaren van zijn leven en van zijne latere lotgevallen, weidde in het breede uit over de goedheden van den prior en luisterde verder met belangstelling naar alles wat MILNA hem op zijne veelvuldige vragen antwoordde.

„Kom, WOLODNA," zeide eindelijk de prior, „nu moet gij wat gaan rusten, want uw gestel is niet bestand tegen eene te lange inspanning."

„En ik," zeide MILNA opstaande, „moet nu spoedig vertrekken, want ik ben reeds veel te lang uitgebleven."

„Neen, neen!" zeide de oude man, „ge moogt niet weggaan, ge moet bij mij blijven."

„MILNA heeft dienstzaken," zeide de prior tegen den oudsoldaat, „maar zij zal spoedig bij u terugkeeren."

Deze woorden hielpen. WOLODNA nam afscheid van zijne dochter, fluisterde haar in dat zij toch zeer spoedig terug moest keeren en liet zich toen door den prior naar zijne cel geleiden.

Toen de prior terug kwam in de spreekkamer, zeide hij tegen MILNA, die zich al gereed had gemaakt om te vertrekken: „wees zoo goed mij nog iets op te helderen dat ik niet goed heb begrepen. Gij hebt te Malekoffska eene prinses die aan het hof is opgevoed; hoe komt zij daar?"

MILNA, die zeer ter loops over den czaar en zijne dochter had gesproken, vertelde nu den prior al de ons bekende bijzonderheden en sprak met veel opgewondenheid over ROMANOWNA en haar vader.

„Czaar PETER de derde?" vroeg de prior verwonderd zijn hoofd schuddende. „Weet gij wel, mijn kind, dat er zich na den dood van onzen geëerbiedigden keizer al vele bedriegers vertoond hebben, die zich voor den czaar uitgaven? De jeugd is zoo geneigd om ligtgeloovig te zijn."

„Mijn vader!" zeide MILNA, „ik weet niets van bedriegers, maar gij zoudt onzen goeden en edelen czaar groot onregt aandoen door hem daarmede te verwarren, want hij beoogt niets dan het welzijn van het volk, en is zoo waarlijk groot dat hij niet eens meer zou willen regeren. Als ge hem eens zaagt zoudt ge hem, even als ieder die hem ziet, vereeren en liefhebben. Maar," voegde zij er vleijend bij, „hoe veel zoudt gij mij kunnen geven voor het kruisje? ik kan er nu zonder verdriet van scheiden nu het geholpen heeft om mijn vader terug te vinden."

„Het zal nu een dubbel aandenken voor u zijn," zeide de prior, „en ge moet het dus bewaren. Ik zal wel verder voor u zorgen: ge moet maar met uwe prinses hier komen, dan kan ik eens zien wat er voor haar vader gedaan kan worden. Maar nu durf ik u niet langer ophouden; een monnik, die een mand met levensmiddelen draagt, wacht u aan de groote poort en zal u vergezellen."

Dankbaar knikte MILNA den goeden prior toe en verliet welhaast het klooster in een geheel andere stemming dan toen zij daar den vorigen avond aanklopte. Zich reeds verheugende in het vooruitzigt om de goede tijdingen aan ROMANOWNA mede te deelen, stapte zij zoo vlug mogelijk naast den monnik voort en hoorde het niet toen zij een half uurtje nadat zij vertrokken was door een man te paard luide werd geroepen, voordat hij vlak bij haar stond.

„Pater ALEXIUS laat u dringend verzoeken om dadelijk terug te keeren," zeide de man, „want de oude WOLODNA is plotseling ongesteld geworden."

„Maar ik kan onmogelijk nu terugkeeren," zeide MILNA aan ROMANOWNA denkende, doch op hetzelfde oogenblik begreep zij toch ook dat de prior haar niet zonder dringende noodzakelijkheid terug zou laten halen en besloot weder naar het klooster terug te gaan, nadat zij den monnik naauwkeurig gezegd had waar hij ROMANOWNA zou kunnen vinden, en hem verzocht had om haar te melden dat zij zoo spoedig mogelijk zou komen.

De prior kwam MILNA al in den gang te gemoet en zeide: „Mijne dochter, ik vrees dat gij uw vader slechts terug gevonden hebt om hem dadelijk weder te verliezen, want hij heeft eene harde koorts, en het zal mij verwonderen als zijne weinige krachten toereikend zullen zijn om den vijand weerstand te bieden. Dadelijk na uw vertrek is hij uit zijn bed gesprongen en kwam geheel ongekleed en ijlende bij mij in mijn bidvertrek, waar ik hem met moeite op de rustbank heb gekregen. Ik meende u dit niet te mogen verzwijgen, omdat zijn toestand mij zeer bedenkelijk toeschijnt."

Onder het spreken ging de prior MILNA voor naar zijne eigene cel, waar WOLODNA voor het oogenblik zeer stil lag; maar niet zoodra kreeg hij MILNA in het oog of hij begon weêr onrustig te worden. Hij verwarde haar blijkbaar met hare moeder en verweet haar met vele woorden nu eens dat zij niet op hem had gewacht en dan eens dat zij haar kruisje had verkocht. Midden in zijne opwinding viel hij op eens vermoeid en magteloos neder, maar zoodra hij een weinig uitgerust was vloog hij weder overeind en sprak met een harde stem, nu eens over den veldslag en het verlies van zijn arm, dan over Polen en zijne vrouw. Het bloed jaagde door zijne aderen, en niet ten onregte maakte de prior zich ongerust over zijn toestand, want ondanks de koele bladeren, die op zijn hoofd waren gelegd, en den kalmeerenden drank, welken men hem van tijd tot tijd gaf, werd de opwinding hoe langer hoe sterker. „MILNA is terug gekomen," riep hij op eens uit, „en ik moet met haar mede gaan naar den keizer......" en slechts met veel moeite gelukte het den prior en nog een monnik om hem te beletten van de rustbank af te springen. Het was akelig om aan te zien hoe dat zwakke ligchaam van oogenblik tot oogenblik gesloopt werd door die vreesse-

lijke overspanning. Gedurig scheen het dat hij uitgeput was, maar telkens als hij maar even gesluimerd of stil gelegen had, kwam de opwinding met nieuwe kracht terug.

Eindelijk viel hij tegen den avond in een meer kalmen slaap. „Het is de doodslaap," fluisterde de prior MILNA in het oor. Het meisje snikte zacht, want — het moge zonderling klinken — bij deze woorden gevoelde zij bijna voor het eerst dat die man, die daar stierf, haar vader was en dat zij, al kende zij hem slechts sedert eenige uren, toch veel van hem hield. Als wilde zij trek voor trek in haar geheugen prenten, blikte zij met kinderlijke teederheid op dat gelaat, dat eerst door de koorts hoogrood gekleurd nu langzamerhand bleeker en bleeker werd en waarover zich eindelijk de vale doodskleur verspreidde. De omstanders dachten gedurig de laatste zucht te zullen hooren, toen de stervende de half gesloten oogen nog eens opende en met volkomen bewustzijn om zich heen zag.

„Heb dank," stamelde hij, toen hij den prior in het oog kreeg, „voor . . . . ."

„Wij zullen te zamen God nog eens danken," zeide de prior, „voor de weldaad die Hij u heeft bewezen door u uw kind nog te laten zien."

En voor de rustbank neêrknielende zond de prior een hartelijk dankgebed ten hemel, tot blijkbaar genoegen van den stervende die, dit kon men aan het bewegen van zijne lippen zien, in stilte medebad.

Toen het gebed geëindigd was, scheen WOLODNA nog iets te willen zeggen, maar hij kon geen geluid meer geven en zocht met zijne hand om zich heen.

„Hier is MILNA, hier is uw kind," zeide de prior op MILNA wijzende, maar de stervende begreep hem niet meer. „MILNA, uwe wedergevondene dochter zal voortaan mijn kind zijn. Zie, zij knielt hier voor uw bed, leg de hand op haar hoofd,"

herhaalde de prior langzaam en duidelijk aan het oor van WOLODNA, die hem nu begreep; want een heldere glimlach vloog over zijn gelaat, en met inspanning van zijne laatste krachten strekte hij zijn hand uit. Dadelijk daarop sloten zich zijne oogen en blies hij den laatsten adem uit.

„Rust in vrede!" zeide de prior.

„Amen!" zeiden de monniken en bedekten het lijk met een laken.

Hoe kort MILNA ook in het bezit van haar vader geweest was, was zij toch regt bedroefd nu hij er niet meer was en weende vele tranen over zijn dood. De prior nam haar mede naar zijn bijzonder vertrek en trachtte haar door hartelijke woorden te bemoedigen. Hij deelde haar nog vele bijzonderheden mede uit het leven van haar vader, en wist haar daardoor aangenaam af te leiden in de oogenblikken, die er nog verloopen moesten voor dat de mis een aanvang kon nemen. Terwijl hij nog met MILNA zat te praten, begonnen de klokken van het klooster te luiden.

„Kom, mijne dochter," zeide de prior opstaande, „wij zullen zamen naar de kapel gaan om voor het zieleheil van den goeden WOLODNA te bidden." MILNA volgde in stilte door een zijgangetje naar eene geheel met zwart behangene koepelkamer, waar het lijk van haren vader lag. Het meisje zag vreemd op toen zij de kist naderde, waarin de doode lag, en zij bespeurde dat men hem zijn beste kloostergewaad, (bestaande in een zeer ruim overkleed van donker bruine stof met lange mouwen en eene zwarte muts met oorlappen) had aangetrokken. Eenige waskaarsen verlichtten dit somber verblijf zoo flaauw, dat MILNA de eerste oogenblikken niet zag dat verscheidene monniken met het hoofd geheel ter aarde gebogen, rondom de kist geknield lagen. Een van hen stond op en bood den prior het wijwatersvat aan, waarop deze het lijk geheel met wijwater besprenkelde; vervolgens gaf de prior

den doode een brief in de hand en wenkte MILNA om hem naar de kapel te volgen, waar hij de mis bediende en waar door het mannenkoor vervolgens een plegtige lijkzang gezongen werd, die haar nog jaren daarna in de ooren klonk.

MILNA begreep niet waarom men haar vader een brief had gegeven en vroeg dit na de mis aan pater ALEXIUS. „Dat is een paspoort naar den hemel," was het korte antwoord; maar later toen zij met den prior alleen was, vertelde hij haar dat dit eene van de vele bijgeloovigheden was, waarvan hij niet hield, maar waar hij ook geen kwaad in vond, en die hij, omdat de meeste Russen zoozeer op het nakomen van oude gebruiken gesteld zijn, ook in zijn klooster niet afschafte.

Toen MILNA zich in hare cel ter rust had begeven, was het haar alsof alles wat er in die twee laatste dagen gebeurd was een droom was; zij kon zich bijna niet begrijpen dat er in een zoo kort tijdsbestek werkelijk zooveel had plaats gehad, dat zij eenen vader teruggevonden en reeds weder verloren had, maar het kruisje dat zij om haar hals droeg was haar een stellig bewijs van de werkelijkheid. Zij kuste het voor dat zij insliep en droomde over hare lieve ouders.

Een nacht in de boekerij.

Zoodra MILNA zich ter rust had begeven, begaf de prior zich naar de boekerij van het klooster, en ging daar eenigen tijd geheel in gepeinzen verzonken op en neder loopen. Zijn hoofd was vol door de buitengewone gebeurtenissen, die er in het klooster waren voorgevallen, en door alles wat hij van MILNA had vernomen. Was het waar? Was de goede czaar nog in leven? En was hij het die te Casan gevangen zat?

Deze vragen, o! hij had ze zoo gaarne beantwoord gezien; want was de wettige keizer werkelijk in hechtenis, welke regtgeaarde Rus zou dan niet al zijne krachten inspannen om hem te bevrijden? en inzonderheid pater ALEXIUS, die zoo gehecht was aan het hoofd van den staat. „Hoe zal ik toch te weten kunnen komen of hij al dan niet de czaar is?" vroeg de prior zich zelf te vergeefs af. Eindelijk bleef hij voor de boekenkast staan en nam een boek met dikke perkamenten band, waarin alle gebeurtenissen van het land opgeschreven waren. Hij legde het voor zich op de tafel neder, terwijl hij al bladerende bij tusschenpoozen overluid las: „Ja, hij was een goed keizer, die zijne regering begon met zeventien duizend bannelingen uit Siberiën terug te roepen, hm! hm!"

„Ja, ook hij had gebreken," zeide de prior hoofdschuddend eenige pagina's overslaande, „maar hij gaf zijn volk toch vele nuttige instellingen. Hij regeerde kort, slechts drie jaar. Zijne echtgenoot maakte in Julij van het jaar twee en zestig eene omwenteling, waarbij hij van den troon werd gestooten en zeer kort daarop overleed de czaar in de gevangenis. Zijn lijk werd in stilte begraven, hm! hm!"

„Het gerucht zeide," vervolgde de prior half luide, terwijl hij van zijn boek opziende zich iets trachtte te herinneren, „dat hij vermoord was en zelfs op last van CATHARINA, maar hier staat dat hij door een hevig kolijk werd aangetast, hm!"

„Er was ook een gerucht, als ik mij wel herinner, dat hij niet dood was, maar dat hij zich ergens schuil hield, mogelijk is het waar, mogelijk is het slechts een uitstrooisel van hen die plan hadden om zich voor den czaar uit te geven. Er is misbruik genoeg van dat gerucht gemaakt, want de eerste die zich voor den keizer uitgaf was slechts een schoenmaker van Woronetz. De opstand die hij maakte had weinig te beduiden," zeide de prior weêr eenige bladen omslaande. „De tweede bedrieger was een soldaat van Kopenka. Hij ver-

toonde zich in het jaar 1770, maar werd zeer spoedig herkend en gedood door een officier onder wien hij gediend had."

„In 1772 stond er op nieuw iemand op die zich voor czaar PETER uitgaf," las de prior, „hij had zich te Ilinetz een geheelen aanhang gevormd, toen er door een toeval ontdekt werd dat hij een arts was en STEPHANO heette. Hij werd gevangen genomen, maar wist te ontsnappen en redde zich met de vlugt. Zou hij mogelijk nog eens terugkomen?"

„Hm! hm, de vierde zoogenaamde czaar, die al een geheel leger op de been had voor men hem kon vatten, werd te Oufa tot de knoet verwezen (*); en behalve deze vier was er nog iemand te Irkutok, die zelfs eenige bewijzen leverde dat hij werkelijk PETER de derde was, maar ook zijn bedrog werd ontdekt," las de prior en hervatte daarna zijne wandeling weder.

„MILNA kan wel gelijk hebben," zeide de prior nadenkend „want het blijft altijd mogelijk dat de czaar werkelijk nog leeft al is het ook onwaarschijnlijk. Wat nam die goede onbedorvene MILNA het hoog op dat ik aan de mogelijkheid van bedrog dacht. Zij heeft stellig nog niet veel van de menschen gezien en dus nog niet geleerd om ze te wantrouwen. Als deze man, die nu onder den naam van PUGATSCHEFF in de gevangenis zit, de czaar werkelijk is, zal ik al mijne krachten inspannen om hem den troon mede terug te geven, want de vele buitensporigheden van CATHARINA maken hare regering zeer hard voor het arme volk; maar als hij het niet is?".....

(*) De knoet, een straf die nu afgeschaft is, bestond in het uitdeelen van slagen met eene harde dikke lederen riem, terwijl de schuldigen naar de zwaarte van hun misdrijf aan een paal gebonden of aan de handen opgehangen werden. De beulen waren daarin zoo ervaren dat zij de opgegeven slagen van de schouders tot aan den middel naast elkander legden.

Een groot gedeelte van den nacht bragt de prior in het overpeinzen van het al of niet waarschijnlijke van de wederverschijning van den czaar door, maar hij kwam in het geheel niet tot zekerheid. Eindelijk wierp hij zich met het aangezigt ter aarde voor de afbeelding van de H. Maagd neder en vond kalmte in een lang en ernstig gebed.

Daarop begaf hij zich naar zijne cel om nog een paar uren te slapen, veel langer toch zou zijne rust niet kunnen zijn, daar hij al weêr om vijf uur de mis moest bedienen, maar ook al moest hij niet bij de vroegmis tegenwoordig zijn, toch zou hij niet langer te bed blijven, daar de kloosterwet medebragt dat iedere monnik slechts vier of hoogstens vijf uur mogt slapen, en de ijverigsten gunden zich dien tijd niet eens voor hunne nachtrust, half uit vroomheid, half uit vrees voor de straf die hen wachtte als zij zich versliepen. Die straf was dat de monnik die te laat kwam gedurende den maaltijd aan het einde der tafel moest blijven staan, terwijl hij gedurig luide moest bidden: „Heere, ontferm u mijner, naar uwe groote barmhartigheid." Daarop moest hij bij de deur nederknielen en in die demoedige houding aan zijne medebroeders, als zij van tafel opstonden, vragen: „Bidt, heilige vaders, voor dezen zondigen luiaard." Als dan de monniken vertrokken waren met een: „God vergeve het u, mijn broeder," mogt de boeteling opstaan en alleen eten.

Dadelijk na de mis vroeg de prior aan MILNA nog eenige bijzonderheden over PUGATSCHEFF. Uit het bezoek in de hermitage en de omstandigheid dat hij bekend was met de geheimen van dat weelderige verblijf zag de prior dat hij ten minste zeer naauwkeurig bekend moest zijn aan het hof en dit gaf, hoezeer het geen zeker bewijs was, toch eenige meerdere waarschijnlijkheid aan zijn beweren.

„Ik zal zelf," zeide de prior, „naar Casan gaan en zijne zaak onderzoeken, en dan zal hij, als hij werkelijk de czaar is,

spoedig in vrijheid zijn; maar blijkt het dat ook hij een bedrieger is, dan zal de zwaarste straf nog veel te ligt voor hem zijn, want wee over hen die het land beroeren. "Maar MILNA," vervolgde de prior, "wat er ook gebeuren moge, gij kunt altijd op mijne hulp en bescherming rekenen. Waar ik u ooit van dienst kan zijn kunt ge u gerust tot mij wenden, en tot zoolang de czaar zijn troon nog niet herkregen heeft moet gij met zijne dochter hier uw intrek nemen."

MILNA kuste dankbaar de hand van den prior en vroeg hem zijne toestemming om nu toch dadelijk naar Malekoffska te vertrekken.

"Ik heb reeds bevolen," zeide de prior, "dat men mijn eigen paard voor u moest zadelen, en de monnik, die u zal vergezellen, heeft nog het een en ander bij zich ingeval de prinses liever morgen dan heden de reis wilde maken."

MILNA bedankte hartelijk voor deze vriendelijke zorg en vertrok daarop dadelijk met den ouden monnik.

Milna's terugreis naar Malekoffska.

Het paard, dat door den ouden monnik bij den toom werd geleid, liep stapvoets en zoo langzaam voor MILNA's ongeduld dat zij zich verbeeldde veel gaauwer te kunnen wandelen, maar zij durfde het niet te zeggen omdat de prior uit zorg voor haar het dier, waarop hij zelf dagelijks reed, beschikbaar had gesteld. Zij trachtte een praatje met den monnik te maken en vroeg hem of hij haar vader dikwijls gesproken had; maar de man, die haar blijkbaar niet verstond, antwoordde lagchende iets met een zoo vreemden tongval, dat het meisje hem op hare beurt niet begreep en dus het gesprek maar moest staken. De weg viel haar zeer lang en gedurig

verwonderde zij er zich over dat zij zoo kort geleden die geheele reis te voet had gemaakt, want het scheen haar nu toe dat zij nooit het einde van den togt zou bereiken; maar eindelijk zag zij toch tot hare blijdschap eerst de onderaardsche hutten en daarna de meer bewoonbare huisjes van de stad en daaronder ook het houten gebouw, waar zij de prinses en de oude vrouw had gelaten.

Vlug sprong zij uit den zadel, liep door de half openstaande deur naar binnen en had reeds een groet op de lippen, toen zij tot haren schrik bespeurde dat niet alleen ROMANOWNA en OTTEKESA daar niet waren, maar dat er zelfs niets was wat aan haar toebehoorde, zoodat zij blijkbaar vertrokken moesten zijn. Maar waarheen?

De oude monnik zag door de deur half wezenloos naar MILNA, wier onrust hij zich niet scheen te kunnen begrijpen.

MILNA wees hem, dat zij voor wie de medegebragte spijzen bestemd waren, niet hier was, maar deze zwarigheid vond de oude man zoo gering, dat hij het meisje ook door gebaren voorsloeg om ze zelve dan maar met hem op te eten. Ondanks haar zelve moest MILNA lagchen over de koelbloedigheid van haren geleider, die zoo'n scherpe tegenstelling vormde met hare onrust. Langen tijd zocht zij zonder een spoor van de vlugtelingen te vinden, maar eindelijk vernam zij dat de prinses en de oude vrouw den vorigen namiddag den tegenovergestelden weg van dien, welke naar het klooster voerde, waren ingeslagen. Zonder zich den tijd te gunnen om iets te gebruiken, vroeg zij den monnik om in het kleine huisje op haar te wachten en steeg spoedig weder te paard. Door schoppen, schreeuwen en bij den teugel te trekken kreeg zij het paard, nadat zij het stadje achter den rug had, in een soort van galop en zoo ging zij vrij spoedig voort. Van tijd tot tijd hield zij even stil, om aan de weinige voetgangers,

die zij ontmoette, te vragen of zij ook eene oude vrouw met een jong meisje hadden gezien; maar de antwoorden werden in de platte volkstaal gegeven, die MILNA niet verstond en dus moest zij maar op goed geluk verder gaan. Gelukkig hield zij toevallig het regte pad en zoo zag zij veel spoediger dan zij had kunnen verwachten de oude OTTEKESA met de prinses, beide even vermoeid aan den weg zitten. ROMANOWNA kreeg het geweldig op hare zenuwen van blijdschap zoodra zij MILNA zag; zij had zich zoo diep ongelukkig gevoeld, toen zij ontwakende van de oude vrouw had vernomen, dat MILNA weg was. Had OTTEKESA aan de prinses gezegd, waarom MILNA heengegaan was, dan zou ROMANOWNA stellig minder ongerust zijn geweest; maar de oude wilde niets anders zeggen, dan dat MILNA mogelijk wel weêr terug zou komen, als haar ten minste geen ongeluk had bejegend, en meer dergelijke gezegden, waardoor het arme meisje zoo angstig werd, dat zij dadelijk heen wilde gaan om MILNA te zoeken. Hiertegen verzette zich OTTEKESA met geweld, omdat zij MILNA beloofd had te zullen zorgen dat ROMANOWNA daar zou blijven.

„Maar ge zijt toch heengegaan," merkte MILNA aan. ROMANOWNA wilde er in het eerst niet goed voor uitkomen waarom zij was uitgegaan, maar vertelde later met een ligten blos dat zij zich door OTTEKESA had laten bepraten om een sterrekijker te gaan raadplegen over MILNA en over haar vader. „Moeder OTTEKESA vertelde mij zoo vele wonderen van den beroemden WISBY," zeide ROMANOWNA op verontschuldigenden toon, „dat ik in mijne diepe neêrslagtigheid waarlijk eenig vertrouwen kreeg in den toovenaar. Maar ik schaamde mij toch wel een beetje over de geheele onderneming toen ik op weg was, en ben regt blijde dat gij ons hebt ingehaald voordat wij hem gevonden hadden."

Blijkbaar was de oude OTTEKESA er niet blijde om, want

zij trok een zeer teleurgesteld gezigt en zeide in het geheel niets.

MILNA wilde ROMANOWNA overhalen om op het paard te gaan zitten toen zij een weinig bedaard was, maar deze zeide den arm van hare vriendin nemende: „Neen, neen, ik wil in dit vreemde land niet weder van u scheiden en ik ben nu ook veel te nieuwsgierig om te weten waar gij al den tijd dat ik u miste zijt geweest."

„Gij hebt toch mijne boodschap gekregen?" vroeg MILNA „en de vruchten en het brood dat de prior u zond?"

„Er is geene boodschap tot mij gekomen," zeide ROMANOWNA.

„De prinses heeft zich met sakkarij moeten voeden," zeide OTTEKESA met verontwaardiging, „maar als gij geen van beiden te paard wilt rijden, mag ik dan . . . . .?"

De meisjes konden niet nalaten om over dit verzoek te glimlagchen, maar stonden het gaarne toe en waren de oude vrouw behulpzaam in het opstijgen, dat lang niet zonder moeite gebeurde. Eindelijk gelukte het OTTEKESA toch om van den boomstam, waarop zij was gaan staan, in den zadel te komen; maar toen kwam het ergste eigenlijk nog aan, want de oude vrouw, die zeker in haar leven nooit te paard had gezeten, vond het zitje lang zoo gemakkelijk niet als zij het zich had voorgesteld en wilde er gaarne dadelijk weder af. Het paard scheen haar evenwel eens te willen plagen, ten minste het ging op een klein drafje voort en de van angst zweetende vrouw bewaarde zich slechts voor vallen door zich met handen en voeten aan buik, kop en manen vast te houden. Hoeveel medelijden ROMANOWNA en MILNA ook met OTTEKESA hadden, konden zij toch niet nalaten om hartelijk te lagchen om de kluchtige vertooning die deze amazone maakte, maar de oude vrouw besloot om in haar geheele leven nooit weder een paard te bestijgen.

ROMANOWNA vergat hare vermoeidheid geheel toen zij,

arm in arm met MILNA terugwandelende, naar het verhaal van hare vriendin luisterde en van haar zoovele prettige berigten ontving. MILNA had juist den invloedrijken priester gevonden van wien zij zich zooveel had voorgesteld, en deze had beloofd om zich moeite te geven voor de bevrijding van den edelen gevangene en de beide meisjes een veilig verblijf aangeboden. Voorloopig waren dus alle redelijke wenschen vervuld. MILNA was blijde dat ROMANOWNA zoo vol moed was; zij deed haar best om het meisje in die opgeruimde stemming te houden en deelde haar dus ook niet mede dat pater ALEXIUS eenigen twijfel voedde of PUGATSCHEFF de czaar wel was.

„Hoe heerlijk werd uwe liefde voor mij beloond," zeide ROMANOWNA, toen MILNA van haren vader vertelde, „hadt ge uw kruisje niet voor mij willen verkoopen, dan zoudt ge uw vader waarschijnlijk niet weder hebben gevonden. Maar welk eene bittere teleurstelling dat ge hem zoo dadelijk weder moest verliezen."

„Ik ben regt dankbaar dat ik mijn vader nog eens heb mogen zien en gaarne had ik gewild dat God hem nog eenige levensjaren had geschonken, maar ik kan toch met een weemoedig genoegen aan hem denken en voel het gemis natuurlijk lang zooveel niet als gij zoudt doen," zeide MILNA.

„Hè," zeide ROMANOWNA verbleekende bij dat verschrikkelijke denkbeeld, „'k geloof niet dat ik dat zou kunnen overleven; o! want deze dagen van scheiding vind ik al zoo vreesselijk. Zeg, MILNA, is pater ALEXIUS nu al naar Casan?"

„Ik meen begrepen te hebben dat hij eerst na de begrafenis op reis wilde gaan," antwoordde MILNA.

„Wanneer zal die plaats hebben?" vroeg de prinses.

„Als wij teruggekeerd zullen zijn," zeide MILNA.

„O, dan zullen wij van avond nog naar het klooster gaan," zeide ROMANOWNA; maar toen zij een poosje stil had gezeten

in het kleine huisje, was zij zoo vermoeid dat zij noch te voet, noch te paard verder kon komen. De monnik, die haar slapende gewacht had, werd nu belast om naar het klooster terug te gaan en te zeggen dat de meisjes den volgenden dag zouden komen.

„Ik houd het er voor," zeide MILNA, toen de monnik heengegaan was, „dat hij geen letter van de hem opgedragene boodschap heeft verstaan," en zij bedroog zich niet in deze veronderstelling, want het bleek den volgenden dag dat hij allerlei verwarde berigten had gebragt.

In den avond van den volgenden dag had de begravenis van den ouden WOLODNA plaats. De kist, die alle dagen door den prior met wijwater besproeid was, werd in het midden der kapel geplaatst, waarbij pater ALEXIUS de gewone gebeden van de kerk en zegenwenschen uitsprak. Vervolgens droegen acht monniken de kist met het zwarte lijkkleed bedekt grafwaarts. Daarop volgde de prior met de afbeelding van den heiligen NICOLAAS, en op hem MILNA en ROMANOWNA die, even als al de monniken welke twee aan twee volgden, brandende waskaarsen in de hand hadden. Bij het graf werd het lijkkleed weder weggenomen opdat ieder den doode nog eens zou kunnen zien. MILNA beschouwde lang opmerkzaam dat kalme bleeke gelaat, waarop nog een dankbare glimlach duidelijk te zien was, en de tranen stroomden rijkelijk uit hare oogen, minder omdat zij zoo bedroefd was over den dood van den ouden man dan wel omdat zij aan hare moeder dacht, en het haar te binnen kwam hoeveel lijden die lieve, zachtaardige vrouw bewaard zou zijn geweest, als zij niet van haren echtgenoot door den oorlog was gescheiden geworden. In deze gepeinzen verdiept bleef zij onbewegelijk bij de kist staan totdat de prior haar zacht bij den arm nam en haar blik naar boven rigtte, te gelijk een wenk aan de monniken gevende om voort te maken. Onder het aan-

heffen van een zacht klaaggezang werd nu de kist toegemaakt, in het graf nedergelaten en met aarde bedekt. De prior besproeide ook het graf met het gewijde water en begaf zich daarop met de meisjes weder naar het klooster.

Het onderzoek van den prior.

Pater ALEXIUS was overal te gunstig bekend dan dat niet alle deuren voor hem geopend zouden worden; en zoodra hij zich dan ook te Casan bij den gouverneur aanmeldde en om toegang tot de gevangenis verzocht, gaf deze hem volkomen vrijheid om de gevangenen die hij wenschte te spreken op alle uren van den dag te bezoeken. Hij nam zijn intrek bij een priester en begaf zich daarop dadelijk naar de gevangenis, waar hij verzocht om bij PUGATSCHEFF te worden toegelaten. Toen men hem bij den gevangene binnen liet, vond hij dezen in zoo diepe aandacht geknield liggen, dat hij niet bespeurde dat er iemand binnen gelaten was, voor dat pater ALEXIUS door te hoesten zijne tegenwoordigheid bekend had gemaakt.

„Vergeef mij," begon PUGATSCHEFF, uit zijne knielende houding oprijzende, „ik was ......"

„Gij behoeft geene vergiffenis te vragen, omdat gij bidt," viel de prior hem op gestrengen toon in de rede. „Het is een groot voorregt als men in de verdrukking met een rein hart tot God mag naderen."

PUGATSCHEFF zag den monnik vlak in het gezigt en zeide: „wel moogt gij dat zeggen, maar mijne verdrukking is oneindig veel zwaarder dan gij misschien denkt."

De prior zag den gevangene doordringend aan en werd blijkbaar ingenomen met dat edele gelaat. Op zachteren toon

zeide hij: „Ik weet het, gij hebt zeer veel te dragen, maar als de nood op het hoogste is, is zeer dikwijls de redding het naaste. Ik twijfel niet of ik kan uw lijden eenigzins verzachten, want ik kom u tijding brengen van......."

„O, van ROMANOWNA? van mijne lieve dochter?" vroeg PUGATSCHEFF, den prior onstuimig in de rede vallende.

„Ja," zeide de prior op kalmen toon. „Zij is zeer welvarende en zendt u, even als MILNA, door mij haren hartelijken groet."

„O, zeg mij," smeekte PUGATSCHEFF, „hoe gaat het haar? Het arme kind zal zoo verlegen zijn, want toen ik in de gevangenis gebragt was, bespeurde ik dat ik haar geen geld had laten houden."

Pater ALEXIUS vertelde den bezorgden vader eerst dat zijne dochter in veiligheid bij hem was, en de wijze waarop hij met haar in kennis was gekomen en zeide toen: „uwe dochter en MILNA hebben mij veel over u gesproken en een der redenen van mijn bezoek is om mij te overtuigen of gij werkelijk czaar PETER zijt."

PUGATSCHEFF zag den prior droevig aan en zuchtte, doch sprak geen woord.

„Als gij kunt bewijzen dat gij werkelijk de keizer zijt," zeide de prior, zijne stem latende dalen, daar hij eenig gerucht aan de deur meende te hooren, „ben ik in staat om u te helpen."

„Ik heb geene bewijzen dan mijn woord van eer," zeide PUGATSCHEFF eenvoudig, „en als ge mijn woord niet durft te vertrouwen, kan ik u geen waarborg geven."

Dat edele gelaat en die waardige houding hadden pater ALEXIUS al bijna overtuigd, dat hij czaar PETER voor zich had en hij zeide op verontschuldigenden toon: „Mijne achterdocht is mogelijk wel eene inblazing van den duivel, maar al vijf maal is het volk verblijd door de tijding dat de keizer nog leefde en even dikwijls teleurgesteld door ....."

„Ik weet het, bedriegers hebben zich verstout om zich voor mij uit te geven," zeide PUGATSCHEFF, den prior kortaf in de rede vallende, „en uw argwaan is dus zeer gegrond, hoezeer hij mij grieft; maar vraag mij naar alles wat u goeddunkt, opdat uw twijfel worde weggenomen."

Pater ALEXIUS deed PUGATSCHEFF verscheidene vragen, welke deze allen opzettelijk zoo uitgebreid mogelijk beantwoordde, en eindelijk bleef er bij den prior geen twijfel meer over of deze gevangene was werkelijk de czaar.

Verscheidene dagen aan een bezocht de prior den keizer en trachtte hem door vertroostende gesprekken te bemoedigen, terwijl hij inmiddels, maar te vergeefs, pogingen in het werk stelde om zijne vrijlating te bewerkstelligen. Daar de gouverneur van geen in vrijheid stellen wilde hooren, bezorgde pater ALEXIUS aan PUGATSCHEFF eene groote som geld en gaf hem den raad om daarmede zijne bewakers om te koopen. „Zoodra ge vrij zijt," zeide pater ALEXIUS, „moet gij in het klooster komen, waar ik vertrekken voor u in gereedheid zal laten brengen."

Zoo als de prior wel voorzien had kostte het weinig moeite om de wachters om te koopen, want slechts een dag nadat hij zelf Casan had verlaten bevond zich PUGATSCHEFF bij zijne dochter.

Wat was het meisje gelukkig toen zij haar vader weder bij zich had. Aan het praten en vertellen kwam geen einde. ROMANOWNA moest van elken dag een naauwkeurig verslag hebben, zij moest weten hoe haar vader dien bangen tijd was doorgekomen en het elken dag had gehad; of hij veel aan haar had gedacht? of de oppassers goed voor hem geweest waren? of hij 's nachts goed had kunnen slapen? of hij niet zeer verrast was geweest over de komst van pater ALEXIUS? en honderd andere vragen meer, die PUGATSCHEFF allen beantwoordde. Hij van zijn kant moest ook naauwkeurig alles vernemen wat ROMANOWNA in dien tijd bejegend was.

Eenige dagen bleef PUGATSCHEFF kalm bij zijne dochter, om naar ziel en ligchaam verkwikt te worden, terwijl de prior buiten 's huis voor hem zorgde. Buiten het klooster kon hij zich natuurlijk niet vertoonen zonder zich zelf en ook zijn beschermer in gevaar te brengen, want, niemand mogt het ooit merken dat pater ALEXIUS de hand had geleend aan de ontvlugting van een oproermaker. Doch al zeer spoedig begon die kalme, rustige eentoonigheid van het kloosterleven PUGATSCHEFF te vervelen en met ongeduld verlangde hij naar tijdingen van de monniken, die pater ALEXIUS naar alle kanten had uitgezonden om den geest der bevolking te polsen.

„Wanneer zal ik toch eens kunnen beginnen een einde te maken aan de dwingelandij van CATHARINA?" vroeg PUGATSCHEFF meer dan eens ongeduldig. „Wanneer zal ik mij aan het hoofd van mijn leger kunnen plaatsen?"

ROMANOWNA hoopte in stilte dat het nog maar zeer lang zou duren, want, hoezeer zij vroeger ook verlangd had dat ieder zou weten wie haar vader was, begreep zij nu toch dat er oorlog noodig zou zijn voordat hij zijn doel kon bereiken; en dat denkbeeld vond zij zoo naar, dat zij veel liever maar stil in het klooster zou zijn gebleven dan weder tot eer en aanzien te geraken als haar vader daardoor in gevaar moest komen. Het werd haar soms bang om het hart als PUGATSCHEFF met zooveel opgewondenheid sprak over den tijd dat hij CATHARINA van den onregtvaardig verkregenen troon zou hebben gestooten. „Dan," zeide hij, „kan ik rekenen dat ik de mij opgelegde taak ten einde heb gebragt en dat ik mijne verdere levensdagen in stille afzondering mag eindigen, terwijl gij, mijne dochter, met wijsheid en zachtmoedigheid het volk regeert."

Meermalen zeide ROMANOWNA dat zij zich geen kroon wenschte en dat zij geen verstand genoeg had om te regeren,

maar haar vader wilde daar niets van hooren. „Wijze en verstandige mannen," zeide hij, „zullen u gaarne ter zijde staan; en al is de taak die God u wil opleggen ook moeijelijk, ge zult die toch zeer goed kunnen volbrengen."

„Vreemd," zeide ROMANOWNA tegen MILNA, „dat ik altijd, als mijn vader zoo opgeruimd over de toekomst spreekt, zoo'n angstig gevoel krijg. Het is mij alsof ons een groot onheil bedreigt in plaats van al dien voorspoed welken mijn vader zich voorstelt."

„Ik denk," zeide MILNA, „dat het komt omdat ge nu aan een zoo geheel ander soort van leven gewend zijt, maar als ge eens weder in uwe vorige omgeving zijt, zult ge er stellig anders over oordeelen, want dit klooster is toch eigentlijk geene verblijfplaats voor eene prinses."

„En toch," zeide ROMANOWNA, „gevoel ik mij hier gelukkiger dan ooit vroeger te Petersburg aan het hof. Wij kunnen hier God dienen zonder door allerlei wereldsche genoegens afgeleid te worden."

MILNA was het lang niet met ROMANOWNA eens, zij verlangde nergens meer naar dan naar de vervulling van al de schitterende beloften, die PUGATSCHEFF haar had gedaan; maar dit zij ter harer eere gezegd: zij betreurde het toch meer voor hare vriendin dan voor zich zelve, dat die tijd nog zoo ver af scheen te zijn. Alle dagen hinderde het haar dat de prinses zich zoo moest behelpen, want, hoezeer de prior haar de vrijheid had gegeven om ROMANOWNA zoo veel gemak te bezorgen als zij maar bedenken kon, bleef toch haar verblijf hier een groot verschil maken met hare omgeving te Petersburg.

Terwijl de beide meisjes eens op een avond digt bij een der ramen zaten te praten en PUGATSCHEFF zoo als gewoonlijk met beide handen tegen zijn hoofd gedrukt stil bij de tafel zat na te denken, kwam pater ALEXIUS met een brief in de hand binnen en zeide: „Goede tijding."

„Goede tijding voor mij?" vroeg PUGATSCHEFF opspringende.

„Ja," zeide de prior. „Gij zult al spoedig een groot leger bijeen krijgen door de onhandigheid van een dienaar van CATHARINA. Zij heeft namelijk den generaal TRAUBENBERG order gegeven om een regiment huzaren te ligten onder de Kosakken van den IJaik. Zoo als u misschien bekend is zijn deze menschen vol godsdienstige vooroordeelen en zoo is ook het dragen van een langen, zwaren baard een punt van godsdienst en daarin. . . ."

„Ja, ja," zeide PUGATSCHEFF den prior ongeduldig in de rede vallende.

„Toen de generaal," vervolgde de prior, „hun het bevel van de keizerin vertoonde om onder hen soldaten te werven, waren zij daartoe bereid en in betrekkelijk korten tijd was er dan ook al een leger van veertien duizend man op de been; maar bij de monstering der troepen vond TRAUBENBERG goed om te bevelen dat zij hunne baarden moesten afscheeren. De hoofden kwamen hiertegen op en weigerden, maar de generaal was dom genoeg om hen op de markt geweldadig hunne baarden te laten ontnemen en maakte hen hierdoor zoo woedend, dat zij niet alleen hem en nog vele andere officieren vermoordden, maar tevens in opstand kwamen en besloten om zich te wreken over het onregt dat men hun had aangedaan.

„Mijn berigtgever heeft hun toen verteld dat gij nog in het leven en hier waart en deze tijding is met zooveel geestdrift ontvangen dat er zich dadelijk een soort van gezantschap heeft gevormd om u af te halen, en om u te verzoeken of gij u aan hun hoofd wilt stellen."

„Welk eene duidelijke roepstem van den hemel," zeide PUGATSCHEFF met waardigheid. „Mijn vriend," voegde hij er bij, „laten wij gezamenlijk in de kapel onze dankgebeden tot God opzenden, en Hem tevens smeeken om mijne pogingen tot het welzijn van het volk te zegenen."

Toen ROMANOWNA en MILNA zich gereed wilden maken om met PUGATSCHEFF te vertrekken, stelde de prior voor dat zij liever in het klooster moesten blijven tot dat de czaar eerst althans eene vesting zou hebben ingenomen, waar hij haar een veilig verblijf kon bezorgen. PUGATSCHEFF nam dezen voorslag dadelijk dankbaar aan en liet dus, toen de soldaten hem kwamen halen, zijne dochter met hare getrouwe MILNA en de oude OTTEKESA onder de hoede van zijnen vriend den prior.

ROMANOWNA was bitter bedroefd toen zij weder van haar vader werd gescheiden en liet zich slechts een weinig troosten door de belofte dat hij haar zeer dikwijls berigt zou doen toekomen en dat hij haar, zoodra het maar eenigzins mogelijk was, zou komen afhalen. „En dat kan niet lang meer duren," voegde hij er opgewonden bij, „want God kan niet toestaan dat de onschuld langer verdrukt wordt."

En nadat hij van allen een hartelijk afscheid had genomen, vertrok hij met de soldaten in eene zeer opgewekte stemming; en zijne dochter zag hem na zoo lang zij kon en bewonderde met MILNA zijne edele houding toen hij op het vurige hem toegezonden paard in galop wegreed.

De wijding van het water.

Aangenaam en stil, hoewel wat eentoonig gingen nu dagen en weken voor ROMANOWNA en MILNA voorbij. De prior deed wat hij kon om de meisjes genoegen te geven: nu eens las hij haar voor uit de Heilige Schrift en verklaarde haar veel wat zij vroeger niet hadden begrepen, dan eens deelde hij haar iets mede uit de geschiedenis der volken of sprak met haar over natuurkunde en andere zaken. Door zijne scherpzinnigheid had hij zooveel opgemerkt dat hij altijd even

onderhoudend was, zoodat de meisjes zich steeds verheugden als haar gastheer zeide dat hij een uurtje tijd tot praten had. De prettigste dagen voor ROMANOWNA waren evenwel die waarop er berigten van haar vader kwamen. Dagen te voren verheugde zij zich al in het denkbeeld dat er nu wel spoedig tijding zou komen, en als de brief dan eindelijk verscheen, las en herlas zij hem tot zij hem bijna van buiten kende. De eerste brieven die zij ontving waren zeer lang en vol van alle bijzonderheden uit zijn leven: hij schilderde haar de buitengewone geestdrift af, waarmede hij ontvangen was, en deelde haar zooveel van zijne voorloopige plannen mede dat zij hem in hare gedachten kon volgen; maar later werden zijne brieven korter en zakelijker. „Ik heb weinig tijd, mijn kind," schreef hij, „meestal slechts zooveel om zeer lange brieven van u te lezen. Meld mij toch naauwkeurig alles wat gij doet en denkt, en bid steeds voor uwen vader die het oogenblik al meer en meer ziet naderen dat hij u in zijne armen kan drukken."

ROMANOWNA deed met genoegen wat haar vader verlangde, en ofschoon er bijna niets meldenswaardigs in haar leven voorviel, schreef zij hem toch gedurig lange brieven, terwijl zij zich zelve vergenoegde met de korte berigten die zij ontving te lezen en te herlezen.

„Ik heb," zoo schreef haar vader eens, „Jaitsk belegerd en zou de stad zeker hebben ingenomen, als de gouverneur van Orenburg geene gelegenheid had gevonden om de bezetting van de vesting te hulp te komen; evenwel ben ik ruimschoots schadeloos gesteld voor die teleurstelling, want ik heb eene tweede hulpbende in het gebergte overvallen. Zoodra ik het leger met mijne troepen omsingeld had, maakte ik mij bekend en had het genoegen van te zien dat alle soldaten zich dadelijk onder mijne vanen schaarden. Tot mijn leedwezen weigerden eenige officieren om mij te erkennen en heb ik mij

dus genoodzaakt gezien ze voorloopig in hechtenis te nemen."

Op eenen anderen tijd schreef hij: „Blijkbaar worden mijne wapenen gezegend, want ik heb niets dan voorspoed. De Baskiren, de Kirgüisen, vele Tartaren van Budhiak, en meer dan tienduizend Kalmukken hebben zich bij mijn leger aangesloten."

„Eene menigte Polen," meldde hij zijne dochter later, „die door CATHARINA naar Siberiën waren verbannen, zijn bij mij gekomen, hebben mij voor hunnen keizer herkend en dienst bij mij genomen, zoodat ik mij nu sterk genoeg gevoel om Orenburg te belegeren. Eindelijk, eindelijk, mijn kind kan ik u toestaan om bij mij te komen," schreef hij verder. „Ik zal u een veilig geleide zenden, dat u en MILNA naar het schoone kasteel Tatischewa zal brengen. De reis is niet moeijelijk en in uw nieuw verblijf zult ge althans gedeeltelijk dat terugvinden wat ge zoo lang hebt ontbeerd. Bedank den goeden prior ook uit mijnen naam voor de goedheid, die hij voor u gehad heeft, en zeg hem dat ik hem spoedig hoop te bewijzen dat hij met geen ondankbare te doen heeft. Laat u niet overhalen om nog langer in het klooster te blijven, want ik heb plan om „het water te wijden" en zag gaarne dat gij bij dat feest tegenwoordig waart."

Pater ALEXIUS schudde het hoofd, toen ROMANOWNA hem den wensch haars vaders mededeelde, want hij zag er vele bezwaren in dat die twee jonge meisjes zoo digt bij het tooneel des oorlogs gebragt zouden worden en hij had liever gewild dat zijne beide beminnelijke gasten, aan wie hij zich zeer gehecht had, vooral in haar eigen belang nog wat langer bij hem waren gebleven. Hij deed evenwel geene poging om haar terug te houden, daar ROMANOWNA zoo zeer verlangde om bij haar vader te zijn. Niet zonder aandoening verlieten de meisjes de plaats waar zij zoo lang hadden gewoond, en met tranen in de oogen namen zij afscheid van den prior, die

zich zulk een warmen en hartelijken vriend voor haar betoond had.

„Vaartwel! mijne lieve meisjes," zeide de prior bij het weggaan. „God schenke u niets dan geluk en voorspoed, maar heeft Hij het anders over u besloten en worden rampen uw deel, wend u dan altijd gerust tot mij. Zoo lang God mij in het leven spaart en ik een dak boven mijn hoofd heb, kunt gij er op rekenen dat ge bij mij steeds eene veilige wijkplaats zult vinden. Maar als gij in eer en aanzien zijt en voorspoed hebt, vergeet dan toch niet dat Hij die u die schatten gaf, ze u ook weder kan ontnemen. Verhoovaardig u niet op de rijkdommen dezer wereld, en tracht uw hart rein te bewaren. Mogelijk zien wij elkander op deze wereld niet weder, maar beloof mij dat gij den ouden prior niet zult vergeten, want als ge aan mij denkt zult ge u de woorden der Heilige Schrift herinneren die ik u verklaard heb."

De meisjes kusten de haar toegereikte handen van pater ALEXIUS en verlieten, nadat zij het graf van MILNA's vader nog eens hadden bezocht, het klooster om zich naar het voor haar in gereedheid gebragte kasteel Tatischewa te begeven.

De ontvangst die ROMANOWNA daar te beurt viel was zeer luisterrijk. Eene eerewacht te paard haalde haar plegtstatig in en geleidde haar naar haren vader, die met eenige zijner hoofdofficieren zijne dochter op de breede trappen van het kasteel te gemoet kwam. Uit alle bovenramen wapperden vlaggen en zeer fraaije muzijk liet zich ter harer eere hooren; maar ROMANOWNA merkte bijna niets op van al die hulde, zoo blijde was zij haar vader weder te zien. Zoodra zij hem in het oog kreeg, snelde zij naar hem toe en omhelsde hem hartelijk, terwijl zij moeite had om de tranen van blijdschap, die zij voelde opkomen, te bedwingen. De czaar sloeg zijn arm om de schouders zijner dochter en stelde haar zoo aan het volk voor dat haar leven-

dig toejuichte. Daarop geleidde hij haar naar binnen, waar alles er even feestelijk uitzag en een allerprachtigst gastmaal was aangerigt. „Wees welkom, mijne dochter," zeide de czaar, nadat de gasten allen aan den feestdisch hadden plaats genomen, „welkom op het kasteel Tatischewa."

Alle gasten dronken dezen toast mede en stemden in met den wensch die de czaar deed, dat ROMANOWNA zich in dit voorloopig verblijf regt gelukkig zou gevoelen. „En ge moet ons toestaan," zeide PUGATSCHEFF, „dat wij hier af en toe van onze vermoeijenissen komen uitrusten."

„Hoe, mijn vader, blijft gij dan niet bij mij?" vroeg ROMANOWNA droevig.

„Bij u? neen mijn kind, mijne taak is nog maar pas begonnen en ik mag niet aan rust denken voor dat ik haar geheel ten einde heb gebragt," antwoordde PUGATSCHEFF, „maar" voegde hij er bij, „reeds in de volgende week kom ik weder bij u, want dan hoop ik bij leven en welzijn het water te wijden, zoo als ik u reeds heb geschreven."

Het feest liep zeer prettig af. De czaar gaf reeds vroeg het sein om op te staan daar hij vreesde dat ROMANOWNA vermoeid zou zijn.

„Wij zijn morgen reeds vertrokken als gij ontwaakt," zeide PUGATSCHEFF, toen zijne dochter hem goeden nacht wenschte, „en daarom moet ge mij zeggen of ge ook nog de eene of andere begeerte hebt, want zelfs uw kleinste wensch zal vervuld worden. Gij zijt de meesteres van dit kasteel en kunt alles juist zoo inrigten als gij het wilt. Alle bedienden moeten op uwe wenken vliegen, en wie u niet dadelijk gehoorzaamt, zal....."

„Er zal geene bedreiging noodig zijn," zeide ROMANOWNA, haar vader lagchend in de rede vallende. „Mijn eenig verlangen is dat gij dikwijls bij mij komt en dat de tijd spoedig daar is dat ge mij niet weder verlaat," en bij deze woorden

gaf zij hem een kus en nam met eene beleefde buiging afscheid van het gezelschap.

Al zeer spoedig naderde nu de twaalfde januarij, de dag waarop al sedert onheugelijke jaren het water gewijd was. In de laatste jaren evenwel was dit feest door verschillende omstandigheden niet gevierd en het beviel den Russen, die zeer op dezen dag gesteld zijn, bijzonder goed dat de czaar zulke groote toebereidselen liet maken om dien dag bijzonder luisterrijk te vieren.

Op den feestdag werden er 's morgens al vroeg op de bevroren rivier twee prachtige tenten, met scharlaken behangen en met gouden franje omzet, opgeslagen. In de eene tent werd een troon geplaatst, die met wit laken bekleed en met kleine gouden sterren versierd was; en rondom de andere werd eene overdekte galerij gemaakt, die even als de tent met scharlaken bekleed was. Toen deze tenten waren opgeslagen werd het leger in troepen verdeeld en op de rivier en hare oevers geplaatst, daarop begonnen vele klokken te luiden en begaven zich vier priesters in plegtgewaad en van bijlen voorzien naar de ledige tent, waar zij een groot vierkant gat in het ijs hakten. Middelerwijl werd ROMANOWNA, die op verlangen van haar vader allerprachtigst gekleed was en er allerliefst uitzag, in eene met vier witte schimmels bespannen slede van het kasteel gehaald en onder begeleiding der muzijk naar de tent gebragt, waar zij op den voor haar bestemden troon plaats moest nemen.

Zoodra zij gezeten was begon de statige optogt. Twaalf priesters, allen met waskaarsen in de hand, gingen vooruit; daarop volgde de czaar in zijn bisschoppelijk plegtgewaad 1) met

1) De Keizer van Rusland is tevens geestelijk opperhoofd der Grieksch-Russische kerk even als de Paus van de Roomsch-Catholijke en de Souverein van Engeland van de Anglicaansche kerk.

een kruis dat geheel met diamanten omzet was in de regterhand. Naast en achter hem liep weder eene groote schaar van priesters, die een plegtig Te deum zongen. Toen deze stoet de ledige tent genaderd was, ging de aartsbisschop met vier priesters binnen om het water door gebeden en eenige plegtigheden te heiligen en te wijden. Daarna vertoonde PUGATSCHEFF zich op de galerij. Men loste kanonschoten, alle soldaten schoten driemaal hunne geweren af, en toen mogt ieder die wilde nader komen om van het nu heilige water te ontvangen In eene bewonderenswaardige orde naderden nu eerst allerlei zieken om van het water, waaraan eene genezende kracht toegeschreven werd, te drinken of er door de priesters, die het in gouden schalen schepten, mede besproeid te worden; daarna kwamen vele moeders om hare kinderen te laten doopen; en eindelijk allen die van het heilige water in fleschen of andere medegebragte voorwerpen wenschten mede te nemen.

Nadat deze plegtigheid afgeloopen was stelde de trein zich weder in dezelfde orde in beweging. PUGATSCHEFF gaf, toen hij bij de tent van zijne dochter kwam, waarop de keizerlijke vlag wapperde, het kruis aan een priester en zeide ROMANOWNA aan het volk voorstellende, „ziedaar uwe toekomstige keizerin.”

Een luid „hoerah” ging van alle kanten op, de troepen bewezen haar militaire eer en al het volk riep met luide stem: Leve prinses ROMANOWNA! Leve de keizer!

„Zij schijnen maar niet te willen gelooven,” zeide de czaar met een droevigen glimlach, dat het mij ernst is, dat ik niet nogmaals aan het hoofd van den staat wil staan. Welnu! ik zal mij hunne hulde voorloopig laten welgevallen; zoodra ik mijn pligt heb gedaan, zal het ieder duidelijk worden dat het mij niet te doen was om voor mij zelf een troon te veroveren, maar wel om het volk gelukkig te maken.”

Na afloop van dit feest werd er eene groote partij op het kasteel gegeven, die in de beste orde afliep en waarbij alle gasten zich zeer vermaakten; de czaar nam toen afscheid van zijne dochter en zeide haar dat hij vreesde in verscheidene weken geen tijd te zullen vinden om haar te bezoeken. Tot ROMANOWNA's blijdschap kwam hij toch nog een paar malen met den graaf VON SOLMS, een zijner hoofdofficieren, een dag te Tatischewa doorbrengen, maar daarna trok hij meer zuidelijk met zijn leger en moest dus zijne dochter wel voor een langen tijd vaarwel zeggen.

Wreede teleurstelling.

De winter en een groot gedeelte van het voorjaar ging nu voorbij zonder dat ROMANOWNA haar vader terug zag, zelfs bijna zonder iets van hem te vernemen; want de berigten, die hij haar slechts zelden deed toekomen, waren zoo kort, dat zij er zeer weinig aan had. Hij had het haar wel gezegd dat zij er op moest rekenen om in langen tijd niets van hem te vernemen, maar het viel haar toch zeer hard, dat hij haar geheel scheen te vergeten en gedurig maakte zij zich bezorgd dat hem het een of ander onheil zou zijn overkomen.

„O, MILNA,” zeide zij eens op een morgen, toen zij met deze in de prachtige gezelschapszaal zat, „ik kan u niet half zeggen hoe beangst ik ben over dat onverklaarbaar stilzwijgen van mijn vader. Mij dunkt, Orenburg dat nu zoo lang reeds door hem belegerd is, moest nu al genomen zijn. Ik heb den geheelen nacht zoo naar gedroomd, en telkens als ik even insliep had ik dienzelfden droom weder.”

„Wat hebt gij dan gedroomd?” vroeg MILNA. „Arm meisje,” voegde zij er meêwarig bij, „ge ziet ook zoo bleek, ik kan het zien dat ge weinig hebt geslapen.”

„O, ik droomde dat het geheele leger op eens oproerig werd, tegen mijn vader opstond en hem gevangen nam,” zeide ROMANOWNA, „en ofschoon ik zeer goed weet dat het slechts een droom was, ben ik toch zoo droevig gestemd dat het mij is alsof er werkelijk iets zeer treurigs gebeurd is.”

„Als dat het geval was,” zeide MILNA „zoudt gij er zeker dadelijk berigt van krijgen; ge behoeft dus niet ongerust te zijn dat uw vader een ongeluk is overkomen, maar,” voegde zij er bij, „ik wilde wel dat er maar spoedig eene beslissing kwam tusschen de regten van den keizer en de keizerin, want deze toestand is . . . . ik wil zeggen,” brak zij zich eenigzins verward af, „dat . . . het zou zoo gelukkig zijn als er eens een einde kwam aan deze onzekere . . . . .”

Blijkbaar had MILNA iets op de tong dat zij liever verzwijgen wilde, maar ROMANOWNA bemerkte het niet, want op eens opspringende en naar de ramen toegaande zeide zij, MILNA in de rede vallende: „O, ik hoor duidelijk paardengetrappel, zeker komt mijn vader mij verrassen. „Ja, ja,” vervolgde zij op vrolijken toon, „ik zie een groot gezelschap op de brug aankomen. Wel, dat is heerlijk, en dat juist heden nu ik zoo erg ongerust was. Maar dat is vreemd, ik zie eene menigte officieren en mijn vader niet. O, ja toch, hij rijdt in het midden, ik zie zijn lang kleed duidelijk, maar neen, dat is een ander, het is een priester met een langen witte baard. O, zeker komt die mij voorbereiden op het een of ander ongeluk . . . . neen, neen Goddank, mijn vader is er zelf bij, maar niet gekleed zoo als gewoonlijk in een geestelijk gewaad. MILNA, zie toch eens hoe goed hem de uniform staat.”

MILNA, die, terwijl ROMANOWNA deze alleenspraak hield, voor den spiegel hare vlechten een weinig verschikt had, kwam nu ook bij het raam en zeide: „Welk een groot gezelschap, maar hemel!” voegde zij er iets zachter bij, „wat een opgewonden troepje.”

De czaar snelde gewoonlijk zoodra hij aankwam dadelijk naar zijne dochter en deze kwam hem meestal halverwege de trap te gemoet, maar nog nooit had een der gasten het gewaagd om onaangediend in tegenwoordigheid der prinses te komen. Eerst nadat het gezelschap zich in de eetzaal, die onder de gezelschapszaal was, verfrischt had, diende een liverijknecht de heeren een voor een aan en stelde de keizer zelf hen die om deze eer verzochten aan de prinses voor. PUGATSCHEFF was er bijna nog meer op gesteld dan zijne dochter, dat alle etiquette stipt in acht werd genomen.

Men stelle zich dus ROMANOWNA's verbazing en ontroering voor toen zij de kamer uitsnellende om haar vader te begroeten niet alleen hem zag aankomen, maar tevens zijn geheele gezelschap met rijlaarzen en karwatsen in de hand hard pratende en lagchende hem zag volgen. Verschrikt en verlegen deinsde zij eenige passen achteruit, maar dadelijk was haar vader haar genaderd, drukte haar woest in zijne armen, kuste haar op hare wangen dat het klapte en zeide toen luidkeels lagchende: „Ha, ha, daar zijn we. Verduiveld, wat ziet het prinsesje er bevallig uit, allerliefst, hoor. Komt, heeren, geeft het lieve kind de hand.”

Eenige officieren bogen eerbiedig en toonden door hunne blikken, dat het hun leed deed dat de prinses verdriet werd aangedaan; maar anderen maakten gebruik van de aangeboden vrijheid, en namen ROMANOWNA's blanke kleine hand in de hunne, terwijl zij haar eene ongepaste aardigheid toefluisterden, of kusten de hun met zooveel weerzin toegereikte hand, terwijl zij zich voor de prinses op de knie lieten vallen.

„Uwe Majesteit,” zeide ROMANOWNA op zich beklagenden

toon, „zult mij zeker toestaan dat ik mij verwijdere," en bij deze woorden ging zij naar de deur.

„Neen, neen, ge moet hier blijven," was het antwoord van den czaar, terwijl hij zijne dochter in den weg trad, „want wij komen hier om een vrolijken dag te hebben. Maar, MILNA, mijn aardig duifje," vervolgde hij in denzelfden adem, „hoe staat gij daar zoo schuchter te kijken?"

„Ik ben verwonderd," antwoordde MILNA op luiden en vasten toon, „dat de keizer zijne dochter, die hem zoo hartelijk liefheeft, zoo verschrikkelijk beleedigt."

De keizer beet zich op de lippen, maar zeide niets, en liet toe dat MILNA de prinses haren arm aanbood en zich met haar verwijderde.

„Die kleine zottin, zij zal toch bij ons gastmaal aanzitten," zeide de keizer. „Hier, jongen," beval hij aan den knecht, „zeg dat er zoo spoedig mogelijk een goed diné gereed moet zijn, en breng ons wijn en glazen."

„Gij zult geen wijn hier brengen," beval de graaf VON SOLMS bedaard.

De bediende bleef aarzelend naar den keizer zien. „Doe wat ik u bevolen heb," schreeuwde deze met donderende stem.

„Verwijder u en waag het niet om hier iets te brengen dat voor ons allen even nadeelig is op dit oogenblik," klonk het tegenbevel.

„Hel en duivel!" riep de keizer. „Ben ik dan geen meester meer in mijn eigen huis? Breng Tokaijer en glazen."

De graaf VON SOLMS gaf den knecht een gebiedenden wenk dien deze begreep en zeide toen zich bedaard tot den keizer keerende: „Gij zult het mij later dank weten, dat ik mij het regt aanmatig om voor u te handelen, daar ge op dit oogenblik niet in staat zijt om voor u zelf te denken. Ik....."

„Alle duivels, ik wil....." viel de keizer den graaf in de rede, maar deze bragt hem dadelijk tot zwijgen door te

zeggen: „Ik wil niet toestaan dat uwe dochter, dat schoone, lieve en onschuldige meisje, beleedigd wordt."

„Wie haar beleedigt zal ik...." begon de czaar weder.

„Gij beleedigt haar zelf door uw gedrag," zeide de graaf op gestrengen toon. „Geloof mij, begeef u onmiddelijk naar uwe vertrekken, en neem eenige oogenblikken rust voordat gij uwe dochter weder onder de oogen komt."

De czaar begon weder iets in het midden te brengen en was blijkbaar onwillig om dezen goeden raad op te volgen, maar de graaf vervolgde. „En sta ons toe dat wij ons ook een weinig verfrisschen en ons toilet maken voor het diner," en bij deze woorden nam hij den czaar onder den arm en geleidde hem naar zijne slaapkamer, ofschoon deze eenigen tegenstand bood.

Bijna in één ademtogt was ROMANOWNA uit de gezelschapszaal naar hare eigene kamer gevlogen en daar op de eerste stoel de beste neêrgevallen. Aan een marmeren beeld gelijk zat zij daar onbewegelijk toen MILNA, die haar iets langzamer volgde, bij haar kwam. Zij naderde de prinses en wilde haar aanspreken, maar op hetzelfde oogenblik begreep zij dat ROMANOWNA meer behoefte had om alleen te blijven en verliet haar dus zonder een woord te zeggen.

„Arm, arm meisje," zeide MILNA in zich zelve, toen zij naar haar eigen kamertje ging, „waarom moet zij toch zooveel verdriet hebben?"

Een gesprek van Milna met Ottekesa.

MILNA was nog niet lang op hare kamer toen de oude OTTEKESA bij haar kwam. „Welnu," zeide deze op bijna zegevierenden toon. „Welnu, wat heeft moeder OTTEKESA gezegd? Hé? had zij geen gelijk?"

„Arme ROMANOWNA," zeide MILNA, meer hare eigene gedachten dan wel de vragen der oude vrouw volgende.

„Had moeder OTTEKESA geen gelijk?" herhaalde de oude, „toen zij voor eenige dagen zeide, de heilige man is veranderd in een dronkaard en een zwendelaar?"

MILNA zuchtte en zweeg.

„Men had het mij gezegd," vervolgde de oude, „maar ik wilde het in het eerst niet gelooven, want ik zeide: „hij heeft weken aan een met mij gewoond in den tempel, en hij wilde geen brandewijn drinken ofschoon ik ze hem dagelijks aanbood; maar toen ze mij alweêr en alweêr vertelden dat hij zich aan allerlei onmatigheid overgaf en dagelijks dronken was, heb ik mij als een boer verkleed, en heb een heel eind ver geloopen om zelve te onderzoeken of het waar was, en toen heb ik zelve gezien dat...."

„Moeder OTTEKESA," zeide MILNA haar in de rede vallende, „gij hebt mij dat zelfde verhaal deze week al gedaan en toen heb ik u gezegd wat ik nu herhaal, dat ik liever zag dat ge u onthieldt van zulke praatjes te herhalen."

„Ja, ja, gij houdt alles wat ik u zeide voor praatjes," zeide de oude vrouw, „en ge wilt mij niet gelooven, maar vraag eens aan wie ge wilt hoe hij hier straks aankwam en ieder zal u antwoorden dat hij zoo dronken was dat hij bijna niet kon afstijgen."

„Ik heb den keizer gesproken," antwoordde MILNA kortaf.

„Heilige NICOLAAS," riep de oude vrouw hare handen in een slaande, „het is dan waar wat men mij vertelde dat gij en de prinses dat geheele bezopen...."

„Hoe gaat het toch dat zieke meisje?" vroeg MILNA om de oude af te leiden van een gesprek, waarvoor zij op dit oogenblik volstrekt niet gestemd was.

„O, zij is al weder hersteld. Zij hebben haar op die ouderwetsche manier behandeld," antwoordde OTTEKESA, „eerst drie uur lang laten zweeten en broeijen onder dekens en mantels en wat er maar te vinden was, en toen heeft men haar nadat zij bijna geheel uitgekleed was twee uur in de sneeuw gerold. Bah! mijn man is toen hij nog leefde, ook eens op die wijze genezen, maar ik zou liever sterven dan op zoo'n manier beter worden. Maar, jufvrouw MILNA," vervolgde de oude, die zich niet van haar stuk liet brengen, „men zeide laatst ook dat onze heer mogelijk de keizer niet eens was."

„Geloof toch zulke onzinnige geruchten niet, moeder OTTEKESA." zeide MILNA. „Ik zelve, hoort ge? ik heb zelve zijn portret gezien en...... Luister eens, pater ALEXIUS heeft ons geleerd dat wij de fouten van onze medemenschen met den mantel der liefde moeten bedekken."

„Ja, ja," zeide OTTEKESA, zonder dat zij MILNA scheen te begrijpen.

„Ik bedoel," zeide MILNA, „dat wij liever moeten bidden dat God onzen heer voor verder struikelen wil bewaren in plaats dat wij zijne misstappen door oververtellen vergrooten."

„Ja, ja," herhaalde de oude, „maar ik weet toch stellig dat alles wat ik gezegd heb....."

„O, ik vergat waarlijk dat ik de prinses beloofd had om haar te komen helpen," viel MILNA hare bezoekster in de rede en zag met genoegen dat OTTEKESA dezen wenk begreep en zich verwijderde.

„Arme, ongelukkige prinses," zeide MILNA in zich zelve, „wat zal uw lot toch worden?" en bleef, met de handen tegen haar voorhoofd gedrukt, eenigen tijd zitten denken voordat zij zich weder naar ROMANOWNA begaf. Hoe gaarne had zij gewild dat de prinses nog onkundig was gebleven van de treurige berigten, die zij zelve reeds lang had ontvangen.

Zoo als wij weten had MILNA, toen pater ALEXIUS zeide dat hij twijfelde of FUGATSCHEFF wel de czaar kon zijn, met

vuur geantwoord dat hij veel te groot en te edel was om te kunnen bedriegen en zelfs gezegd toen de prior overtuigd was dat de gevangene de keizer in eigen persoon was: »o, het was bepaald onmogelijk dat hij niet de czaar was;" maar zoo als dat meer in onze gedachten gaat, bleven die twijfelende woorden, die zij zoo ver van zich had geworpen, steeds in haar geheugen bewaard en gedurig schoten ze haar weder te binnen. Meer dan eens droomde zij dat PUGATSCHEFF een masker afdeed en plotseling een geheel ander gelaat vertoonde dan hij tot nog toe had gehad; verschrikt sprong zij dan op en verheugde zich dat zij slechts gedroomd had, ergerde zich over hare eigene dwaasheid om die woorden zoo lang te onthouden en trachtte droom en denkbeeld te vergeten, maar telkens en telkens dacht zij er toch weder aan.

OTTEKESA kreeg, nadat zij eenigen tijd in het vreemde land was geweest, een sterk verlangen naar Petersburg en hoopte, toen haar de berigten van PUGATSCHEFF's buitensporigheden ter oore kwamen, dat ROMANOWNA en MILNA zouden besluiten om met haar terug te keeren naar haar geboorteland; maar hierin werd zij teleurgesteld, want MILNA hield zich niet alleen alsof zij weinig geloof hechtte aan hare woorden, maar verbood haar nog om er tegen de prinses over te spreken. Dezen morgen dacht zij haar doel te zullen bereiken, maar, zoo als wij zagen, was MILNA veel te verstandig om aan eene ondergeschikte te laten bemerken hoe zij over die berigten dacht. »Komaan," zeide MILNA eindelijk tegen zich zelve, nadat zij eenigen tijd stil had zitten na te denken, »ik zal nu toch eens naar ROMANOWNA zien, maar vooraf wil ik naar beneden gaan om te vernemen hoe het nu met haar vader gesteld is."

Zoodra zij beneden kwam, ontmoette zij in den gang den graaf VON SOLMS, die met het hoofd voorover gebogen langzaam op en neder liep. Van hem vernam MILNA dat de czaar zich ter rust had begeven en dat hij er op gesteld was dat de prinses aan tafel zou verschijnen en daarop keerde MILNA naar hare vriendin terug. ROMANOWNA zat nog onbewegelijk in dezelfde houding en op dezelfde plaats. Hare wangen waren doodsbleek en over haar gelaat lag een trek van diepe smart, hare oogen waren stijf op één punt gevestigd en geen traan gaf haar lucht.

MILNA werd zoo getroffen door het gezigt van zoo veel lijden, dat zij ondanks zich zelve luide begon te weenen en hare vriendin al snikkende om den hals viel. Die deelneming deed ROMANOWNA goed, want dadelijk stroomden de tranen rijkelijk uit hare oogen en zeide zij, terwijl zij haar hoofd op MILNA's schouder liet rusten: »O, MILNA, wat ben ik toch ongelukkig."

MILNA liet haar eerst een poosje in stilte weenen, en zeide toen bedaard: »Maar mijne lieve ROMANOWNA, ik begrijp niet waarom ge nu zoo bedroefd zijt. Ge zijt geschrikt over een ongewoon verschijnsel, en zijt daardoor zenuwachtig. Maar denk eens na wat er eigentlijk gebeurd is. Het gezelschap is al vroeg uitgereden toen het nog koud was, daarom is er dikwijls halt gemaakt, en is er onwillekeurig wat veel brandewijn gedronken. De haastige rid en daarbij later de warmte in de zaal maakte de gasten wat bedwelmd, maar ik houd mij vast overtuigd dat wij straks aan tafel...."

»Wij? aan tafel?" herhaalde ROMANOWNA, MILNA in de rede vallende. »Ge denkt toch niet dat ik plan heb om mij weder bloot te stellen aan....."

Op dit oogenblik kwam een bediende vragen of de prinses over een half uur den czaar kon afwachten. Zonder aarzelen knikte ROMANOWNA toestemmend met haar hoofd en zag MILNA verbaasd aan, toen de bediende de deur achter zich had gesloten.

„Uw vader en de meeste gasten hebben zich een weinig te rusten gelegd," zeide MILNA in antwoord op dien blik en voegde er vragend bij: „Ge wilt u nu zeker wel kleeden voor het diner?"

ROMANOWNA bedacht zich eenige oogenblikken en zeide toen: „Neen, MILNA, ik zal niet aan tafel kunnen verschijnen, want ik gevoel mij zoo onwel, dat ik er geen lust toe heb."

„Ik geloof dat het uw vader veel verdriet zou doen als ge hem toondet dat ge u zoo beleedigd gevoelt," merkte MILNA aan.

„Gij hebt gelijk," zeide ROMANOWNA, „mijne hoofdpijn zal wel weêr bedaren. Wees zoo goed mij maar heel spoedig te helpen."

En MILNA hielp ROMANOWNA kleeden; maar terwijl zij hare fraaije donkere krullen om hare vingers wond, had zij moeite om hare tranen in te houden, want zij vreesdé dat deze dag nog noodlottige gevolgen voor het meisje zou hebben en toch meende zij dat het het beste voor de prinses zou zijn om zich niet tegen de begeerte van haar vader te verzetten. Zwijgend deed MILNA haar werk en ROMANOWNA liet zich, zonder een woord te zeggen, helpen en ging zoodra zij gereed was naar hare woonkamer, waar haar vader spoedig bij haar kwam en een lang gesprek met haar hield.

Het diner.

Toen de bel luidde voor het diner, zat ROMANOWNA nog met haar vader in gesprek. Hij had haar naauwkeurig verteld hoe het met zijne zaken gesteld was en vroeg eindelijk: „ROMANOWNA, veracht ge mij?"

„Ik ben bedroefd," antwoordde het meisje openhartig, „omdat ik u, dien ik het meest van alle menschen op de geheele wereld bemin en vereer, zoo ..... zoo ....."

„In een staat zag, die u beangstigde, niet waar?" vulde haar vader op eenigzins schamperen toon aan.

„Maar ik heb u toch even lief," verzekerde ROMANOWNA en reikte haar vader beide handen toe.

„Het is voor mij regt onaangenaam," zeide de czaar, „dat ik, daar ik langen tijd zoo'n matige en sobere leefwijze heb gevolgd, zoo slecht tegen drinken kan. Ik ben dadelijk opgewonden en mijne positie brengt mede dat ik mijne officieren dikwijls moet onthalen."

„Maar," merkte ROMANOWNA op bedeesden toon aan, „ieder is toch vrij om te doen en te laten wat hem goeddunkt en vooral gij, mijn vader, die een voorbeeld moet geven en ...."

„Juist, ja, mijne dochter," viel de czaar haar in de rede, „gij dames denkt altijd dat het zoo heel gemakkelijk is om net zoo te handelen als het beste is, doch ge vergeet daarbij dat men niet te doen heeft met meisjes, maar wel met ruwe soldaten, welke een meester verachten die hun niet in alles bij kan blijven. Maar, komaan, de bel luidt al. Ik sprak tegen u over een onderwerp dat eigentlijk geheel buiten uwe gedachtensfeer moest blijven," voegde de czaar er opstaande bij, „omdat ik begreep dat gij u heden morgen aan mij ergerdet en ik zou liever willen dat CATHARINA steeds de regerende keizerin bleef dan ooit de liefde van mijn kind voor mij te zien verflaauwen."

„Dat zal niet ligt gebeuren," zeide ROMANOWNA zacht, terwijl zij haren arm in dien haars vaders legde en met hem naar beneden ging.

Alle gasten waren nu vrij wel ontnuchterd en bogen eerbiedig toen de dames binnenkwamen. De czaar zelf geleidde zijne schoone dochter en de graaf VON SOLMS MILNA — die

zoo lang zij te Tatischewa vertoefd hadden niet meer het kamermeisje maar de vriendin der prinses genoemd werd — aan tafel. ROMANOWNA zat tusschen den czaar en een jong officier, en MILNA schuins tegenover haar naast graaf VON SOLMS. Naast den czaar, aan zijne linkerzijde zat de oude priester met het witte haar, die aan ROMANOWNA werd voorgesteld als pater ROSKOLNIKI. Op MILNA zoowel als op ROMANOWNA maakte die man een zeer onaangenamen indruk. Zijne kleine, grijze oogen draaiden onophoudelijk heen en weder en gaven aan zijn gelaat eene uitdrukking van boosaardigheid en onopregtheid, die hij weder door een altoosdurend zoetsappig lachje trachtte te vergoelijken.

„Die Tokaijer is uitmuntend," zeide pater ROSKOLNIKI, zoodra het gezelschap aan tafel zat, „en ik noodig alle gasten uit om dezen kelk te ledigen op het welzijn van onzen geëerbiedigden keizer."

Alle glazen werden dadelijk opgeheven en geledigd, maar naauwelijks waren ze weder vol geschonken of de priester zeide: „Ik stel voor om dezen kelk te ledigen op de gezondheid van de schoone en beminnelijke prinses ROMANOWNA."

Met geestdrift dronk ook ieder dezen toast, maar toen nu de glazen nogmaals volgeschonken waren en de priester weder op denzelfden toon begon te zeggen: „Ik stel voor om dezen kelk te ledigen op...." viel de graaf VON SOLMS hem eensklaps in de rede en zeide: „Met uw welmeenen, heer pater, zullen wij nu ook eens aan de andere gasten de vrijheid laten om gezondheden in te stellen? Maar ik stel voor om daarmede vooreerst nog te wachten."

Pater ROSKOLNIKI lachte op zijne zoetsappige manier en zeide, zijn glas tegen dat van den keizer stootende, „dan stel ik voor dat wij eens afzonderlijk drinken op het welzijn der kerk."

„Verdoemde huichelaar," bromde graaf VON SOLMS tusschen

zijne tanden. „Ik had veel lust," voegde hij er tegen MILNA bij, „om dien schelm de kracht van mijn arm te laten gevoelen."

„Uwe woorden hebben toch geholpen," zeide MILNA, „want zie, hij ledigt zijn glas nu niet geheel, en ik bedank u namens ROMANOWNA voor de dienst die gij haar bewezen hebt."

„Ik wilde zoo ongaarne het tooneel van heden morgen herhaald zien," antwoordde de graaf met een somberen blik op den priester, „maar ik weet dat iedereen hier aan tafel niet denkt zoo als ik."

„ROMANOWNA was zoo bitter bedroefd," zeide MILNA, „maar door een gesprek met haren vader heeft zij hare vroegere gerustheid geheel weder hernomen."

„Wat bedoelt gij?" vroeg de graaf, die aan den toon van deze woorden begreep dat het meisje niet diezelfde kalmte had.

„Zij vereert haar vader," zeide MILNA ontwijkend, „en kan zich niet voorstellen dat hij ooit iets zou doen wat minder goed was; zijn gedrag van heden morgen was dus voor haar eene dubbele teleurstelling."

„Waarom dubbel?" vroeg de graaf.

„Zij heeft nog niets gehoord van de geruchten, die mij ter oore zijn gekomen," antwoordde MILNA bijna fluisterend.

„Hebt gij alles vernomen?" vroeg de graaf.

„Ik heb veel meer gehoord dan mij welkom is," antwoordde MILNA, „en ik heb diep medelijden met de arme ROMANOWNA, omdat ik voorzie dat zij toch eens uit hare zalige onwetendheid gerukt zal moeten worden. Zeg mij eens, heer graaf," vroeg zij op vertrouwelijken toon, „is het waarschijnlijk dat PUGATSCHEFF ooit den Russischen troon bemagtigen zal?"

Het ontging de aandacht van den graaf niet dat MILNA hem, die nu reeds algemeen „de keizer" of „czaar PETER" werd genoemd, weder met den naam van PUGATSCHEFF bestempelde, maar hij maakte er geene aanmerking op en zeide:

„Ronduit tegen u gezegd, geloof ik het niet. Ik houd het er voor dat er spoedig een einde aan dezen geheelen opstand zal komen."

„Een einde!" herhaalde MILNA als in zich zelve.

„In plaats van flink de handen aan het werk te slaan en er dapper op in te hakken is deze geheele winter verspild met een nutteloos beleg," zeide de graaf.

„Is het waar, heer graaf," vroeg MILNA, „dat er zoovele wreedheden begaan worden?"

„De onmenschelijkste wreedheden zijn reeds gepleegd. Vele officieren en edelen, vele der beste burgers van Orenburg, ja zelfs hunne vrouwen en kinderen zijn reeds op allerlei wijzen de slagtoffers geworden van de brooddronkenheid van het volk, dat zijn aanvoerder ziet voorgaan in alle zonden," antwoordde de graaf bitter. „En wilt ge gelooven," voegde hij er bij, „dat de priesters en inzonderheid deze schelm, dien ik regt gaarne met een molensteen om zijn hals in het diepste van de Newa wenschte, de meeste schuld hebben aan het bederf van den keizer?"

„Heer graaf," merkte MILNA bescheiden aan, „ik kan mij niet begrijpen waarom gij onder zijne vanen dient."

„Ge wilt zeggen," hernam de graaf met een glimlach over de scherpzinnigheid van zijn bevallig buurmeisje, „dat er eene schijnbare tegenstrijdigheid tusschen mijne woorden en mijne daden is, niet waar?"

„Ja," zeide MILNA, terwijl zij met leedwezen zag dat pater ROSKOLNIKI weêr de eene of andere toast instelde.

„Ik zal het u zeggen," zeide de graaf, terwijl hij zijne stem zoo liet dalen, dat niemand dan MILNA hem kon verstaan. „Toen ik dienst onder hem nam, geloofde ik vast en zeker dat hij de keizer was en dat dus zijne zaak zoo billijk mogelijk was, en daarbij kwam nog dat ik persoonlijke rededen had om over CATHARINA's regering ontevreden te zijn.

Al spoedig begon ik eenig vermoeden te krijgen dat hij de czaar niet was, maar ik wilde geen naauwkeurig onderzoek doen, omdat ik meende dat hij alle eigenschappen bezat, die er noodig zijn om aan het hoofd van den staat te staan. Hij was naauwgezet en godsdienstig, dapper en verstandig, en dus bepaald een groot man. Ja, hij was een groot man," herhaalde de graaf nog eens en verzonk bij die woorden in gepeinzen.

MILNA zag eens om zich heen, de dischgenooten waren over het algemeen vrolijk en meest allen waren druk in gesprek. ROMANOWNA zat met blijkbare belangstelling te luisteren naar een verhaal van haar buurman, en zag het niet dat haar vader zich met veel moeite inhield, en dat toen pater ROSKOLNIKI zeide: „Ik stel voor om te drinken op de bescherming van de heiligen bij de bijzondere onderneming van den keizer," hij zijn glas bijna geheel op haar kleedje leeg liet loopen.

„Als hij niet, op eene voor mij onverklaarbare wijze, in de magt van dien duivel gevallen was," vervolgde de graaf tegen MILNA, „en mijn raad had willen volgen, zou hij nu reeds zegevierend binnen Moscou zijn; want voor eenige weken lagen daar slechts zes honderd man in bezetting, en de honderd duizend slaven, die zoo gemakkelijk tot opstand te brengen zijn, zouden ons de poorten hebben geopend zoodra wij ons slechts vertoond hadden."

„En waarom is uw raad niet opgevolgd?" vroeg MILNA.

„ROSKOLNIKI beweerde dat het niet met Gods raadsbesluiten overeen kwam dat het beleg voor Orenburg werd opgeheven, en de czaar luisterde naar zijne uitspraak, alsof God zelf hem dien wenk had gegeven, en sloeg mijne woorden in den wind."

„Hoe onaangenaam moet dat voor u zijn," merkte MILNA aan.

„Dat is het," bevestigde de graaf, „ik stond in beraad om

hem die zoo opzettelijk zijne eigene zaak bedierf te verlaten, maar ik werd teruggehouden door de hoop dat, als ik misschien nog eenigen invloed op PUGATSCHEFF had, ik hem mogelijk zou kunnen bewaren voor de onheilen die hem bedreigen."

„Welke onheilen bedreigen hem?" vroeg MILNA.

„Door zijne onvoorzigtigheid laat hij aan de troepen, die CATHARINA zendt om hem te bestrijden, den tijd om de voordeeligste plaatsen uit te zoeken, en bezorgt zich zelf daardoor veel schade; maar ik zie," vervolgde de graaf, „dat prinses ROMANOWNA op gaat staan. Ik verheug er mij over, want het is meer dan tijd dat de dames deze zaal verlaten, hoewel ik uw aangenaam gezelschap zeer zal missen."

MILNA bedankte den graaf voor het vertrouwen, dat hij in haar gesteld had door zoo over alles met haar te praten, en verliet met ROMANOWNA de eetzaal, die nu al spoedig een tooneel aanbood dat wij niet zullen wagen te schetsen, want al onze lezers zullen een afschuw hebben van de ongepaste woorden en vloeken, die de geheel beschonken PUGATSCHEFF uitstootte. Het woeste rumoer en geschreeuw duurde tot in den morgenstond; maar gelukkig was het kasteel zoo groot, dat ROMANOWNA er niets van vernam. In opgeruimde stemming ging deze te bed; zij had van haar buurman, die ook op de partij te Zarsko-Celo geweest was, vele bijzonderheden vernomen over alles wat er te Petersburg na haar vertrek was voorgevallen, en had door druk met hem te praten niets gemerkt van de opgewondenheid van haar vader, die nog besef genoeg had om zijne dochter bij het heengaan eenige hartelijke woorden toe te fluisteren. En hartelijk en vurig werd voor hem, die zich op zulk een kleinen afstand van haar zoo schandelijk verlaagde, de bede tot God opgezonden: „Heer, leid mijn goeden vader niet in verzoeking."

In eene geheel andere stemming dan ROMANOWNA ging MILNA te bed. De woorden van den graaf, en alles wat zij zelve

dien dag gezien en opgemerkt had maakten, gevoegd bij de kalme zorgeloosheid der prinses, dat MILNA zich hoe langer hoe meer schrikbeelden voorstelde van diezelfde toekomst, waarin zij zich nog maar kort geleden zulke gouden bergen gedroomd had. Hare angstige voorgevoelens hielden haar zoo zeer bezig, dat de dag al begonnen was vóór dat de slaap eindelijk hare vermoeide oogleden sloot.

Een ongeluk.

Korten tijd na den hierboven beschreven dag brak PUGATSCHEFF het beleg voor Orenburg op, gedeeltelijk omdat hij zelf inzag, wat de verstandigen onder zijne officieren al den geheelen winter hadden ingezien, dat het beleg geheel nutteloos was en troepen, geld en tijd letterlijk verspild werden, gedeeltelijk omdat hij vernam dat de vesting Saratoff zoo gemakkelijk te nemen zou zijn. De schrik van zijn naam had zich zoo algemeen verspreid, dat de bewoners van vele der dorpen, waar het leger doortrok, al gevlugt waren voor dat de troepen in het gezigt kwamen; en zelfs verliet de gouverneur van Saratoff met het grootste deel der bezetting de vesting, zoodra hij vernam dat PUGATSCHEFF meer zuidelijk trok. Die stad was dus in een oogenblik in het bezit der veroveraars en Czaritzin werd eenige dagen later ook bijna zonder slag of stoot ingenomen. Toen PUGATSCHEFF nu ook nog de stad Demitreffsk stormenderhand genomen had, liet hij aan ROMANOWNA weten, dat hij verlangde dat zij en MILNA zich voor den winter bij hem zouden voegen. Hij had het prachtige huis van den gouverneur voor haar in orde laten maken en wilde dat zijne dochter op eene schitterende wijze haren intogt zou doen. Naauwkeurig gaf hij op hoe hij wenschte dat zij gekleed zou zijn op den dag dat zij te Demitreffsk zou

komen en zond haar eene prachtige met zes paarden bespannen slede.

Romanowna was verrukt toen zij die tijding kreeg en wilde zooveel mogelijk den dag en het uur van vertrek verhaasten. Milna daarentegen huiverde ondanks zich zelve toen zij den brief las en opmerkte hoeveel onzin en tegenstrijdigheid in die weinige regels te lezen was. Doch hare vriendin had er in hare blijdschap niets van bespeurd en milna maakte er haar natuurlijk niet opmerkzaam op. Zij vertelde haar evenmin de nieuwe berigten, die moeder ottekesa haar was komen mededeelen.

„En als gij mij nu niet wilt gelooven, jufvrouw milna," had de oude vrouw gezegd, „vraag het dan zelve maar aan de soldaten en de drijvers die hier zijn gekomen om de prinses af te halen. Ik heb hen allen afzonderlijk gesproken, en zij hebben mij gezegd dat de keizer bijna altijd dronken is, en dat hij zoovele schandelijke dingen doet, dat men hem als een gemeenen moordenaar mag beschouwen, want ...."

„Ottekesa!" viel milna haar verschrikt in de rede.

„Want," vervolgde de oude, „hij heeft nu nog onlangs, toen hij de stad Dé.... Demi.... Demitreffsk ingenomen had, den gouverneur op de markt levend op een paal doen spiessen, en zijne vrouw en kinderen ...."

„O, houd op," riep milna, „ik weet al te veel om nog met een kalm gelaat te kunnen luisteren als romanowna zoo opgetogen over haar vader spreekt, en toch moeten wij haar zoo lang mogelijk van alles onkundig laten."

De oude vrouw maakte eenige tegenbedenkingen en ried milna aan om romanowna's oogen eens voor de wandaden van haren vader te openen; maar toen milna al half had besloten om er tegen hare vriendin over te spreken en zij deze zoo blijde zag met den pas gelezen brief, kon zij niet besluiten om het meisje zoo te bedroeven en zweeg zij niet alleen stil, maar begon zelfs toebereidselen te maken tot die reis, die zij had willen afraden.

Bevreesd dat de oude vrouw zich zou verpraten, als zij gedurende de reis met de prinses in dezelfde slede zat, stelde milna voor dat ottekesa nog eenigen tijd te Tatischewa zou blijven. De oude was zeer met dezen voorslag ingenomen en romanowna lette er weinig op, omdat zij aan niets kon denken dan aan het terugzien van haren vader.

De reis begon allerprettigst. Het weder was zeer gunstig en de weg dien zij bereden was zoo mooi, dat romanowna gedurig hare bewondering in luide uitroepingen lucht gaf; maar reeds na eenige dagreizen veranderde het tooneel geheel en zagen zij overal slechts bouwvallen van dorpen, platgetrapte en verwoeste velden, uitgeplunderde of verbrande huizen, en in één woord niets anders dan de onmiskenbare sporen van den oorlog.

„Welk een treurig gezigt!" riep romanowna meer dan eens droevig uit, „als men zich voorstelt dat hier nog zoo kort geleden vele menschen woonden, die zich misschien gelukkig gevoelden. Waar zouden al die ongelukkigen toch gebleven zijn?" vroeg zij eensklaps aan milna.

„Mogelijk," antwoordde deze op schertsenden toon, „zijn ze naar Petersburg gegaan en beklagen zij zich bij de keizerin dat de keizer hen verjaagd heeft."

„Och waarom," riep romanowna uit, „leven mijne ouders toch niet in vrede en regeren zamen een volk, dat nu door hunne tweespalt zoo diep rampzalig wordt gemaakt. „Ik denk nu weder aan een plan," voegde zij er bij, „dat mij vroeger wel eens voor den geest is gekomen."

„Aan welk plan?" vroeg milna.

„Om eene verzoening tot stand te brengen tusschen mijn vader en mijne moeder," antwoordde romanowna.

Milna zag met medelijden naar hare vriendin, maar viel haar niet in de rede toen zij vervolgde:

„Gij weet hoe lief mijne beide ouders mij hebben en ook

hoe mijn vader mijne moeder verfoeit. Hij heeft er reden voor, want het is natuurlijk dat hij vertoornd is op eene vrouw die hem naar het leven heeft gestaan, maar ook is het even natuurlijk dat mijne moeder bevreesd is voor dien regtvaardigen toorn en hem laat bestrijden. Doch ongelukkig wordt het arme volk dat zij beide beminnen het slagtoffer van hunne oneenigheid. Geen van beiden schijnen zij te bedenken hoezeer hunne onderdanen opgeofferd worden aan hunne vijandschap, want ik houd mij overtuigd dat zij dan wel een einde zouden zien te maken aan dezen verderfelijken burgerkrijg. Wat zoudt gij er van denken als ik nu eens aan mijn vader vroeg of ik uit zijn naam aan CATHARINA vergiffenis zou mogen aanbieden, dan ...... Wat is dat?" viel zij zich zelve verschrikt in de rede, daar de slede een vreesselijken schok kreeg.

MILNA schrikte even als zij en niet zonder reden, want zij bemerkte al dadelijk na den stoot dat de paarden aan het hollen waren. ROMANOWNA's eerste beweging was om het portier te openen, maar MILNA hield haar tegen en zeide: „Tracht toch niet er uit te springen, dat zou u stellig het leven kosten, wij moeten afwachten wat er zal gebeuren."

Angstig zagen nu beide meisjes naar de hollende dieren, die hun vaart al meer en meer schenen te versnellen. De voorrijders waren al lang afgeworpen en verdwenen, en slechts een der koetsiers hield zich nog met moeite vast, ofschoon het hem niet mogelijk was om iets te doen. Eindelijk holden zij in hun dolle vaart regelregt aan op een groot houten gebouw. ROMANOWNA en MILNA sloten hare oogen, en bijna in hetzelfde oogenblik lag de slede omver en bleef de arme koetsier met twee der paarden dood of bedwelmd liggen, terwijl de anderen, die hun tuig losgerukt hadden verder voortstoven. ROMANOWNA bespeurde, zoodra zij van de eerste verdooving van den schok bekomen was, dat zij zelve er

geen letsel van bekomen had, maar zoodra zij MILNA zag, stiet zij een luiden gil uit. Zonder het minste teeken van leven te geven, lag het meisje daar met half gesloten oogen, terwijl een stroom van bloed langs haar voorhoofd vloeide.

„MILNA, MILNA, doe uwe oogen toch open," riep ROMANOWNA angstig en greep het meisje bij de hand.

„Lieve, goede MILNA," herhaalde zij zacht, „o zeg mij toch dat ge nog leeft."

MILNA bleef onbewegelijk liggen en ROMANOWNA denkende dat het meisje dood was, barstte in tranen uit. „Wat zal ik toch doen?" zuchtte zij. „Wat zou MILNA doen als zij in mijne plaats was? Zij weet altijd raad," dacht zij dadelijk weder, en wendde zich, hare tranen afdroogende, naar het bewustelooze meisje. „Als dat bloeden maar ophield," dacht zij. „Wacht! ik kan er mogelijk wel iets aan doen. Had ik maar een doek." Zij nam hare kleine kanten zakdoek; maar wat hielp die? ROMANOWNA wierp hem dadelijk mistroostig geheel bebloed weder weg, nadat zij er even MILNA's hoofd mede aangeraakt had.

„Maar dat bloed moet toch gestelpt worden," dacht zij en ging ijverig zoeken naar een doek, welke zij nu spoedig vond. Haastig bond zij die om MILNA's hoofd heen en bleef toen weder verlegen rond kijken. Zij was zoo gewend om geholpen te worden in plaats van te helpen, dat zij bepaald niet wist wat zij verder zoude doen, ofschoon zij gevoelde dat er iets gedaan moest worden.

Eindelijk sprong zij op, daar het haar te binnen schoot dat er onder in de slede wijn lag. Met eenige moeite haalde zij eene flesch te voorschijn, maar nu had zij weer eene nieuwe verlegenheid, namelijk hoe zij er de kurk af zou krijgen. De angst van het oogenblik gaf haar evenwel spoedig het middel aan de hand, zij sloeg den hals van de flesch af tegen de slede en bevochtigde MILNA's hoofd daarop met wijn, bij ge-

brek aan water. „Mogelijk zou het haar goed doen als zij eenige droppels kon doorkrijgen.” dacht ROMANOWNA en beproefde haar den mond te openen. Nu zij eens de handen aan het werk had geslagen ging het haar veel gemakkelijker, en zij nam zonder aarzelen MILNA's hoofd op haren schoot om te beproeven of zij het meisje wat wijn zou kunnen laten inslikken. Terwijl zij vele vergeefsche pogingen daartoe in het werk stelde, hoorde zij tot hare verrassing en blijdschap eene heldere stem buiten vragen: „Is er iemand in deze slede?”

„Ja,” antwoordde ROMANOWNA, „ik leef nog, maar de arme MILNA is, geloof ik, dood.”

Daarop hoorde zij dat er eene poging werd aangewend om de slede op te rigten, maar zeker was dit te moeijelijk voor hem die dit beproefde, want na eenige vergeefsche pogingen hoorde ROMANOWNA weêr zeggen: „Neen, dat is mij onmogelijk, als ge daar binnen voorzigtig wilt zijn zal ik het paneel zien te breken om er u uit te helpen.”

Na eenige moeite werd het paneel, waarin het raampje zat, er uitgebroken en zag ROMANOWNA, die voor MILNA was gaan staan uit vrees dat er iets op haar zou vallen, een jongen man met een zeer innemend gelaat.

„Zie,” zeide ROMANOWNA op hare vriendin wijzende.

De vreemdeling stapte door de opening naar binnen, knielde bij MILNA neder, nam haren arm en voelde naar haren pols. De pols was bijna niet te voelen, hij legde zijne hand op haar hart en zeide tegen ROMANOWNA, die in angstige spanning wachtte: „Niet dood, maar ik vrees toch dat haar toestand zeer gevaarlijk is.”

Daarop zag hij op zijn horologie, zeide nog iets dat ROMANOWNA niet verstond en verdween toen haastig.

„Och, blijf, blijf hier en help mij toch,” riep ROMANOWNA hem smeekend na, maar hij verstond haar niet omdat hij zich zoo spoedig mogelijk voortspoedde.

Nog nooit in haar geheele leven had het meisje zich zoo verschrikkelijk alleen gevoeld als thans. Om haar heen was alles eene groote vlakte en behalve het houten gebouw, dat waarschijnlijk door het krijgsvolk dat daar gelegerd had gebouwd was en nu leêg stond, was er geen enkel huis te zien. Alle pogingen die zij aanwendde om MILNA bij te brengen waren vruchteloos en, vreezende dat zij dood was, begon ROMANOWNA bitter te weenen. Eenig gerucht buiten deed haar opspringen, maar tot hare teleurstelling bespeurde zij dat het slechts eene laatste stuiptrekking van een der paarden was.

„Wat vang ik toch aan?” vroeg ROMANOWNA zich zelve af, doch geen antwoord kwam haar voor den geest. Nogmaals barste zij in tranen los, maar op hetzelfde oogenblik kwamen haar de woorden van pater ALEXIUS te binnen: „Bidt en u zal gegeven worden.”

„Ja,” dacht zij, „ik zal bidden, opdat mij wijsheid en kracht worde gegeven om te begrijpen wat ik toch moet aanvangen, nu ik hier zoo van ieder verlaten bijna in eene woestijn ben met het lijk van haar, die ik zoo lief had en die mij steeds eene zoo zorgzame vriendin was.”

En met de tranen in de oogen viel ROMANOWNA op hare knieën en bad ernstig en hartelijk tot God om Zijnen bijstand. Het was alsof zij dadelijk antwoord op haar gebed kreeg, want naauwelijks stond zij uit hare knielende houding op of zij hoorde den hoefslag van een paard en te gelijk de stem van den jongen vreemdeling, die tegen iemand anders zeide: „Hier zijn wij er, doktor! Zie,” vervolgde hij zijn hoofd naar binnen stekende, „de patient is nog al niet bijgekomen.”

Niets kon op 't oogenblik ROMANOWNA blijder maken dan het hooren van deze stem en dankbaar knikte zij den vreemdeling toe. Een meer bejaard heer kwam nu in de slede; maar niet zoodra had deze een blik op MILNA geworpen of hij haalde een lederen doos te voorschijn en haalde daaruit

een schaar, waarmede hij de mouw van MILNA's kleed openknipte. Verbaasd zag ROMANOWNA op bij deze handelwijze, maar hare verbazing veranderde in afgrijzen toen diezelfde heer een zeer fijn mesje nam en daarmede MILNA's arm naderde. Een luide gil ontsnapte aan ROMANOWNA's lippen, en zij wilde hare oogen sluiten om toch maar niets te zien, maar het was haar als kon zij de oogleden niet bewegen. Ondanks zich zelve zag zij dus hoe de vreemdeling, die het mesje nu tusschen zijne handen hield, MILNA's arm wreef, hoe hij toen het mesje nam en aan den arm bragt en hoe daarna een straal bloed tot boven in de slede spatte. Maar wat er verder gebeurde zag zij niet, want alles werd voor hare oogen als met een donker floers omhangen en zij zeeg bewusteloos neder.

Aan huis bij doktor Dimsdale.

„Waak ik of droom ik?" dacht ROMANOWNA, toen zij in eene geheel vreemde omgeving hare oogen opsloeg. Zij lag te bed in een ledekantje met een fraai gebloemd behansel en bevond zich ergens waar zij nooit vroeger was geweest. Zij kon zich eerst volstrekt niet herinneren wat er met haar gebeurd was; maar langzamerhand kwam haar door een drukkend gevoel dat zij in haar hoofd had de hollende sledevaart en de daarop gevolgde schok weder te binnen en kreeg zij eene onduidelijke voorstelling van iemand met een mes, en van een ander die haar in eene slede had gedragen, en daarop van zachte vrouwenhanden die haar ontkleed en toegedekt hadden. Nog voor zij besef genoeg had om overeind te gaan zitten, hoorde zij iemand vlak bij haar bed iets zeggen. Zij schoof met de hand de gordijnen weg en zag toen eene dame,

die zij zich nu herinnerde den vorigen avond reeds gezien te hebben. Zij droeg een zwart fluweelen kleed dat niet aan den hals sloot, maar van boven door een smal wit boordje was ingehaald. Hare haren waren in dikke vlechten zoo rondom haar hoofd gelegd, dat ze van voren een soort van kroontje vormden. ROMANOWNA viel die niet-russische kleederdragt dadelijk in het oog, maar zoodra zij de dame aanzag vergat zij de kleeding om enkel naar dat schoone gelaat te staren.

„How do you do?" vroeg de dame zacht, terwijl zij zich een weinig over ROMANOWNA heenboog om haar aan te zien.

ROMANOWNA kende geen Engelsch en verstond haar dus niet, maar zij begreep de bedoeling van de vraag en wees met de hand naar haar voorhoofd om te zeggen dat zij hoofdpijn had. „Maar dat is niets," zeide zij, „ik verlang maar om te weten hoe het MILNA gaat."

De dame die geen russisch verstond haalde hare schouders op, maar toen ROMANOWNA hare vraag in het fransch herhaalde, vertelde zij haar dat MILNA te bed lag en vrij rustig sliep.

„Als ge u wel genoeg gevoelt om op te staan," zeide de dame, „zult ge ons genoegen doen met binnen te komen ontbijten, want wij verlangen zeer om eens iets van u te vernemen."

„Ik verlang zoo om MILNA te zien," zeide ROMANOWNA.

„Zij is digter bij u dan ge denkt," zeide de dame lagchende en liet ROMANOWNA, door de gordijn nog wat weg te schuiven, het ledekantje zien waarin MILNA lag.

Haastig stapte ROMANOWNA uit haar bed en keek naar MILNA. Zij lag stil met gesloten oogen en zag zeer bleek, maar ROMANOWNA merkte met genoegen op dat zij vrij geregeld ademhaalde. Zonder haar te wekken kleedde het meisje zich nu spoedig, en de schoone bleeke dame verliet haar, nadat zij haar verzocht had om zoodra zij gereed was binnen te komen.

Toen ROMANOWNA klaar was en hare kamer had verlaten, ontmoette zij reeds in den gang den bejaarden heer dien zij in de slede even had gezien.

„Goed geslapen na den schrik?" vroeg hij op vrolijken toon, terwijl hij haar de hand toereikte.

„Ik geloof het wel," zeide ROMANOWNA, „maar ik weet volstrekt niet wat er gebeurd is sedert ik u in de slede zag."

„Ik geloof dat ik u vrij wat deed schrikken," zeide de vreemdeling. „Hadt gij nooit eene aderlating gezien?"

„Neen," antwoordde ROMANOWNA, „ik begreep volstrekt niet wat ge wildet doen, maar heeft het MILNA goed gedaan?"

„Als ik eenige minuten later was gekomen zou het meisje zeker haren val met den dood hebben bekocht, want zij gaf al bijna geen teeken van leven meer toen ik bij haar kwam. Maar," vervolgde de vreemdeling, „ga binnen om eens iets te gebruiken."

De vreemdeling opende bij deze woorden de deur van een klein, maar zeer gezellig vertrek, waar de schoone dame haar zoodra zij gezeten was een kopje vleeschnat aanbood. Zelden had ROMANOWNA iets gebruikt dat haar meer verkwikte dan deze warme en krachtige bouillon, want zij gevoelde zich buitengewoon flaauw. Zoodra zij een weinig verkwikt was, moest zij vertellen wie zij was en hoe het toch kwam dat zij in dezen onveiligen tijd op reis was. Zonder achterhouding vertelde ROMANOWNA hare geheele geschiedenis, want zij stelde, zonder iets van hen te weten, dadelijk veel vertrouwen in haren gastheer en zijne vrouw. Zij begon in het fransch, maar daar dit haar eenigzins moeijelijk viel, verzocht de vreemdeling haar om maar liever russisch te spreken, daar hij het wel aan zijne echtgenoot zou oververtellen.

Toen ROMANOWNA alles verhaald had, van hare vlugt uit

Petersburg af tot hare reis naar Demitreffsk toe, en de vreemdeling in korte woorden voor zijne vrouw haar verhaal had vertolkt, vroeg hij: „En ziet gij er nu geen bezwaar in om eene reis te vervolgen, die onder zulke ongelukkige omstandigheden begonnen is?"

„Ik ga naar mijn vader," zeide ROMANOWNA.

De vreemdeling sloeg bij deze woorden zulk een meewarigen blik op haar, dat ROMANOWNA op eens angstig vroeg:

„Weet gij iets van mijn vader? Zeg mij, mijnheer! Hij is toch niet ziek?"

„Men zegt dat hij eene goede gezondheid geniet," antwoordde de vreemdeling ontwijkend.

„O, ik verlang zoo naar hem," zeide ROMANOWNA. „Hoe ver ben ik nog van Demitreffsk verwijderd? en waar ben ik toch?" vroeg zij.

„Het is waar. Ik heb geheel vergeten ons aan u bekend te maken. Ge ziet in mij doktor DIMSDALE, die uit Engeland is gekomen om de keizerin en den jongen grootvorst de koepokken in te enten," zeide de vreemdeling met eene ligte buiging. „Mijne vrouw was lief genoeg om mij op de verre reis te vergezellen en nu bezoeken wij zamen eens de fraaiste streken van Rusland. Wij hebben hier voor eenigen tijd onze tenten opgeslagen, omdat mijne vrouw zich niet heel wel gevoelde en de lucht haar hier goed doet."

„Was de keizerin ziek?" vroeg ROMANOWNA, die niet begrepen had wat de doktor haar gezegd had.

Deze gaf haar daarop eene naauwkeurige beschrijving van de inenting, die toen nog maar zeer kort geleden was uitgevonden; maar wij zullen er maar niet naar luisteren, want wij weten allen wel bij ondervinding wat het inenten is.

Mevrouw DIMSDALE ging intusschen eens naar MILNA kijken en kwam terug met de tijding dat zij ontwaakt was en ROMANOWNA wenschte te zien. Deze snelde dadelijk naar haar

toe, maar hoe ontstelde zij, toen zij zag dat het gister nog zoo bloeijende meisje daar zoo bleek en afgemat lag, terwijl zij haar met eene zeer zwakke stem hoorde spreken.

„Hoe gaat het?" vroeg ROMANOWNA.

„O, zoo vermoeid en slap," was het antwoord.

„Ja, gij hebt veel bloed verloren," zeide de doktor, die mede binnen was gekomen, „maar ge zult wel spoedig herstellen. Ge moet maar kalm blijven liggen, want rust moet uw voornaamste geneesmiddel zijn en ik behoef u niet te zeggen dat ge ons zeer welkom zijt; niet waar, LUCY?" vroeg hij aan zijne vrouw.

Mevrouw DIMSDALE knikte toestemmend en verschikte de dekens van MILNA, om het haar zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

„Maar het zal toch niet lang duren?" vroeg ROMANOWNA, „want mijn vader verlangt zoo naar ons."

Weer trof haar de medelijdende blik, dien de doktor op haar sloeg en dien zij zich maar niet kon verklaren.

„Zou het lang duren, doktor?" herhaalde zij, „voor dat MILNA in staat is om te reizen?"

„Wie zal u dat kunnen zeggen?" was de wedervraag. „Uwe vriendin is nog naauwelijks zelve genoeg bekomen van den schok om goed te kunnen zeggen waar zij de meeste pijn heeft."

„Ik zou wel kunnen beproeven om op te staan," zeide MILNA; maar blijkbaar zeide zij dit meer voor ROMANOWNA dan wel voor zich zelve, want toen de doktor haar ried om stil te bed te blijven, sloot zij dadelijk hare oogen en viel weder in eene sluimering.

Eene verschrikkelijke ontdekking.

Toen ROMANOWNA 's avonds met doktor DIMSDALE en zijne vrouw zat te praten, kwam de jonge vreemdeling, die den vorigen dag bij de slede was geweest, een bezoek brengen. Hij werd aan ROMANOWNA voorgesteld als de heer LOWITZ, een zoon van professor LOWITZ, den beroemden sterrekundige uit Petersburg. Hij was met zijn vader op last van de keizerin in deze landstreek gekomen om opmetingen te doen tusschen de Don en de Wolga voor het graven van een kanaal. Zijn vader was bij Demitreffsk bezig, terwijl hij een weinig hooger op het terrein moest onderzoeken.

„Gisteren," zoo vertelde hij, „was ik juist bezig toen ik verscheidene paarden zag komen aanhollen; ik had het geluk ze bij de teugels te grijpen en tot staan te brengen. Aan de leidsels zag ik dat zij zich losgerukt moesten hebben, en zoodra ik de dieren dus vastgebonden had haastte ik mij om het voertuig te zoeken. Mijne geringe moeite werd heerlijk beloond want....."

„Uwe verschijning was mij hoogst welkom," zeide ROMANOWNA hem in de rede vallende, „want ik was zeer angstig en gevoelde mij zoo diep ongelukkig, dat ik bijna jaloersch werd op MILNA dat zij bewusteloos was."

„Hoe gaat het de patiente?" vroeg de heer LOWITZ.

Doktor DIMSDALE vertelde hem dat zij stellig nog eenige dagen het bed zou moeten houden, maar dat het hem voorkwam dat zij zich veel minder bezeerd had dan hij eerst vreesde. „Deze dames hadden plan om zich naar Demitreffsk te begeven," voegde hij er bij.

„Hoe gelukkig," zeide de jonge man haastig, „dat dit voornemen door eene anders zoo ongelukkige omstandigheid verhinderd is, want wat zouden twee zulke jeugdige en schoone

dames niet te duchten hebben van het woeste geweld van den wreedaardigen PUGATSCHEFF."

ROMANOWNA hief verontwaardigd haar hoofd op bij deze woorden en zag den jongen man toornig aan, en de doktor trachtte hem door een wenk stilzwijgen te vragen, maar LOWITZ bemerkte noch het een noch het ander en vervolgde tegen mevrouw DIMSDALE:

„Ja, men hoort dagelijks nieuwe staaltjes van zijn bloeddorstigen en ruwen aard. Niet tevreden dat hij den gouverneur van Demitreffsk zoo schandelijk heeft behandeld, heeft hij nu weinige dagen geleden diens vrouw en kinderen en alle huisgenooten aan een troepje Kozakken gegeven om ze naar hun willekeur te mishandelen en te dooden, terwijl hij zelf ooggetuige was."

„IJsselijk," riep mevrouw DIMSDALE hare handen in één slaande.

„Hij heeft nu," vervolgde de jonge man, „het masker van vroomheid, waarmede hij zoo lang de menschen heeft misleid, geheel laten varen en vertoont zich in zijne ware gedaante. Nog zeer kort geleden knielde het volk voor hem en zegende hij het. Sommigen beweren dat die oude ROSKOLNIKI hem heeft bedorven, maar mijn vader zegt dat omgekeerd juist hij den priester nog slechter maakt. Hij blijft zich nog even onbeschaamd PETER de derde noemen en heeft zelfs roebels laten slaan met zijne beeldtenis. Zie hier is er een," zeide hij, terwijl hij mevrouw LOWITZ het muntstuk aanbood.

Nog voor deze het aangenomen had, zeeg ROMANOWNA met een luiden gil neder, zij had met ijzing en eenige inspanning naar het gesprek, dat in het fransch gevoerd werd, geluisterd en nu, nu zij goed begreep dat er over haren vader op deze wijze werd gesproken, kon zij geen woord uitbrengen, maar liet zich geheel door hare diepe smart overmeesteren.

LOWITZ vloog op en wilde haar helpen, maar de doktor

weerde hem af, nam het bewustelooze meisje zelf in zijne armen en droeg haar naar haar kamertje.

Terwijl hij daar met zijne vrouw bezig was om ROMANOWNA bij kennis te brengen, dacht de heer LOWITZ te vergeefs na over de rede van de ontsteltenis van het meisje, want het kwam in het geheel niet in hem op, dat zij eenig persoonlijk belang bij zijn verhaal kon hebben; maar toen de doktor na een poosje bij hem terugkwam en hem vertelde dat ROMANOWNA de dochter van PUGATSCHEFF was, deed het hem regt leed dat hij zich zoo onvoorzigtig had uitgelaten.

„Hadt ge mij toch maar een wenk gegeven, doktor," zeide hij.

„Het was mij onmogelijk om dit te doen, zonder dat zij het bespeurde," zeide de doktor, „en achterna beschouwd geloof ik dat het maar beter is dat zij dadelijk de geheele waarheid vernam, dan dat zij langzamerhand voorbereid werd op het vernemen van eene tijding, die haar zooveel verdriet moest doen. 't Arme kind sprak heden morgen met zooveel liefde en opgetogenheid over dien ellendeling, dat ik mij dikwijls niet in kon houden."

„Maar wie is zij dan toch eigentlijk?" vroeg LOWITZ.

„Dat begrijp ik nog niet goed," antwoordde de doktor, „zij is aan het hof opgevoed en beweert dat de keizerin hare moeder en deze bedrieger, die zich den czaar noemt, haar vader is, en ik heb mij al stomp gedacht hoe dat toch mogelijk kan zijn. Hebt gij te Petersburg ooit van haar gehoord?"

„Neen, maar ik ben zoo lang in Frankrijk geweest, dat ik volstrekt niet op de hoogte ben van alles wat er te Petersburg voorviel. Ik zal er mijn vader eens naar vragen, maar doktor," vervolgde hij, „wie is dat andere meisje?"

„Zij heet MILNA, en is eene wees," antwoordde de doktor, „zij schijnt eene vriendin te zijn van de dochter van PUGATSCHEFF."

„Zou zij spoedig hersteld zijn?” vroeg de heer LOWITZ voor de tweede maal met belangstelling.

„Ik hoop het en ik geloof het ook wel,” zeide de doktor, „zij gevoelt zich zwak door het geleden bloedverlies, maar de schok schijnt haar overigens niet veel kwaad te hebben gedaan.”

„Mag ik dagelijks naar den welstand van uwe patienten komen vragen?” vroeg de jonge man zich gereed makende om heen te gaan.

„De zoon van mijn vriend LOWITZ is altijd welkom,” was het hartelijke antwoord van den doktor, terwijl hij zijn jongen vriend de hand tot afscheid toereikte.

„Zij slaapt,” fluisterde mevrouw DIMSDALE haar echtgenoot toe, toen deze, nadat hij LOWITZ had uitgelaten, nog eens naar ROMANOWNA wilde kijken.

„Gelukkig,” zeide de doktor in zich zelf en ging dus maar niet binnen. Zijne vrouw stak eene kaars aan, zette er iets voor, opdat het licht de patienten niet zou hinderen, maakte allerlei kleinigheden gereed, die misschien noodig konden zijn, en verliet toen het ziekenvertrek.

Zoodra mevrouw DIMSDALE de kamer verlaten had, stapte ROMANOWNA uit haar bed. Zij had niet geslapen, zoo als hare vriendelijke gastvrouw meende, zij had zich maar zoo gehouden omdat zij zoo zeer verlangde alleen te zijn. Elk woord dat de goedhartige mevrouw DIMSDALE tot haar sprak scheen haar wel pijn te doen, en zij was maar blijde toen deze eindelijk, denkende dat zij sliep, zweeg en bijna dankbaar toen zij de kamer verliet, want het bed benaauwde haar en het was haar als kon zij ruimer ademhalen nu zij bij de tafel zat en alleen was.

„Is het waar?” vroeg zij zich zelve op angstigen toon af. „Is het waar?” herhaalde zij nog eens, turende in de vlam van de kaars, alsof die haar zou kunnen antwoorden.

„Is het mogelijk? Kan die jonge man de waarheid gesproken hebben en is hij...... is mijn vader.... een?.... een.... neen!.... neen! het kan niet zijn. Zoo onlangs heeft hij mij immers zelf nog gezegd, dat het hem leed deed dat er zoo vele menschenlevens werden opgeofferd. Maar die jonge man zeide dat hij een masker van vroomheid droeg. O God! is het waar?

„Hoe diep ongelukkig ben ik dan.... en hij zelf! Zijne ziel is reddeloos verloren. De gouverneur aan een paal gespiest, en ik.... ik... zou zijn paleis moeten bewonen. Och, neen! het is niet waar... en toch.... de vreemdeling met die heldere oogen zeide dat alles. Wat zeide hij toch ook weêr? Laat ik mij zijne woorden eens herinneren. Bloeddorstig, wreed en schijnheilig, en ik dacht hem zoo groot, zoo edel, zoo liefdevol en godvruchtig. O! hoe vreesselijk heb ik mij in mijnen vader bedrogen. Kon ik maar aan misleiding, of aan vergissing denken, maar helaas! ik moet bijna gelooven dat de verschrikkelijke tijding waarheid behelst, want wat sloeg doktor DIMSDALE een zonderlingen blik op mij heden morgen, toen ik over mijn vader sprak.

„Hij wist zeker wel dat.... O! welk een onbeschrijfelijk ledig gevoel heb ik toch, het is mij even alsof ik geheel alleen midden in eene groote woestijn verdwaald ben. Hoe is het toch mogelijk dat ik nog leef na zulk eene tijding? nu ik verneem dat hij, voor wien ik alles zoo gaarne verliet, een nietswaardige is, een bloeddorstige wreedaard, die.... o, laat ik die woorden toch niet herhalen, want hij bemint mij, en ik hem immers ook. O, laat ik niet hard voor hem zijn, laat ik liever naar hem toegaan en hem smeeken om zijn leven te veranderen en liever aan God toe te wijden. En laat ik hem helpen om door gebeden zijne zonden uit te wisschen.

„O, ik zou wel altijd geknield willen blijven liggen, totdat ook mijne knieën even als die van den heiligen ATHANASIUS

het koude marmer zouden hebben uitgehold, als ik maar wist dat ik daardoor de groote zondenschuld van mijn vader kon uitdelgen.

„Wat zal MILNA toch wel zeggen als zij weet. ... maar zij zal er niets van te weten komen, want ik zal mijn leed stil in mijn binnenste smoren tot dat ..... maar als het toch nog eens niet waar was......"

Op deze wijze bragt de arme ROMANOWNA het grootste gedeelte van den nacht door. Nu eens was zij overtuigd dat LOWITZ de waarheid had gesproken, dan weder dat alles laster was; soms zelfs dacht zij dat zij slechts onder den indruk van een benaauwden droom was. Als zij zich dien avond in de hut na het feest te Zarsko-Celo weêr voor den geest haalde, scheen het haar onmogelijk toe, dat die man dien zij daar had leeren kennen en liefhebben dezelfde was van wien nu zoo veel kwaad werd verteld.

Met drooge oogen staarde het arme meisje in de vlam van de kaars, terwijl zij hoe langer hoe meer gespannen werd, totdat haar op eens weder de woorden van pater ALEXIUS: „Is iemand onder u in lijden, dat hij bidde" te binnen schoten.

En zij knielde neder en bad lang en ernstig voor haar vader en voor haar zelve en na het gebed was zij veel kalmer en kon weder te bed gaan, hoewel zij zich overtuigd hield, dat het haar onmogelijk zou zijn om den slaap te vatten, maar zij bleef stil liggen, omdat zij begreep dat zij hare gezondheid moest sparen en eindelijk zegevierde hare vermoeidheid en viel zij in een niet door droomen verontrusten slaap.

Toen zij ontwaakte stond doktor DIMSDALE voor haar bed. ROMANOWNA zag hem uitvorschend aan en had bijna hare vraag herhaald: „Is het waar?" maar de uitdrukking van zijn gelaat en de zachte deelnemende wijze waarop hij haar vroeg: „Hoe gaat het?" maakten haar het vragen overbodig, daar zij begreep dat er niet aan te twijfelen was.

„De slaap heeft mij verkwikt," antwoordde ROMANOWNA, „en ik geloof dat ik nu kracht genoeg heb om mijn pligt te volvoeren."

De doktor vroeg haar niet wat zij met haar pligt bedoelde, maar zeide: „De arme MILNA is hard ziek."

„Zij sliep van nacht toch zoo gerust," merkte ROMANOWNA aan.

„Zij is veel zwakker dan ik dacht en zal zeer zorgvuldig behandeld moeten worden. Ik begrijp het gestel van uwe vriendin niet goed," zeide de doktor, toen ROMANOWNA een poosje later in de woonkamer kwam, „hare krachten schijnen door het een of ander ondermijnd te zijn, want mij dunkt dat het bloedverlies alleen haar zoo zwak niet heeft kunnen maken. Weet gij ook of zij vele zorgen heeft?"

ROMANOWNA deelde hem den dood van MILNA's vader mede, maar die," zeide zij nadenkend, „kan hare gezondheid niet zoo geschokt hebben, want zij zelve heeft mij meer dan eens verteld dat zij regt gelukkig was dat zij hem nog eens gezien had, maar dat zij niet treurde over zijn dood, omdat hij zelf niet naar langer leven wenschte."

„Zou er dan iets anders zijn dat...."

„Doktor," viel ROMANOWNA hem levendig in de rede, „zou het niet mogelijk kunnen zijn dat MILNA vernomen had, dat.... dat ..... ik meen zou zij mogelijk iets geweten hebben van mijn vader."

„Dat is niet onmogelijk," zeide de doktor. „Sprak zij veel met u over hem?"

„Neen," antwoordde het meisje, „in den laatsten tijd scheen zij bepaald te vermijden om over hem te spreken, want ik herinner mij nu dat het mij bevreemdde, dat zij allerlei voorwendsels zocht om ons vertrek van Tatischewa nog wat uit te stellen en dat zij, toen ik haar vroeg: „Verlangt gij niet om mijn vader terug te zien?" tot antwoord gaf: „wij leven hier nu zoo kalm en rustig."

„Dat kan het wel zijn," zeide de doktor na een poosje stil te hebben nagedacht, „zij wist dat de tijding u zoo veel verdriet zou doen en deed dus haar best om er u niets van te laten bemerken."

Deze veronderstelling bleek zeer juist te zijn, want al spoedig liet MILNA zich in het ijlen der koorts woorden ontvallen, waaruit het ten duidelijkste bleek dat zij bekend was met het gedrag van ROMANOWNA's vader. Verscheidene dagen verkeerde MILNA niet buiten gevaar, maar eindelijk gelukte het doktor DIMSDALE toch om de ziekte tot staan te brengen en begon het meisje zoowel door de gepaste geneesmiddelen die zij kreeg, als door de oplettende zorgen van hare beide oppasters, mevrouw DIMSDALE en ROMANOWNA, weer langzamerhand te herstellen. Maar zoo langzaam, dat de doktor gedurig vreesde dat zij weder zou instorten en dus was het ROMANOWNA onmogelijk om zich, zoo als haar eerste plan geweest was, van MILNA te verwijderen en haren vader op te zoeken.

Het verhaal van den heer Lowitz.

Eindelijk was MILNA weêr in zoo ver hersteld dat zij in de gezellige huiskamer van den doktor mogt komen. Allerhartelijkst werd zij daar ontvangen, want mijnheer en mevrouw DIMSDALE, die geene kinderen hadden, waren reeds zeer gehecht aan de beide lieve meisjes, die zij onder zulke ongelukkige omstandigheden hadden leeren kennen

„Dat vind ik prettig," zeide de doktor, „dat we nu eens zoo gezellig bij elkander zijn, en ik hoop of liever wij hopen, niet waar, LUCY? dat het u beide zoo goed zal bevallen in onzen huiselijken kring, dat wij u zeer lang bij ons zullen houden."

„MILNA," antwoordde ROMANOWNA dadelijk, „zal zeker gaarne gebruik willen maken van uwe vriendelijke uitnoodiging, maar mijn pligt roept mij, nu MILNA hersteld is, naar mijnen vader en als gij het goedvindt wilde ik wel gaarne morgen vroeg vertrekken."

De doktor zag zijne vrouw aan en zeide toen, nadat hij eenige oogenblikken had nagedacht: „Als gij mijn raad vraagt, raad ik u stellig af om een stap te doen die u niets dan ellende kan bezorgen."

„Gij kent de liefde van mijn vader voor mij niet, doktor," zeide ROMANOWNA op kalmen, maar droefgeestigen toon. „Hij heeft, ik vrees dat ik dit gelooven moet, eenige misstappen begaan, maar zijne dochter was toen niet bij hem, en ik houd mij overtuigd, neen, ik weet dat hij nooit tegen zijn geweten zou hebben gehandeld, als hij er bij bedacht had dat het mij verdriet deed."

„Hoe innig veel leed doet het mij," zeide de doktor, „dat ik het vaste vertrouwen van eene dochter op de liefde van haren vader zoo moet teleurstellen, maar ik moet u ronduit zeggen dat ik geloof dat ge nu niets meer op hem zoudt vermogen."

„Kent ge mijn vader dan, doctor?" vroeg ROMANOWNA op zacht verwijtenden toon.

„Niet persoonlijk," was het antwoord, „maar tot mijn leedwezen hoor ik dagelijks meer en meer tot zijn nadeel, zoodat ik niet naar de kennismaking verlang."

ROMANOWNA's oogen vulden zich met tranen, vooral omdat zij begreep dat haar anders zoo beleefde gastheer zich niet zoo zou uitlaten als hij er geene gegronde redenen voor had.

Terwijl zij zoo stil voor zich neêr zat te kijken, schrikte zij eensklaps door de binnenkomst van een officier, die zonder het gezelschap te groeten op haastig gejaagden toon vroeg: „Om Gods wil, zeg mij toch waar is LOWITZ?"

„LOWITZ?" herhaalde de doktor, „ik weet u niets van hem te zeggen, want hij heeft mij in langen tijd niet bezocht, maar wat is er met hem?"

„Dus gij kunt mij niets van hem zeggen? neem mij dan niet kwalijk, maar ik moet hem dadelijk achterna," zeide de officier haastig en verliet onmiddelijk de kamer.

Doktor DIMSDALE nam zijn hoed en snelde den officier achterna. „Zeg mij, mijnheer," zeide hij, „wat vreest gij voor mijn vriend LOWITZ?"

„Wel, de jongen is radeloos van woede en smart over den schandelijken moord van zijn vader, en......."

„Is de heer LOWITZ dood?" vroeg doktor DIMSDALE met ongeveinsde droefheid.

„Weêr een nieuw slagtoffer van PUGATSCHEFF," riep de officier en spoedde zich haastig voort; maar doktor DIMSDALE ging zonder zich te bedenken met hem mede, want hij begreep dat het al iets zeer belangrijks moest zijn, dat tot zooveel haast geregtigde.

In angstige spanning bleven de dames achter. Zij gevoelden alle drie dat er iets vreesselijks gebeurde of gebeurd was en hadden den moed niet om elkander toe te spreken.

Eindelijk, na verloop van hoe lang? — geen harer zou het kunnen zeggen — zagen zij drie personen de ramen voorbijgaan en spoedig daarna kwam de doktor met den officier en den jongen LOWITZ de kamer binnen. De beide eersten zagen er verhit en vermoeid uit, maar de heer LOWITZ was zeer bleek en scheen wel half wezenloos te zijn, ten minste hij liet zich op den eersten stoel den besten neêrvallen en bleef daar onbewegelijk zitten.

„Wat is er toch?" vroeg mevrouw DIMSDALE bezorgd.

„Dat zal ik je later wel eens zeggen," antwoordde de doktor met een blik op ROMANOWNA; „maar wees nu zoo goed om te zorgen dat onze gasten iets te eten krijgen."

Mevrouw DIMSDALE verliet dadelijk de kamer, nadat zij tegen den vreemden officier, die zijne excuses maakte over zijn binnendringen, gezegd had dat hij als de vriend van den heer LOWITZ zeer welkom was.

ROMANOWNA, die den blik van den doktor had opgemerkt, vroeg op angstigen toon, terwijl zij naar hem toeging en hare handen op zijne schouders legde: „Doktor, wat is er toch? ik vrees zeer dat er iets is dat betrekking op mijn vader heeft."

De doktor gaf geen antwoord en ROMANOWNA zag van hem naar de beide andere heeren.

„O, zeg mij," vroeg zij, „of ik mij bedrieg. Ik heb zoo'n voorgevoel dat er iets met mijn vader voorgevallen is."

„Doktor," herhaalde ROMANOWNA, daar de beide anderen ook geen antwoord gaven, „ik ben op alles voorbereid, o, zeg mij toch alles, laat mij het ergste weten. Hij is toch niet gedood?"

„Hij *is* niet gedood, maar hij *heeft* gedood," zeide de jonge LOWITZ op doffen toon. „Hij heeft mijn goeden, lieven vader vermoord, terwijl......"

„LOWITZ!" riepen de doktor en de officier tegelijk op waarschuwenden toon, maar hij lette er niet op, en ROMANOWNA wenkte hen met de hand om hem niet in de rede te vallen.

...„hij bezig was om zijn pligt te doen. Hij deed op last van de keizerin opmetingen voor het nieuwe kanaal en was digt bij Demitreffsk bezig, toen PUGATSCHEFF bij hem kwam en hem vroeg wat hij deed. „Ik onderzoek waar het beste eene gemeenschap te maken is tusschen Don en Wolga," antwoordde mijn vader. PUGATSCHEFF luisterde met geveinsde belangstelling en noodigde mijn vader op een van zijne feesten. Mijn vader verontschuldigde zich, omdat hij bij goed weder sterrekundige waarnemingen wilde doen en he nog al druk had. De verontschuldiging werd aangenomen en PUGATSCHEFF

verliet mijn vader; maar eenige dagen later zond hij hem een boodschap, of hij eens bij hem wilde komen. Niets kwaads vermoedende begaf mijn vader zich dadelijk naar hem toe; maar zoodra hij bij den wreedaard kwam liet deze hem op eene piek steken en riep hem toe:

„Kijk nu eens goed uit uwe oogen en bedank mij, dat ik zoo'n gemakkelijke manier om de sterren te bekijken heb uitgevonden.

LOWITZ had zeer langzaam gesproken en hield terwijl hij sprak de oogen op den grond geslagen, maar toen hij nu opzag en het meisje dat bijna voor hem stond aanschouwde, had hij innige spijt over elk woord dat hij gesproken had en zou zoo gaarne al zijne woorden weder hebben herroepen. Hare lippen waren stijf op elkander gedrukt en haar geheele gelaat was kleurloos, terwijl hare oogen met eene onzekere starende uitdrukking op hem gevestigd waren.

„O waarom," vroeg MILNA op verwijtenden toon zacht aan den heer LOWITZ, „hebt gij mijne vriendin zooveel verdriet aangedaan?"

„Ik wilde dat ik met een gedeelte van mijn leven mijne woorden kon herroepen," antwoordde hij half luide. „Ik ben hier opzettelijk niet eerder gekomen en wilde dezen avond hier voorbijloopen en den nacht maar buiten doorbrengen, alleen omdat ik vreesde mij nog niet te zullen kunnen bedwingen om over de afschuwelijke gebeurtenis te spreken."

„Ach! was ik maar bij hem geweest," zeide eindelijk ROMANOWNA met een diepe zucht. „Doktor," vervolgde zij, „nu zult ge mij toch zeker mijn plan om morgen naar hem toe te gaan, niet willen ontraden."

„Neen, mijne lieve vriendin," zeide de doktor, „ik raad u niet af om te doen wat gij uw pligt denkt te zijn, maar ik geef u toch in bedenking, of het wel raadzaam voor u is om in de gegeven omstandigheden naar Demitreffsk te gaan."

„Wenscht gij naar PUGATSCHEFF te gaan?" vroeg de officier, „die bevindt zich niet meer te Demitreffsk."

„Waar dan?" vroeg ROMANOWNA.

De officier haalde zijne schouders op en zeide: „Zijn leger is handgemeen geweest met dat van den generaal BIBIKOFF."

„En?" vroeg ROMANOWNA in angstige spanning.

„De generaal heeft eerst het leger der opstandelingen in het gebergte teruggedrongen en heeft toen door eene versterking van troepen, die de kolonel MIKELSON hem zond, den toevoer van levensmiddelen weten af te snijden."

„Dat was toch niet minder wreed!" riep ROMANOWNA.

„Wreed?" herhaalde de officier, „dat was oorlog voeren."

„Geen moorden uit baldadigheid," zeide LOWITZ half luide.

„De generaal moest wel zoo handelen," zeide de officier, „en," voegde hij er bij, „hij verdedigde eene regtvaardige zaak."

„Mijn vader ook," merkte ROMANOWNA aan en voegde er bij, daar geen der aanwezigen haar gezegde scheen te beamen, „de keizer heeft toch, mijns inziens, meer regt op den troon dan zijne gemalin, die hem wilde doen vermoorden."

„De keizer zeker," zeide de officier met nadruk, „maar...."

Juist kwam mevrouw DIMSDALE weder binnen en liet het eenvoudige avondmaal opzetten. Van die kleine opschudding maakte de doktor gebruik om de heeren te verzoeken het pijnlijke onderwerp te vermijden; maar hoeveel moeite ook allen deden om het gesprek te veranderen, ROMANOWNA rustte niet voor dat de officier haar alles verteld had wat hij wist.

Van hem vernam zij dat het leger van haar vader geheel verslagen en verstrooid was, en dat hij zelf zijn leven met de vlugt had gered.

„Waar is hij naar toe gevlugt?" vroeg ROMANOWNA.

„Men zegt dat hij de Wolga is overgezwommen," antwoordde de officier, „maar daar ik niet kon veronderstellen

dat ik iemand zou ontmoeten die belang in hem stelde, heb ik niet verder nagevraagd."

ROMANOWNA zweeg gedurende het verdere gedeelte van den avond en de overigen hadden ook niet de minste opgewektheid om een geregeld gesprek te voeren, en dus scheidde het gezelschap al zoo spoedig mogelijk. — ROMANOWNA sliep weinig en MILNA in het geheel niet, want al die vermoeijenissen en ontroeringen bezorgden haar weder een weinig koorts, en zoo eindigde de dag, die zoo aangenaam begonnen was, allerdroevigst.

De reis van Romanowna.

„Neen, ROMANOWNA, dat doe ik niet, ik verlaat u niet. Als gij vast besloten zijt om te gaan, ga ik stellig met u mede; maar ik ben het geheel met doktor DIMSDALE eens, dat wij geen van beiden goed bestand zullen zijn tegen het doen van eene reis, die zoo lang en vermoeijend zal zijn. Daarbij, hoe zullen wij uw vader vinden, en welk nut zal het doen als wij hem gevonden hebben?"

„Och, zeg dat niet," smeekte ROMANOWNA. Ik moet het, helaas! gelooven, dat mijn vader zich zwaar bezondigd heeft, maar wie weet hoeveel berouw hij over zijne misstappen heeft? Hij was zich zelf niet meester, toen hij zoo veel deed wat hem tot zijn dood toe zal berouwen. Ik heb van nacht zooveel aan hem gedacht: in den droom zag ik hem in de woestijn midden op een sneeuwberg staan; de vlokken woeijen letterlijk van alle kanten tegen hem aan: hij zag angstig om zich heen maar er was niets dan sneeuw, overal scherpe, hem in het gezigt snijdende sneeuw. Hij beproefde te gaan, maar hij was te vermoeid om nog een stap verder te komen, en viel neder en bleef liggen. Ik vloog naar hem toe en blikte in zijn gelaat, en o! MILNA, hij zag mij zoo ziek, zoo meewarig en zoo droevig aan."

„God dank, mijn kind," zeide hij, „dat gij eindelijk gekomen zijt, en toen ..... o MILNA, ik wilde hem zoo veel vragen, zooveel zeggen, en ziet, tot mijne groote spijt werd ik wakker. Ik deed al mijn best om weder in te slapen en hoopte nog het vervolg op mijn droom te krijgen, maar ik kon den slaap niet weder vatten, hoe stijf ik mijne oogen ook sloot.

Maar al droomde ik niet, ik dacht zooveel te meer. Ik heb niet goed gedaan met naar doktor DIMSDALE te luisteren; hij heeft geene kinderen en kan dus niet begrijpen hoeveel mijn vader van mij en ik van hem houd. MILNA! gij weet het, hoe ik mijn vader dadelijk zonder aarzelen volgde en hoe lief ik hem had. Zoo lang ik hem gekend heb, heeft hij mij niets dan liefde bewezen, en ik kan het mij zelve nooit vergeven dat ik hier nu zoo stil in veiligheid leef, terwijl hij misschien mijne hulp, stellig mijn gezelschap en mijne liefde noodig zal hebben."

MILNA gaf geen antwoord. Zij gevoelde de waarheid van ROMANOWNA's woorden en toch wilde zij zoo ongaarne dat hare vriendin weder naar een man ging, dien zij zoo zeer verfoeide. Daarenboven, waar was PUGATSCHEFF en hoe zouden zij bij hem komen? Zij zouden zeer ver moeten gaan en, zoo als wij weten, was het reizen zeer bezwaarlijk, inzonderheid voor dames.

Maar toch wilde MILNA, hoevele bezwaren er ook werkelijk waren, ROMANOWNA nu niet langer tegenhouden, integendeel, zij hielp haar om doktor DIMSDALE te overreden om in het reisplan toe te stemmen. Natuurlijk konden noch wilden de doktor en zijne vrouw iets anders in deze zaak doen dan raden; en toen zij nu zagen dat ROMANOWNA vast besloten had om te gaan, hielpen zij haar in het maken van de toebereidselen, die er noodig waren voor hare reis.

Meer dan eens hadden ROMANOWNA en MILNA tegen den doktor over de oude OTTEKESA gesproken en hare onrust te kennen gegeven, dat haar iets kwaads zou zijn overkomen, daar zij in het geheel niets meer van haar hadden vernomen, sedert zij Tatischewa verlaten hadden. De goede doktor had daarop, zonder er iets van tegen zijne gasten te zeggen onderzoek laten doen naar de oude, die zich een paar dagen na ROMANOWNA en MILNA met een gedeelte van de bezetting op reis zou begeven. De meisjes hielden zich stellig overtuigd, dat zij nu al lang te Demitreffsk zou zijn; maar daar alle nasporingen van den doktor vruchteloos bleven, zond hij eens eenige slaven naar Tatischewa en vernam van hen dat de oude vrouw nog steeds op het kasteel was en dagelijks met de bezetting zooveel brandewijn dronk, dat zij niets begreep van hetgeen men tegen haar zeide. De hulp die de meisjes dus van haar konden hebben was te gering, dan dat de doktor de oude vrouw wilde laten halen zonder er eerst over te spreken. Toen de heer DIMSDALE haar zijne nasporingen mededeelde en haar vroeg of zij de oude vrouw nog mede wilden nemen, zeide MILNA, dat zij er zeer op gesteld was dat OTTEKESA de reis mede maakte, ofschoon ROMANOWNA zeer onverschillig op dat punt was. Of MILNA werkelijk op het gezelschap en de hulp der oude gesteld was, dan wel of zij alle middelen aangreep om het vertrek te verschuiven, kunnen wij niet met zekerheid zeggen; maar zeker is het, dat de reis daardoor nog eenige dagen werd uitgesteld en dat die dagen voor ROMANOWNA wel zoo vele jaren en daarentegen voor MILNA zoo vele uren schenen te zijn; want.... maar we zullen nu getrouw blijven aan het opschrift van dit hoofdstuk en van ROMANOWNA's reis vertellen.

Toen eindelijk OTTEKESA was aangekomen werd de reis op den volgenden dag vastgesteld. De oude vrouw was vrij dof en onverschillig en toonde al zeer weinig belangstelling bij het terugzien van hare jeugdige meesteressen. Deze waren evenwel zeer hartelijk jegens haar, vooral ROMANOWNA, die zich de moeite gaf om haar al hare plannen mede te deelen.

„Morgen," zeide zij, „gaan wij op reis om den goeden czaar te zoeken, en dan, als wij hem gevonden hebben, zullen wij met ons allen een rustig, prettig leven leiden, want ik zal mijn vader net zoo lang smeeken tot dat hij mij belooft om aan geen oorlog meer te denken. Zal dat niet prettig zijn, moeder OTTEKESA?"

„Ja," zeide de oude vrouw op onverschilligen toon.

Na dien bewusten avond was er in ROMANOWNA's tegenwoordigheid geen woord meer over PUGATSCHEFF gesproken en zij zelve vermeed ook zorgvuldig dat voor allen even pijnlijke onderwerp en hield altijd hare kamer wanneer de heer LOWITZ een bezoek bragt, maar het was nu voor haar een genot om tegen OTTEKESA over „den goeden czaar" te praten. De oude vrouw antwoordde gewoonlijk weinig of niets op alles wat ROMANOWNA zeide en versterkte deze daardoor in het denkbeeld, dat zij niets wist van de misstappen van haren vader.

Doktor DIMSDALE en zijne vrouw zagen de beide meisjes met leedwezen vertrekken, want zij hielden van haar alsof zij hunne eigene dochters waren, en alles wat hartelijke vriendschap kan verzinnen werd door hen bedacht om gemak op de reis te bezorgen. Gedurende de eerste dagen hadden de meisjes weinig tegenspoed, maar naar mate zij verder kwamen werd de reis bezwaarlijker. Onder hevige sneeuwvlagen kwamen zij letterlijk met levensgevaar de Wolga over en konden toen niet dan zeer langzaam vorderen in het zoo weinig bewoonde land der Bulgaren.

Hoeveel hadden de meisjes niet op deze reis te lijden! Zij, die aan zoo vele gemakken gewend waren, zij leden hier niet alleen veel koude, maar soms zelfs honger; en het was een genot voor haar als zij eens een huis aantroffen, waar zij brok-

ken bevroren melk konden krijgen, want meestal vonden zij niets dan stukjes gedroogd vleesch of taaije, onsmakelijke visch.

Dikwijls kwam de klagt over de lippen van OTTEKESA, dat zij wel wilde dat zij maar nooit Petersburg had verlaten, en ook MILNA had moeite om een opgeruimd gelaat te toonen; maar ROMANOWNA scheen nooit iets te bemerken van alles wat zij leed. Hare eenigste gedachte was, het terugzien van haren vader, en het beangstigde haar niet weinig dat zij al zoo vele dagreizen de woestijn in waren zonder dat zij nog een spoor van het leger ontdekten.

„Ach, had ik toch maar vroeger de inspraak van mijn hart gevolgd en hem achterna gereisd," zuchtte ROMANOWNA af en toe. „Zeker is mijn arme vader door koude, ellende en verdriet in deze woestijn bezweken."

MILNA trachtte haar steeds moed in te spreken, maar ook zij begon te vreezen dat PUGATSCHEFF werkelijk eenig onheil had getroffen; alle narigten toch die zij hadden ingewonnen bestonden hierin, „dat men den opstandeling het laatst in deze streken, waarheen hij gevlugt was, gezien had, en dat hij stellig de rivier Ufa niet was overgegaan," en het kleine reisgezelschap bevond zich nog slechts eenige dagreizen van die rivier verwijderd. Nu eens trokken zij eens wat meer zuidelijk, dan weer wat westelijker, op raad van den een of ander dien zij ontmoetten, maar nergens vonden zij eenig spoor van hem dien zij zochten.

Toen zij eens op een avond, nadat zij den geheelen dag weder te vergeefs gezocht hadden, vermoeid en verkleumd in een kleine herberg aankwamen, herhaalden zij weder de gewone vraag: „of men ook iets van PUGATSCHEFF wist?"

„Ja wel, ja wel, de zaken staan goed," antwoordde de herbergierster, eene dikke, gezonde vrouw, die volgens de gewoonte van het land zoo geblanket was, dat haar geheele ge-

laat wel eene vuurmassa scheen te zijn, „zij zullen hem nu wel spoedig op het spoor zijn."

„Op het spoor?" vroeg ROMANOWNA verbaasd. „Wie? Hoe bedoelt gij dat?"

„Wel, die hem zoeken, natuurlijk," antwoordde de vrouw eenvoudig. „Ja, hij heeft veel kwaad gedaan, maar hij zal er nu aardig voor boeten. Ten eersten zijn er, begrijp eens, honderd duizend roebels op zijn hoofd gezet. Ja, honderd duizend voor wie hem levend of dood in handen van de regering stelt. Ik denk als de keizerin hem levend krijgt, dan ..." en hier maakte de vrouw een veelbeteekenend knikje met haar hoofd alsof zij wilde zeggen, „dan zullen wij eens wat zien."

„Mijn man," vervolgde de vrouw, „is mede gegaan om den weg te wijzen, en ik denk wel dat ze hem zullen vinden. 't Zou warempel een mooi fortuintje zijn als wij daar eens wat van konden krijgen en mijn man weet den weg zoo goed als de beste."

Elk woord van de vrouw gaf ROMANOWNA een steek door het hart, maar toen MILNA, die dit begreep, de vrouw een wenk wilde geven om te zwijgen, hield zij haar terug en zeide zacht: „Laat haar, het is beter voor mij om alles te weten."

„Vrouw," vroeg ROMANOWNA, „zeg mij, waar is mijn ...., waar is PUGATSCHEFF?"

„Waar hij is?" herhaalde de vrouw en voegde er dadelijk bijna wantrouwend bij. „Nu ik er aan denk, waar gaat gij naar toe?"

„Wij wilden gaarne weten waar hij is," zeide ROMANOWNA, omdat we hem iets zeer belangrijks hebben te zeggen."

„Welnu," antwoordde de vrouw, „mogelijk komt hij hier morgen reeds voorbij, want de soldaten rekenden er ten minste zoo vast op om hem te vangen, dat zij al eene kooi voor hem hadden medegenomen."

„Wat hebben zij medegenomen?" vroeg ROMANOWNA, die maar niet kon gelooven dat zij goed had gehoord.

„Een ijzeren kooi," herhaalde de vrouw op lossen toon.

„Barmhartige Vader!" bad ROMANOWNA, hare handen smeekend ten hemel heffende. „Bescherm den ongelukkige."

„Kind!" riep de vrouw op verontwaardigden toon, „bidt gij voor den opstandeling, die zoo vele menschen ongelukkig heeft gemaakt, die zoo vele steden en dorpen heeft verwoest, die.....?"

„Ik bid voor mijn vader," zeide ROMANOWNA, de vrouw met nadruk in de rede vallende.

„Arm kind!" riep de vrouw medelijdend. „Is die slechte man uw vader? Maar wat wilt gij toch doen?" vroeg zij nog eens.

„Ik wil bij hem zijn, hem liefhebben en met en voor hem bidden," antwoordde ROMANOWNA, „want, o! hij zal zoo naar mij verlangen."

De vrouw zag ROMANOWNA eenige oogenblikken verwonderd aan, mogelijk dacht zij dat PUGATSCHEFF zulk eene dochter niet waard was, misschien vloog haar op eens eene andere gedachte door het hoofd, maar zij zeide verder niets en begon haastig eenig eten in gereedheid te maken.

OTTEKESA ging naar haar toe en begon fluisterend een gesprek over PUGATSCHEFF, waarvan MILNA onwillekeurig af en toe eenige woorden opving als: „eene mooije dochter... altijd aan het hof geweest.... een gemeene bedrieger enz."

Die woorden „aan het hof," troffen MILNA. „Hoe vreemd," dacht zij, „dat ik daar nog nooit over nagedacht heb. Iedereen zegt dat PUGATSCHEFF een bedrieger en niet de czaar is, en ik geloofde het zonder er bij na te denken, maar als ROMANOWNA zijne dochter is moet hij toch wel PETER de derde zijn."

„ROMANOWNA," vroeg zij, „hebt gij er wel ooit over nagedacht wie gij toch eigentlijk zijt?"

„Ja, ik heb er meer dan eens over gedacht en er ook nog lang en veel met doktor DIMSDALE over gesproken, want mijn bestaan is juist een bewijs dat mijn ongelukkige vader de waarheid spreekt. Maar och!" voegde zij er in tranen uitbarstende bij, „wat doet het er toch eigentlijk toe of hij de keizer is of niet, als men hem gevangen neemt, en.... O God! hoe is het toch mogelijk, dat Gij hem en mij zulk een verschrikkelijk lijden toezendt?"

De gevangenneming van Pugatscheff.

De herbergierster, OTTEKESA en MILNA hadden reeds eenigen tijd geslapen en ook ROMANOWNA was eindelijk nog met de tranen in de oogen ingesluimerd, toen allen tegelijk verschrikt ontwaakten door een woest rumoer buitenshuis.

„Heilige moeder Gods! wat was dat?" vroeg de herbergierster; maar ofschoon ze allen stil zwegen en luisterden kon niemand goed onderscheiden wat daar buiten eigentlijk voorviel. Men hoorde niets dan een verward geschreeuw van stemmen en het getrappel van paarden. ROMANOWNA beefde over haar geheele lijf, want al dadelijk kwam de gedachte bij haar op, dat men haren vader achtervolgde of op het spoor was.

„MILNA," zeide zij angstig, „ik geloof dat ik zijne stem heb onderscheiden. Wist hij maar dat ik hier was! Toe, help mij even, ik ben zoo stijf dat ik bijna niet kan opstaan, en ik wil toch naar buiten."

De beide meisjes stonden op van de banken, waarop zij bij den oven lagen, en wilden beproeven om de deur te openen, maar de herbergierster voorkwam haar en vroeg: „Wat wilt

gij? Dien woesten troep hier in huis halen? Ik bedank er voor. Die buiten is mag buiten blijven, en die er eenmaal in is komt er 's nachts niet uit."

Tegen dit bevel, op harden toon gegeven, was niets in te brengen en ROMANOWNA moest zich dus vergenoegen met stil te blijven luisteren, met haar oor tegen de deur gedrukt. Het was haar als brandde haar de grond waarop zij stond onder de voeten. Zij had — dit wist zij stellig — de stem van haar vader onderscheiden in een angstkreet, die hare ooren bereikte juist op het oogenblik dat zij ontwaakte.

„O, ik bid u, laat mij toch naar hem toe mogen gaan," smeekte zij de vrouw, die naar haar toekwam om te zien of de deur wel goed gesloten bleef.

„Neen, kind," antwoordde de vrouw op ruwen, doch goedhartigen toon, „ik zal u niet buiten laten, gij hadt beter gedaan met hier niet eens te komen, want hij is geen man om zulk eene dochter te hebben. Gij zijt schoon en zacht en eene dame, en hij is..."

„Zeg niets van hem," viel ROMANOWNA haar in de rede en vervolgde zonder na te denken tegen wie zij sprak: „hij is mijn vader, en ik wil hem steeds blijven liefhebben. Pater ALEXIUS heeft ons geleerd, dat wij onze ouders boven alles moeten liefhebben en dat wij moeten doen wat wij kunnen om hen gelukkig te maken, en dat is mijn vast voornemen; al zegt de geheele wereld ook dat hij slecht is, ik geloof het niet, of liever ik wil het niet gelooven en ik zal hem steeds beminnen."

De herbergierster had er niets tegen dat ROMANOWNA haar vader liefhad, maar zij had er wel tegen dat de huisdeur in den nacht werd geopend en, nadat zij dit nog eens duidelijk aan het meisje had gezegd, ging zij weder rustig op haar warm plaatsje liggen.

In angstige spanning bleef ROMANOWNA staan luisteren. Nu

eens hoorde zij duidelijk en luide om hulp roepen, dan eens meende zij weder naderende voetstappen te hooren, maar mogelijk of stellig bestonden deze geluiden slechts in hare verbeelding, want MILNA, die vlak bij haar stond hoorde niets. Eindelijk tegen het aanbreken van den dag klonken er haastige voetstappen en werd er met geweld op de deur gebonsd.

„Doe open, doe om Godswil open!" riep eene mannenstem op gedempten toon.

ROMANOWNA wilde den grendel wegschuiven, maar de hand van de herbergierster hield haar tegen.

„Doe open voor den duivel!" beval de man op ruweren toon, en ROMANOWNA herkende nu duidelijk de stem haars vaders.

„Toe, goede vrouw, open hem toch!" smeekte ROMANOWNA, maar deze gaf haar een wenk om zich stil te houden.

„Ge moest daar liever niet blijven staan," zeide de vrouw fluisterend, „want ik wil de deur wel niet geopend hebben, maar er zal mogelijk geweld worden gebruikt en als het PUGATSCHEFF is steekt hij zeker den boel in brand, want dat is zoo zijne gewoonte," en bij deze woorden bragt zij het meisje bij de hand naar binnen.

Nog voor ROMANOWNA geantwoord had werd de deur ingebeukt en stormde er iemand naar binnen, die dadelijk daarop door verscheidene anderen werd gevolgd.

„JEZUS MARIA, GREROWITZ! wat gebeurt hier? Hoe wordt de deur zoo ingetrapt?" vroeg de herbergierster op harden toon.

„Wij hebben hem! de beer is gevangen! in mijn huis! ha, ha, ha! 't is mooi gegaan!" was het antwoord van GREROWITZ. „Hier mannen, bindt hem stevig, hier zijn touwen en ketens, bindt stevig! Vrouw! geef op, hier de brandewijn! de beste die er in huis te vinden is! Ik tracteer, jongens, 't kan er nu op staan! Honderd duizend roebels!"

„Maak toch zooveel geweld niet, GREROWITZ," beval zijne

vrouw, »hier zijn twee meisjes die niet gewend zijn aan zooveel leven."

»Gewend of niet," riep GREROWITZ, »ik ben ook niet gewend om eigenaar te zijn van zooveel roebels. Komaan, mannen, grijpt den schelm, anders kon hij ons nog eens voor de vijfde maal ontsnappen. Hij houdt zich nu dood, maar dat zal wel eene nieuwe list zijn," en bij deze woorden sleurde de sterke GREROWITZ den persoon die het eerste was binnengevlogen uit den hoek waarin hij gedoken zat en bond een touw om zijne armen en zijn lijf heen.

Een luide gil ontsnapte ROMANOWNA's lippen, zoodra zij een blik op den persoon sloeg, die nu door den herbergier zoo goed gekneveld werd en zij zeeg bewusteloos neder. MILNA legde haar met behulp van vrouw GREROWITZ weder op de bank en beproefde al wat zij kon om haar in het leven terug te brengen. Maar aanvankelijk waren al hare pogingen vruchteloos, noch het besprenkelen met water, noch het wrijven met brandewijn konden ROMANOWNA uit hare flaauwte opwekken.

Inmiddels bleven GREROWITZ en eenige soldaten bezig om PUGATSCHEFF te binden. »Nog een touw of een keten hier," riep GREROWITZ, »wij moeten onzen kostbaren last niet weder verliezen. Honderd duizend roebels! Leve de keizerin! Trek stijver aan dat touw! men zegt dat hij sterk genoeg is om alles los te rukken. Ha, oude jongen!" vervolgde hij, den bewusteloozen gevangene toesprekende, »wij hebben je. Ge hebt ons van nacht lang genoeg laten zoeken, eindelijk zijt ge dan zelf als een muisje in de val geloopen. Ha! als ik er nog aan denk hoe ik je daar aan mijn eigen deur zag staan, en nu verdien ik nog een aardig sommetje voor de gastvrijheid die ge hier hebt. Hoerah! hoerah! voor mij zijn de honderd duizend!"

»Drink, jongens, drink,!" riep hij opgewonden verder, en schonk den soldaten rijkelijk in van den brandewijn, die zijne vrouw hem op herhaald verzoek eindelijk had gegeven. De soldaten dronken met veel smaak, maar wisselden een blik van verstandhouding toen GREROWITZ nog eens uitriep: »Mijn zijn de honderdduizend roebels!"

»Gij hebt ze nog niet," zeide zijne vrouw, die misschien den glimlach der soldaten had opgemerkt.

»Dat weet ik wel," zeide GREROWITZ, »maar ik zal ze wel krijgen, al zou ik zelf ook naar de keizerin gaan om ze te halen. Zie! hier heb ik het geheele stuk in mijn zak, daar moet het op staan," en bij deze woorden haalde hij een verfrommeld stuk papier uit zijn broekzak en hield het in de hoogte.

»Lees maar," zeide hij, zijne vrouw het papier voorhoudende, daar moet het op staan."

»Gij kunt net zoo weinig lezen als ik," zeide zijne vrouw, toornig het papier afwerende, »maar al staan daar ook nog zulke fraaije beloften in, gij zult ze niet vervuld zien. De keizerin zal ze net zoo weinig vervullen als gij de uwen; want hoe dikwijls hebt ge mij wel beloofd dat ge u niet weder zoudt bedrinken, en op dit oogenblik zijt ge al weêr bezig uwe belofte te verbreken."

GREROWITZ zuchtte, en zeide zich tot de soldaten wendende, die hartelijk om deze aardigheid lachten: »Mij dunkt, jongens, dat wij den keizer nu hij aangekleed is wel in zijn paleis mogen brengen."

Eenige weinige oogenblikken later lag PUGATSCHEFF in de ijzeren kooi, die, zoo als vrouw GREROWITZ reeds verteld had, door de soldaten in de woestijn was mede genomen en die digt bij de woning van GREROWITZ was blijven staan.

»Blijf gij maar bij uw zachtzinnig wijfje en drink geen brandewijn meer," zeiden de soldaten tegen GREROWITZ, toen deze zich gereed maakte om de kooi mede te dragen.

"Neen, neen, kameraden," was het antwoord, "ik zal zelf mijn buit mede naar de keizerin brengen, maar ik zal haar zeggen dat gij allen dapper hebt mede geholpen en dat zij u daarom ook een aardig drinkgeldje moet geven."

De soldaten lachten luidkeels, maar zeiden: "kom, ga maar gerust naar je lieve vrouw. Wij zullen wel zorgen dat jij je deel van de premie krijgt."

"Wat? een deel?" riep GREROWITZ verbaasd. "Hij is in mijn huis, door mij zelf gegrepen en ik zou mij laten afschepen met een deel van de beloofde som? Bij den baard van den heiligen NICOLAAS," vervolgde hij toen de soldaten hem wilden hinderen om mede te gaan, "ik zal jelui allemaal de hersens inslaan als je ......" en de daad bij het woord voegende, begon hij als een dolleman in het rond te slaan; maar de soldaten, die met hun allen veel sterker waren, werden hem spoedig meester, gaven hem een goed pak slaag en smeten hem toen in de sneeuw neder, waar hij zoo stil bleef liggen, dat zijne vrouw, die naar de vechtpartij had staan kijken, meende dat hij dood was en veel haastiger dan zij anders mogelijk zou gedaan hebben naar hem toe liep.

"Hoe nu, GREROWITZ, ben je dood?" vroeg zij, terwijl zij hem schudde. "'t Is je eigen stommiteit schuld. Wat had jij te doen met die soldaten? Zeg, kom, GREROWITZ, leg daar nu niet zoo mal!" en bij deze woorden wreef zij hem eens frisch met sneeuw in.

't Zij nu dat de sneeuw of de hartelijke toespraak van zijne vrouw GREROWITZ opwekte, of wel dat de bedwelming van den val voorbij was, zeker is het, dat hij zijne oogen opsloeg en verbaasd om zich heen zag.

PUGATSCHEFF was reeds bijna uit het gezigt verdwenen, want de soldaten hadden haast gemaakt, uit vrees dat GREROWITZ hen met zijne landgenooten achterna zou zetten; maar hiervoor behoefden zij niet bang te zijn, want de herbergier

was veel te zeer van zijn regt op de premie overtuigd, dan dat hij nog meer menschen in de zaak zou hebben willen betrekken.

"Nu, wat heb je er nu aan?" vroeg vrouw GREROWITZ, toen haar man eindelijk opgestaan was en naast haar voortliep. "Immers net zoo veel, zal ik maar zeggen, als niemendal. Hadt gij nu maar in plaats van den soldaten den weg te wijzen hen op een verkeerd spoor gebragt en waart zelf met een of twee der onzen aan het zoeken gegaan, dan hadt gij nu de premie binnen, terwijl gij nu daarentegen weêr zoo als gewoonlijk niets thuis brengt. Ja, zet maar zoo'n onnoozel gezigt niet, het is net zoo als ik zeg, gij hebt voor anderen het werk gedaan."

"Maar," begon GREROWITZ op zich verontschuldigenden toon, "gij hebt er mij niets van gezegd, dat ik den weg niet goed moest wijzen, en gij hebt mij integendeel aangespoord om ......"

"Ja, ja, dat weet ik wel, ik heb je geraden om hun den goeden weg te wijzen," hernam de vrouw, "maar zou je ook soms willen dat ik alles vooruitzag? Doch," voegde zij er vrolijker bij, "alles is nog niet verloren, want raad eens wat ik heb?"

GREROWITZ keek zijne vrouw nieuwsgierig aan.

"De dochter van den opstandeling," zeide de vrouw met een zegevierenden glimlach.

De oogen van GREROWITZ glinsterden. "He," zeide hij, "als ze zooveel voor den vader geeft, zal ze ook wel niet weinig voor de dochter geven."

"Wie bedoelt gij met dat "ze"?" vroeg vrouw GREROWITZ.

"Wel, de keizerin," was het antwoord.

"Zoo, ge kunt wel met wat meer eerbied over haar spreken," zeide de herbergierster, "maar ja, wat ik ook zeide, ik heb de dochter van PUGATSCHEFF. Zij ligt nu in eene flaauwte, maar dat zal wel beteren, ofschoon... 't is een fijn dametje en

zij ziet zoo bleek, zoo bleek als......" Zij scheen geen geschikt beeld te kunnen vinden, en vervolgde dus „maar kom aan, ik zal eens zien hoe het nu met haar gesteld is, maar GREROWITZ praat nu je mond niet weder voorbij. Hoor! ge moogt niets laten merken van mijn plan, en ge moet net doen alsof...... neen, zwijg maar liever stil, ik zal je wel een wenk geven als ge iets moet zeggen," en bij deze woorden ging de vrouw weder naar binnen gevolgd, door haren nu vrij wel ontnuchterden echtgenoot, maar juist toen zij bij de deur kwam vloog ROMANOWNA haar voorbij.

„Holla, holla," zeide de herbergierster, het meisje bij haar kleedje tegenhoudende, „dat zal zoo waar niet gebeuren."

Wij moeten even met ons verhaal eenige minuten teruggaan. Vrouw GREROWITZ liet de deur van het huisje wijd open en de frissche, koude lucht die daardoor naar binnen stroomde deed ROMANOWNA zeker goed, ten minste zij haalde op eens diep adem en sloeg tot MILNA's onuitsprekelijke blijdschap hare oogen op.

„MILNA," zeide ROMANOWNA op verrasten toon, „hoe gelukkig dat gij hier zijt. Ge weet niet half hoeveel ik geleden heb in mijn slaap. Ik droomde dat mijn vader door zijne vijanden achtervolgd werd, dat hij in dit vertrek kwam vlugten, en er zoo vermoeid en vervallen uitzag, dat ik nog koud word als ik mij zijn gezigt voorstel. Ik wilde hem te hulp snellen, maar ik kon niet bij hem komen en gij waart nergens te vinden. O God! als die vreesselijke droom eens bewaarheid werd, als.... maar MILNA," vervolgde zij langzaam nadenkende, terwijl zij met de hand over haar voorhoofd streek als om zich iets te binnen te brengen, „zeg, was het wel een droom? Gij ziet er zoo bedroefd uit, och, zeg mij toch spoedig, was het geen droom? Is mijn vader hier werkelijk geweest? O MILNA, antwoord mij toch."

MILNA kon niet spreken, want opkomende tranen verstikten

hare stem, maar voor alle antwoord wees zij naar de deur.

„Hebben zij hem weggebragt?" vroeg ROMANOWNA op woesten toon, terwijl zij van de bank afvloog. MILNA had den tijd niet om te antwoorden, want zonder antwoord af te wachten snelde ROMANOWNA de deur uit en zou zeker in hare angstige bezorgdheid ver weg zijn geloopen als vrouw GREROWITZ haar niet had tegengehouden.

„Laat mij los, laat mij begaan en houd mij niet tegen, bid ik u, want ik moet dadelijk mijn vader achterna."

Vrouw GREROWITZ nam ROMANOWNA ondanks haren tegenstand mede naar binnen en beval haar man om de deur te sluiten.

„Ik wil dadelijk weg," zeide ROMANOWNA.

„Ei zoo! wilt ge?" vroeg de vrouw. „Neen, neen, mijn kind, wij zullen u niet laten onsnappen," voegde zij er vrij onhandig bij.

„Maar ik smeek u in ernst om mij toch niet te plagen," zeide ROMANOWNA, zonder op de vreemde woorden der vrouw te letten. „Laat mij toch naar mijn vader mogen gaan. Om zijnentwil heb ik deze reis ondernomen, en nu vrees ik dat ik hem niet meer zal kunnen inhalen als ik langer wacht. Moeder OTTEKESA, moeder OTTEKESA!" riep zij tegen de oude vrouw, die van het nachtelijk rumoer weinig had vernomen en nu nog rustig lag te slapen.

„Wat is er te doen?" vroeg deze nog slaapdronken.

„Ga aan den drijver zeggen dat hij dadelijk het paard voor de slede moet spannen," beval ROMANOWNA.

„Maar, prinses, het is nog zoo vroeg," merkte de oude, die nog volstrekt geen lust gevoelde om de koude reis al weêr voort te zetten, aan.

„Hoor je wel?" vroeg de herbergierster fluisterend aan haar man, „dat zij eene prinses is?"

„Ja, waarschijnlijk geeft de keizerin voor haar nog wel meer dan...."

„Zwijg toch, stommerik," viel de vrouw haar echtgenoot, die wat te luide sprak, in de rede.

„Mijn vader is hier geweest en is al weder weg," vervolgde ROMANOWNA tegen de oude vrouw. „Haast gij u dus en zeg ook aan den drijver dat hij ruim beloond zal worden als hij mijn vader nog heden inhaalt."

Bij die woorden „ruim beloond" kon GREROWITZ zich niet weerhouden om zijne vrouw een stootje in de ribben te geven, dat door haar op eene vrij onzachte manier beantwoord werd. „Holla," zeide zij tegen OTTEKESA, toen deze de deur uit wilde gaan om de bevelen van hare meesteres uit te voeren, „dat gaat zoo maar niet, wij zullen eerst overleggen wat wij met dit meisje zullen doen, want, . . . ik meen, ik bedoel," vervolgde zij bespeurende dat zij zich versprak, „wij zullen onze gasten eens wat brood voorzetten."

„Neen, ik bedank er voor," zeide ROMANOWNA onstuimig, „ik wil geene minuut langer wachten, en er moet dadelijk worden ingespannen."

„Maar gij zult en gij moet wachten, want gij zijt in onze magt," zeide vrouw GREROWITZ.

„Maar waarom wilt gij mij toch zooveel verdriet aandoen?" vroeg ROMANOWNA, verschrikt door den heftigen uitval der herbergierster.

„De zaak is klaar en duidelijk," begon GREROWITZ, „wij hebben. . . . ."

„Houd je mond, GREROWITZ," zeide zijne vrouw, „en denk aan hetgeen ik je gezegd heb."

GREROWITZ zweeg, ofschoon hij zoo vrij was van in stilte te denken dat zijne verstandige wederhelft deze zaak nog al dom behandelde.

„Gij weet nu," vervolgde vrouw GREROWITZ tegen ROMANOWNA, „dat we u niet zoo spoedig zullen laten vertrekken, maar dat is niets, wees maar gerust, want we zullen je geen

leed doen, en integendeel zorgen dat ge het goed bij ons hebt."

„Maar ik wil hier niet blijven," herhaalde ROMANOWNA nog eens, verbaasd over den tegenstand dien zij ontmoette."

De vrouw glimlachte en haalde hare schouders medelijdend op, terwijl zij haar man met een zeer zelfvoldaan gezigt toeknikte.

ROMANOWNA's toestand laat zich meer gevoelen dan beschrijven; zij was zoo bedroefd en verlegen, en daarbij zoo vermoeid en slap, dat zij bijna in elkander zakte. MILNA zag haar met innige deelneming aan en geleidde haar weder naar de bank waarop zij zoo lang had gelegen. „Houd u bedaard," fluisterde zij haar toe, maar deze raad was overbodig, want het zoo uitgeputte meisje viel weder in eene flaauwte.

„Als we haar lang hier houden zal ze niet in het leven blijven," dacht de vrouw, toen zij een blik op dat bleeke gelaat wierp en gaf haar man een wenk om haar te volgen.

MILNA, die met angstige bezorgdheid gedurig op ROMANOWNA gelet had en geen woord of blik van man of vrouw had verloren, zag nu weder het teeken van de vrouw en volgde haar, voor onheil vreezende.

„Menschen, wat wilt gij toch?" vroeg zij op vasten toon. „Zeg mij wat uwe bedoeling is met het plagen van dat lieve meisje," vervolgde zij toen beide overbluft stilzwegen.

„Ik wil met mijn man overleggen hoe wij verder moeten handelen," zeide de vrouw.

„Er komt hier noch overleggen, noch handelen te pas," zeide MILNA op fermen toon, „wij hebben hier een nachtverblijf gezocht en dat hebt ge ons gegeven; zeg mij hoeveel wij u daarvoor schuldig zijn en laat ons dan gaan. Gij kunt er geen belang bij hebben om ons hier te houden, en wij hebben er veel belang bij om niet langer te worden opgehouden."

De vaste toon van MILNA bragt vrouw GREROWITZ een weinig in de war, maar na eenig nadenken zeide zij toch: „wij hebben er wel belang bij, want de soldaten hebben mijn sul van een man zoo behandeld, dat hij in plaats van zijn deel aan den buit een pak slaag heeft opgeloopen."

GREROWITZ trok nog een pijnlijk gezigt, als om het gezegde van zijne vrouw te illustreren.

„Maar wat doet dat er toe?" vroeg MILNA, die nog niet begreep waar de vrouw heen wilde.

„Is zij dan niet de dochter van hem?" vroeg vrouw GREROWITZ verbaasd over MILNA's onbegrijpelijkheid.

„Welnu, wat doet dat er toe?" vroeg MILNA, die nog maar in het geheel de bedoeling niet begreep.

„Honderd duizend roebels staan op het hoofd van den vader, levend of dood, dus stellig wel half zooveel op de dochter," zeide GREROWITZ langzaam met een angstigen blik op zijne vrouw, die hem evenwel niet in de rede viel, daar er eene gedachte in haar was opgekomen.

„Kunt gij lezen?" vroeg zij aan MILNA.

„Natuurlijk," was het antwoord.

„Lees mij dan dit stuk eens voor," zeide zij en reikte haar het keizerlijk manifest over dat GREROWITZ uit zijn zak had gehaald.

Zonder tegenspraak las MILNA:

Wij, CATHARINA de tweede, door Gods genade keizerin aller Russen, doen weten aan onze getrouwe onderdanen, dat wij met de grootste verontwaardiging en smart vernomen hebben dat een zekere Kosak, een overlooper van den Don, met name IKHELMAN PUGATSCHEFF, sedert eenigen tijd eene bende landloopers, even als hij zelf is, bijeen heeft verzameld en dat hij daarmede alle buitensporigheden pleegt. Het is u bekend dat hij de onbeschaamdheid heeft zich den naam van wijlen czaar PETER den derde aan te matigen. Het zou nutteloos zijn de ongerijmdheid van dusdanige bedriegerij, die voor het oog van lieden die hun gezond verstand gebruiken zelfs geen schaduw van waarschijnlijkheid heeft, te betoogen; want ...." en hier volgde nog zeer veel dat MILNA gaarne zou hebben overgeslagen, want zij vond het voorlezen zeer vervelend, maar de vrouw zeide, toen het meisje het met een blik overzag alsof zij lust had om een gedeelte over te slaan:

„Nu, komaan, dametje, lees maar door, ik wil eens weten wat er in staat."

Met eene ligte zucht vervolgde MILNA en las de geheele Ukase voor; maar wij zullen haar maar niet mede aanhooren, omdat het stuk toch niets tot deze geschiedenis afdoet. Toen MILNA het manifest, dat niets anders behelsde dan een order om getrouw te blijven aan de wetten van het land en om niet te luisteren naar de woorden van PUGATSCHEFF, geheel voorgelezen had, vroeg vrouw GREROWITZ, die er eigentlijk al heel weinig van begrepen had door den omslagtigen stijl: „Maar waar staat nu van al die roebels? Ik heb er niets van gehoord. Hebt gij wel alles gelezen?" vroeg zij wantrouwend.

„Ik heb het geheele stuk voorgelezen," zeide MILNA, „en geen letter overgeslagen, ik deed het met genoegen, maar sta nu toe dat deze vrouw het bevel geve om in te spannen, want het is van zoo heel veel belang voor mijne vriendin om hier niet langer te blijven."

„Maar waar staat het dan toch?" vroeg de vrouw, terwijl zij het stuk onderst boven in de hand hield zonder acht te slaan op MILNA's verzoek.

„Men zeide mij dat het hier op te lezen stond," zeide GREROWITZ met een onnoozel gezigt, „maar...."

„Gij zijt een regte flaauwert," viel hem zijne vrouw in de reden, „iedereen houdt u voor den gek, en er is al heel weinig kunst aan om dat te doen. Gij zijt nu al weêr de oor-

zaak dat wij die premie zullen missen, ofschoon ik voor mij toch geloof dat er maar weinig waars is aan die mooije belofte."

Terwijl man en vrouw op deze wijze doorpraatten, begreep MILNA eindelijk de toedragt van de zaak, en zeide: „Menschen, als ik u wel begrepen heb, wenscht gij mijne vriendin hier gevangen te houden omdat de keizerin haar vader vogelvrij heeft verklaard, is het niet zoo?"

GREROWITZ zweeg, maar zijne vrouw knikte toestemmend en zag MILNA vragend aan.

„Wat is uwe bedoeling daarmede?" vroeg zij. „Denkt gij misschien den staat een dienst te bewijzen door een zwak, hulpeloos meisje op te sluiten?"

„Wij dachten," begon GREROWITZ, maar zag zich door een wenk van zijne vrouw het stilzwijgen opgelegd.

„Als ik u wel begrepen heb," zeide MILNA, „denkt gij eene belooning van de keizerin te krijgen door de prinses van hare vrijheid te berooven, maar daarin bedriegt ge u. De keizerin, die ieder wil beloonen die den vader grijpt, zal daarentegen ieder straffen die dit meisje de minste beleediging aandoet, want hoe zwaar de vader zich ook bezondigd heeft, zijne dochter is zoo onschuldig mogelijk."

Vrouw GREROWITZ trok een ongeloovig gezigt en fluisterde haar man iets in het oor. „Als ge mij misschien niet gelooft," zeide MILNA, „kunt ge er moeder OTTEKESA naar vragen, die u ook zal zeggen dat ROMANOWNA altijd aan het hof en in de nabijheid der keizerin heeft geleefd."

OTTEKESA, die zoolang dit gesprek geduurd had maar weder naar haar geliefd plaatsje was teruggekeerd, kwam toen vrouw GREROWITZ haar riep langzaam nader en zeide: „Ja, zeker, in den tijd toen PUGATSCHEFF met mij in den tempel woonde was zij," en hierbij wees zij op ROMANOWNA, „in het paleis, maar nu ze met hem weg is gegaan, is zij er niet meer."

„Dat spreekt van zelf," lachte GREROWITZ. „Een mensch kan maar op eene plaats te gelijk zijn."

Vrouw GREROWITZ begon met al haar doorzigt verlegen met de zaak te worden en bedacht zich een poosje voordat zij vroeg: „Spreekt gij de waarheid?"

„Ja," antwoordde MILNA. „Ik herhaal wat ik u zeide, namelijk dat ge nooit, zoo als ge dacht, een losprijs voor dit meisje zult krijgen, want zij heeft nooit iemand eenig leed gedaan, en staat in zoo hooge gunst bij de keizerin, dat ik het er stellig voor houd, dat ieder die haar leed doet, daarvoor zwaar zal moeten boeten."

MILNA werd vrijmoediger omdat zij zag dat zij won, en vrouw GREROWITZ werd meer verlegen met de zaak en vroeg: „Waar wildet gij naar toe gaan?"

„Dat weet gij," antwoordde MILNA. „Wij zochten PUGATSCHEFF en kwamen om hem alleen in dit onherbergzame land, waar men de menschen zonder regt of reden van hunne vrijheid berooft."

„Als gij de waarheid spreekt," zeide vrouw GREROWITZ, „zal ik u niet langer ophouden, maar dan kunt ge, wat mij betreft, dadelijk heengaan."

OTTEKESA ging nu aan den drijver, die in een soort van schuurtje sliep, het bevel tot inspannen overbrengen en spoedig daarop stond de slede voor de deur, maar de meisjes mogten geen plaats daarin nemen dan nadat zij op herhaald aandringen van de herbergierster eenige spijze hadden genomen; want even goedhartig als opvliegend had de vrouw bepaald medelijden met de meisjes, die eene reis moesten doen, waarvoor menige man teruggeschrikt zou zijn.

„Arm schaap," zeide zij tegen ROMANOWNA, toen zij haar, om haar in de slede te helpen, bijna droeg, „ge hebt zeker al veel geleden, want ge zijt zoo ligt als een veêr! Nu, goede reis!" riep zij haar nog achterna toen de slede wegreed.

Simbirski.

Hoeveel spoed de drijver ook maakte, toch was het niet mogelijk om PUGATSCHEFF in te halen; want behalve dat hij het kleine reisgezelschap vooruit was, konden de soldaten veel schielijker reizen, daar er postpaarden voor hen gereed stonden. Wie zich de moeite wil geven om op de kaart na te zien welk een afstand ROMANOWNA en MILNA hadden af te leggen voordat zij te Simbirski, de plaats waar PUGATSCHEFF gevangen gezet was, aankwamen, zal eerst goed begrijpen hoeveel de arme meisjes leden. Moeder OTTEKESA was geene prettige reisgenoote, want zij klaagde steeds over hare verijdelde vooruitzigten.

„En ik," zeide zij meer dan eens, „die meende dat hij de keizer was, o! hoe deerlijk heb ik mij bedrogen! Ik, die mij zooveel voorstelde van als hij eens weder aan de regering zou zijn, ach! ach! hoe bitter ben ik teleurgesteld!"

„Maar die teleurstelling," merkte MILNA aan, „is voor ROMANOWNA veel grooter dan voor u."

„Neen," vond de oude vrouw, „gij zijt beide nog jong, en er kan dus nog zooveel gebeuren, maar ik ben oud en zal het dus stellig niet beleven dat hij, die nu gevangen is, een beter leven gaat leiden, en weêr in aanzien komt; maar och!" viel zij zich zelve in de reden, „wat praat ik toch? Men zegt immers dat hij nu wel nooit weder losgelaten zal worden; want.... neen, och neen, prinses, ik geloof niets van al die praatjes die er gaan," voegde zij er bij, daar zij zag dat ROMANOWNA weende.

Het gesprek tusschen ROMANOWNA en MILNA wilde ook maar niet goed vlotten, want zij gevoelden beide dat de toestand van PUGATSCHEFF, nu hij eenmaal in hechtenis was genomen, hopeloos was en geen van beide durfde dit aan de andere bekennen. Dag en nacht, wakend en droomend, was ROMANOWNA steeds met hare gedachten bij haren vader: nu eens zag zij in haren slaap den heer LOWITZ op een paal, dan eens de ijzeren kooi waarin haar vader lag; of dat hij bezig was eene stad in brand te steken en dat GREROWITZ hem in de vlammen duwde. Soms droomde zij zich ook wel aan het hof en zag haar vader op den troon zitten, terwijl de keizerin voor hem nederknielde; of in het klooster, waar zij de vrome monniken hoorde zingen, terwijl pater ALEXIUS haar vader vergeving beloofde; maar haar ontwaken was veel treuriger als zij zich in gelukkiger tijden gedroomd had dan als hare gedachten bij de werkelijkheid gebleven waren. Alles wat hartelijke vriendschap kon bedenken werd door MILNA verzonnen om ROMANOWNA gemak of genoegen te geven, nu eens zong zij hare vroegere gebiedster in slaap, terwijl deze het vermoeide hoofd op haren schouder liet rusten, dan eens herinnerde zij haar aan het een of ander dat zij vroeger te zamen hadden gelezen; maar meestentijds was, zoo als wij reeds zeiden, het gesprek eenigzins gedwongen en zaten de meisjes zwijgend naast elkander.

Eindelijk bereikten zij Simbirski, waar zij dadelijk onderzoek deden naar de plaats waar PUGATSCHEFF was. Zoo als te denken was, bevond hij zich in de gevangenis; hij zou hier echter niet gevonnisd worden, maar naar Moscou worden vervoerd om daar zijne straf te ondergaan.

„Wij moeten dadelijk gaan zien of men ons toegang tot de gevangenis wil geven," zeide ROMANOWNA.

„Ik vrees dat ons dat wel geweigerd zal worden," zeide MILNA.

„Ze zullen mij toch niet durven weigeren om mijn vader te zien," merkte ROMANOWNA aan, „en wordt het soms geweigerd, welnu! dan begeef ik mij naar den generaal PANIN, den bevelhebber van de stad, dien ik wel eens heb ontmoet, en verzoek hem om mij te willen toestaan dat ik mijn vader bezoek."

Zoodra zij bij de gevangenis aankwamen, vernamen zij dat alle wachten verdubbeld waren, dat de gevangene zelf door zes man bewaakt werd en dat er niemand mogt worden toegelaten.

„Laat mij maar binnen," smeekte ROMANOWNA den cipier, „ik wilde zoo gaarne den gevangene even spreken."

„Wees maar voorzigtig, dametje," waarschuwde de cipier, „in deze zaak wordt met zooveel gestrengheid gehandeld, dat ieder, die maar in de minste betrekking of verstandhouding met den gevangene staat, als een verdacht persoon wordt aangehouden."

„Och, laat mij maar even bij hem," smeekte het meisje.

„Geloof mij, ik mag u niet binnen laten," zeide de cipier getroffen door het bleeke gelaat van het meisje, „het zou de geheele bezetting hier het leven kosten als de gevangene ontsnapte of als hij een middel vond om zich zelf van het leven te berooven."

„Hoe ziet mijn.... hoe ziet hij er uit?" vroeg ROMANOWNA op zachten toon.

„Hoe hij er uitziet?" herhaalde de cipier lagchende. „Niet zeer beminnelijk, mijne schoone dame, want hij heeft meer van een wild dier dan van een mensch. Hij is vrij wat gehavend door het transporteren, maar dat is niets, hij is nu toch binnen."

MILNA trok ROMANOWNA maar spoedig voort en belette haar daardoor om hare aandoening aan den gevangenbewaarder te laten blijken.

De generaal PANIN was een zeer streng man, die dien dag door niemand gestoord wilde zijn en dus konden de meisjes ook geen gehoor bij hem krijgen. Zij moesten, hoe weinig lust zij hiertoe ook hadden, maar stil in het logement, waar zij haar intrek hadden genomen, blijven wachten tot dat zij den volgenden dag den bevelhebber zouden kunnen spreken.

„ROMANOWNA," zeide MILNA tegen hare vriendin, „gij ziet er zoo door en door vermoeid uit, en ge hebt zoo weinig geslapen in den laatsten tijd, dat ik u bepaald aanraad om nu naar bed te gaan."

ROMANOWNA stribbelde eerst wat tegen, maar eindelijk liet zij zich overhalen en begaf zich te bed waar zij zeer spoedig insluimerde; maar ook bijna even spoedig werd zij weder wakker. MILNA zat bij de tafel en was zeer ingespannen aan het schrijven. Zij zat zoo, dat ROMANOWNA vlak in haar gelaat kon zien en daardoor bemerkte dat het meisje van tijd tot tijd een opkomenden traan afwischte.

„MILNA weent," dacht ROMANOWNA. „Waarom zou dat zijn? Zij heeft toch geen verdriet; haar vader stierf als een geloovige en als een braaf mensch. Hij stierf zoo als ieder zou wenschen te sterven in de armen zijner dochter, terwijl mijn vader... wie weet of hij niet van ellende zal omkomen in deze vreeselijke gevangenis, en als hij niet sterft, o! wat zal er dan van hem worden? Zal CATHARINA iemand in het leven laten die zooveel misdreef, en dien zij reeds toen hij onschuldig was ter dood wilde laten brengen? Het is niet waarschijnlijk! Maar waarom zou MILNA toch weenen, en aan wie zou zij toch schrijven?" dacht ROMANOWNA verder, want zij zag toen deze een blad omsloeg dat het meisje een brief schreef.

Bijna van het oogenblik af dat PUGATSCHEFF in de gevangenis te Kasan werd opgesloten, was ROMANOWNA zoo zeer met hare eigene smart vervuld geweest, dat zij er nog nooit over na had gedacht hoezeer ook MILNA door alles leed, hoe ook deze haar geheele leven aan den vader van hare vriendin had opgeofferd.

Op eens schoot het haar nu te binnen dat zij zoo zelfzuchtig was geweest. „Het arme meisje," dacht zij, „heeft net zooveel, ja, mogelijk nog meer te dragen dan ik, want zij

lijdt in stilte, terwijl ik daarentegen haar steeds deelgenoot maak van alles wat mij treft. Neen, maar dat mag zoo niet langer, ik mag niet alleen om mij zelve denken, en moet weten wat haar deert," dacht zij en vroeg, terwijl zij overeind ging zitten: „MILNA, waarom weent gij?"

Het meisje schrikte op, schoof haastig haar brief onder eenig goed dat op de tafel lag, wischte steelsgewijze met de hand hare tranen af en zeide naar het bed toegaande op deelnemenden toon: „Hoe is het, kunt ge niet slapen? Dat spijt mij. Wacht! laat mij uwe kussens eens opschudden, en wil ik de gordijnen digt doen? Het is u hier misschien niet donker genoeg."

„Neen, dank u, ik ben veel beter dan gij zijt," antwoordde ROMANOWNA. „Gij lijdt, en ....."

„Ik ben zeer wel," zeide MILNA haastig en trachtte ROMANOWNA's gedachten door het een of ander schertsend gezegde af te leiden, maar dat ging niet.

„Luister, MILNA," zeide ROMANOWNA, „ik ben boos op mij zelve omdat ik zoo geheel vergat aan u te denken, maar ik was zoodanig met mijn vader vervuld, dat ik nu wezentlijk voor het eerst begrijp dat ik zoo zelfzuchtig ben geweest. Maar wees daarom niet achterhoudend jegens mij en deel mij mede wat u zoo droevig maakt."

„Ik dacht over onze toekomst," zeide MILNA ontwijkend.

„Onze toekomst," herhaalde ROMANOWNA langzaam. „Ja, wat ziet die er treurig uit. Wilt ge gelooven dat ik mij waarlijk de vraag: „wat zullen wij beginnen als ...... als .... mijn vader er eens niet meer zal zijn," niet durf voor te stellen? O! MILNA," vervolgde zij in tranen uitbarstende, „wat zijn wij toch diep te beklagen. O, hoe komen wij nog dien eindeloos langen nacht door? Gaat gij nog niet naar bed?" vroeg zij na eenige oogenblikken.

„Aanstonds," was het antwoord.

„Maar MILNA," vroeg ROMANOWNA, die nu pas weder aan den brief dacht, „aan wie schreeft gij straks toch?"

„Ik," zeide MILNA, „o! niets, ik dacht dat gij waart ingeslapen, en probeerde maar eens of ik het schrijven ook soms had afgeleerd onder de Baskhiren. Hoe ongelukkig toch dat het volk zoo dom is. Als ik keizerin was, zou ik zelve geregeld het geheele land doorreizen om te zien of mijne wetten goed werden uitgevoerd, want het is toch nog al schandelijk dat er hier in het geheel geene scholen zijn. Zoudt gij dat ook niet doen?"

„Och, ik weet het niet," antwoordde ROMANOWNA, „het regeren heeft mij nooit zoo heel begeerlijk toegeschenen en ik begrijp meer en meer dat het alles behalve gemakkelijk moet zijn om een land goed te besturen. Nu, het is maar goed dat het mijn ideaal nooit was, want het zal nooit verwezentlijkt worden."

„Wie weet?" zeide MILNA op schertsenden toon.

„Och, neen, maar dat is nu maar malligheid," hernam ROMANOWNA! „en we worden afgeleid van ons gesprek. Zeg mij nu eens wat het was dat u deed weenen, en wat er in dien brief staat, want ik laat mij niet afschepen door uw beweren dat het niets is. Gij zijt een veel te verstandig meisje om geheel zonder reden te weenen als ge denkt alleen te zijn."

MILNA antwoordde niets en daarom vervolgde ROMANOWNA: „Ja, lieve MILNA! gij hebt alle reden om mij geen deelgenoot van uw geheim te maken, omdat ik in zoo langen tijd niet aan u dacht, maar ...."

„Mijn geheim!" riep MILNA op verbaasden toon, „hoe weet gij? ik heb geen geheim."

„Wel, nu nog mooijer," zeide ROMANOWNA, „ge weent terwijl ge schrijft om eene mij onbekende reden, en nu ik u vraag wat of u deert houdt ge u alsof er niets was. Waar-

om ben je toch zoo geheimzinnig, MILNA ? Tot nog toe deelden wij elkander altijd alles mede, zeg mij waarom ge mij nu op eens minder vertrouwt."

„Dat doe ik niet," hernam MILNA levendig. „alleen deze ééne zaak *kan* ik u niet mededeelen."

„Is het dan niet iets dat u zelve betreft?" vroeg ROMANOWNA.

„Neen, ja, neen, eigenlijk toch niet," stamelde MILNA. „och waarlijk," voegde zij er bij, „ik heb geene geheimen voor u, maar deze zaak kan ik u waarlijk niet zeggen, en...

wat is dat?" riepen beide meisjes te gelijk, daar een luide gil door het huis klonk.

MILNA vloog spoedig de kamer uit, en kwam dadelijk terug om ROMANOWNA gerust te stellen.

„De oude OTTEKESA stond in brand," zeide zij, „of liever hare muts had vlam gevat, toen zij weder achter den oven in slaap was gevallen. De oude ziel is nog al erg geschrikt en ik zal maar bij haar blijven tot zij wat bedaard is. Ga gij nu rustig leggen. Waarlijk, het geheele geval heeft niets te beduiden," vervolgde MILNA, daar ROMANOWNA wilde opstaan. „Kom, ik zal u eens toedekken, goede nacht!

Het ontdekte geheim.

„Goede nacht!" herhaalde ROMANOWNA in zich zelve, „ik zie waarlijk geen kans om te slapen, ik ben zoo warm, en zal ten minste eerst om wat te bekoelen de kamer eens op en neêr loopen," en de daad bij de gedachte voegende stapte zij uit haar bed en liep regelregt naar de tafel. Naar de tafel waarop MILNA's brief lag!

„Als ik dien brief eens las," zeide zij in zich zelve, „dan wist ik dadelijk wat MILNA mij wil verbergen; maar neen,

dat zou niet edel zijn; als zij mij haar geheim niet zelve wil mededeelen, wil ik er op geene slinksche manier achterkomen," en bij die gedachte ging ROMANOWNA eenige passen achteruit.

„Ofschoon," zeide zij langzaam nadenkend, „mogelijk zou het voor MILNA maar goed zijn als ik alles wist. Wij zouden er dan zamen over kunnen praten en zij zou dan vrij zijn van mij eene zaak te vertellen die haar bezwaart. Kom! ik zal den brief even inzien en bespeur ik dan dat zij gelijk heeft en dat het inderdaad eene zaak is die niet verteld kan worden, welnu! dan is er immers niets verloren. Ik begraaf dan haar geheim voor eeuwig in mijnen boezem en laat nooit aan iemand bemerken dat ik er iets van weet."

Met vasten tred ging ROMANOWNA naar de tafel en nam den brief op, maar hare hand beefde van ontroering toen zij haar oog over dat schrift liet dwalen, dat niet bestemd was om door haar gezien te worden en nog voor zij een letter gelezen had, legde zij den brief weder op dezelfde plaats waarvan zij hem had genomen. Nog eens en nog eens herhaalde zich diezelfde strijd in haar binnenste en dacht zij of het geoorloofd of ongeoorloofd was, en meer dan eens nog trok zij hare hand terug als zij die reeds had uitgestrekt om den brief nogmaals op te nemen.

Eindelijk hoorde zij eenig gedruisch in den gang en toen nam zij haastig zonder andere gedachten dan: „laat ik toch spoed maken, anders komt MILNA terug" den brief op en las met een bijna hoorbaar kloppend hart het volgende:

Simbirski.

Lieve Vriend!

„Ja, ik ben te Simbirski, en zoo als ge ziet, kan ik dus mijne belofte om nog bij onzen hartelijken vriend, doktor

DIMSDALE, aan te komen, niet volvoeren. De reden is u misschien al bekend. De arme ROMANOWNA vond haar vader terug op het oogenblik dat hij gevangen werd genomen. Hoe vreeselijk dat voor mijne lieve vriendin was, kan ik u bijna niet zeggen, want er kwam nog zooveel bij dat haar lijden vermeerderde. 't Is verschrikkelijk voor een kind om zoo over zijn vader te hooren oordeelen. Hoe hard valt haar ieder ruw woord, hoe menigmaal zie ik hare wangen verbleeken, hare lippen in bloed gebeten. En hoe kan het ook anders? Die nacht in die kleine herberg doorgebragt, waar hij gevangen werd genomen, was smartelijk. Zij zelve was ook bijna nog gevangen genomen door de vrouw van den dommen herbergier, die zich voorstelde dat zij mogelijk een losprijs zou kunnen krijgen voor de dochter van den opstandeling. Met veel moeite zijn we evenwel weggekomen en toen hebben wij zooveel spoed gemaakt als maar mogelijk was, altijd hopende dat wij den gevangene zouden kunnen inhalen, maar het is ons toch niet gelukt. PUGATSCHEFF was reeds tien dagen voor ons hier aangekomen en wordt zeer streng bewaakt. ROMANOWNA hoopt morgen toegang tot de gevangenis te krijgen, als ten minste de generaal PANIN haar dit zal willen toestaan. Naar ik aan alles kan bespeuren is er niet de minste kans dat hij zal ontkomen, want de hooge prijs die er op zijn hoofd is gezet, en waarover bij zijne gevangenneming ruzie ontstond — begrijp eens, in ROMANOWNA's tegenwoordigheid — en de gestrenge bewaking, die hier bij de gevangenis is, maken het meer dan waarschijnlijk, dat de keizerin hem, nu hij in hare magt is, juist niet met zachtheid zal straffen.

„Ik meld u dit alles opdat ge het eigentlijke doel van mijn schrijven beter zult kunnen begrijpen. Dat doel is, — het doet mij in mijne ziel leed, dat ik u en mijzelve aldus moet bedroeven — om u te zeggen dat wij elkander niet zullen

terugzien, want welhaast zal ROMANOWNA alleen op deze wereld zijn, ten minste, zij zal geen hulp of bescherming vinden bij den vader voor wien zij alles opofferde. Wat zou zij dan beginnen als ik, alleen om mij zelve denkende, haar verliet? Ik weet wat ge zult antwoorden: ge zult zeggen dat gij regt op mij hebt, omdat gij weet dat ik u liefheb, maar ik weet tevens zeker dat ge mij in uw hart gelijk zult geven als ik nogmaals herhaal: „ik kan de uwe niet worden, want ik heb andere pligten te vervullen."

„Geloof niet dat het mij weinig kost om u dit te zeggen; neen, gedurig zweeft de vraag mij op de lippen: Ach, waarom moet alles nu juist zoo komen? Waarom moest juist de vader van mijne lieve onschuldige vriendin zoo slecht zijn? Waarom moest juist hij uw vader op zulk een wreede wijze ter dood brengen? Gesteld eens, dat uw vader nog leefde of althans dat hem het leven niet benomen was door ROMANOWNA's vader, hoe gelukkig zouden wij dan nog kunnen zijn. Dan zouden wij te zamen haar leven kunnen veraangenamen, en misschien zouden wij er in slagen om haar hare opgeruimdheid langzamerhand te hergeven en.... maar laat ik geene dwaze luchtkasteelen bouwen, want nooit zal er iets kunnen komen van eene vereeniging tusschen u en mij. Hoe mijn verder leven zal zijn, weet ik niet, maar zeker is het, dat ik mij geheel aan ROMANOWNA zal wijden. Zij zal nooit weten dat ik u voor haar heb opgeofferd. Ik bid dat ik steeds gezondheid en krachten zal hebben om haar bij te staan. Heeft zij lust om in een klooster te gaan, dan zal ook ik mijn laatsten adem in een klooster uitblazen; wil zij evenwel hare krachten aan het een of ander nuttig doel wijden, dan zal ik haar helpen en mij verheugen dat ik nuttig ben voor een meisje, dat mij in voorspoed als haars gelijke behandelde en lief voor mij was, en dus aanspraak heeft op mijne erkentenis en genegenheid.

„Ik kan u niet zeggen hoeveel het mij kost dit te schrijven, want de dagen die ik na mijne herstelling bij doktor DIMSDALE aan uwe zijde sleet, waren de gelukkigste uit mijn leven, en nimmer zal ik u en uwe liefde voor mij vergeten kunnen. Doe geene moeite om mij nog eens te zien, want ik ben altijd bij ROMANOWNA. Nog eene zaak moet ik u ...."

Hier was MILNA zeker door ROMANOWNA gestoord, want de brief was nog niet verder geschreven. Met zenuwachtig bevende hand legde ROMANOWNA den brief neder en was bijna met een sprong weder in haar bed. Juist op hetzelfde oogenblik kwam MILNA terug.

„Moeder OTTEKESA is vrij wel bekomen van den schrik," begon MILNA. „O, zij heeft gelukkig den slaap gekregen," dacht zij, luisterde even met haar oor tegen het bed en zette zich toen neder om haren brief af te schrijven.

ROMANOWNA's hart bonsde zoodanig dat zij, bevreesd dat MILNA hare ontroering zou bemerken, de dekens maar over haar hoofd heen had getrokken en zoo bleef liggen tot zij een weinig bedaard was. Toen zij eindelijk hare deken zacht wegschoof, zag zij dat MILNA ingespannen schreef bij het flikkerende licht van de kaars, die bijna in de pijp was gebrand, daar zij geen andere durfde halen uit vrees dat het kraken der deur ROMANOWNA wakker zou maken, en zich dus haastte om gedaan te krijgen.

„Edel meisje!" zeide ROMANOWNA in zich zelve, terwijl zij naar dat bleeke, voorovergebogene gezigtje zag, „ik zal uw offer niet aannemen, maar vooreerst blijft uw geheim in mijn hart besloten. Wat begrijp ik nu veel van wat mij raadsels waren, toen ik bij doktor DIMSDALE was! Nu verwonder ik mij niet meer, dat ge altijd zoo gaarne binnen waart als de heer LOWITZ er was, maar wel verwonder ik mij nu dat ge nog zoo lang bij mij kondt zitten."

„Hoe goed kan ik mij begrijpen," dacht ROMANOWNA verder, „dat zij elkander beminnen, want wat is MILNA lief, en hoe edel en mannelijk is het gelaat van LOWITZ. Wat een wreed noodlot is het toch dat mij voor altijd moet verwijderen van den man, die de echtgenoot van mijne vriendin, van mijne zuster kan ik haast zeggen, zal worden. Hij zal haar echtgenoot worden, dat staat vast, want MILNA mag voor mij haar levensgeluk niet opofferen, maar op welke wijze zal ik dat verhinderen? want zij zendt hem dezen brief, en dan...... O! als hij haar werkelijk bemint zoo als zij verdient bemind te worden, zal deze brief zijne liefde eerder versterken dan verzwakken."

„Hoe gelukkig is het nu, achterna gezien, dat ik zoo onbescheiden ben geweest om dien brief te lezen, want anders zou MILNA zich zelve ongelukkig hebben gemaakt zonder dat ik er ooit iets van had geweten. MILNA zal dus gelukkig worden, als deze treurige tijden voorbij zijn, en ik. .. wat zal ik beginnen als mijn vader ....?"

Dat woord maakte ROMANOWNA altijd even treurig, want zij wist het even goed als zij het nu weêr in MILNA's brief had gelezen, dat haar vader niet lang meer in het leven zou worden gelaten; en dan, als hij er niet meer zou zijn, die vader aan wien zij steeds, ondanks al het kwade dat zij van hem gehoord had, in haar hart zoo gehecht bleef, wat zou zij dan aanvangen? Daaraan kon zij maar niet denken.

De spin-school.

O, hoe heerlijk, MILNA, ik zie het daglicht al door de reten van de luiken," aldus was ROMANOWNA's eerste uitroep toen zij ontwaakte. „Van daag, MILNA, zal ik mijn vader eindelijk zien. Wat wil ik hem ook vragen? O, ja, ik wil met hem

overleggen of ik naar de keizerin mag gaan om zijne vrijstelling te vragen. Ik zal het wel gedaan krijgen, want ik zal de kniën mijner moeder omvatten en ze niet loslaten vóór dat ik verkregen heb wat ik wil. „Mijne moeder," herhaalde zij langzaam nadenkende. „Ik hoop toch dat mijn vader mij dat eens wil uitleggen waarom men zegt dat hij niet de czaar is, en CATHARINA was toch mijne moeder en hij is toch mijn vader, ja, dat gevoel ik. Het is niet mogelijk dat hij mijn vader niet is."

„Maar, MILNA, slaapt ge weêr in," riep zij verwonderd uit, toen zij zich naar MILNA keerde. „Van daag zullen we mijn vader zien."

„Ik hoop," zeide MILNA, „dat ge verlof zult krijgen, doch ik ben er wel een beetje bang voor, want ik heb gisteravond gehoord — maar het zal wel een praatje zijn — dat de gevangene reeds heden naar Moscou zou worden gebragt, omdat men vreesde dat zijne aanhangers hier een opstand zouden maken om hem te bevrijden."

„O, hemel!" zeide ROMANOWNA verbleekende, „reeds heden? Laat ik mij dan toch haasten om bij den generaal te komen. Vindt gij het goed dat ik maar alleen ga? Ik zal de oude OTTEKESA medenemen.

„Neen, ik ben dadelijk gereed," antwoordde MILNA, „en dan zullen wij zamen uitgaan."

Toen de meisjes zich, nadat zij ontbeten en een langdradig verhaal van OTTEKESA over het ongeluk van den vorigen avond aangehoord hadden, bij den generaal PANIN aanmeldden kregen zij ten antwoord dat de graaf althans voor twaalf uur niet te spreken was.

„Ach, wat nog een tijd voor mijn ongeduldig verlangen," riep ROMANOWNA uit. „Vriend," vervolgde zij tegen den bediende, „doe gij mij het genoegen en ga even aan den graaf vragen, of hij mij wil toestaan om den gevangene PUGATSCHEFF te gaan bezoeken."

De bediende zag ROMANOWNA eenige oogenblikken aan alsof hij dacht, dat hij met eene krankzinnige te doen had, en zeide toen wat luider dan vroeger, daar hij dacht dat zij hem niet had verstaan: „De kommandant is niet te spreken voor twaalf uur."

„Ja, dat weet ik nu al," zeide ROMANOWNA, „maar," voegde zij er bij, „ik zal u ruim beloonen als gij mij die kleine dienst wilt bewijzen."

„Ha, ha, ha," lachte de lijfeigene. „Men heeft niet veel aan ruime belooningen als men dood is."

„De generaal kent mij en ik zal hem zeggen dat gij op mijn verzoek zijn bevel hebt overtreden," zeide ROMANOWNA dringend.

„Niet zoo dom, mijne dame," zeide de slaaf, „er zou weinig naar gevraagd worden waarom ik ongehoorzaam was, maar ik zou een kop kleiner gemaakt worden zoodra ik het bevel van den generaal overtrad."

„Maar dit geval is zoo bijzonder," zeide ROMANOWNA.

„Bijzonder of niet," hernam de slaaf, „gisteren is er nog een van mijne kameraden opgeknoopt, omdat hij een flesch wijn op de verkeerde plaats had nedergezet."

„Afschuwelijk," zeide ROMANOWNA met een gebaar van afgrijzen, maar de lijfeigene lachte er om en scheen er niets onnatuurlijks in te vinden, zoo gewend was hij om te zien dat de heeren willekeurig met het leven van hunne slaven handelden.

Daar er nu toch niets aan te doen was gingen de meisjes wat door de stad wandelen, zonder eenig ander plan dan om den tijd tot twaalf uur klein te krijgen, zoo als men zegt. Zwijgend en beide in hare eigene gedachten verdiept hadden zij een poosje naast elkander voortgeloopen, toen zij op eens een vreemd geluid hoorden.

„Wat is dat?" vroeg ROMANOWNA.

„'k Weet het niet," was het antwoord, „maar het schijnt wel uit dit gebouw te komen, laten we er eens naar toe gaan, om te zien wat het is."

Het hekje dat het steenen gebouw omgaf stond open en dus waren zij spoedig voor het huis, waar zij door de eveneens openstaande deur eene allerzonderlingste vertooning zagen.

Het gebouw bestond uit eene ruime zaal met witte muren langs welke meisjes zaten van vijftien tot twintig jaar, ieder met een snorrend spinnewiel bij zich. In het midden der zaal was eene houten bank waarop vlas lag. Aan het boveneinde der zaal was een soort van gemakkelijke zitplaats voor eene oude vrouw, die in hollandsche kleederen eene vreemde vertooning maakte tusschen al die russische meisjes. Maar vreemder nog dan hare kleeding was haar gedrag: zij zat daar met een knijpbril op den neus rond te gluren, en niet zoodra zag zij eene der jeugdige spinsters verlegen zitten met een afgebroken draad of rond kijken in plaats van voort te maken, of zij vloog naar haar toe, met eene zweep die zij bij zich hield, en sloeg de onhandige of luije spinster met meer kracht dan men misschien aan hare jaren zou hebben toegeschreven; dan hielp zij het schreijende meisje met haar werk en ging weder op hare plaats zitten, maar zij had weinig rust, want gedurig had weder de eene of andere behoefte aan hare hulp en leiding."

Romanowna en milna hadden al een poosje aan den ingang van het gebouw gestaan zonder dat eene der aanwezige personen haar hadden gezien.

„Juist geen prettige manier van onderwijzen," zeide milna zacht.

„Neen, maar de meisjes schijnen er nog al geen verdriet in te hebben, want zie! hare lippen bewegen zich, zij schijnen allen wel een liedje te neuriën," zeide romanowna.

„Wat een vreemdsoortig mensch is die leermeesteres toch," zeide milna, „laten we eens een praatje met haar maken."

„Ge hebt daar eene heele drukte om u heen, vrouwtje," begon romanowna, toen de oude een meisje, dat vlak bij de deur zat had afgeranseld.

„'k Ben doof," hernam de oude vrouw kortaf, terwijl zij romanowna en milna met een vlugtigen blik van het hoofd tot de voeten opnam.

„Gij hebt daar eene menigte leerlingen," schreeuwde milna nu aan het oor der vrouw.

„Ik kan er geene meer aannemen," hernam de vrouw.

„Neen, wij kwamen maar eens kijken," zeide milna lagchende, maar zij werd niet verstaan, want de vrouw zag zich weder genoodzaakt om de zweep te gebruiken.

Zoodra de strafoefening geëindigd was, kwam zij weder naar de beide vreemdelingen en zeide: „Mogelijk zouden er toch nog wel twee te plaatsen zijn, gij zijt immers geene russische meisjes?"

„Ja," antwoordden beide tegelijk.

„O, neen, dan is er geen plaats," zeide de vrouw op beslissenden toon. „Ik dacht dat ge misschien uit Engeland of Frankrijk waart."

„Zijt gij uit Frankrijk?" vroeg milna.

„Ik? neen," was het antwoord. „Ik kom uit Holland en ben zoo dom geweest om mij te laten overhalen, om mij in dit barbaarsche land als spinvrouw neder te zetten. Ik woon nu al vele jaren hier."

„Bevalt het leven u hier zoo slecht?" vroeg romanowna.

„'t Is geen leven," zeide de vrouw droevig. „'t Is waarlijk geen leven als men zich steeds moet bewegen onder een hoop Russen, die...." onder het spreken liet zij hare oogen door de zaal dwalen en zag weêr eene spinster die verlegen zat

met een gebroken draad. In een oogenblik was zij bij haar en sloeg en hielp haar en kwam toen weder bij hare bezoeksters terug.

„Ge zoudt eens wat anders zien," zeide zij, „als ge bij ons in Holland kwaamt, daar heeft ieder ten minste een beetje verstand; maar hier is er niet een onder den heelen troep die het minste idée van begrijpen heeft, 't zijn...." weder vloog de oude vrouw op een paar meisjes te gelijk aan en zag wanhopend naar ROMANOWNA en MILNA om, want er bleven nu verscheidene handen werkeloos daar de spinsters afgeleid werden door het gezigt van de twee vreemdelingen.

„'t Zijn," herhaalde de vrouw, toen zij even kon rusten, „geen menschen hier, neen, och neen, 't zijn maar een troep machines, en ik geloof stellig dat die spinnewielen nog meer gedachte hebben dan die wezens, die ze hier menschen noemen. Dat geloof ik vast, want.... kijk nu toch eens," viel zij zich zelve in de reden en wees naar vijf meisjes, die allen werkeloos zaten en er zoo dom uitzagen, dat de klagt der vrouw waarlijk gegrond scheen te zijn.

„'k Geloof niet dat eene van die wezens ooit zal leeren om zelve vlas op den haspel te doen, of om den draad aan te hechten, al leef ik ook nog zoo lang, ja net zoo lang als, ja, och hoe heette die man toch die zoo lang leefde?" zeide de vrouw wanhopend.

„Gij zijt niet ingenomen met de Russen," merkte ROMANOWNA aan.

Hoe kan dat?" vroeg de oude, „als men eens gewend geweest is om onder *menschen* te leven?"

De meisjes glimlachten en maakten gebruik van eene nieuwe kastijding om weder te vertrekken.

„Zonderling," zeide ROMANOWNA onder het voortwandelen, „dat het volk zoo dom is. Ik heb het wel eens meer gehoord en gelezen dat andere volken, voornamelijk de Engelschen en de Hollanders, zooveel meer natuurlijk verstand hebben. Vreemd, niet waar? dat God den een met zoo veel geest begiftigt, terwijl de ander zoo karig bedeeld wordt."

„Maar dat is het geval niet," merkte MILNA aan, „ik heb er doktor DIMSDALE veel over hooren spreken met den heer LOWITZ."

Het was zeker voor de eerste maal dat die naam over MILNA's lippen kwam, want zij kleurde sterk en veranderde eenigzins van toon. ROMANOWNA deed alsof zij niets bemerkte en verborg zelve de ontroering, welke die naam haar om een zoo verschillende reden bezorgde, door op onverschilligen toon te vragen: „Sprak doktor DIMSDALE er over? en wat zeide hij er van?"

„Dat de staat van heeren en lijfeigenen zoo nadeelig is voor de ontwikkeling van de geestvermogens," zeide MILNA.

„Hoe bedoelt gij dat? ik begrijp u niet," zeide ROMANOWNA.

In Engeland," hernam MILNA, „schijnt ieder meer zijn eigen heer en meester te zijn, ieder schijnt daar vrij te zijn."

„Zijn daar dan geheel geene bedienden?"

„Wel bedienden, maar geene lijfeigenen. Is er in Engeland iemand die iets heeft uitgevonden, dan kan hij daarmede zijn fortuin maken, want dan is de winst geheel voor hem zelf, terwijl daarentegen een slaaf die hier eens iets uitvindt een zooveel te winstgevender eigendom voor zijn heer is. Ik weet niet of ik mij duidelijk genoeg uitdruk."

„Ja, ik begrijp u heel goed," zeide ROMANOWNA, „een engelsch onderdaan kan zich zelf verheffen als hij geest of talent heeft, en een russische lijfeigene niet."

„Juist," hernam MILNA, „die arme sukkels winnen er niets bij, en verliezen veeleer nog meer van hunne vrijheid als hunne heeren meer nut van hen kunnen hebben en daarom oefenen zij hun verstand in het geheel niet. Dat is eene hoofd-

reden van de domheid van het volk, maar de veelvuldige dronkenschap brengt er ook veel toe bij om langzamerhand alle denkvermogens te verstompen."

„En," zeide ROMANOWNA, „als alles aan de jeugd geleerd wordt op de wijze die wij daar straks hebben gezien, kan het verstand wel nooit goed opgewekt worden. Mij dunkt, ik zou wel lust hebben om het eens op eene zachtere wijze te beproeven."

„Als uw vader zijne vrijheid niet terugkrijgt," zeide MILNA langzaam, „zullen wij geene middelen genoeg hebben om te leven, en ofschoon pater ALEXIUS ons wel eene schuilplaats zal willen bezorgen, zou ik toch liever op eene andere wijze leven, dan wel juist in een klooster. Doktor DIMSDALE heeft mij gezegd, dat er in Engeland vele meisjes zijn die door anderen te onderwijzen in haar eigen levensonderhoud voorzien, en daardoor kwam ik op het denkbeeld dat wij misschien ook wel zoo iets zouden kunnen doen, want wij zullen toch op de eene of andere wijze geld moeten hebben, daar onze schat al vrij wat begint te verminderen."

„Als ik de vrijheid voor mijn vader toch eens verkreeg van de keizerin, en wij zetten ons met hem ergens neder, bij voorbeeld in het huis waar doktor DIMSDALE nu nog woont, hoe gelukkig zouden wij dan nog kunnen worden," zeide ROMANOWNA bijna opgewonden.

„Ik zal regt gelukkig zijn als gij u tevreden gevoelt, maar spiegel u toch niet te veel voor van de invrijheidstelling van uwen vader, want ik vrees zeer dat de keizerin weinig genade zal gebruiken voor iemand die zoo gevaarlijk was voor de rust van hare regering," zeide MILNA.

„Wel, maar als ik zelve naar de keizerin ga en haar smeek om mijn vader te bevrijden, en haar beloof dat ik met hem ergens stil zal gaan leven, zeg, MILNA, waarom zou zij mij dan weigeren?"

Terwijl de meisjes op deze wijze met elkander praatten en langzaam voortliepen werden zij op eens eene menigte soldaten gewaar, die allen zwaar gewapend naast en achter een soort van rijtuig liepen dat aan alle zijden gesloten was.

„Wat zou dat zijn?" vroeg ROMANOWNA en voegde er dadelijk bij. „Wat een vreemde optogt, 't lijkt wel eene begrafenis. Maar, kom laten wij deze straat inslaan, anders komen wij zoo in het gedrang," en bij deze woorden trok zij MILNA half mede. „Waar spraken wij ook weêr over?" vroeg ROMANOWNA.

MILNA zag hare vriendin eenigzins verward aan en zeide: „willen wij nu maar dadelijk naar den generaal gaan?"

„Nu al?" vroeg ROMANOWNA verbaasd, „mij dunkt het is nog geen kwartier geleden sedert wij bij hem aanbeldden."

„Mijn aangenaam gezelschap heeft u dien tijd zeker zoo bekort," zeide MILNA schertsende, „want het is toch twaalf uur."

ROMANOWNA antwoordde met een ligte zucht, want zij gevoelde hoeveel het haar zou kosten om zich van MILNA te scheiden.

Bijna een half uur moesten de meisjes wachten in de zijkamer van den generaal vóórdat deze eindelijk bij haar kwam.

„Twee jonge meisjes wenschen mij te spreken," begon de heer PANIN toen hij met haastigen tred de kamer inkwam, „en wat is er van hare dienst?"

„Wij wenschen uwe toestemming te krijgen, heer graaf," zeide ROMANOWNA, „om in de gevangenis te worden toegelaten."

„Gij wenscht in de gevangenis te worden toegelaten?" vroeg de graaf verbaasd. „En welke schelm heeft de eer van zoo veel onderscheiding te genieten?"

„Wij wilden PUGATSCHEFF gaarne zien," antwoordde ROMANOWNA.

„Den oproermaker?" riep de graaf uit. „Waarom wenscht gij hem te zien?"

„Hij is......" begon ROMANOWNA, maar MILNA die vreesde dat hare vriendin zich zelve in ongelegenheid zou brengen door te vertellen dat PUGATSCHEFF haar vader was, zeide haastig ROMANOWNA voorbij sprekende:

„Wij kenden PUGATSCHEFF in de dagen zijner grootheid en wilden hem nu gaarne toonen dat we hem niet vergeten, nu zijne gelukszon achter de wolken schuilt."

„Ondergegaan is," veranderde de graaf, terwijl hij op zijn horloge zag, „maar ik zie," vervolgde hij, „dat ik geene minuut tijd meer heb."

„Staat gij mij mijn verzoek toe, heer graaf?" vroeg ROMANOWNA smeekend.

„Ge moogt wel naar de gevangenis gaan," zeide de graaf achteloos, „maar de oproermaker is er niet meer, hij is reeds vertrokken en mijn paard staat gezadeld, want ik moet hem dadelijk achterna."

„Vertrokken?" herhaalde ROMANOWNA op den toon van de diepste teleurstelling. „Waarheen?"

„Naar Moscou, vaartwel, mijne schoone dames," riep de graaf PANIN, terwijl hij door de deur, waardoor hij binnen was gekomen, verdween.

Vertrokken, naar Moscou," herhaalde ROMANOWNA een paar malen, als of zij den zin van die woorden niet zoo dadelijk kon begrijpen, „dus alweer teleurstelling," fluisterde zij zachtjes, terwijl zij haren arm in dien van MILNA legde en zich door deze liet medenemen.

Oude bekenden.

Toen ROMANOWNA en MILNA van het huis van den generaal naar haar nederig logement teruggingen, zagen zij vrouw GREROWITZ aankomen die met haar echtgenoot zeer vertrouwelijk liep te praten.

„Laten wij spoedig deze straat inslaan," zeide MILNA, die vreesde dat zij weder last zouden krijgen van de herbergierster; maar hare voorzorg was nutteloos, want vrouw GREROWITZ, die haar al dadelijk had gezien, haalde haar reeds in toen zij nog geen vier huizen ver waren.

„Hè," zeide de vrouw, nog buiten adem door het loopen, „ik ben blijde dat ik u gevonden heb, want wij zochten u."

De meisjes antwoordden niet veel op deze begroeting en wenschten man en vrouw in Siberiën.

„Wij willen u geen kwaad doen," zeide de vrouw op bemoedigenden toon. „O neen, integendeel, het is ons niet te doen om u van uwe vrijheid te berooven, maar slechts om uw getuigenis."

„Als gij mede wilt gaan naar Petersburg om aan de keizerin te zeggen dat hij in mijn huis door mij zelf is gegrepen, en dat ik......." begon GREROWITZ.

„Houd toch je mond, GREROWITZ," viel hem zijne wederhelft in de reden. „Je praat altijd veel te veel."

„Ja, maar," zeide GREROWITZ, „als de dames het eens niet goedvinden, dan...."

„*Ik* vind het goed," viel zijne vrouw hem nogmaals met nadruk in de reden, en begon daarop aan ROMANOWNA en MILNA hare plannen mede te deelen „Wij reizen naar Petersburg," zeide zij, „en zullen zien of wij althans niet een deel van het toegezegde geld kunnen krijgen en mogelijk zou uw getuigenis ons daarbij veel kunnen helpen."

„Wij gaan niet naar Petersburg," zeide MILNA, hopende zoo van die menschen af te komen.

„Waar gaat gij dan heen?” vroeg de vrouw van den herbergier.

„Onze plannen zijn nog niet vastgesteld,” zeide ROMANOWNA, „want wij hebben zoo even pas vernomen dat hij wien wij hier dachten te vinden naar Moscou is gezonden. MILNA!” zeide zij op eens zich bezinnende, „die oploop, dien wij zagen, zal zeker ....”

„Dat vreesde ik al dadelijk toen ik het escorte zag,” viel MILNA haar in de reden, „en,” voegde zij er zacht bij, „ik wilde dat wij maar van deze menschen af waren.”

Dat ging niet gemakkelijk, want vrouw GREROWITZ had het er nu eenmaal op gezet om met haar mede te gaan en liet zich niet van haar stuk brengen, zelfs niet toen de meisjes haar vrij duidelijk lieten merken dat zij liever alleen bleven. Daar zij niet bepaald durfden zeggen dat zij niet met hen mede *wilden* gaan, moesten zij eindelijk wel besluiten om althans tot Moscou de reis met hen mede te maken, en zoo zag de arme ROMANOWNA zich gedwongen om gedurig met den man zamen te zijn, die van zoo verre kwam om het geld te halen, dat op het hoofd van haren vader was gezet.

Gelukkig evenwel schenen GREROWITZ en zijne vrouw nu te gevoelen dat zij in tegenwoordigheid van ROMANOWNA niet over het doel van hunne reis konden spreken en vermeden zij dit onderwerp dus zorgvuldig. De oude OTTEKESA was zoo gelukkig dat zij weder naar meer bekende streken reisde, dat zij waarlijk levendig werd en meer dan eens de meisjes hartelijk deed lagchen om de vreemdsoortige verhalen, die zij aan den herbergier en zijne vrouw deed over al de wonderen van Petersburg. Man en vrouw zaten gewoonlijk met open mond en ooren te luisteren, en konden zich maar niet begrijpen, dat er zoo vele dingen op de wereld waren waarvan zij nog nooit hadden gehoord.

Daar hare beperkte middelen de meisjes niet toelieten om

postpaarden te nemen duurde de reis nog al lang, want de afstand tusschen Simbirski en Moscou is groot, maar eindelijk bereikten zij toch na allerlei wederwaardigheden, waarbij dikwijls de sterke arm van GREROWITZ goede diensten deed, de stad waar PUGATSCHEFF gevangen zat in eene torencel van het Kremlin.

Het Kremlin is, zoo als vele mijner lezers zeker weten, een zeer groot gebouw, dat, toen Moscou nog de hoofdstad van Rusland was, het paleis van de czaars was. In dit gebouw zijn meer dan zestien honderd vertrekken die nu tot verschillende doeleinden gebruikt worden. Het was voor de meisjes nu waarlijk een geluk dat zij den sterken GREROWITZ bij zich hadden om haar te beschermen tegen de brooddronkenheid van het volk, dat zeer uitgelaten was omdat de vastenavond-vermaken pas begonnen waren. Het geraas in de stad was oorverdoovend, want alle klokken van kerken en gebouwen — geloofwaardige reizigers beweren dat er meer dan vijftien honderd zijn — waren aan het luiden omdat het een heilige dag was, en de meisjes verbaasden zich dat de menschen nog zoo konden lagchen, praten en zingen onder dat aanhoudende rumoer.

Zij hadden veel moeite om den weg te vinden daar de meeste menschen in hunne uitgelatenheid hetzij geen hetzij een spottend of onverstaanbaar antwoord gaven, maar na lang te hebben rondgedoold vonden zij dan toch eindelijk het Kremlin, en namen haar intrek in een logement, dat daar digt bij was.

Zoodra ROMANOWNA een weinig uitgerust was, wilde zij dadelijk gaan zien of zij toegang tot haren vader kon krijgen en begaf zich dus op weg met MILNA en GREROWITZ, die zeer hulpvaardig dadelijk zijn geleide aanbood, terwijl de beide vrouwen in het logement achterbleven om eenig eten in gereedheid te laten brengen.

De meisjes zouden lang hebben kunnen dwalen voordat zij er achter waren, waar zij zich moesten aanmelden om toegang te krijgen, indien zij niet tot haar geluk juist bij het omslaan van eene straat een heer ontmoet hadden die van zijn paard stapte en dien MILNA dadelijk herkende voor den graaf PANIN. Blijkbaar was deze goed geluimd, ten minste hij zag er zoo vergenoegd uit, dat ROMANOWNA, die door MILNA opmerkzaam op hem gemaakt werd, den moed kreeg om hem te naderen en hem aan te spreken.

„Graaf," zeide zij, hare handen smeekend tot hem opheffende, „sta mij hier het verzoek toe dat ik u te Simbirski deed."

„En dat is?" vroeg de graaf. „O ja, ik herinner het mij, schoon kind," voegde hij er dadelijk bij, „ge stelt belang in den opstandeling en wenscht hem te zien, maar gesteld eens ik stond u dat verzoek toe, welk gebruik zoudt gij van die vergunning maken?"

„Ik zou hem mijne liefde toonen en hem moed en vertrouwen trachten in te boezemen," antwoordde ROMANOWNA zonder zich te bedenken.

„Ah, zoo, gij zijt dus ook eene oproermaakster," zeide de graaf op schertsenden toon.

„Neen, bij alle heiligen neen," zeide het meisje ernstig, „maar," en bij deze woorden deed zij eene schrede naar den graaf en fluisterde hem toe: „hij is mijn vader."

De officier, die naast den graaf stond en waarschijnlijk deze woorden verstaan had, fluisterde den heer PANIN een paar woorden in het oor, waarop deze ROMANOWNA scherp aanzag en toen vroeg: „Zeg mij, gij zijt toch niet prinses ROMANOWNA?"

„Ja, heer graaf," antwoordde het meisje gevat, „ik had eens de eer om u een gouden keten te geven voor eene overwinning door u bij de spelen van het hof behaald, en de woor-

den die ge mij toen hebt gezegd geven mij nu den moed, misschien het regt om u dringend te vragen of ge mij een toegangskaart tot de gevangenis wilt geven."

„Ik sta uw verzoek toe," antwoordde de graaf met eene buiging, „maar doe mij het genoegen om mij eerst naar mijne woning te vergezellen. Ze is niet ver van hier, en ik zou u gaarne het een en ander willen vragen."

ROMANOWNA zou veel liever nu dadelijk naar haar vader gesneld zijn, maar zij kon niets tegen de billijkheid van het verzoek van den graaf inbrengen en toonde zich dus bereid om mede te gaan, toen GREROWITZ voor den graaf trad en zeide, terwijl hij verlegen aan zijne muts trok: „Met uw verlof, mijnheer, gij schijnt zoo wat de magt over den gevangene te hebben, kunt gij mij ook de honderd duizend roe...."

De graaf duwde den anders zoo sterken GREROWITZ ter zijde en geleidde ROMANOWNA naar zijne woning, die digt bij het Kremlin was, terwijl MILNA en zijn adjudant volgden. Zoodra de graaf ROMANOWNA eene zitplaats aangeboden had, ondervroeg hij haar over allerlei dingen, maar zij antwoordde steeds zoo kort en afgemeten als het haar mogelijk was, daar zij vreesde haar vader nog meer in ongelegenheid te zullen brengen.

„Zou er spoedig iets besloten worden aangaande den gevangene?" vroeg ROMANOWNA, op hare beurt ondervragende.

„Nog geheel onbepaald," was het antwoord. „Het vonnis is wel reeds uitgesproken, maar de keizerin moet het nog onderteekenen en zeer dikwijls verloopen er verscheidene maanden voordat zoo'n stuk uit Petersburg terugkomt."

„Het vonnis is reeds uitgesproken," herhaalde ROMANOWNA verbleekend, „en dat is, heer graaf?" vroeg zij op zwakken toon.

„Iemand die zoo veel menschenbloed moedwillig vergoot

en het land zoo beroerde, heeft weinig goeds te verwachten," zeide de graaf ernstig, zonder ROMANOWNA's vraag te beantwoorden.

„Ik zal toch Petersburg nog wel kunnen bereiken voordat het vonnis verzonden wordt?" vroeg het meisje op angstigen toon en zag den graaf zoo uitvorschend aan alsof van zijn antwoord leven en dood afhing.

„Mogelijk wel," was het antwoord, „maar durft gij naar Petersburg te gaan?"

„Ik zal de keizerin smeeken om het leven van mijnen vader te sparen," antwoordde ROMANOWNA kalm.

De graaf beschouwde het meisje met meer deelneming dan men misschien van zijne ruwe inborst verwacht zou hebben. „Ik hoop," zeide hij, „dat het u goed zal gaan, en hebt ge ooit hulp noodig, wend u dan gerust tot den graaf PANIN!"

Daarop belde de graaf een slaaf, die spoedig verscheen. „Breng deze dames naar de gevangenis," beval hij, „en zeg aan den cipier uit mijnen naam dat zij zoo dikwijls als zij dit zullen verkiezen bij den gevangene PUGATSCHEFF mogen worden toegelaten, alleen moeten zij zich aan het gewone onderzoek onderwerpen, of zij geen vergif of dolk bij zich hebben, en mogen zij niet na het sluiten der cellen blijven."

Verbaasd zag ROMANOWNA op bij die waarschuwing. Zij zou haar vader vergif geven? Hoe was het mogelijk dat iemand zoo'n inval kreeg? maar spoedig vergat zij hare verontwaardiging door de blijdschap, dat zij nu toch na zoo vele verhinderingen haar vader zou zien. Zij bedankte den graaf hartelijk voor zijne welwillendheid en vertrok bijna vrolijk.

„MILNA," zeide ROMANOWNA, „zoodra we mijn vader gezien en gesproken hebben, moeten we maar op reis gaan naar Petersburg, want, zoo als ge gehoord hebt, kunnen wij geene minuut tijds verliezen."

„Maar heden avond," zeide MILNA, „zullen wij de stad niet meer kunnen verlaten, want de officier, met wien ik zoo even sprak, vertelde mij dat het hier nu 's avonds bepaald onveilig is door den woesten aard van het uitgelatene volk. Verbeeld u eens dat er hier in het vorige jaar in de vasten meer dan twintig uitgeplunderde lijken zijn gevonden."

„Ik zal u wel beschermen," zeide GREROWITZ, die alweêr bekomen was van de verbazing, welke hem het onvriendelijke antwoord van den graaf had gegeven en die zich nu weder bij de meisjes voegde.

„Laten wij maar eerst naar uw vader gaan," zeide MILNA en daarna onze plannen regelen."

Het bezoek in de gevangenis.

Toen ROMANOWNA in de cel kwam waar haar vader zat, kon zij dezen niet dadelijk onderscheiden daar het reeds half donker was, maar PUGATSCHEFF herkende zijn kind onmiddelijk toen zij met MILNA door een reet van de deur werd binnengelaten. Het gezigt van die beide lieve, onschuldige meisjes greep hem sterk aan en de tegenstelling, die zij met hem zelven vormden, trof hem zoo levendig dat hij uitriep: „Weg, weg, nader mij niet."

„Ik ben het," zeide ROMANOWNA. „Ik ben het," herhaalde zij, „uwe ROMANOWNA, uw kind, uwe dochter, die u zoo lief heeft," en zij deed eene schrede naar hem toe.

„Weg, weg, zeg ik, weg, ga achteruit, verstaat ge? achteruit," bulderde PUGATSCHEFF op woesten toon.

Verlegen en beangst ging ROMANOWNA achteruit en begon even als MILNA te weenen.

„Zij weenen," zeide PUGATSCHEFF als in zich zelf. „Dwaze

wezens! waarom weenen zij? zij die eene schuldelooze jeugd achter zich en eene gelukkige toekomst voor zich hebben?"

"Eene gelukkige toekomst!" herhaalde ROMANOWNA op eenigzins bitteren toon.

"Is men niet gelukkig als men vrij is? als men zich zelf geene misdaden behoeft te verwijten? als men niet in de gevangenis zit? en," voegde hij er met een gebaar van afgrijzen bij, "als men niet vervolgd wordt door de bebloede koppen van hen die men vermoord heeft? Ha," vervolgde hij woester en woester, "kijk daar, daar! hoe ze mij aanzien, hoe ze mij aangrijnzen en zich verheugen, 't is alsof ze willen zeggen: "wij zullen spoedig gewroken zijn!" Wraak! ha! hoe zoet is dat woord! o kon ik mij toch ook maar wreken op hen die deze ellende over mij gebragt hebben. Wat een genot zou het voor mij zijn als ik aan hen dat vonnis zag voltrekken dat nu welhaast aan mij voltrokken zal worden, hu! hu! dat vreesselijke vonnis!" en de gevangene rilde dat zijne ketenen rammelden.

"Alle vlammen der hel mogen de ellendelingen verteren die mij verraden hebben, die ....." en hier volgde eene reeks van vloeken en verwenschingen, die ROMANOWNA en MILNA deden huiveren en die wij hier niet zullen herhalen.

Als vastgenageld aan de plek waarop zij stonden bleven de beide meisjes, ontsteld en verlegen, onbewegelijk staan. Eindelijk echter schepte ROMANOWNA moed om haar vader eenige stappen te naderen, toen deze, nadat hij geruimen tijd op de hierboven beschreven wijze had doorgeraasd, stil bleef zitten. "Vader," zeide zij met zachte stem, want zij beefde over haar geheele lijf en gevoelde zich onbeschrijfelijk naar, vooral toen zij, nu hare oogen meer aan het halfdonker gewend waren, haren vader kon zien.

Als uit een droom ontwakende zag de gevangene eensklaps op en zag ROMANOWNA verbaasd aan, alsof hij nu pas voor het eerst hare tegenwoordigheid bespeurde.

"Vader," herhaalde het meisje, daar PUGATSCHEFF haar onbewegelijk met strakke blikken bleef aanstaren.

"Wat is er? wat wilt gij? en wat komt gij hier doen?" vroeg de gevangene somber.

"Vader," vroeg ROMANOWNA bedroefd, "hoe kunt gij dat vragen? Ik heb u met MILNA al zoo lang gezocht en..."

"Was het dan geen droom dat ik u zag in dien nacht toen ze mij grepen?" vroeg PUGATSCHEFF haar in de reden vallende.

"Wij zijn u in het land der Baskhiren nagereisd, maar wij vonden u niet dan op het oogenblik dat gij weg werdt gevoerd; wij zijn toen eerst naar Simbirski gereisd, maar ook daar troffen wij u niet aan en nu zijn wij hier eindelijk bij u."

"Om mij," vroeg PUGATSCHEFF op wantrouwenden toon, "hebt gij die reis gedaan?"

"Welk ander doel zou ik hebben dan u?" vroeg ROMANOWNA. "O mijn vader," vervolgde zij, "ik heb zoo vurig verlangd naar het oogenblik waarop ik u zou terugzien, dat ik u...."

PUGATSCHEFF, die zijne oogen eerst op den grond had gevestigd, hief ze nu naar het gelaat zijner dochter op en zeide, haar driftig in de rede vallende: "Houd op, ROMANOWNA, vertel mij niet dat ge mij liefhebt, want ik verdien uwe liefde niet en als ge alles wist zoudt ge mij haten en verachten."

"Ik weet, mijn vader," hernam ROMANOWNA op vasten toon, "dat gij u zwaar hebt bezondigd, maar mij dunkt, ik weet ook dat gij opregt berouw hebt over alles wat gij misdreven hebt, en vertrouw vast dat uwe schuld door gebeden en een geheel aan God toegewijd leven weder uitgewischt kan worden."

"Ik heb nog maar weinige dagen te leven," zeide de gevangene somber.

"Het vonnis is nog niet geteekend," zeide ROMANOWNA, "en het zal ook niet geteekend worden, want als gij het mij wilt

toestaan, zal ik morgen naar Petersburg gaan om de keizerin uwe vrijheid te vragen."

"Zult gij zelve naar de keizerin gaan? en ziet gij waarlijk kans om mij mijne vrijheid te hergeven?" vroeg PUGATSCHEFF op zoo verrasten toon, dat het zeer duidelijk was, hoe veel prijs hij nog op zijn ellendig leven stelde.

"Ik wil het ten minste beproeven," zeide ROMANOWNA bedaard. "Ik wil gaarne naar de keizerin gaan en haar om uwe vrijheid vragen, maar," voegde zij er na eene ligte aarzeling bij, "mag ik haar dan beloven dat gij als een vrome monnik uw verder leven in een klooster zult doorbrengen?"

"Beloof alles wat ge wilt," zeide PUGATSCHEFF achteloos, "als ge mij mijne vrijheid maar bezorgt."

"Mijn vader," zeide ROMANOWNA ernstig, "een woord is een woord, en ik zou niets durven beloven, als ik niet stellig overtuigd was, dat gij die belofte stipt zoudt nakomen."

PUGATSCHEFF sloeg de hand voor de oogen en zeide als tegen zich zelven: "Ja, zoo sprak hare moeder ook, zij was ook eene heilige."

"O, mijn vader," zeide ROMANOWNA, "zeg mij, bid ik u, wie was mijne moeder? ik heb er zoo dikwijls over nagedacht hoe het mogelijk is dat de keizerin mijne moeder was, terwijl gij...... men zegt," viel zij zich zelve in de reden en vervolgde, terwijl de toon harer stem bijna tot fluisteren daalde, "dat gij PETER de derde niet zijt."

In gespannen verwachting stond ROMANOWNA met gloeijende wangen naar een antwoord te wachten, maar haar ongeduld werd niet spoedig bevredigd, want haar vader verzonk zoodanig in gedachten, dat het wel scheen dat hij hare tegenwoordigheid geheel vergat.

Eindelijk echter hief hij zijn hoofd op en vroeg, terwijl hij het meisje van ter zijde even vlugtig aanzag:

"ROMANOWNA, zeg mij, is het mogelijk dat gij nog eenig

geloof hecht aan het noodlottige verzinsel, dat mij in dezen staat heeft gebragt?" en bij deze woorden gaf hij een zoo woesten ruk aan zijne ketenen dat zijne dochter er van verschrikte.

Die woorden troffen ROMANOWNA alsof het denkbeeld nu voor het eerst bij haar oprees, dat haar vader een bedrieger was, en zij zag hem aan met een blik waarin misschien evenveel afschuw als deelneming te lezen was.

"Ja, ik ben een ellendeling," zeide PUGATSCHEFF bitter, en verdien niet dat gij, eene heilige, mij zoudt naderen. Gij hebt gelijk dat ge zoo van verre blijft staan, dat ge niet meer als vroeger uwe armen om mijn hals slaat, en mij uw vader noemt, en toch," voegde hij er weemoedig bij, "als gij steeds bij mij waart geweest zou ik mij misschien geschaamd hebben om zooveel kwaad te doen. Ach! als uwe moeder nog maar leefde, zij zou mij lief hebben gehad en..."

Zonder zich te bedenken ging ROMANOWNA bij deze woorden naar den gevangene en zeide hem in de reden vallende en hem hare handen toereikende: "Elke vader heeft regt op de liefde van zijn kind en gij ook op de mijne, maar ik ben treurig omdat gij ons misleid hebt."

"Gij wilt mij dus niet omhelzen?" vroeg PUGATSCHEFF. "Gij hebt gelijk, want...."

ROMANOWNA liet hem niet uitspreken, maar sloeg hare armen om haars vaders hals en kuste hem ondanks zijn verwilderd voorkomen en zijn zwaren ongeschoren baard.

"Hoe veel gelijkt gij op uwe moeder," zeide PUGATSCHEFF, zijne dochter aanziende.

"Vertel mij van haar?" vroeg ROMANOWNA vleijend.

"Van haar?" herhaalde PUGATSCHEFF; "zij was goed en edel en liefdevol en braaf, en toen zij leefde was ik een geheel ander wezen dan nu."

"Het avondeten wordt rond gebragt, de hokken moeten dan

meteen gesloten worden en alle bezoekers dus de gevangenis verlaten," zeide de cipier door de getraliede opening der cel.

„Ach! wat spijt mij dat," zeide ROMANOWNA, maar MILNA, die al dien tijd onbewegelijk bij de deur was blijven staan, verheugde er zich regt over, want de gevangene maakte op haar een alleronaangenaamsten indruk en zij kon het zich maar niet begrijpen, dat die man dezelfde persoon was voor wien zij zoo veel eerbied had gekoesterd.

„Zou ik hier niet kunnen blijven?" vroeg ROMANOWNA, maar de cipier was er niet meer en zij kreeg dus geen antwoord op haar verzoek.

„Het zal toch niet worden toegestaan," zeide PUGATSCHEFF, „want ik word met zulk eene buitengewone gestrengheid behandeld dat het mij al verwondert dat gij hier toegelaten zijt. Zie eens, ik kan mij niet verroeren," voegde hij er bij, eene vergeefsche poging doende om zich op te rigten.

„Kon ik die ketens toch maar losmaken," zuchtte ROMANOWNA.

Het avondeten, bestaande uit een kooksel dat zeer sterk naar knoflook en water rook, werd nu gebragt en de meisjes kregen nogmaals het bevel om zich dadelijk te verwijderen.

„Morgen," fluisterde ROMANOWNA zacht, „kom ik zeer vroeg terug, en dan ga ik dadelijk naar Petersburg. O! beloof mij, dat ge mij alles zult vertellen wat mij nu nog zoo onduidelijk is, want ik begrijp niet...."

„Er uit, het hok wordt gesloten," riep de cipier op barschen toon en sloeg uit ongeduld met zijne sleutels tegen het beschot.

Zoodra de meisjes beneden kwamen voegde GREROWITZ, die al dien tijd op een binnenplein gewacht had, zich bij haar.

„Dat is geen vrolijk vooruitzigt," zeide GREROWITZ op vertrouwelijken toon tegen MILNA.

„Wat niet?" vroeg deze even zacht.

„Hebt gij dan het vonnis niet gehoord?" vroeg GREROWITZ en vervolgde nadat hij een blik op ROMANOWNA had geslagen, die blijkbaar diep in gedachten voortliep, „een soldaat heeft mij verteld dat men hem eerst de handen en voeten zal afhouwen, dan drie uur te pronk stellen, en eindelijk levend vierendeelen."

Eene rilling liep MILNA door de leden toen zij die vreesselijke woorden hoorde, want zij hield zich bijna stellig overtuigd dat er geen genade zou gebruikt worden, en onaangenaam deed het haar aan toen ROMANOWNA vol blijde hoop tegen haar sprak over den tijd dat haar vader vrij zou zijn en met haar leven.

„Beken nu toch zelve, MILNA," zeide zij, „hoe geheel anders mijn vader is, als hij maar weet dat ik bij hem ben en hem liefheb."

Het was MILNA bepaald onmogelijk om hierop te antwoorden. De meisjes hadden zich het avondeten in hare eigene kamer laten brengen, daar zij zich zoo vroeg mogelijk ter rust wilden begeven, zoo als zij zeiden, maar inderdaad was MILNA bang, dat ROMANOWNA, als zij met GREROWITZ en zijne vrouw in gezelschap was, dingen mogt hooren die liever voor haar verborgen moesten blijven.

„Weet ge wel," zeide ROMANOWNA, „dat ik het al zeer onaangenaam vind om met die GREROWITZEN naar Petersburg te reizen? Zij zouden het wel in hun hoofd kunnen krijgen om mede naar het paleis te gaan en stel je eens voor, dat ik daar bij de keizerin kwam met zoo'n paar menschen bij mij, die zich nog daarenboven als zeer verdienstelijk beschouwen, omdat zij mijn ongelukkigen vader van zijne vrijheid hebben beroofd. Wat zoudt ge er van zeggen als we morgen eens zeer vroeg opstonden en dadelijk stil wegreisden nadat we mijn vader hadden gezien?"

„En OTTEKESA?" vroeg MILNA, „ofschoon," voegde zij er schertsende bij, „die zal wel achter den oven blijven zitten totdat wij terugkomen."

„Ja, als mijn vader maar eerst vrij is zullen wij de oude vrouw gemakkelijk terugvinden," zeide ROMANOWNA.

„Ik wilde wel," zeide MILNA, „dat gij de keizerin al hadt gesproken."

„Zij zal het mij toch niet weigeren?" vroeg ROMANOWNA, alsof MILNA hier iets van wist.

„Ik zie voor u wel een beetje tegen de geheele onderneming op," zeide MILNA, „want, zal de keizerin u willen zien?"

„Ik zal mij niet aan eene afwijzing blootstellen," was het antwoord, „want iedereen kent mij nog wel aan het hof en zal te verbaasd zijn over mijne wederverschijning, dat men mij verhinderen zal om dadelijk naar de keizerin toe te gaan."

„En hoe zal zij u ontvangen?" vroeg MILNA.

„Als ik haar eenigzins ken, zal zij mij mijne vlugt vergeven, wanneer ik haar alles vertel, want ik kon immers niet anders handelen dan ik gehandeld heb, en...."

„O! ho," schreeuwde OTTEKESA, die met veel geweld binnen kwam stuiven, „heel Moskou draait in het rond, alle menschen loopen op hunne hoofden, o ho! zoo aardig, de maskers hingen aan torenspitsen en ontploften daar net als..... kijk, zoo zoo," en hierbij beschreef zij met beide armen groote kringen om een vuurwerk dat zij gezien had na te bootsen."

De oude had te veel brandewijn gedronken en op straat geloopen. De meisjes wenschten haar ver weg, maar zij konden niet tusschen hare woordenrijkheid inkomen en moesten haar dus wel stil laten praten, tot zij wat bedaard zou zijn.

„O! ho, die zwarte wilde mij.... mij de voeten en handen afhouwen, hij dacht dat ik hem was, en zij dansten en zij dansten allemaal, zonder voeten, maar ik ben PUGATSCHEFF niet. Ik ga op een toren naar Petersburg rijden, daar drinkt de keizer beste brandewijn als hij in vieren gedeeld is, ha! ha! alle klokken luiden om hem te zien... o ho! o ho!

Gelukkig kwam vrouw GREROWITZ, die het rumoer in het kamertje der meisjes hoorde, binnen, nam de oude onder den arm en ging met haar heen. Voor MILNA, die den zin van die onzamenhangende woorden begreep, was dit bezoek eene ware marteling, daar zij gedurig vreesde dat ROMANOWNA er opmerkzaam op zou worden, maar deze had niet het flaauwste denkbeeld dat OTTEKESA's in dronkenschap gesproken woorden in verband stonden met het lot dat haren vader wachtte.

„Zij zal hare roes nog wel niet uitgeslapen hebben als wij vertrekken," zeide ROMANOWNA kalm, toen de vrouwen heen gegaan waren, „en wij moeten dus maar zonder haar vertrekken zoo als ons plan was."

Het verhaal van Pugatscheff.

Zoodra de deur achter ROMANOWNA gesloten was, brulde PUGATSCHEFF als een wild dier en trok woest aan zijne ketenen die hem beletten om zich te bewegen.

„Hel en duivel," riep hij uit, „zal ik dan die ketens nooit los kunnen krijgen? ik wil niet langer zoo belemmerd worden, ik moet mij weder vrij kunnen bewegen," maar zijne boeijen waren sterker dan zijn wil, en, uitgeput door de vermoeijende en wanhopende poging om zijne banden te verbreken, liet hij zijne armen magteloos langs het lijf vallen.

„Vrij zijn," zeide hij langzaam na een poosje, „vrij," herhaalde hij, als om reeds van het woord alleen te genieten. „Zeide zij dat niet? dat ik nog eens vrij zou worden? dat ik mij nog eens weder vrij zou mogen bewegen? Ha! alle voor-

waarden zouden mij aannemelijk toeschijnen, al moest ik ook weder terug naar Siberiën; als zij maar bij mij was zou ik, geloof ik, nog kunnen trachten om beter te worden. Zij is een engel! ach waarom heb ik haar gerukt uit den schoonen glans van het hofleven waarin zij schitterde? Waarom? ik weet het niet meer, ik was een dwaas en toch dacht ik toen ook dat ik haar liefhad. Vreemd, dat mijn leven slechts gediend heeft om dat van het eenigste wezen dat ik liefhad te verbitteren. Wat zal het arme kind beginnen als ik er niet meer zal zijn? maar ik zal immers niet sterven, want zij zal om mijne vrijheid vragen en wie zou haar iets kunnen weigeren? Wat vroeg zij mij ook? o! ja, om haar van hare moeder te vertellen. Arm kind! zij is even onschuldig als hare moeder was."

Bij deze woorden stroomden er tranen uit de oogen van den gevangene die blijkbaar weldadig op hem werkten, want hij nam nu het voedsel, dat onder zijn bereik was geplaatst en dacht kalm na over zijne lotgevallen om ze geregeld aan zijne dochter te kunnen mededeelen. Af en toe evenwel overviel hem weder eene vlaag van die magtelooze woede waarvan wij getuigen waren, maar de gedachte aan zijn goede engel, die hij den volgenden dag weder bij zich zou zien verdreef de somberheid telkens weder.

Wie den gevangene in dien nacht ongemerkt bespied had zou gezien hebben dat hij zich gedurig met de hand over de oogen streek en zachtkens zeide: "neen, het was geene verbeelding, het was waarlijk geen droom, zij is hier bij mij in dit ellendig verblijf geweest, hare armen waren om mijn hals, en zij komt met haar liefdevol hart hier nogmaals terug. O God! ik verdien het niet dat zulk een rein wezen mij vader noemt en mij bemint."

Eindelijk, eindelijk kwam de dag en verscheen ROMANOWNA al spoedig. PUGATSCHEFF had geen oog gesloten en zag er

zwakker maar veel kalmer uit dan den vorigen dag; hij begroette het meisje zoo hartelijk, dat het haar nu waarlijk geene moeite koste om hem een kus te geven en naast hem plaats te nemen.

"MILNA," begon ROMANOWNA, toen de eerste woorden gewisseld waren, "is al een rijtuig gaan bestellen en zoo spoedig zij er een heeft gevonden, gaan wij op reis, want wij hebben natuurlijk geen tijd te verliezen. Mag ik nu wel dadelijk beginnen, mijn vader, om u te vragen, in de eerste plaats of ik aan de keizerin mag zeggen dat gij berouw hebt over..."

ROMANOWNA aarzelde eenigzins. "Spreek maar gerust uit," zeide haar vader. "Gij behoeft niet beschroomd te zijn om mij mijne misdaden te verwijten."

"Dat was mijne bedoeling niet," zeide het meisje met een ligten blos, "ik wenschte alleen maar te weten of ik aan de keizerin, als ik haar om uwe vrijheid smeek, bepaald mag beloven dat zij nooit weder een opstand van u zal te duchten hebben."

"Dat kunt gij veilig beloven," zeide PUGATSCHEFF. "Ik heb volkomen genoeg van opstand en oorlog en wat dies meer zij, en zal, als gij mij mijne vrijheid hergeeft, aan u mijn leven toewijden."

"O, ik dank u," riep ROMANOWNA verheugd uit, "dan zullen wij zamen leven om God te dienen."

Gelukkig zag het meisje den minachtenden glimlach niet, die zich bij deze woorden om den mond van haren vader vertoonde.

"En mijn vader," zeide ROMANOWNA, "zeg mij nu, bid ik u, hoe kwam het toch dat ik aan het hof als eene prinses opgevoed werd, terwijl gij mijn vader zijt en mijne moeder dood is?"

"Ik zal u alles wat gij wenscht te weten, zoo kort mogelijk mededeelen, mijn kind," zeide de gevangene en begon aldus zijn verhaal:

»Ik ben het eenigste kind van Kozaksche ouders die een soort van welvaart hadden en niet tot den slavenstand behoorden. Mijn vader had een stuk grond in eigendom dat hij zelf bebouwde, en wij waren gelukkig, tot dat er op eens een zeer willekeurig besluit genomen werd waarbij men hem al zijne bezittingen ontnam. De oude man, die nu met hard voor anderen te werken, nog maar naauwelijks de kost kon verdienen, stierf van verdriet en mijne arme moeder bleef geheel wanhopend over die beide slagen in armoede achter. Ik was woedend over die wreede en onregtvaardige handelwijze en besloot door geweld terug te nemen, wat ons door wreede dwingelandij ontnomen was, maar ik was jong en onervaren en werd, voor ik mijn, naar ik dacht, zoo goed beraamd plan ten uitvoer had kunnen brengen, gevangen genomen en naar Siberiën verbannen. Uw hart, mijne dochter, zou ineenkrimpen als ik u al het lijden en al de ontberingen van die reis wilde schetsen, of u alles meêdeelen van mijn verblijf in dat onherbergzame land, waar ik ruim vier jaar vertoefde, terwijl mijne moeder al spoedig na onze aankomst bezweken was. Meer dan eens stond ik in dien tijd gereed om door zelfmoord een einde aan mijn leven te maken, maar ook meer dan eens hield eene vriendelijke hand mij tegen, de hand namelijk van uwe grootmoeder die haar ook verbannen echtgenoot naar Siberiën was gevolgd en daar nu na zijn dood nog bleef, omdat hare zwakke gezondheid haar tegen de terugreis deed opzien. Zij had een kind, een meisje, een engel, die toen ongeveer zestien jaar telde. Dat kind nam welhaast mijn geheele hart in en ik besloot om, als zij mij wilde hebben, haar te huwen. Ik zeide haar evenwel niets van dit plan voordat hare moeder gestorven was en ik gelegenheid had gevonden om met haar naar Rusland te vlugten. Toen bood ik haar hart en hand

aan en was weldra haar echtgenoot. Wij vestigden ons in een klein dorpje, leefden daar zeer gelukkig en voorspelden ons eene gelukkige toekomst na een zoo stormachtig verleden, toen juist de omwenteling tot stand kwam waarbij CATHARINA den troon beklom, terwijl zij den czaar liet vermoorden. Zoodra zij op den troon zat, dien zij door geweld had verkregen, werd er een streng onderzoek gedaan naar alle gevaarlijke personen, en menig gevlugte balling werd weder gegrepen en ter dood gebragt of teruggezonden naar die plaats, die veel erger is dan elke gevangenis. Gij kunt denken hoe beangst mijne vrouw en ik waren en met welk een bezwaard gemoed wij elken dag vernamen hoe nu deze dan gene als een gevaarlijk of verdacht persoon was weggevoerd. Ik durfde mij bijna niet buitenshuis te begeven, zoozeer vreesde ik aangehouden of herkend te zullen worden, en telkens als ik eens uit moest, ging uwe moeder mede, zoo beangstigde haar het denkbeeld om van mij gescheiden te worden, ja eindelijk klom hare angst zoo hoog, dat zij mij smeekte om toch met haar in het diepste van het bosch te vlugten. Ik bewilligde in haar verzoek en wij vonden tot ons geluk eene oude, ledig staande hut, die ik spoedig bewoonbaar maakte; daar leefden wij eenige maanden en daar werdt gij geboren. Wij waren regt gelukkig maar al spoedig was het weinige dat wij bezaten opgeteerd, en moest ik dus zien iets te verdienen. Ik zocht en vond werk bij een heer die niet ver van ons af woonde, maar toen ik eenige weken bij hem gewerkt had, vernam ik tot mijn schrik van een der slaven, dat de opzigter zeer naauwkeurig naar mij gevraagd had en onderzoek deed naar mijn vorig leven. Wetende wat mij te wachten stond, als de opzigter eenmaal ontdekt zou hebben, dat ik een ontsnapte banneling was, durfde ik mij niet weder op de plaats vertoonen en moest dus wel met ledige handen te huis komen.

„Dus we zijn hier niet veilig," zeide mijne vrouw, toen ik haar de reden van mijne treurigheid had medegedeeld. „Laten wij maar door verdubbelde spaarzaamheid dezen winter zien door te komen en in het voorjaar naar een ander land trekken, waar wij veilig zullen kunnen leven, met onze lieve ROMANOWNA. Zie, zij lacht al," en kinderlijk vrolijk hief uwe moeder u in de hoogte.

„Ik zou u," vervolgde PUGATSCHEFF, „wel alle dagen een voor een willen beschrijven, want alles wat uwe lieve moeder zeide en deed, is mij steeds even helder voor den geest gebleven, maar ik durf u niet lang op te houden want het kon wel eens te laat worden voor uwe reis naar Petersburg."

Ondanks zich zelven rilde PUGATSCHEFF bij het denkbeeld dat zij mogelijk „te laat" zou komen.

„O, ik vlei mij zoo," zeide ROMANOWNA bemoedigend, „dat de keizerin, als zij verneemt hoe veel gij onschuldig hebt geleden, nu ook niet te gestreng voor u zal zijn, maar hoe ging het u verder?

„Uwe moeder werd zwaar ziek en onze middelen waren bijna uitgeput, zoodat ik haar niet de minste aangenaamheid of verkwikking kon bezorgen. Dat hinderde mij, en ik beklaagde er mij over, maar zij bleef altoos even kalm en wilde niet, dat ik mij over haar zou verontrusten. Hoe levendig herinner ik mij nog hoe zij mij moed trachtte in te spreken, terwijl zij zelve daar zoo zwak, zoo uitgeteerd en zoo bijna geheel verstijfd door de koude neder lag. „Als het kind maar warm blijft," zeide zij gedurig, terwijl zij u aan hare borst koesterde, „groote menschen kunnen veel doorstaan en inzonderheid wij, die aan de Siberische lucht gewend zijn."

„Hoe opgeruimd zij ook altijd bleef, op zekeren dag was het mij toch onmogelijk om haar lijden langer aan te zien. Zij was zoo zwak dat zij zich bijna niet verroeren kon, en de dikke laag sneeuw die alles bedekte, maakte het onmogelijk om het weinige natte hout, dat ik nog met moeite bijeen had gesprokkeld, te doen branden zonder dat haar de rook hinderde. „Laat maar," zeide zij half fluisterend, „ik zal spoedig geen vuur meer noodig hebben, maar hoe zult gij dit kleine schepsel in het leven kunnen houden, als ik er niet meer zal zijn?"

„De smart greep mij zoo zeer aan, toen ik bepaald gevoelde dat ik haar zou verliezen, dat het mij niet mogelijk was om iets te zeggen. „Er moet hulp komen," dacht ik, en snelde de deur uit zonder eenig bepaald plan. Langen tijd liep ik zoo hard ik kon voort zonder bijna den grond te raken, terwijl ik steeds het gelaat van mijne dierbare stervende vrouw, voor mij zag, en werd door angstige bezorgdheid bijna radeloos over haar en mijn kind.

Geruimen tijd had ik zoo doorgeloopen, toen ik op eens eene rijk gekleede dame te paard zag aankomen, die, zoo als ik later bespeurde, verdwaald was. Zij hield de teugels in om mij naar den weg te vragen. Ik zag in haar de hulp, die ik zoo stellig verwachtte en ging in mijne angst — later verbaasde ik mij over mijne vrijpostigheid — regelregt naar haar toe en zeide, terwijl ik haar de hand aanbood om af te stijgen: „Mevrouw, kom spoedig mede en help!"

„Zij gehoorzaamde en ik dankte den hemel dat ik iemand bij mij had, die misschien in staat was om nog iets te doen voor mijne lieve vrouw. Een tijd lang liep de dame zoo hard vooruit op het pad dat ik haar had aangewezen, dat ik moeite had om haar met het paard te volgen, maar eensklaps keerde zij zich om en viel voor mij op hare knieën neder. Ik heb in mijn geheele leven nooit zoo verbaasd gestaan als op dat oogenblik toen ik die dame, wier edele gang en houding ik ondanks mijne smart bewonderen moest, daar zoo demoedig voor mij geknield zag, maar mijne verbazing klom nog, toen ik de vreemde woorden hoorde die zij sprak. Zij noemde mij

namelijk haar gemaal en smeekte mij om vergiffenis omdat zij mij had laten vermoorden. Op het punt van haar uit hare dwaling te helpen en haar te vertellen wie ik was, kwam het mij op eens te binnen dat ik waarschijnlijk de keizerin voor mij had, en begreep ik misschien partij te kunnen trekken van de onvoorzigtigheid, die zij begaan had door mij te ontdekken, dat hare handen met bloed bevlekt waren. »Ga door, Mevrouw," beval ik op barschen toon, terwijl ik haar met de hand het pad aanwees dat zij inslaan moest, en dadelijk rigtte zij zich op en gehoorzaamde mij weder. Waarom zij mij voor haar vermoorden echtgenoot hield begreep ik niet, maar ik dacht er ook niet lang over na, want vol angst stelde ik mij voor hoe ik mijne vrouw zou terugvinden. »Zou zij de hulp van deze dame nog noodig hebben? en welke hulp zou zij kunnen geven?" dat vroeg ik mij gedurig af zonder er het minste antwoord op te vinden."

»Toen ik in onze kleine woning terug kwam, zag ik dat het hout eindelijk vlam gevat had en bij dat flaauwe schijnsel bemerkte ik de doodskleur die reeds over het gelaat uwer moeder lag."

»Met bevende vingers ontstak ik eenig licht, opdat de vreemde dame toch zou kunnen zien, aan welke namelooze ellende het wezen, dat ik zoo zeer beminde ten prooi was. Zij scheen er door getroffen te zijn, want ik zag hoe zij haren mantel af deed en er uwe moeder mede bedekte. Voor een oogenblik verhelderde een vrolijk lachje het gelaat der stervende en zij knikte de dame, die haar deze liefdedienst bewees, dankbaar toe, maar dadelijk daarop sloeg zij een droeven blik op u. Of het bepaald de bedoeling uwer moeder was kan ik niet zeggen, maar het scheen mij toe, alsof zij wilde dat ik u aan die dame zou opdragen en daarom zeide ik: »De keizerin zal wel voor het kind willen zorgen."

»Uw kind zal als het mijne beschouwd en opgevoed wor-

den," zeide de keizerin dadelijk en nam u in hare armen, terwijl zij uwe moeder nog eenige vertroostende woorden in het oor fluisterde. Spoedig daarop sloot mijne vrouw hare oogen en stond ik bij haar lijk."

De smartelijke herinnering trof PUGATSCHEFF zoodanig, dat ROMANOWNA hem al een paar malen had gevraagd, »en hoe ging het verder?" voor dat hij verstrooid herhaalde: »verder? O ja, ik vertelde u van het sterven uwer moeder. Toen ik opzag, zag ik de keizerin nog stil staan met u in hare armen, terwijl zij u suste, want gij waart onrustig. Nu begreep ik pas goed hoe veel reden ik had om mij te verheugen dat gij in de handen eener vrouw waart, want wat zou ik met een kind van eenige maanden begonnen hebben? »Laat ik nu mijne kaarten maar niet verspelen," dacht ik dadelijk en besloot om ondanks mijne bittere droefheid een forschen toon aan te slaan. »Zult gij goed zijn voor dat kind, zoo als ge beloofd hebt?" vroeg ik."

»Door een wenk met de hand naar het lijk en een blik ten hemel scheen zij hare belofte te herhalen."

»Ik verheugde mij dat zij niet sprak, want ik was eigentlijk bang dat zij de rollen zou verwisselen en tegen mij den toon zou aannemen, dien ik nu voor haar gebruikte. Zwijgend beduidde ik haar daarom dat zij kon heengaan en dadelijk daarop vertrok zij met u in hare armen. Toen zij op de plaats kwam, waar ik haar paard had vastgebonden, scheen zij eenigzins te dralen, en vreezende dat zij zwarigheden zou maken om u mede te nemen beproefde ik nog eens om mijnen gebiedenden toon aan te nemen. »Zweer," beval ik haar, »dat gij dit kind goed zult opvoeden, en onthoud dat mijn naam PUGATSCHEFF is."

»Ik zweer het," zeide zij, hare hand ten hemel heffende. Ik hielp haar in den zadel, gaf haar mijn kind, nadat ik nog een kus op die koude lipjes gedrukt had en verwijderde

mij snel nadat ik haar den naasten weg had aangewezen."

"Bijna in een adem vloog ik naar de hut terug en overtuigde mij nogmaals van de treurige waarheid dat mijne lieve vrouw dood was. Met eigen hand groef ik een graf, legde er haar zielloos overschot in en verliet toen de plek waar ik geleefd en geleden had, om er noôit weêr terug te keeren. Later verwonderde ik mij wel eens over mijne geringe of liever over mijne vreemde kinderliefde, want ik had mijn eenigst kind in geheel vreemde handen toevertrouwd, zonder er bij te bedenken dat ik het waarschijnlijk nimmer terug zou zien, zelfs al werd het in het leven gespaard, en ik beschuldigde mij zelven dat ik het wichtje den naam had medegegeven, dat het zou kunnen doen kennen als de dochter van een staatsgevangene, maar in de eerste dagen verheugde ik er mij dankbaar over, dat ik door eene wijze besturing van de zorg voor dat kleine schepsel ontheven was.

Het vervolg van de geschiedenis.

"Door een zamenloop van allerlei omstandigheden, die ik u nu kortheidshalve niet zal mededeelen, kwam ik eindelijk in Polen aan, waar ik eenige vrome kluizenaars vond, die mij vroegen om bij hen te blijven wonen," aldus vervolgde FUGATSCHEFF zijn verhaal, dat hij afgebroken had om zijne ketenen wat te verschuiven.

"Het zwervende en onrustige leven dat ik zoo langen tijd geleid had begon mij te vermoeijen en te vervelen en ik nam dus gaarne hun voorslag aan. De kalme, rustige leefwijze van die vrome menschen beviel mij en ik gewende mij spoedig aan hunne godsdienstige gewoonten. Nadat ik eens vlugtig mijne levensgeschiedenis had verteld, sprak ik weinig over mijne vroegere lotgevallen, maar ik dacht zoo veel te meer na over alles wat ik ondervonden had en betreurde het steeds dat mijne lieve vrouw niet meer leefde, vooral toen ik na eenige jaren bedacht hoe gij als ge nog leefdet een lief aankomend meisje moest zijn. Verscheidene jaren van mijn leven verliepen zoo in stille eentoonigheid, maar ik liet dien tijd niet ongebruikt voorbijgaan, want ik leerde niet alleen lezen en schrijven, maar verkreeg in alle opzigten veel kennis door den dagelijkschen omgang met verstandige mannen. En waarschijnlijk zou ik Polen nooit weder verlaten hebben als ons gezelschap niet nog met een paar Russen vermeerderd was, twee paters die beide uit Petersburg verbannen om verschillende redenen hier hun toevlugt zochten. De een was pater KISCHENKÖI, de gewezen biechtvader der keizerin, de ander was die ROSKOLNIKI, de schelm dien gij gezien hebt.

"Ge kunt denken hoe veel verandering hunne aankomst bij ons gaf: wij die zoo weinig nieuws hoorden en die de belangen van de buitenwereld bijna vergaten, werden nu door de gesprekken der nieuw aangekomenen op eens weder met onze gedachten in het woelige leven verplaatst. Het was voor mij een genot om door hen over u te hooren praten. Hoe innig verheugde het mij toen ik vernam dat er aan het hof eene prinses was, die ROMANOWNA heette, en de lieveling der keizerin was. O! hoe vloog mijn hart naar u toe toen ik die twee paters hoorde vertellen dat gij zoo algemeen bemind waart om uwe schoonheid en lieftalligheid, maar ik had toen nog niet het minste idée om u te rukken uit den schoonen kring waarin een gelukkig toeval u geplaatst had.

"Hoe het kwam herinner ik mij niet meer, maar langzamerhand werden mijne lotgevallen steeds het onderwerp van ge-

sprek tusschen mij en pater ROSKOLNIKI. Eens, toen ik weder met hem zat te praten, vertelde ik hem wat ik vroeger steeds had verzwegen, mijne zonderlinge ontmoeting met de keizerin en tevens dat gij mijne dochter waart.

„Dat wist ik reeds lang," was het antwoord. „Gij waart een slimme vogel."

„Ik slim?" herhaalde ik. „Hoe bedoelt gij dat?"

„Wel, om zoo goed partij te trekken van de ligtgeloovige vrees der keizerin," zeide de pater met zijne grijze oogjes knippende.

„Maar welke vrees?" vroeg ik, en betuigde hem, 't geen trouwens de waarheid was, dat ik wel degelijk bespeurd had dat de keizerin bang voor mij was, maar dat ik nooit had kunnen begrijpen waarom.

„Eenvoud," lachte de pater. „Is het u dan niet bekend dat gij zoo sprekend op czaar PETER gelijkt?"

„Die woorden verklaarden mij op eens veel wat mij tot nog toe een raadsel was geweest en ik antwoordde lagchende: „nu die gelijkenis heeft goed gedaan, want mijn kind heeft er een gelukkig leven door."

„Ge zoudt er meer nut van kunnen hebben," zeide de pater en zag mij veelbeduidend aan zonder zich verder te willen uitlaten.

„Die raadselachtige woorden bleven mij bij en kwamen mij dag en nacht gedurig weder te binnen, maar pater ROSKOLNIKI vermeed eenige dagen om een gesprek met mij aan te knoopen, tot dat hij eens op een avond zijn arm door den mijnen stak en mij mede nam naar een eenzaam plaatsje in het bosch. Daar zeide hij tot mij: „PUGATSCHEFF, waarom laat gij de kans voorbijgaan die u in eer en aanzien zou brengen, die aan uwe dochter een troon zou verzekeren, waarop zij door hare opvoeding regt krijgt, en die een zegen zou zijn voor het geheele Russische volk. Gij begrijpt mij toch?"

„Ik bekende ronduit dat zijne woorden raadsels voor mij waren en daarop fluisterde hij mij in het oor. „Waarom geeft gij u niet uit voor PETER de derde op wien ge zooveel gelijkt?"

„Met verachting hoorde ik eerst die woorden aan, maar de sluwe priester wist mij langzamerhand zoo veel voor te praten, dat ik er eindelijk ernstig over ging denken om mij vooral in uw belang voor den keizer uit te geven.

„Eene gril van de keizerin," zeide ROSKOLNIKI dikwijls, „kan uwe dochter weder in het niet doen verzinken, en hoe ongelukkig zou zij dan niet worden, zij die nu eens aan het hofleven gewend is, als zij plotseling terug werd gestooten in een leven waarin zij alles zou moeten missen wat haar nu dierbaar is."

„Maar waarom," vroeg ik, „zou de keizerin zulk eene vreemde gril krijgen?"

„Waarom zijn wij verbannen?" was de wedervraag.

„Zij waren beide, zoo als zij ten minste verzekerden, plotseling zonder de minste aanleiding in ongenade gevallen, en dikwijls gebeurde het volgens hun zeggen dat de een o ander aan het hof 's morgens nog in blakende gunst stond en 's avonds reeds verbannen was. Zoo kwam het dat ik de keizerin langzamerhand niet als uwe weldoenster maar als een monster begon te beschouwen, waaraan ik mijn kind niet langer durfde toe te vertrouwen. Pater ROSKOLNIKI was het geheel met mij eens, hij ried mij sterk aan om moeite te doen om u terug te krijgen en om u dan den troon te verzekeren. „Ik zal u helpen," zeide hij, en toonde mij een platten grond van het zomer- en winterpaleis en van de hermitage, en gaf mij eene zeer naauwkeurige beschrijving van alle vertrekken en van de gewoonten der keizerin.

„Welk nut kan mij die kennis geven?" vroeg ik.

„Wel, zeer veel, gij zult door al die bijzonderheden kun-

nen bewijzen dat gij werkelijk de czaar zijt," antwoordde hij mij.

„Toen ik nu, zoo als hij zeide, in staat was om te verschijnen, ried hij mij aan om opentlijk op te treden en mijne regten als zoodanig te laten gelden. Ik aarzelde en zou stellig geen besluit hebben genomen, als niet op zekeren dag eenige Russen zich bij ons vervoegd hadden, die sterk ontroerden toen zij mij zagen en mij dadelijk op eerbiedigen toon vroegen of ik niet de czaar was.

„Een blik van den pater gaf mij den moed, of laat ik liever zeggen de onbeschaamdheid, om die vraag toestemmend te beantwoorden, en toen ik dat gedaan had ging alles als van zelf verder. Men bewees mij die hulde, die mij als keizer toekwam, en hoe vreemd mij die eerbewijzing ook eerst was, begon ik ze al spoedig niet meer dan natuurlijk te vinden, zoodat ik mij bijna verbeeldde de keizer te zijn.

„Gij moet u als een geestelijke kleeden en gedragen," ried de pater mij aan. „Als keizer en als het hoofd van de kerk, zult gij den meesten bijval vinden als gij den geloofsijver van het volk zooveel mogelijk zoekt op te wekken."

„Gij weet, ROMANOWNA, hoe ik die noodlottige raadgevingen opvolgde en mij overal vertoonde als een schijnheilige bedrieger. Mijn eerste plan was om u op te eischen als ik aan het hoofd van het leger zou staan, maar later bedacht ik dat het onvoorzigtig was om u in de magt van CATHARINA te laten, terwijl ik een zoo gevaarlijk persoon werd voor hare regering. Ge weet hoe ik mijn plan omtrent u ten uitvoer bragt en hoe ik later door de hulp van ROSKOLNIKI en vele andere priesters een aanzienlijk leger bij elkander kreeg en al zeer spoedig vele voordeelen behaalde, ik stap dus over dat deel van mijne geschiedenis heen."

Hoe gaarne ROMANOWNA zich ook door haren vader had

laten vertellen hoe alles zich in zijn leven van dag tot dag had toegedragen, durfde zij er toch niet om te vragen daar haar gedurig de angst bekroop dat zij te laat te Petersburg zou aankomen."

„Arme vader!" zeide zij, toen hij even ophield met verhalen, „waarom hebt ge mij niet dadelijk de geheele waarheid verteld? Voor u zou ik gaarne alles verlaten hebben en met u mede zijn gegaan waar gij maar wildet."

„Ja, had ik u maar alles verteld," zeide PUGATSCHEFF somber, „misschien zou ik dan nooit zoo zeer in de magt van dien duivelschen ROSKOLNIKI zijn gekomen en niet zoo veel kwaad hebben gedaan."

„Veranderde uw vriend dan in een vijand?" vroeg ROMANOWNA.

„Neen, dat niet, hij bewaarde steeds den schijn alsof hij een vriend was, maar aan zijn raad ..... doch laat ik geregeld verder vertellen," viel PUGATSCHEFF zich zelf in de reden. „Ik slaagde er wonder wel in om een keizerlijk gevoel te krijgen, en waarlijk waren er oogenblikken in het drukke oorlogsleven waarin ik zelf overtuigd was dat ik door God geroepen was om het russische volk aan de dwingelandij der keizerin te onttrekken, ja werkelijk was ik langen tijd in den waan dat ik voor het geluk van het volk en niet voor mijne eigene verheffing tot den troon ijverde. Een tijd lang was ik gelukkig tot dat, kort nadat ik het kasteel Tatischewa veroverd had, pater ROSKOLNIKI zich bij mij voegde. Zijn gezigt deed mij rillen, want ik gevoelde dadelijk toen hij als toeschouwer bij eene wapenschouwing stond, dat zijn blik onheilspellend op mij rustte. Zoodra ik alleen was schoot hij op mij toe en sprak fluisterend tegen mij even zoo als hij deed toen hij mij tot het bedrog aanspoorde. Hij deelde mij mede dat KISCHENKÖI weder in gunst bij de keizerin was aangenomen, maar hij zelf was nog zeer ontevreden over

CATHARINA, en verheugde zich nog steeds over den stap dien ik gedaan had. Met ontzetting bedacht ik hoeveel kwaad hij mij zou kunnen doen door de kennis, die hij had van het noodlottig geheim mijns levens. Ik kon, ik durfde niet na-laten om te doen wat hij wilde, en al zeer spoedig dwong hij mij om allerlei slechte daden te doen in zijn belang. De opnoeming daarvan zou u doen ijzen, mijn kind, en daarom zal ik u niets mededeelen van hetgeen ik gedaan heb, maar alleen smeek ik u dit: wat ge ooit van mij hebt gehoord of zult hooren, beoordeel mij niet te hard, want om vele van mijne daden verachtte ik mij zelf, maar ik werd gedwongen door ROSKOLNIKI, die mij steeds bedreigde dat hij mijn geheim openbaar zou maken als ik weigerde hem te gehoorzamen. Om mijn geweten te stillen dronk ik dikwijls onmatig en be-ging in mijn dronkenschap weer nieuwe wreedheden waarvan ik later gruwde."

„Maar ik begrijp het doel van dien priester niet," zeide ROMANOWNA nadenkend, „het was op zijn raad dat gij...."

„Zijn doel?" herhaalde PUGATSCHEFF bitter, zijne dochter in de reden vallende. „Langen tijd begreep ik niet dat hij een doel had, toen mij op eens door een toeval de oogen geopend werden. Hel en duivel!" riep de gevangene op woesten toon, terwijl hij zijne vuist balde, „als ik nog denk aan het oogen-blik dat...."

„Bedaar, mijn vader," zeide ROMANOWNA. „Vergeet alles wat uw toorn kan opwekken en vertel mij nu nog maar alleen wat ik voor u aan de keizerin mag zeggen."

„Eens toen ik na een in onmatigheid doorgebragten nacht om de een of andere reden ROSKOLNIKI opzocht," begon PU-GATSCHEFF, die blijkbaar de woorden zijner dochter niet gehoord of verstaan had, „vond ik den ouden schelm op zijne zit-plaats in diepen slaap gevallen met een open brief en vele be-schreven papieren voor zich. Nieuwsgierigheid, wantrouwen

of brooddronkenheid deed mij een papier opnemen, en inzien. Wat denkt gij dat ik las? Een kort verslag van al mijne handelingen. Verwonderd snuffelde ik verder en bemerkte dat al die papieren betrekking op mij hadden en op verschillende tijden geschreven waren. De brief die voor hem lag was van pater KISCHENKÖI en deze behelsde..... O ROMANOWNA! hoe verbaast het mij dat ik den ouden grijskop niet door een slag met deze vuist heb vermorzeld, dat ik......"

„Wat laast gij dan?" vroeg ROMANOWNA, beangst door dien woesten uitval.

„Wat ik las? wel die duivel, die satan..... begrijp eens," viel PUGATSCHEFF zich zelf zachter in de reden, daar hij be-speurde dat zijn kind verbleekte door zijne ruwe uitvallen, „uit dien brief werd het mij duidelijk dat ROSKOLNIKI even als KISCHENKÖI weder in genade bij de keizerin was aangeno-men en dat hij, om mijn ondergang te bewerken, bezig was om mij planmatig naar ziel en ligchaam te bederven, terwijl hij mij als een vriend ter zijde stond. Voor de belangrijke dienst die hij gedaan had door de plaats te verraden waar mijn leger naar toe zou gaan werd hem in dezen brief een geschenk beloofd van ik weet niet hoeveel roebels."

„Ik smeet den ouden deugniet de papieren naar het hoofd en vloog weg om te verzinnen op welke wijze ik de aarde toch verlossen zou van dat monster, want eene nieuwe en ongehoorde straf moest er voor hem worden uitgevonden. Alle pijnigingen en martelingen waren nog te zacht voor hem. Helaas! het uitstellen mijner wraak maakte dat ik ze niet kon volvoeren, want juist op denzelfden dag dat ik zijn verraad ontdekte werd ik genoodzaakt om met mijn leger op te trekken daar de vijandelijke troepen in aantogt waren. Hij scheen bespeurd te hebben dat ik hem in zijn slaap had bezocht, ten minste hij was, toen ik soldaten zond om hem gevangen te nemen, spoorloos verdwenen."

Na deze woorden zweeg PUGATSCHEFF langen tijd alsof hij niets meer had te vertellen, maar zeide eindelijk daar ROMANOWNA nog meer wenschte te vernemen kortaf: „Het verdere weet ge, mijn leger werd verslagen en op de vlugt gejaagd. Ik zelf moest ook vlugten, maar ik zou stellig wel weder een leger op de been hebben gekregen, want ik had nog vele aanhangers, als niet drie van mijne officieren de laagheid gehad hadden om mij te verraden aan eene afdeeling van het leger van ROMANZOFF. Onthoud hunne namen, mogelijk zijt gij nog eens in de gelegenheid om mij te wreken, zij heeten: „TWOGOROFF, FIDOULEFF, en TSCHOW......"

„O, mijn vader," viel ROMANOWNA hem in de rede, „noem ze niet. Ik heb de namen gelukkig nog niet goed verstaan, maar al was ik ook ooit in de gelegenheid om hen te benadeelen, toch zou ik het niet willen doen; want wij mogen geen kwaad met kwaad vergelden, aan God alleen is de wrake, zoo als pater ALEXIUS ons meer dan eens leerde."

„Ach! was de vrome ALEXIUS mijn raadsman maar gebleven," zeide PUGATSCHEFF, „misschien waart gij dan nu al aan mijne zijde op den troon gezeten.....

„Dien wij niet hadden mogen beklimmen," vulde ROMANOWNA aan en voegde er ernstig smeekend bij: „o! mijn vader, als gij uwe vrijheid terugkrijgt wilt ge mij dan beloven om God te dienen en om niet meer aan wraak of toorn te denken, maar om door een geheel veranderd gedrag uw berouw te toonen?"

„Als deze knellende boeijen los zijn en ik mij weder vrij zal kunnen bewegen zal mijn geheele leven aan mijn kind toegewijd zijn," antwoordde PUGATSCHEFF hartelijk en ROMANOWNA verblijdde zich zoo zeer dat de liefde van haar vader voor haar niet verflaauwd was, dat zij hem om den hals viel en herhaalde malen kuste.

„Wij zullen nog gelukkig worden," fluisterde zij bemoedigend, „want wij zullen zamen pogen nuttig te zijn voor anderen."

Het was roerend om te zien hoe dat schoone jonge meisje geheel bezield werd door de voorstelling van de toekomstige dagen, waarin haar vader niet langer als een schelm maar als een deugdzaam mensch zou leven.

Langzamerhand liet de gevangene zich door hare geestdrift medesleepen en luisterde met schitterende oogen naar hare woorden, maar eensklaps kwam er een donkerder beeld voor zijn geest en zeide hij somber terwijl zij nog sprak: „ROMANOWNA, mijn lief arm kind, wat zult gij beginnen als ik er niet meer ben? want het is toch waarschijnlijker dat ik ter dood zal gebragt worden dan dat ik mijne vrijheid terug zal krijgen."

„Dat weet ik niet," zeide ROMANOWNA, terwijl hare oogen zich met tranen vulden, „als gij er niet meer waart zou het leven voor mij geene waarde meer hebben, maar ik vlei mij dat het in het geheel niet noodig zal zijn om daarover te denken."

„MILNA is eene goede vriendin voor u, aan haar zult gij altijd veel steun hebben," zeide PUGATSCHEFF.

„Ja," zeide ROMANOWNA en brak het gesprek af, door op te staan, daar zij zeer goed begreep dat het haar vader zou verontrusten als hij vernam dat zij spoedig van MILNA gescheiden zou worden en, zoo als wij weten, stond het bij haar vast dat dit zou gebeuren.

„Spoedig, mijn vader," zeide ROMANOWNA hem nogmaals omhelzende, „hoop ik dat ik bij u terug zal zijn om u de tijding van uwe vrijheid over te brengen. Tracht toch zoo kalm mogelijk die dagen door te brengen, denk aan God en de heilige maagd en tusschenbeiden aan mij en verwijder toch zoo veel mogelijk alle gedachten die u verdrietig en wrevelig zouden kunnen maken."

„De gedachte aan u en uwe liefde zal mij bijblijven tot aan mijn laatsten ademtogt," antwoordde PUGATSCHEFF, en

wie nog getwijfeld had aan de waarheid van deze woorden, zou ze volkomen bevestigd hebben gezien door de volslagen moedeloosheid die den gevangene overviel, toen de deur der cel achter zijne lieve dochter gesloten was.

Nog een bezoek bij de keizerin.

Even als toen wij de keizerin den vorigen keer aantroffen te midden van boeken en papieren, vinden wij haar nu weder. Met blijkbare inspanning was zij bezig een brief te schrijven aan den franschen wijsgeer Voltaire, met wien zij sedert eenigen tijd eene geregelde briefwisseling onderhield. Terwijl zij zoo zat kwam er een kamerdienaar binnen die iets wilde zeggen.

„Ik verkies niet gestoord te worden," zeide de keizerin zonder op te zien.

„Uwe Majesteit, de generaal PANIN heeft mij gelast u te zeggen dat hij u onverwijld wenschte te spreken."

„De generaal PANIN?" herhaalde de keizerin verstrooid. „Welnu, verzoek den graaf om hier te komen," beval zij na eenig nadenken met blijkbaren weerzin hare pen nederleggende.

Weinige oogenblikken later kwam de graaf binnen en bleef eerbiedig staan wachten tot dat de keizerin hem verlof zou geven om te spreken.

„Het doet ons genoegen, graaf," begon de keizerin dadelijk, „dat gij ons in de gelegenheid stelt om u in persoon te bedanken voor de gewigtige dienst die gij den staat hebt bewezen door het in hechtenis nemen van dien gevaarlijken oproermaker. Zijn opstand begon van een te ernstigen aard te worden, en wij verheugen ons dus over de inhechtenisneming van den markgraaf."

De angst van de keizerin voor den gevaarlijken opstandeling was sedert eenigen tijd geheel geweken en spottend noemde zij hem steeds den markgraaf.

„Uwe Majesteit is wel goed," antwoordde de graaf buigende, „dat zij mijne geringe dienst wel wil erkennen, maar het doel van mijne komst was niet om de dankbetuigingen van Uwe Majesteit te ......"

„Ge hadt ons eene gewigtige zaak mede te deelen?" vroeg de keizerin hem kortaf in de reden vallende.

„Ik weet niet of het Uwe Majesteit zal behagen mijne boodschap zoo gewigtig te vinden...." begon de graaf.

„Ons werd gezegd dat uwe boodschap zoo dringend was dat wij daarvoor gestoord moesten worden in dit uur van bepaalde afzondering."

„Ik weet niet of Uwe Majesteit nog belang gelieft te stellen in het lot van prinses ROMANOWNA," zeide de graaf aarzelend, eenigzins vreezende dat zijne gebiedster met hare gewone grilligheid op dat punt veranderd zou zijn; maar tot zijn genoegen zag hij dat de keizerin nog even als vroeger over prinses ROMANOWNA dacht, want naauwelijks had hij haar naam genoemd of CATHARINA gaf hem een wenk om plaats te nemen, en vroeg met veel belangstelling naar alles wat de graaf van haar wist. De graaf gaf een zeer omstandig verhaal, van zijne beide ontmoetingen met haar, dat een weinig naar de gelegenheid geplooid was, want de bijzondere voorkomendheid waarmede de graaf het meisje had bejegend bleek uit dit verslag veel meer dan bij de bezoeken zelf op te merken was geweest. De keizerin luisterde opmerkzaam naar alles wat de graaf zeide en bedankte hem hartelijk voor zijne gegevene inlichtingen.

Zoodra de graaf vertrokken was, belde de keizerin en beval dat men haar het vonnis van PUGATSCHEFF moest brengen.

„Ik had er nog eenige dagen mede willen wachten", zeide CATHARINA in zich zelve, „maar als ROMANOWNA hier is en mij smeekt om het niet te teekenen zal het mij moeite kosten.

Het is dus beter dat het nu maar dadelijk opgezonden wordt, voordat zij Petersburg bereikt kan hebben, want de man die mij zoo veel inwendigen angst en mijn rijk zoo veel onrust heeft bezorgd, mag niet in het leven blijven."

Koelbloedig las zij het vreesselijke vonnis, toen het haar voorgelegd werd, over en zette er met vaste hand haren naam onder.

„Zie eens," zeide zij tegen Mevrouw DASCHKOFF, toen deze binnen trad en reikte haar het vonnis over: „de regters zijn niet te toegeeflijk geweest voor den armen markgraaf."

„Ha! wat moet hij zwaar boeten," zeide de staatsdame, toen zij het stuk had gelezen, „maar," voegde zij er dadelijk bij als vreesde zij dat de keizerin zou denken dat zij de straf te groot vond, „hij heeft ook zeer zwaar gezondigd."

„Ik ben blijde dat de vrede nu weder geheel hersteld is," zeide de keizerin. „Binnenlandsche onlusten deugen niet voor den naam buitenlands."

„Uwe Majesteit weet altijd zoo goed en zoo spoedig alle zwarigheden uit den weg te ruimen," zeide mevrouw DASCHKOFF vleijende, „dat er in het buitenland niets van bekend kan worden."

„Weet gij dat ROMANOWNA zich eerstdaags hier aan het hof zal vertoonen?" vroeg de keizerin.

„ROMANOWNA!" riep de staatsdame op uiterst verbaasden toon uit: „ROMANOWNA hier?" herhaalde zij nog eens. „Is Uwe Majesteit daar wel zeker van? Mij dunkt, het meisje zal na alles wat er gebeurd is.... ."

„Wat bedoelt gij?" vroeg de keizerin haar driftig in de reden vallende.

„Wel, gij weet zeer goed wat ik bedoel," zeide de prinses op verstoorden toon: „ik ben verwonderd dat ROMANOWNA zoo onbeschaamd durft te zijn om hier terug te keeren nadat zij niet alleen met dien bedrieger ontvlugtte, maar nadat zij nog

bovendien op eene zoo allerschandelijkste wijze misbruik van vertrouwen maakte."

„Als ge soms dien diefstal in de hermitage bedoelt," zeide de keizerin, „kan ik u zeggen wat ik trouwens altijd al heb geweten, dat ROMANOWNA daar in het geheel niet is geweest op den avond dat zij ontvlugtte, en ik weet door pater KISCHENKÖI dat PUGATSCHEFF door ROSKOLNIKI zeer naauwkeurig was ingelicht waar het geld en het portret te vinden waren."

„Uwe Majesteit schijnt weer zeer met ROMANOWNA ingenomen te zijn," merkte de hofdame aan.

„Ja," antwoordde de keizerin, „ik gevoel dat ik dit kind meer lief heb dan ik zelve wist. Toen ik aan die schoone stervende jonge vrouw beloofde om voor haar kind als voor het mijne te zullen zorgen deed ik het, zooals ge weet, half uit medelijden met dat arme vrouwtje en het aanvallige wichtje, half uit vrees voor dien man, maar van het oogenblik af dat ik het kind in mijne armen had gevoelde ik er genegenheid voor in mij opkomen. Hoe zorgvuldig beschutte ik dat kind op mijne reis voor de koude en hoe gelukkig was ik, toen ik het behouden hier in deze kamer had gebragt!"

Mevrouw DASCHKOFF maakte eene ligte beweging van ongeduld, want zij had dit verhaal al meer gehoord.

„Ik heb van dit kind nooit iets anders dan hartelijkheid en liefde ondervonden," vervolgde de keizerin met nadruk, „en alles wat ik in mijne eerste opwelling van toorn over haar vertrek gezegd heb, herroep ik en neem mij vast voor dat er geen verwijt over mijne lippen zal komen. Als zij wil kan zij dadelijk hare zelfde plaats in mijn paleis en in mijn hart innemen."

„Zij is wel gelukkig," zeide mevrouw DASCHKOFF op spijtigen toon.

„Wees zoo goed om orders te geven dat er dadelijk een

courier met dit vonnis naar Moscou ga, en verder dat men prinses ROMANOWNA, zoodra zij aankomt, bij mij brenge, want ik wil niet dat zij aan nieuwsgierige blikken bloot sta," zeide de keizerin en nam hare pen weêr op, nadat zij hare staatsdame het onderteekende stuk ter hand had gesteld.

Mevrouw DASCHKOFF verliet het vertrek en niet lang daarna reed een bode te paard zoo snel mogelijk uit Petersburg naar Moscou, terwijl ROMANOWNA en MILNA bijna op denzelfden tijd in een ongemakkelijk en smakeloos rijtuig Moscou verlieten om zich naar Petersburg te begeven.

Romanowna te Petersburg.

Zonder bijzondere wederwaardigheden bereikte ROMANOWNA met MILNA Petersburg in den avond. Op dit uur zou zij stellig geen gehoor bij de keizerin kunnen krijgen, maar zij besloot toch om het te beproeven daar zij zoozeer vreesde dat zij te laat zou komen. Tot hare niet geringe verrassing en verbazing werd zij, zoodra zij zich aan het paleis vertoonde, dadelijk herkend en met allen eerbied behandeld. Hare vertrekken waren in gereedheid, zooals de buigende bedienden verzekerden, en werkelijk vond zij hare kamers zoo in orde alsof zij ze nooit had verlaten. Het was er heerlijk verwarmd en verlicht en zelfs CHRISTINE was reeds daar en vroeg hare orders.

„Ik zou gaarne onmiddelijk de keizerin willen spreken," zeide ROMANOWNA, „want ik moet dadelijk weder vertrekken."

„Hare Majesteit heeft verzocht of gij u zoudt willen laten kleeden," zeide CHRISTINE op beschroomden toon, „want de keizerin wenscht u in de groote zaal te ontmoeten om aan het geheele hof te toonen dat er geen sprake van ongenade is."

„De keizerin is wel goed," zeide ROMANOWNA, „maar ik wilde veel liever dat zij mij even te woord wilde staan, want.... maar ik kan natuurlijk niet weigeren," viel zij zich zelve in de reden, en zal mij dus maar laten kleeden."

„Ik had waarlijk niet gedacht dat ik hier nog eens terug zou komen," zeide ROMANOWNA om zich heen ziende terwijl CHRISTINE haar hielp.

„Wat hebben wij hier vele gelukkige uren gesleten," zeide MILNA. „Herinnert gij u nog den laatsten avond dien wij hier doorbragten?"

„Toen ge mij zoo plaagdet om mij mijn nieuw kleedje niet te willen laten kijken, is het niet?" vroeg ROMANOWNA.

„Ja," zeide MILNA. „Wat waren wij toen nog een paar kinderen. Ik weet nog heel goed dat ik in dien tijd bepaald aan niets anders dacht dan aan het geluk dat er in bestaan moest om zoo'n fraai kleed aan te hebben."

„Hoe nietig komen mij nu die dingen voor die mij vroeger zoo hoogst belangrijk schenen te zijn," zeide ROMANOWNA.

„Ja, ja," merkte MILNA aan. „Wij hebben in dien betrekkelijk korten tijd van onze omzwerving al vrij wat ondervinding opgedaan en een vrij wat werkzamer leven gehad dan waar wij ooit over gedroomd hadden.

„Zie toch eens," zeide ROMANOWNA met eene opwelling van vroegere vrolijkheid, toen zij zich zelve in den spiegel bekeek, nadat CHRISTINE haar gekapt had, „ik zie er waarlijk uit als eene prinses."

CHRISTINE zag eenigzins verbaasd op bij deze woorden, maar zij durfde geene aanmerkingen te maken.

„Zoudt gij wel weder aan het hof willen leven in geval dat uw verzoek eens niet werd toegestaan?" vroeg MILNA.

„O neen," riep ROMANOWNA levendig uit, „of ja, misschien toch wel," voegde zij er zich bedenkende bij, „och, maar ik kan er niet over denken, want ik zie er bepaald tegen op

om straks in tegenwoordigheid van de keizerin en het geheele hof te zullen komen, maar foei!" viel zij zich zelve nogmaals in de reden, „wat ben ik toch weer bezig om aan mij zelve te denken. 't Is immers alleen voor mijn vader dat ik hier ben. Ben ik gereed, CHRISTINE?"

„Neen, prinses," antwoordde het meisje, „de keizerin heeft mij gelast u uit haren naam dit stel diamanten aan te bieden en Hare Majesteit zou gaarne zien dat ge er den eersten avond mede getooid waart."

ROMANOWNA had zich liever niet zoo prachtig gekleed gezien, maar zij wist dat de wenschen der keizerin steeds bevelen waren en dus liet zij zich door CHRISTINE het kostbare parelsnoer, dat met een juweelen slot vast werd gemaakt, omdoen, en hield hare hand op om er den breeden juweelen armband om te laten doen; vervolgens stak CHRISTINE nog eene speld in den vorm van een bouquet op den rok van het kleedje dat van voren was opgenomen.

MILNA zag hare vriendin verrast aan toen zij haar zoo geheel gekleed voor zich zag, want hoewel zij dagelijks bij haar was, wist zij toch niet dat zij zoo schoon was.

„De keizerin," fluisterde zij ROMANOWNA toe, „die zooveel voor een bevallig uiterlijk over heeft, zal u niets kunnen weigeren."

„God geve het!" zeide ROMANOWNA op denzelfden toon, en verliet hare kamer om zich naar de receptie-zaal te begeven.

Het was met een kloppend hart dat ROMANOWNA geleid door een adjudant in de zaal verscheen waar de keizerin haar opwachtte, maar juist hare ontroering die een hoogeren blos dan gewoonlijk op hare wangen wierp maakte haar des te bekoorlijker. Toen zij de keizerin genaderd was wilde zij zich voor deze op de kniën werpen, maar CATHARINA die deze beweging voorzag voorkwam haar en nam de beide handen van

het meisje in de hare, terwijl zij haar een kus op het voorhoofd drukte.

„Wees welkom, mijne lieve ROMANOWNA, aan ons hof, waarvan ge een sieraad zijt," zeide de keizerin op luiden toon. „Noodlottige omstandigheden hebben u een tijd lang van ons verwijderd, maar onze genegenheid is daardoor niet verflaauwd."

Van alle kanten werd ROMANOWNA nu omringd en gefeliciteerd met haren terugkeer, en het meisje werd zeer getroffen door die vleijende ontvangst; doch hoezeer zij er ook als het ware door overbluft was, verloor zij toch geen oogenblik het doel van hare komst uit het oog. Meer dan eens trachtte zij de keizerin weder te naderen om haar dadelijk het verzoek te doen dat zij op de tong had, maar deze was zoo levendig en vond zoo'n blijkbaar genoegen in het aanhooren van alle vleijende aanmerkingen die er gemaakt werden, zoowel over haar eigen uitstekend gedrag jegens het meisje, als over de buitengewone schoonheid van ROMANOWNA, dat zij gedurig in een te druk gesprek was dan dat deze haar over haren vader kon aanspreken.

„Zij is honderdmaal schooner dan zij vroeger was," hoorde ROMANOWNA gedurig zeggen, maar al had zij deze en dergelijke gezegden niet verstaan, toch zouden haar de bewonderende blikken van de hovelingen wel overtuigd hebben dat zij alle aanspraak had op den naam van „eene schoonheid van den eersten rang;" maar het was haar vrij onverschillig hoe er over haar gedacht werd, want hoe langer zij daar was, des te meer dwaalden hare gedachten uit dezen glansrijken kring naar de donkere torencel, waar haar vader met ijzeren ketenen beladen in angstige spanning op hare terugkomst zat te wachten.

Welk een contrast tusschen *hier* en *daar!* Hier zooveel pracht en overvloed, daar zooveel ontbering; hier zulk eene

schitterende verlichting, daar bijna volslagen duisternis; hier zooveel gemak, daar slechts ééne ruwe houten bank; hier zoo vele vrolijke gezigten, daar niemand dan af en toe even de brommende cipier; hier.... maar ROMANOWNA kon hare vergelijking niet verder voortzetten, want zij voelde hare tranen opkomen en hier kon zij toch niet weenen, hier moest ieder zelfs met het bitterste verdriet in het hart een lagchend gelaat vertoonen, en bovendien kwam de keizerin nu naar haar toe en zeide: „Wel ROMANOWNA, ge ziet er goed uit. Wij verlangen om eens een omstandig verhaal te vernemen van al uwe lotgevallen. 't Zal waarlijk een heel romannetje zijn," voegde zij er schertsende bij.

„O! ik verlang zoo om Uwe Majesteit te spreken," antwoordde ROMANOWNA. „Gaarne vertel ik alles, maar eerst heb ik eene gunst te vragen, namelijk of Uwe Maj....

„Morgen," viel de keizerin haar in de rede, „morgen hoop ik tijd te vinden om u in een afzonderlijk gehoor bij mij te ontvangen."

„Mijn verzoek is kort," begon ROMANOWNA.

„Des te beter, ma chère!" zeide de keizerin het meisje een allerliefst tikje met haren waaijer op de wang gevende, „in voorraad beloof ik u dat alle redelijke wenschen door ons ingewilligd zullen worden."

„O, uwe goedheid voor mij....." begon ROMANOWNA weder, maar de keizerin die zeer goed wist wat het meisje wilde en haar verzoek liefst zoo lang mogelijk vertraagd wilde hebben, viel haar weder in de reden en zeide: „Spreek daar niet van, ge weet ik heb u steeds als mijn kind beschouwd, en ofschoon gij nu tot mijn leedwezen zeker weet dat ik uwe moeder niet ben, behoud ik toch voor u dezelfde gevoelens."

Op deze wijze zette de keizerin een poosje het gesprek voort en al de omstanders waren getroffen over hare voorkomendheid, maar ROMANOWNA zou, ofschoon zij de taktiek der keizerin niet kon begrijpen, veel liever voor al die mooije woorden gezien hebben dat CATHARINA even naar eene korte vraag had willen luisteren.

Hoe danslustig ook vele mijner lezeressen zijn, zullen zij toch zeker met mij de arme ROMANOWNA beklagen dat zij dezen avond nog deel moest nemen aan den dans. Hoe gaarne had zij zich uit de zaal verwijderd nu zij zag dat zij niets voor haar vader kon doen, maar wat zou zij antwoorden, toen de keizerin het gesprek eindigde met te zeggen: „En nu, mijn kind, verlangen wij u deel te zien nemen aan den dans. Wij begrijpen wel dat ge een weinig vermoeid zult zijn, maar er is reeds bevel gegeven dat het bal heden avond vroeg moet eindigen."

ROMANOWNA wierp een' smeekenden blik op de keizerin, maar deze wilde haar niet begrijpen en vervolgde tegen den hertog van TROTSK die naast haar stond:

„Aan u dragen wij de eer op om met onze geliefde dochter den dans te beginnen."

„Danst Uwe Majesteit dan niet?" vroeg de hertog.

„Van avond niet," antwoordde de keizerin, terwijl zij ROMANOWNA met haar cavalier voor zich uit liet gaan.

Of de hertog weinig opgewektheid had om een gesprek te beginnen, dan wel of hij begreep dat zijne dame geen lust had om te spreken weten wij niet, maar zeker is het dat hij bijna niets tegen ROMANOWNA zeide, toen hij met haar voortwandelde, en dat zij er hem in haar hart dankbaar voor was, want haar gemoed was zoo vol, dat zij zeker zou zijn begonnen te schreijen als zij had moeten spreken. De zoo akelige tegenstelling van haren vader zoo zwaar geboeid in de gevangenis te Moscou en van haar zelve zoo schitterend gekleed aan het dansen trof haar hoe langer hoe meer en de zware dansmuzijk maakte haar zoo zenuwachtig, dat zij de zaal wel uit had willen vliegen.

Arm meisje! terwijl zij de zaal doorzweefde en de oogen van vele bewonderaars haar volgden en stellig in haar een even gelukkig als schoon wezen dachten te zien, was er in haar hart niets dan diepe, levendig gevoelde smart. Met ongelooflijke inspanning bedwong zij evenwel hare aandoening gedurende den eersten dans.

Na den dans geleidde de hertog haar naar eene sopha en zette zich naast haar neder.

„Ik bedrieg mij zeer, prinses," zeide hij, „of gij zijt heden avond eene zeer onlustige danseres. Zeg mij, gevoelt ge u niet wel?"

ROMANOWNA sloeg hare oogen naar hem op en wilde iets antwoorden, maar zij kon geen woord uitbrengen en bleef zwijgend zitten.

De hertog verbaasde zich eenigzins, maar hij was te veel man van de wereld dan dat hij haar verder iets gevraagd zou hebben; hij riep een bediende, wien hij beval de prinses iets te drinken te geven en maakte eenige losse aanmerkingen over de naastbijstaande personen om ROMANOWNA den tijd te laten om van hare aandoening te bekomen. Toen de bediende het bestelde bragt nam de hertog het van hem af en bood ROMANOWNA zelf het glas aan.

Het schemerde het meisje voor de oogen, alle lichten schenen haar net zoo vele groene en geele duiveltjes te zijn, die langzaam naar haar toedansten, en juist toen zij het glas had aangenomen en eene poging wilde doen om het aan hare lippen te brengen kwamen al die vlammetjes zoodanig op haar toe dat zij met een gil achterover viel. In een oogenblik schoten vele dames toe om haar te helpen en de keizerin gaf order dat haar eigen geneesheer dadelijk geroepen moest worden. Deze verscheen spoedig nadat de prinses in hare kamer was gebragt en beval in de eerste plaats rust aan.

„Wel, doktor," vroeg de keizerin met belangstelling, „hoe vindt gij onze lieve patient?"

„Het meisje had niet moeten dansen," zeide de doktor zijn hoofd schuddende, „zij is zwak en uitgeput en moet volstrekt rust en stilte hebben."

„Er is toch geen gevaar bij?" vroeg de keizerin.

„Ik geloof het niet," was het antwoord, „maar ik zal straks nog eens naar haar gaan kijken."

„Ik beveel haar aan uwe bijzondere zorg aan, doktor," zeide de keizerin, „laat haar leven u dierbaar zijn als het mijne." De doktor boog en beloofde het. „Als alle buitengewone aandoeningen vermeden worden," zeide hij, „voorzie ik dat zij spoedig zal herstellen."

„Dan zal ik haar heden avond maar niet gaan zien?" vroeg de keizerin.

„Ik raad Uwe Majesteit meer aan om het bezoek tot morgen uit te stellen," zeide de doktor en ging nog eens naar zijne patient kijken.

MILNA en CHRISTINE zaten bij het bed, en ROMANOWNA lag stil, maar zoodra de doktor binnen kwam sprong zij in haar bed overeind en zeide op opgewonden toon:

„Doktor, waarlijk ik ben niet ziek, maar mijn hoofd brandt door de vreesselijke inspanning die ik dezen avond heb gehad. Ik zie het aan uwe oogen, ge beschouwt mij als eene ijlende koortszieke, maar dat ben ik niet, ik ben even weinig ijlende als ik eene prinses ben. Weet ge wie ik ben, doktor? De dochter van den opstandeling en ik kom hier om zijne vrijheid te vragen; als ik hem zijne vrijheid niet bezorg wordt hij gedood. Ha! gedood! Begrijpt gij dat woord, doktor? Och! laat mij de keizerin spreken, want ik moet nog heden avond naar Moscou terug."

„Mijne waarde prinses," begon de dokter, „gij moet...."

„Neen, neen," zeide ROMANOWNA hem onstuimig in de

reden vallende, „ik wil niet langer zoo gemarteld worden. Ik smeek u, doktor, bij alles wat u lief en dierbaar is dat gij dadelijk naar de keizerin zult gaan om haar.... MILNA, och, wat wilde ik toch zeggen?" vroeg zij, zich zelve in de reden vallende en met de hand de haren van haar brandend voorhoofd wegstrijkende. „O God, mijn hoofd duizelt zoo en ik moet toch dadelijk naar Moscou! laat mij toch heengaan, Mijnheer, want als uwe dochter eens om uw leven smeekte, zoudt ge ook niet willen dat men haar tegenhield. O! mijn hoofd," klaagde zij.

Het arme meisje was zoo vermoeid dat zij geen tegenstand kon bieden, toen de dokter haar zacht neêrlegde en een doek met koud water om haar hoofd bond.

„Morgen," zeide hij op kalmen toon, „zal ik u in alles helpen; maar nu moet ge rusten."

ROMANOWNA begreep dat zij niets anders kon doen dan kalm te blijven liggen, sloot zonder verder iets te zeggen hare oogen, en kreeg gelukkig den slaap. Zoodra zij ingeslapen was, drong CHRISTINE er op aan dat MILNA ook eenige rust zou nemen en hielp haar om zich op de rustbank digt bij ROMANOWNA's ledekantje neêr te vleijen, waar ook zij spoedig en zeer gerust insliep.

Een groot gedeelte van den volgenden morgen was al voorbij voordat ROMANOWNA ontwaakte. Met een schrik vloog zij overeind en wilde dadelijk opstaan toen CHRISTINE haar tegenhield.

„Ik mag niet toestaan dat ge u vermoeit, prinses," zeide het meisje, „voordat de doktor hier geweest is."

„Maar ik kan niet langer wachten, ik moet dadelijk naar de keizerin," zeide ROMANOWNA.

„Hare Majesteit is voornemens u hier te komen zien," zeide CHRISTINE.

„Hier? wanneer?"

Natuurlijk kon CHRISTINE niet weten hoe laat het de keizerin zou behagen om te komen, maar zij smeekte ROMANOWNA zoo dringend om nog wat te bed te blijven dat deze zich liet overhalen; doch nauwelijks lag zij of de gedachte van te laat te zullen komen beangstigde haar weder zoodanig dat zij nu plotseling opvloog en uit bed stapte.

CHRISTINE verschrikte en wilde MILNA wekken, maar ROMANOWNA die deze beweging opmerkte hield haar tegen en zeide: „laat het meisje nog wat rusten, zij en ik moeten heden nog eene vermoeijende en verre reis maken. Geef mij dadelijk mijne kleederen."

Ofschoon CHRISTINE bepaald vreesde dat hare gebiedster nog in de koorts was, durfde zij toch geen tegenstand te bieden en begon ROMANOWNA te kleeden, telkens hopende dat MILNA maar mogt ontwaken. „Neen, geen morgengewaad," zeide ROMANOWNA, „ik moet mijn reiscostuum van gister aan hebben, want wij gaan zoo spoedig mogelijk op weg."

CHRISTINE bleef verbaasd staan, maar daar zij het ontvangen bevel niet spoedig genoeg uitvoerde, ging ROMANOWNA haar voorbij en nam zelve de japon die zij aan wilde hebben. Zoodra zij gereed was liet zij zich haar schrijfgereedschap geven en schreef zonder zich te bedenken op een blad papier de volgende woorden:

„Aan den berouwhebbenden PUGATSCHEFF, die, misleid door de inblazingen van eerlooze menschen, zich heeft laten verleiden tot het doen van vele strafwaardige daden, geven wij volkomene vergiffenis en de vrijheid om zich met zijne dochter te vestigen in het klooster van den prior ALEXIUS bij Kasan om daar in vrome afzondering zijn leven aan God en de heilige maagd toe te wijden."

Toen zij deze regels geschreven had las zij ze aandachtig over, stak het blad in den zak van haar kleedje, en riep vervolgens MILNA. „Toe MILNA, sta op en maak u haastig

klaar." zeide zij, "ik ga nu naar de keizerin en dan zullen wij dadelijk op reis gaan."

"Hoe gevoelt gij u?" vroeg MILNA ontwakende.

"O, ik ben al weer geheel beter," was het antwoord en het scheen wel dat zij de waarheid sprak, want zij zag er, bezield door haar plan, zeer goed uit.

"Gaat gij even mede om mij den weg te wijzen?" vroeg zij aan CHRISTINE en vervolgde, zoodra zij met deze buiten de kamer was: "CHRISTINE, ik kan natuurlijk dezen weg wel vinden, maar ik wilde u gaarne twee dingen vragen namelijk, of gij ook kans ziet om mij het adres van den heer LOWITZ te bezorgen."

"LOWITZ?" vroeg CHRISTINE. "Ik denk het wel, ik zal het aan een der bedienden vragen."

"Goed, doe dat en geef het mij dan dadelijk als ik bij de keizerin wegkom, maar zorg er voor dat MILNA er niets van bespeurt, zult ge? En dan," vervolgde ROMANOWNA, "moet ge mij beloven om te vergeten dat ik straks onvriendelijk tegen u was, maar o! moogt gij nooit ondervinden wat het zegt een vader in zulke omstandigheden te weten!"

Zij reikte CHRISTINE hare handen die door deze met tranen in de oogen gedrukt werden, en CHRISTINE begreep nu pas voor het eerst dat de prinses niet ijlende of krankzinnig was.

"Denk goed om het adres en zorg toch dat MILNA er niets van bemerkt," zeide ROMANOWNA nog eens en liep toen met vluggen tred den gang door, die na de vertrekken der keizerin geleidde, terwijl CHRISTINE haar nazag en bij zich zelve dacht dat het lot der schoone prinses toch alles behalve benijdenswaardig was.

Een gewaagde stap.

Niemand zou zich ooit verstout hebben om ongeroepen en onaangediend bij de keizerin te verschijnen en althans niet op dit vreemde uur van den morgen, en hoe hartelijk de keizerin ook den vorigen avond tegen ROMANOWNA geweest was, het was toch niet waarschijnlijk dat zij het zou goedkeuren dat het meisje zoo tegen de vormen handelde; maar ROMANOWNA dacht daar in het geheel niet over na, en ging zonder op de blikken der haar met verbazing aanstarende bedienden te letten regelregt naar de slaapkamer der keizerin.

"Hare Majesteit wordt gekleed," zeide de bediende die bij de deur stond.

"Doe open," beval zij op hoogen toon en zag zich dadelijk gehoorzaamd.

"ROMANOWNA!" riep de keizerin, zoodra zij het meisje zag, op een half verbaasden, half verwijtenden toon uit.

"Uwe Majesteit gelieve mijn binnenkomen te verontschuldigen," zeide ROMANOWNA hare knie buigende, "maar...."

"Hoe gaat het," vroeg de keizerin, die op dit oogenblik meer belangstelling en medelijden dan wel toorn voor het meisje gevoelde.

"Slecht, zeer slecht," zeide ROMANOWNA, "want...."

"Ja, het dansen was te vermoeijend voor u," zeide de keizerin het meisje weder in de rede vallende, "maar spoedig zullen uwe krachten terugkeeren als ge u goed in acht neemt."

"Uwe Majesteit begrijpt mij niet," zeide ROMANOWNA, "mijne gezondheid is goed, maar de angst...."

"Ja, juist, dat zeide de doktor ook, de doorgestane vermoeijenissen hebben u verzwakt en daarom is het zeer noodig om de u voorgeschrevene rust te gebruiken."

"Ach, neen," zeide ROMANOWNA ongeduldig over dat her-

haalde in de reden vallen, „het is niet over mijzelve dat ik onrust heb, maar . . . .”

„Maar, mijne lieve dochter,” zeide de keizerin haar weder in de reden vallende, „ge moet wel over u zelve denken, want de doktor vond u zeer slap.”

„Ik ben treurig over mijnen vader,” vervolgde ROMANOWNA met vaste stem, „en het is voor hem dat ik . . . .”

„Daarover later,” zeide de keizerin op beslissenden toon. „In de eerste plaats moeten wij zien om u weder geheel hersteld te krijgen, want gij ziet bleek en . . . .”

„O, ik smeek u,” zeide ROMANOWNA zonder de keizerin te laten uitspreken, „om even naar mij te luisteren,” en op hare knieën vallende, vervolgde zij: „Mijn vader zit, in zware ketenen geboeid, in eene nare gevangenis en wacht in angstige spanning op zijn kind dat hem beloofde . . . .”

„Kom, ROMANOWNA, sta uit die knielende houding op, en begeef u ter ruste, want ge zult u zelve ziek maken door u allerlei dingen voor den geest te halen die u smartelijk aandoen,” zeide de keizerin op haastigen toon, ontsteld toen zij het meisje over haren vader hoorde spreken.

„Neen,” zeide ROMANOWNA, „ik heb vast besloten, zelfs al moest het mij het leven kosten door mij uwe ongenade op den hals te halen, om niet op te staan voordat dit stuk door Uwe Majesteit onderteekend zal zijn”, en bij deze woorden reikte zij de keizerin de door haar zelve even te voren opgestelde in-vrijheid-stelling over.

„Wat moet dat?” vroeg de keizerin verbaasd.

„Slechts eene pennestreek van Uwe Majesteit onder deze regelen kan mijn ongelukkigen vader nog den tijd geven om voor zijne zonden te boeten,” zeide ROMANOWNA smeekend.

Deze woorden schenen de keizerin te treffen en mogelijk had ROMANOWNA juist de regte snaar getroffen, want de kei-

zerin viel haar niet in de reden toen zij op vurigen toon nog eens dezelfde vraag herhaalde.

„Weet ge wel wat ge mij vraagt, mijn kind?” vroeg de keizerin zacht.

„Het leven van mijnen vader,” zeide ROMANOWNA.

„Het leven van een staatsmisdadiger,” veranderde de keizerin.

„O, maar als Uwe Majesteit eens alles wist,” zeide ROMANOWNA, met vuur, „hoe mijn ongelukkige vader medegesleept is en tegen zijn wil dikwijls . . . .”

„Ja, mijne onbedorvene pleegdochter zou zeker in elken misdadiger een onschuldigen en ongelukkigen meenen te zien,” zeide de keizerin op schertsend vleijenden toon.

Die toon misviel ROMANOWNA en zij zeide zonder na te denken dat dit haar eigentlijk niet paste: „Uwe Majesteit schertse niet, de zaak is te ernstig.”

„Maar ROMANOWNA,” zeide de keizerin zonder zich te vertoornen, „vraag mij alles wat gij wilt en ik zal het u toestaan, maar die zaak is buiten mijn bereik. Iemand die zoo veel misdreef mag ik niet laten leven, want zijn opstand, zijn bedrog, zijne wreedheden en in één woord al de onheilen, die hij over het land heeft gebragt — hij heeft toch meer dan honderd dorpen verwoest — verdienen ieder op zich zelf reeds de doodstraf.”

„Mijn vader erkent het ook dat hij niet ten onregte gestraft wordt,” zeide ROMANOWNA, „maar zoo gaarne zou hij hier op aarde nog zijn gedrag willen veranderen. Het vooruitzigt van de eeuwige straf die hem wacht is zoo vreesselijk.”

Een geruimen tijd hield ROMANOWNA zoo bij de keizerin aan, tot dat deze eindelijk zeide: „Maar al wilde ik ook, het zou niet meer helpen, want mijne bevelen zijn reeds afgezonden.”

ROMANOWNA kreeg een gevoel alsof men ijskoud water over haar heen goot en vreesde dat zij eene flaauwte zou

krijgen, maar met eene zwakke stem vroeg zij toch naauwelijks hoorbaar:

„Wanneer, Uwe Majesteit?" en voegde er verschrikt opspringende bij toen de keizerin haar den dag genoemd had:

„Heilige maagd! dan kan het vonnis al reeds sedert drie dagen in Moscou zijn. O, teeken toch spoedig, anders is het te laat."

Half met geweld duwde ROMANOWNA de keizerin eene pen in de hand en zag angstig rond naar de inkt, terwijl de keizerin eerst hare oogen over het papier liet dwalen en daarna even nadacht.

„ROMANOWNA," zeide zij eindelijk, „ik denk dat het vonnis spoedig voltrokken zal worden, maar ik zal toch om u genoegen te geven dadelijk een courier naar Moscou zenden met bevel om de voltrekking uit te stellen, dan zullen wij later zien wat er gedaan kan worden."

„Geen courier zou meer spoed kunnen maken dan ik die door mijn angst en liefde vleugels aan mijne voeten heb," zeide ROMANOWNA; „o! teeken toch spoedig!" voegde zij er bij, nadat zij een inktkoker gevonden en voor de keizerin neder had gezet, „opdat ik dadelijk kan vertrekken."

„Zoudt gij mij dan nu alweêr willen verlaten?" vroeg de keizerin.

„Ik moet," zeide ROMANOWNA kortaf en wees naar het papier.

„Neen, ge moet niet en ge zult niet," riep CATHARINA op eens op verontwaardigden toon, „eens zijt ge mij ontvlugt, maar dat zal niet nogmaals gebeuren."

„O! Uwe Majesteit," zeide ROMANOWNA, terwijl hare oogen zich met tranen vulden, „ge zoudt niet zoo spreken als ge wist hoe ik geslingerd ben geworden, en hoe veel ik heb geleden," en door de overspanning overweldigd barstte zij in tranen uit.

„Ziedaar!" zeide de keizerin met een gelaat waarop duidelijk

meêwarige toegenegenheid te lezen was, en reikte haar het stuk, waaronder zij hare handteekening had gezet, over, „ge kunt er naar goedvinden mede handelen. Ik zal een rijtuig voor u beschikbaar stellen, maar beloof me dat ge bij mij terug zult komen, als ge het bevel hebt afgegeven."

„Is dat eene voorwaarde?" vroeg ROMANOWNA met een dankbare buiging het papier aannemende.

„Een verzoek," zeide CATHARINA, „dat ik mij vlei dat niet moeijelijk zal zijn te voldoen."

ROMANOWNA dacht eenige oogenblikken na en zeide toen op zachten toon: „Genadige Keizerin! zoo lang ik leef zal ik nooit vergeten wat Uwe Majesteit altijd en ook vooral heden voor mij heeft gedaan, maar ik vrees dat het mijne bestemming niet zal zijn om mijn verderen levenstijd aan het hof door te brengen."

„Uwe bestemming," herhaalde de keizerin. „Heb toch niet zulke dwaze grillen, ROMANOWNA."

„Mag mijn vader nu mijn eenigste gedachte zijn?" vroeg ROMANOWNA vleijend. „Ik beloof plegtig dat ik geen gewigtigen stap zal doen zonder de voorkennis van Uwe Majesteit, maar ik kan nu waarlijk mijne gedachten bij niets bepalen dan bij mijn vader die, als ik slechts eene minuut te laat kom, er niet meer zijn zal."

De keizerin had den moed niet om aan het meisje te zeggen dat ze toch bijna stellig te laat zou komen en verzette er zich niet tegen toen ROMANOWNA zich gereed maakte om heen te gaan.

„Als ik nog tijdig genoeg kom, zullen mijn vader en ik zamen leven om te bidden dat God Uwe Majesteit voortdurend zijnen zegen op alles wil geven," zeide ROMANOWNA, getroffen door de hartelijke omhelzing der keizerin.

„Wees overtuigd dat ge mij steeds bereid zult vinden om alles te doen wat ge van mij zult verlangen," zeide CATHARINA.

Op last van de keizerin werd voor ROMANOWNA een gemakkelijk rijtuig met sterke paarden bespannen en werd haar een aanzienlijk geschenk in geld gegeven. CHRISTINE reikte haar met een knikje van verstandhouding achter MILNA's rug het gevraagde adres toe, dat door ROMANOWNA half werktuigelijk aangenomen en in den zak werd gestoken.

„Ik sta verbaasd," zeide MILNA onder het haastige voortrijden tegen ROMANOWNA, „over den uitslag van den stap dien gij gewaagd hebt. Ik vreesde gedurig dat eene verbanning naar Siberiën uw deel zou worden, want CHRISTINE vertelde mij dat de keizerin in den laatsten tijd zoo ongenaakbaar en gestreng was, dat iedereen bang voor haar is."

„God heeft mij dan wel zigtbaar bijgestaan," zeide ROMANOWNA, „want de keizerin was zoo hartelijk en liefderijk jegens mij, dat het denkbeeld van haar nooit terug te zien mij bepaald bedroeft."

„Zult ge haar dan nooit terugzien?" vroeg Milna.

„Welk eene vraag!" was het antwoord, „komen wij nog tijdig genoeg te Moscou, dan zal ik immers slechts voor en met mijn vader leven, en komen wij te laat, dan. . . o, neen, daar kan ik niet aan denken," zeide zij en verzonk in een somber gepeins.

„Zonderling!" zeide de keizerin in den loop van denzelfden dag tegen hare vertrouweling, „dat de dochter van een man, die mij zoo veel verdriet heeft bezorgd, zoo veel op mij vermag, dat ik haar letterlijk niets kan weigeren, want eigentlijk is het toch niet goed dat dien PUGATSCHEFF de vrijheid geschonken wordt."

„Uwe Majesteit is wel overtuigd dat de man niet meer in het land der levenden is als ROMANOWNA te Moscou komt," merkte de staatsdame aan.

„Ik vrees er voor," antwoordde de keizerin, „maar geloof mij, het zal mij innig veel leed doen als ik verneem dat het

vonnis dadelijk voltrokken is, want het meisje zou zich zeer ongelukkig voelen als haar vader niet meer leefde."

Prinses Daschkoff gaf geen antwoord maar haalde even bijna onmerkbaar hare schouders op, daar zij niet gewoon was de keizerin in zulk eene menschlievende stemming te zien, doch deze meende ditmaal opregt wat zij zeide en volgde met hare gedachten hare pleegdochter op reis.

Eene bloem.

ROMANOWNA ondervond wel de waarheid van het beweren dat er bijna geen toestand onaangenamer is dan die van gedwongen werkeloosheid terwijl de geest rusteloos bezig is, in die dagen, toen zij met MILNA stil in het rijtuig zat dat haar naar Moscou moest brengen. Hoe eindeloos lang kwam haar elke halt voor, die er toch noodzakelijk af en toe gemaakt moest worden, en hoe ongeduldig werd zij als de paarden eens stapvoets gingen op een moeijelijk eind van den weg. Gedurig stelde zij zich in hare angstige verbeelding voor dat haar vader juist het schavot had beklommen en dat de beul zijne bijl ophief op hetzelfde oogenblik dat zij de stad inreed en bij elk oponthoud riep zij op beslissenden, droevigen toon uit: „O, nu komen wij stellig te laat!"

Men kan zich dus voorstellen hoe zij te moede was, toen zij op een avond, juist nadat zij het laatste dorpje voor Moscou hadden verlaten, op eens een geweldigen schok voelde, en op hare vraag „wat het was?" ten antwoord kreeg: „O! niets, er is iets aan het rijtuig gebroken, maar gelukkig heb ik de paarden dadelijk tot staan gekregen, en dus hoop ik dat wij nog zoo zullen terugkeeren."

„Niets?" herhaalde ROMANOWNA, „Niets? noemt gij het verlies van zooveel tijd niets?"

„Als de paarden nog een stap verder gegaan waren of het rijtuig omgevallen was, zouden wij waarschijnlijk allen verdronken zijn," zeide de man bedaard; „maar ik raad u," voegde hij er bij, „om niet in het rijtuig te blijven daar het gevaarlijk zou kunnen worden."

De weg was donker en eenzaam, er was geen denken aan om te gaan loopen daar de afstand nog zoo groot was en de meisjes moesten zich dus laten welgevallen om zachtjes terug te wandelen naar het dorp dat zij pas verlaten hadden.

Daar er in het geheel geen ander voertuig te krijgen was moesten zij wel blijven wachten tot haar rijtuig gemaakt was.

Mistroostig wierp ROMANOWNA zich op het bankje in de kleine herberg neder, toen de koetsier haar na verloop van een half uurtje kwam zeggen dat zij onmogelijk voor den volgenden dag zouden kunnen vertrekken.

„O, nu komen we stellig te laat," zeide zij in tranen uitbarstende, en MILNA had den moed niet om hare ongelukkige vriendin nog met hoop te vleijen.

„Konden wij maar iets vinden om den tijd te dooden," zeide zij. „Als ik slechts een boek had, dan zou ik je wat voorlezen maar ik heb er geen. In mijne haast heb ik wel wat schrijfgereedschap medegenomen, omdat ik CHRISTINE beloofde om haar eens iets over u te doen weten, maar gij zult zeker niet de minste opgewektheid hebben om te schrijven."

„O, neen," was het antwoord, „ik zie geen kans om mijne gedachten bij elkander te houden, ofschoon," voegde zij er langzaam bij, „ik zou het toch wel eens kunnen beproeven, misschien geeft het mij eenige afleiding. Ik zal eens aan de keizerin schrijven."

MILNA gaf haar het benoodigde en daarop zetten de meisjes zich tegenover elkander neder, maar hoe verbaasd zou MILNA geweest zijn als zij den inhoud van ROMANOWNA's brief had geweten, want het was niet aan de keizerin maar wel

aan den heer LOWITZ dat ROMANOWNA schreef. Juist toen MILNA den voorslag deed om te schrijven voelde ROMANOWNA in haren zak het haar door CHRISTINE gegevene adres en daardoor kwam in haar geest het plan tot stand dat zij nu ging uitvoeren. Zij schreef:

Mijnheer!

„Zoek niet naar de onderteekening van deze, want ik zal geen naam schrijven die in u zoovele smartelijke herinneringen moet opwekken. Uit dezen aanhef begrijpt ge zeker reeds wie het is die de vrijheid neemt om u te schrijven. Ja, ik ben het, ik de dochter van.... of neen laat ik mij liever noemen de vriendin van MILNA, want als zoodanig wend ik mij tot u. Eene onbescheidenheid heeft mij deelgenoot van haar en uw geheim gemaakt, maar ik verheug mij over mijne nieuwsgierigheid, omdat ik anders nooit zou hebben geweten wat MILNA wilde opofferen en omdat ik dan er nogmaals het mijne toe bijgebragt zou hebben om u van uw levensgeluk te berooven. Vergeef mij deze uitweiding, want ik gevoel het dat elke regel van mij u moet hinderen als ge bedenkt wie ik ben, maar de zaak waarover ik u wilde schrijven is veel te kiesch om onnaauwkeurig behandeld te worden. MILNA weet noch dat ik haren aan u geschreven brief heb gelezen, noch dat ik aan u schrijf en nooit heeft een woord van haar mij verraden dat zij u bemint. Maar ik weet het uit haar brief dat zij u lief heeft en zij verdient het meer dan iemand om gelukkig te zijn. Het is voor mij bepaald eene kwelling gedurig te denken dat ik de hinderpaal ben die haar geluk in den weg sta en daarom is het dat ik u dezen schrijf.

Over eenige dagen zullen wij te Moscou zijn in de woning van.... digt bij het Kremlin. 't Zij we al of niet het doel van onze reis bereiken, zal ik mij toch spoedig uit Moscou

verwijderen om mij naar het klooster van den prior ALEXIUS te begeven, God geve dat ik vergezeld worde door een ongelukkigen en boetvaardigen....., maar al ben ik ook alleen, toch zal ik mijn toevlugt daar zoeken waar ik door onophoudelijke boetedoening althans iets van zijne zondenschuld zal kunnen uitwisschen. Ik zal MILNA in het geheim verlaten, want zij zou zich uit liefde voor mij willen opofferen en ik mag en wil dat offer ten koste van haar en uw geluk niet aannemen. Zend zoodra ge in Moscou zult zijn aangekomen een slaaf met eene bloem, dat zal voor mij het teeken zijn dat gij in de stad zijt en voortaan voor MILNA zult zorgen, en zoodra ik dat teeken ontvang beloof ik dadelijk te zullen vertrekken opdat ge mij niet behoeft te ontmoeten."

Toen ROMANOWNA dezen brief met de uiterste inspanning had geschreven zag zij eens op naar MILNA. Deze zat blijkbaar diep in gedachten met het nog onbeschreven blad voor zich.

„Hoe gaat het?" vroeg ROMANOWNA.

„O, ik dacht, ik was...." stamelde MILNA opschrikkend, „och ik ben mal, kijk nu toch eens, nu heb ik nog geen letter op het papier gezet, en gij?"

„Mijn brief is af," zeide ROMANOWNA en stak hem nadat zij het adres er op had geschreven in haar zak met het plan om hem zoodra zij te Moscou zou zijn te verzenden.

Noch MILNA, noch ROMANOWNA konden zich later precies voorstellen hoe zij dien nacht en de daarop volgende dagen hadden doorgebragt. Beide hadden eene verwarde voorstelling van een haastigen rid en van de aankomst te Moscou, waar zij dadelijk vernamen dat PUGATSCHEFF niet meer in het land der levenden was. ROMANOWNA had zich den geheelen tijd gevleid dat zij nog tijdig genoeg zou aankomen en ook MILNA had altijd nog eenige hoop gehad. Het verschrikkelijke gevoel van eenzaamheid en ledigheid dat ROMANOWNA over-

viel bij het vernemen van die tijding, die haar natuurlijk zonder eenige omzigtigheid werd medegedeeld, laat zich slechts gevoelen en wij wagen het niet hare diepe smart te schetsen. Zonder er iets bij te denken hadden zij haren intrek in een ander huis genomen dan waar zij vroeger waren geweest, en daar zat zij zonder een enkel woord te zeggen dagen achtereen stil neder met de handen in den schoot gevouwen. Op herhaald aandringen van MILNA nam zij af en toe half werktuigelijk een weinig voedsel, maar de hartelijke toespraken van deze konden ROMANOWNA niet doen besluiten om een enkel woord te zeggen.

Eens op een avond sprong zij haastig op toen er aan de deur werd geklopt en opende die, maar dadelijk ging zij blijkbaar teleurgesteld naar hare plaats terug en bleef weder in dezelfde houding zitten.

„Nog al niet?" prevelde zij binnensmonds.

„Wie verwacht gij?" vroeg MILNA.

„De bloem," zeide ROMANOWNA zonder na te denken, maar MILNA vroeg geene uitlegging van dit raadselachtige antwoord, omdat zij vreesde dat ROMANOWNA krankzinnig was geworden door de verpletterende tijding, te meer daar zij deze al vroeger iets had hooren mompelen „van de bloem die nog al niet kwam."

„Was er hier maar een doktor," dacht MILNA, „misschien zou er iets voor haar te doen zijn," maar tot wien zou zij zich wenden in deze vreemde stad?

Die zwarigheid was toen grooter dan nu, want in dien tijd waren er wel vele geneesheeren, maar deze waren voor het grootste gedeelte zoo onhandig, dat vele patiënten het slagtoffer werden van hunne geheel verkeerde behandeling (1).

(1) Een zeer geloofwaardig geschiedschrijver deelt ons mede dat vele geneesheeren de zieken, zoodra zij ijlhoofdig werden, voor van den duivel bezeten verklaarden en hen in handen van geesten-

Zeer waarschijnlijk zou MILNA niet over deze zwarigheid hebben nagedacht als zij niet dikwijls doktor DIMSDALE met den heer LOWITZ had hooren spreken over eene onwetendheid die hem zoo zeer verbaasde.

De toestand van ROMANOWNA begon MILNA toch eindelijk zoo zeer te verontrusten, dat zij besloot geneeskundige hulp te gaan zoeken, want behalve dat ROMANOWNA tusschenbeide eens naar de deur liep als zij iemand hoorde aankomen gaf zij in het geheel geen teeken van leven. 's Nachts sliep zij bijna niet en nooit rolde er een traan over hare bleeke wangen om eenige ontspanning aan die stomme smart te geven.

„O, ROMANOWNA, zeg toch iets," smeekte MILNA soms; maar een bijna onmerkbaar lachje was het eenigste antwoord dat er ooit gegeven werd.

Half wanhopend verliet MILNA eens het huis waar zij haren intrek hadden genomen, en begaf zich zonder juist te weten wat haar plan was naar het logement waar zij vroeger waren geweest om te zien of de oude OTTEKESA daar nog was. Zoodra zij aan de vrouw die haar de deur opende gevraagd had of OTTEKESA daar nog was, verbaasde deze haar door hard weg te loopen en luide te roepen: „Daar zijn ze, ten minste de eene van de twee die ge zoekt," maar voor zij nog tijd had gehad om na te denken wat deze woorden beteekenden, zag zij het raadsel opgelost, daar tot hare onuitsprekelijke blijdschap doktor DIMSDALE naar haar toekwam.

„O, doktor," zeide zij vrolijk, „nooit kon eene verschijning welkomer zijn dan de uwe nu voor mij is."

„Is dat de volkomen waarheid," vroeg de doktor, terwijl hij MILNA's hoofd tusschen zijne beide handen nam en haar lagchend in de oogen keek.

---

bezweerders overlieten, die hen na veelvuldige besprengingen met wijwater op allerlei manieren plaagden en vermoeiden met hunne langdradige gebeden en bezweringen.

MILNA bloosde even en zeide ontwijkend: „de arme ROMANOWNA heeft zoo veel behoefte aan uwe hulp. Ik geloof dat de verpletterende slag haar krankzinnig heeft gemaakt."

„Arm meisje!" zeide de doktor. „Ik zal dadelijk met u mede gaan, mijne vrouw is even uitgegaan met....." en hier hield hij even lagchend op, „een vriend van ons."

„Hoe komt gij hier, doktor?" vroeg MILNA met eene vergeefsche poging om hare ontroering te verbergen.

„Wacht! ik zal even mijn hoed krijgen," zeide de doktor „en zal u onder het voortwandelen alles vertellen."

De heer DIMSDALE verhaalde nu aan MILNA hoe hij met zijne vrouw nog wat heen en weêr had gereisd en hoe zij dikwijls met belangstelling naar hunne beide gasten hadden gezocht. „Wij zouden," zeide hij, „onze reis waarschijnlijk niet over Moscou hebben genomen als wij niet gehoord hadden dat de gewaande czaar hier gevangen zat, en de hoop dat we u hier met zijne dochter zouden aantreffen deed ons besluiten hier eenigen tijd te vertoeven."

„Hoe hartelijk," zeide MILNA.

„Wij stelden veel belang in u beiden," zeide de doktor, „maar ik wil mij nu toch geene eer aan laten leunen die mij niet toekomt. Onze reiscompagnon maakte ons opmerkzaam op uwen verlatenen toestand en sloeg ons voor om dezen omweg te maken."

MILNA zag voor zich om den doktor niet te laten bemerken hoe zeer zij ontroerde bij het denkbeeld dat zij LOWITZ nog eens zou terugzien.

„Wij waren zoo gelukkig," vervolgde de doktor, „om dadelijk na onze aankomst hier toevallig de oude OTTEKESA te te vinden, die stijf en sterk staande hield dat gij hier eerstdaags zoudt terugkeeren met een zekeren GREROWITZ en zijne vrouw, van wie zij mij wonderen verhaalde. Gelukkig heeft zij zich niet bedrogen in hare veronderstelling, maar vertel

mij nu eens iets van u zelve," vervolgde de doktor en luisterde met veel belangstelling naar alles wat MILNA hem mededeelde.

Zoodra ROMANOWNA doktor DIMSDALE zag ging zij naar hem toe en fluisterde hem in het oor: "Zijt gij de brenger van de bloem?"

Zoowel door deze vreemde vraag als door het uitzigt van het meisje werd de doktor geneigd om MILNA's vrees te deelen en te denken dat het hoofd van ROMANOWNA in de war was, en antwoordde om haar niet te leur te stellen: "Mijne vrouw, die ge u nog wel herinneren zult, zal u gaarne mooije bloemen medebrengen, maar mij dunkt dat ge meer behoefte hebt aan rust dan aan bloemen."

Blijkbaar hinderde het ROMANOWNA dat de doktor dit antwoord gaf, maar zich bezinnende legde zij haren vinger op den mond en zag den doktor veelbeteekenend aan, terwijl zij even op MILNA wees.

Doktor DIMSDALE knikte toestemmend, ofschoon hij niets van haren wenk begreep en zeide, hare handen in de zijnen nemende: "waarlijk, ROMANOWNA, ge moet u zelve eenige rust gunnen."

"Moet ik dan nog niet dadelijk weg, doktor?" vroeg zij naauwelijks hoorbaar.

"Neen, ge kunt gerust gaan slapen?" was het antwoord.

"Is hij dan nog niet hier?" vroeg het meisje weder.

"Neen, neen, wees maar nergens bezorgd voor," zeide de doktor op geruststellenden toon, schoon hij natuurlijk niet het minste van ROMANOWNA's woorden begreep.

"Maar zou het toch niet beter zijn ......" begon ROMANOWNA te vragen, maar zij eindigde haren zin niet, want onder het uitspreken der laatste woorden viel zij flaauw.

"Zij moet dadelijk te bed worden gebragt," zeide de doktor tegen MILNA, en terwijl hij haar zelf een fleschje onder

den neus hield dat hij bij zich droeg, begon MILNA haar te ontkleeden, waarop de doktor haar, zoodra zij een weinig bij kennis was, in zijne armen nam en te bed legde.

"Gij moet haar maar stil laten liggen," zeide de doktor fluisterend tegen MILNA, "want zij heeft stellig veel behoefte aan rust, maar men kan met zulke patienten niet te voorzigtig zijn en daarom raad ik u om bij haar te blijven. Ik zal even naar mijne vrouw gaan en kom hier dan spoedig terug."

Toen de doktor om zijn hoed te krijgen, nog even teruggingin de kamer die zij pas verlaten hadden, zag hij een brief op den grond liggen. Onwillekeurig raapte hij dien op en bezag het adres.

"Hoe vreemd," mompelde hij, toen hij zag dat de brief aan LOWITZ geadresseerd was. "O, maar MILNA zal hem geschreven hebben en heeft den tijd of mogelijk den moed niet gehad om mij te vragen of ik hem wilde medenemen en nu heeft ze hem daar laten vallen in de hoop dat ik hem zou vinden. Nu, hij zal spoedig bezorgd worden," besloot de doktor zijne alleenspraak.

Mevrouw DIMSDALE en de heer LOWITZ waren juist van hunne wandeling thuis gekomen toen de doktor terug kwam.

"Wel, LUCY," zeide hij op vrolijken toon, "hoe hebt gij het gehad? Daar, jongen lief, lees gij intusschen met genoegen," voegde hij er tegen LOWITZ bij, terwijl hij hem den brief ter hand stelde.

Mevrouw DIMSDALE begon haar echtgenoot verslag van alle bijzonderheden die zij gezien had te doen, toen op eens de heer LOWITZ een kreet van verbazing uitte. "Zonderling!" zeide hij zijn hoofd schuddende. "Gij weet toch den inhoud van dezen, doktor?" vroeg hij.

"Wel neen," was het antwoord, "hoe zou ik weten wat zij u schrijft."

„Maar het is niet van haar," zeide de heer LOWITZ, „lees maar eens," voegde hij er bij, den doktor ROMANOWNA's brief overreikende.

„Ah! nu begrijp ik hare vragen die mij zoo zonderling toeschenen," zeide de doktor. „Arm kind! zij wachtte antwoord op dezen brief dien zij stellig dacht dat al lang verzonden was."

„Hoe diep gevoelt zij het onregt van haren vader," zeide LOWITZ, „maar wat een zonderling denkbeeld is het van haar, dat ik vijandig tegen haar gestemd zou zijn, tegen haar die geheel onschuldig is."

„Wat zijn zij beide lieve en edele meisjes," zeide mevrouw DIMSDALE, die den brief nu ook gelezen had, „en hoe zeer verdienen zij gelukkig te worden."

Lang en ernstig werd er door dit drietal overlegd hoe men het beste in deze zaak zou handelen, en eindelijk ried doktor DIMSDALE LOWITZ aan, om zich niet te vertoonen voor dat hem een boodschap gezonden werd. „Ik zal met mijne vrouw," zeide hij, „aan ROMANOWNA de waarschuwing gaan brengen waar zij om gevraagd heeft," en ging, nadat hij zich een bloem had laten geven, naar de woning waar de beide meisjes waren.

Treurige inbeelding.

Welk een contrast! Toen de doktor nog maar een paar uren geleden ROMANOWNA bezocht, hield hij haar voor krankzinnig omdat zij over dingen sprak die hij niet kon begrijpen, en nu hij weder bij haar kwam dacht hij haar goed bij kennis te vinden, terwijl zij nu juist geheel in de war was. Toen hij het bed naderde en haar de bloem liet zien zeide hij zacht: „Hier is zij, ROMANOWNA."

„Wat is dat?" vroeg zij op woesten toon. „Wie is zoo wreed om op dit oogenblik het hoofd van mijnen ongelukkigen vader met bloemen te tooijen."

„Wij zijn het," zeide de doktor. „Ik met mijne vrouw, zie! wij brengen u de bloem waarom gij gevraagd hebt."

„Ach, waarom moest hij sterven?" jammerde ROMANOWNA. „Nu is er niemand meer om met mij naar het klooster te gaan en o! ik kan niet meer, want al die ketens zijn om mijn hoofd gewonden .... o! ... o!"

Op deze wijze klaagde ROMANOWNA in het ijlen der koorts, en het was natuurlijk hartverscheurend om haar te hooren, want bij ieder woord kwam alles wat zij geleden had, zoo duidelijk uit.

Dokter DIMSDALE legde dadelijk koude compressen op haar hoofd en bleef zelf met zijne vrouw dien nacht bij het ziekbed waken. Gelukkig voor MILNA dat die menschlievende vrienden haar ter zijde stonden, want vele dagen was het meisje niet buiten gevaar. Akelig was het om aan te zien hoe zij in de hitte der koorts met fonkelende oogen en gloeijende wangen kon vertellen, dat zij haren vader zijne vrijstelling ging bezorgen en dat hij dan met haar bruiloft zou houden bij MILNA. En zelfs nadat het gevaar geweken was, moest zij nog met de uiterste zorg behandeld worden, daar haar hoofd veel geleden had en zij zeer verzwakt was door de doorgestane schokken. Niet minder aandoenlijk was het toen te bespeuren hoe zij alles scheen vergeten te zijn wat er in den laatsten tijd gebeurd was. Blijkbaar verkeerde zij in het denkbeeld dat zij pas met MILNA op reis was gegaan naar Petersburg, om de vrijstelling van haren vader te vragen. Zoolang zij nog zoo heel zwak was moest men haar wel in dien waan laten, maar zoodra hare krachten een weinig begonnen aan te sterken oordeelde de doktor dat men haar niet langer in eene noodlottige dwaling mogt laten en besloot hij zelf haar de waarheid mede te deelen.

„Hoe gevoelt gij u heden, ROMANOWNA?" vroeg hij, terwijl hij zich bij haar bed neêrzette.

„Wel veel beter," was het antwoord, „maar ik vrees dat ik toch nog niet sterk genoeg zal zijn om op reis te gaan, want ik heb juist een gevoel alsof ik zoo ver had geloopen dat ik niet meer kan."

„Nu ge hebt geen haast," zeide de doktor met nadruk.

„Geen haast?" herhaalde ROMANOWNA vragend. „Geen haast?" zeide zij nog eens langzaam bij zich zelve, „ik weet niet wat het is, maar mij dunkt ik had wel haast en ik heb al gedurig bij mij zelve liggen denken wat het is. Weet gij het niet, doktor? O ja, nu weet ik het al, ik was op reis naar Petersburg en toen brak het rijtuig, o! als ik daardoor eens te laat kwam."

„Bezin u eens goed," zeide de dokter op zachten, maar duidelijken toon: „uw rijtuig brak, en toen moest ge terug en op dien avond hebt ge een brief geschreven."

De doktor sprak langzaam en zag hoe ROMANOWNA's gelaat langzamerhand herinnering teekende.

Die brief kwam niet aan zijne bestemming," vervolgde de heer DIMSDALE, „hij bleef zeker in uw zak zitten, maar wees niet bezorgd, hij is nu reeds aan het adres...."

„Is de heer LOWITZ hier?" vroeg ROMANOWNA levendig den doktor in de reden vallende.

„Hij heeft MILNA teruggezien," zeide de doktor.

„MILNA teruggezien?" vroeg ROMANOWNA en voegde er bij, terwijl zij met de hand over haar voorhoofd streek, „dus ik zal alleen naar Petersburg moeten gaan."

„Naar Petersburg?" vroeg de doktor verbaasd.

„Ja, doktor, weet gij dan niet.... o neen," viel zij zich zelve in de reden, „gij kunt het niet weten, want toen wij u het laatst zagen was mijn vader nog niet gevangen. O, doktor! wat was het een naar gezigt om hem zoo zwaar geboeid te zien, die arme vader!"

Vermoeid sloot ROMANOWNA hare oogen en bleef eenigen tijd stil liggen, maar eensklaps weder overeind springende zag zij den heer DIMSDALE stijf aan en zeide:

„Doktor, vertel mij toch eens wat er gebeurd is. Ik heb eene onduidelijke voorstelling van het een of ander ongeluk dat heeft plaats gehad zonder te kunnen bedenken wat het toch is."

Gaarne zou de doktor het arme meisje de smartelijke tijding bespaard hebben, maar hij gevoelde dat het het beste voor haar was om dadelijk de zekerheid te hebben van PUGATSCHEFF's dood en deelde haar daarom de geheele toedragt der zaak mede. Met meer kalmte dan hij verwacht had hoorde zij hem aan, maar een diepe zucht en de tranen, die langs hare wangen rolden, toonden hem aan hoezeer haar de tijding trof.

„Doktor," zeide zij eensklaps zacht, „wilt ge zoo goed zijn mij nog eens te bezoeken? ik ben nu te vermoeid maar wilde u toch gaarne iets vragen."

„Zeker, zeker," zeide de doktor, „tracht nu eerst maar wat te slapen, zoodra gij mij wilt hebben ben ik bij u," en na zijne patient hartelijk de hand gedrukt te hebben, verwijderde hij zich.

Een voorstel van doktor Dimsdale.

Terwijl ROMANOWNA wilde nadenken viel zij in slaap, en ontwaakte niet voordat de avondzon zijne laatste stralen wierp door het raam van het kamertje waar zij lag. „Vriendelijke zon!" zeide zij zacht, opgeruimd door het zachte en vrolijke licht.

„Zegt ge iets?" vroeg de aangename stem van Mevrouw DIMSDALE in het Russisch, want zij had zich op die taal toegelegd.

„Ik zag naar de zon,” zeide ROMANOWNA. „Helaas! zij kan mijn vader niet meer beschijnen.”

„Gij wenscht mijn echtgenoot te spreken?” vroeg Mevrouw DIMSDALE om ROMANOWNA af te leiden. „Ik zal hem roepen, maar laat ik u eerst wat voedsel geven,” en bij deze woorden bood zij het meisje een zacht en versterkend kostje aan, dat zij zelve voor haar had gekookt en het laatste uur al met moeite warm had gehouden. Hare moeite werd ruimschoots beloond, want de patient liet het zich zeer goed smaken.

„Zeg mij toch eens, lieve Mevrouw,” zeide ROMANOWNA, terwijl zij de handen van Mevrouw DIMSDALE nam, „heb ik niet vreemd gehandeld tegen den heer LOWITZ? Ik vrees er voor, want ik geloof dat ik op het punt geweest ben van mijn verstand te verliezen.”

„Neen,” antwoordde Mevrouw DIMSDALE in het Fransch, daar zij nog geen kans zag om een geheel gesprek in het Russisch te voeren, „gij hebt zeer edel en belangeloos gehandeld. De jonge LOWITZ is zoo getroffen over uwe handelwijze, dat hij ongeduldig verlangt naar uwe herstelling om u zelf zijnen dank toe te kunnen brengen.”

„Neen,” zeide ROMANOWNA, „mijn gezigt kan niet anders dan zeer onaangenaam voor hem zijn en daarom blijf ik hem liever uit den weg; maar Mevrouw,” vroeg zij belangstellend, „heeft MILNA nu in het huwelijk toegestemd?”

„MILNA wil eerst weten wat gij wenscht te doen, en heeft van LOWITZ de belofte geëischt dat hij niet op het huwelijk zal aandringen, voordat zij volkomen overtuigd is dat gij zonder haar gezelschap gelukkig kunt zijn. Ik zou u dit niet gezegd hebben,” voegde Mevrouw DIMSDALE er bij, „als het niet was dat wij u een voorstel wilden doen.”

Op dit oogenblik trad de doktor behoedzaam binnen en werd door zijne vrouw bij het bed gewenkt. „Ik wilde juist,” zeide zij, „ROMANOWNA onzen voorslag doen.”

„Goed,” zeide hij, en daarop vroeg Mevrouw DIMSDALE aan ROMANOWNA, of zij als aangenomen dochter en vriendin voortaan bij hen in Engeland zou willen wonen.

„Zoo als ge weet,” zeide de doktor, „hebben wij geene kinderen, en wij hebben u met zooveel genoegen leeren kennen dat we te gelijk het plan opvatten om u dit verzoek te doen.”

Een hoog rood overtoog ROMANOWNA's gelaat en blijkbaar deed haar dit voorstel veel genoegen, maar toch zeide zij nadat zij eenige oogenblikken had nagedacht met een droeven glimlach: „de dochter van den opstandeling mag aan geen levensgenot denken, zij moet in een klooster boeten voor vele bedrevene zonden.”

De doktor wilde iets zeggen, maar ROMANOWNA wenkte hem met de hand en vervolgde: „Uwe mij steeds betoonde hartelijkheid geeft mij den moed om u een verzoek te doen, namelijk of gij mij wilt helpen om bij pater ALEXIUS in het klooster te komen, en of gij wilt zorgen dat MILNA's huwelijk voltrokken wordt.”

Mijnheer en Mevrouw DIMSDALE zagen elkander teleurgesteld aan, en beproefden, maar te vergeefs, om ROMANOWNA tot andere gedachten te brengen. Het denkbeeld, „boetedoening” stond bij haar zoo vast, dat zij er in het geheel niet af te brengen was. De protestantsche Mevrouw DIMSDALE kon zich maar in het geheel geen denkbeeld vormen van wat zij „ROMANOWNA's vreemde idées” noemde, maar haar echtgenoot ried haar om ROMANOWNA niet tegen te spreken en om haar maar eerst geheel te laten herstellen voordat er weder over het voorstel gesproken werd.

De doktor zeide dit blijkbaar niet zonder bedoeling, want hij scheen het een of ander plan te hebben, maar hij liet noch aan zijne vrouw, noch aan MILNA en LOWITZ iets van zijn voornemen blijken.

Mevrouw DIMSDALE en MILNA hielden ROMANOWNA nu beurtelings gezelschap, terwijl zij langzaam hare krachten terugkreeg, maar beiden vermeden om veel met de patient te praten, en ROMANOWNA was veelal zoo in gedachten verzonken, dat zij weinig opgewektheid had om te spreken en zoo had zij met MILNA nog nooit een woord over LOWITZ gewisseld.

Ongeveer zes weken na het eerste bezoek van den doktor was ROMANOWNA in zoo ver hersteld, dat zij de ziekenkamer voor het eerst kon verlaten. In de zitkamer had Mevrouw DIMSDALE het zoo huiselijk mogelijk gemaakt en voor ROMANOWNA was een gemakkelijke stoel nedergezet, waar zij plaats nam, maar naauwelijks zat zij daar of de heer LOWITZ kwam het vertrek binnen. Verschrikt vloog zij op en wilde de kamer verlaten, toen deze haar voorkwam en vroeg: „Waarom zoekt ge mij te ontvlugten?"

„Omdat mijn gezelschap u niet dan zeer onaangenaam kan zijn," antwoordde ROMANOWNA.

„Toch niet," zeide de jonge man, „gij hebt mij door uw briefje zoo gelukkig gemaakt, dat het mij bepaald een genoegen is om u mijnen dank daarvoor te kunnen betuigen."

„Ik had u zoo gaarne het smartelijke gevoel bespaard om mij te zien," zeide ROMANOWNA.

„Maar waarlijk," zeide LOWITZ, „het is mij bepaald een genoegen dat ik u weder hersteld mag ontmoeten. Gij beleedigt mij half door te veronderstellen dat ik zoo haatdragend zou zijn om de onschuldige dochter te haten voor eene misdaad die haar ongelukkige, verblinde vader bedreef," voegde hij er bij, daar hij zag dat ROMANOWNA nog bleef staan met het plan om de kamer te verlaten.

„Neen, zoo bedoel ik het niet," zeide ROMANOWNA, terwijl zij zitten ging, „maar voor mijn gevoel is het alsof ik bezwaard ben met alle zonden die mijn ongelukkige vader bedreef."

„Neem mij niet kwalijk," zeide LOWITZ, „maar ik geloof dat gij die zaak verkeerd beschouwt."

ROMANOWNA glimlachte flaauw en de doktor zeide om het gesprek af te breken: „Die zaak is al afgepraat, niet waar ROMANOWNA? Gij gaat in een klooster boeten."

ROMANOWNA knikte den doktor dankbaar toe en gaf hem een wenk op MILNA wijzende om verder door te praten. „En MILNA," vervolgde de doktor, „mag niet mede gaan naar het klooster, maar zij . . . . ."

„Zal mij gelukkig maken?" riep LOWITZ op eens verrast uit.

MILNA zag ROMANOWNA aan en deze zeide zachtjes:

„Toe, zeg ja, MILNA, want ik zal nooit toestaan dat gij den heer LOWITZ ongelukkig maakt om mijnentwil."

„Hoe gaarne wenschte ik," zeide MILNA, „dat gij u onder de zorg van Mevrouw DIMSDALE wildet stellen, dan zou ik kunnen besluiten om aan mij zelve te denken, maar gaat gij naar het klooster dan ga ik met u mede, want ik weet het, gij zult u zeer ongelukkig gevoelen als ge in die eenzame afzondering niet iemand bij u hebt die u liefheeft en die gedurig met u over al het gebeurde kan spreken. Maar geloof niet," voegde MILNA er bij, „dat ik u wil dringen om van uw besluit af te zien, want gij moet geheel uwe overtuiging volgen."

„Nu, dames, de verdere discussies tot later gelegenheid," zeide de doktor op vrolijken toon. „Neen, neen," vervolgde hij tegen LOWITZ die de zaak liever nu verder behandeld zag, „wij vieren nu het feest van de herstelling van onze lieve vriendin en we willen nu vooreerst geen onderwerp behandelen, waarover we het niet terstond eens kunnen worden. Over eenige dagen verwacht ik een gast met wien wij onze zaken zullen regelen."

„Wien toch?" vroeg Mevrouw DIMSDALE even nieuwsgierig

als de anderen, maar de doktor wilde zich niet over dat punt uitlaten. „De tijd zal u het raadsel oplossen," zeide hij en begon toen allerlei aardige ontmoetingen uit zijn leven zoo koddig te vertellen, dat allen afgeleid werden en het voor dien avond geheel vergaten dat er een geheim was en een verboden onderwerp van gesprek, beide anders zeer geschikte redenen om alle discours te verhinderen.

Vele bijzonderheden en een huwelijk.

Eindelijk, nadat de doktor al verscheidene dagen lang voorspeld had dat de verwachte gast ieder oogenblik kon aankomen, verscheen — raad eens wie? — niemand anders dan pater ALEXIUS.

De doktor had hem een zeer uitvoerigen brief geschreven en de goede prior had zonder zich te bedenken gaarne de verre reis ondernomen. De meisjes waren beide zeer verheugd over de komst van den prior en begroetten hem allerhartelijkst. ROMANOWNA inzonderheid was innig blijde toen zij pater ALEXIUS zag, omdat zij begreep dat doktor DIMSDALE op deze wijze aan haar verzoek had voldaan en sprak, zoodra zij den prior eens alleen aantrof, hem dadelijk aan over hare belangen.

„O, vader ALEXIUS," zeide zij, „wat ben ik toch blijde dat gij hier gekomen zijt, want Mijnheer en Mevrouw DIMSDALE wilden mij dringen om bij hen te komen wonen en trachtten mij te overtuigen dat ik niet goed deed met bij mijn besluit te volharden, om voortaan mijn leven aan God toe te wijden."

„Ried doktor DIMSDALE u af om uw leven aan God toe te wijden?" vroeg de prior op verbaasden toon.

„Ja, mijn vader," zeide ROMANOWNA, „de doktor wilde

„Ja, mijn vader," zeide ROMANOWNA, „de doktor wilde mij van mijn voornemen om in het klooster te gaan doen afzien."

„Ah, zoo," zeide de prior met een naauwelijks merkbaar lachje op zijn stroef gelaat, „maar mijne dochter, waarom wildet gij naar het klooster gaan?"

„Om te boeten voor alle zonden die mijn vader en ik bedreven," zeide ROMANOWNA met neêrgeslagen oogen, „en om mij zelve te heiligen door godvruchtige overpeinzingen en gebeden."

„Juist, ja," zeide de prior als in zich zelven en vroeg toen bedaard: „En wat zou het nut daarvan zijn?"

ROMANOWNA sloeg verbaasd hare oogen op en vroeg toen zacht: „Versta ik u wel, mijn vader? vraagt gij wat het nut is van een aan God toegewijd leven?"

„Ja," zeide pater ALEXIUS, ge verwondert u over die vraag en vele jaren geleden, toen ik nog op uw leeftijd was, zou ik mij ook verwonderd hebben wanneer iemand mij zoo iets gevraagd had, maar de ondervinding van vele jaren heeft mij menige zaak anders doen inzien en vooral over het kloosterleven heb ik geheel andere inzigten gekregen."

„Heeft doktor DIMSDALE u gevraagd of ge mij van mijn voornemen wildet doen afzien?" vroeg ROMANOWNA onnadenkend en haastig.

„Die vraag zou mij beleedigen en grieven," zeide pater ALEXIUS langzaam, „als ik haar niet toeschrijven moest aan uwe smart en aan uwe nog door ziekte verzwakte geestvermogens; want niemand zal mij ooit kunnen doen spreken tegen mijne vaste en innige overtuiging."

ROMANOWNA gevoelde al het ongepaste van hare woorden en vroeg dadelijk om vergiffenis die zij gaarne kreeg, maar het gesprek was voor dien dag afgebroken en hoe veel moeite het meisje zich ook gaf om den prior verder te doen praten,

het gelukte haar niet; want pater ALEXIUS verliet al spoedig de kamer en vermeed alle verdere toenadering.

„Wil ik je eens iets zeggen dat je verbazen zal, MILNA?" vroeg ROMANOWNA.

„Wat dan?" vroeg MILNA.

„Pater ALEXIUS heeft mij verklaard dat hij het kloosterleven afkeurde," zeide ROMANOWNA.

„En gij waart het niet met hem eens?" zeide MILNA vragend.

„Ik?" herhaalde ROMANOWNA verwonderd, „wel neen, en gij toch zeker ook niet, want hoe dikwijls hebben wij te zamen over dat onderwerp gesproken."

„Ja," zeide MILNA, „maar ik wil u niet ontveinzen dat mijne gedachten over dat punt veel gewijzigd zijn door de gesprekken van doktor DIMSDALE."

„Nu, mijne denkbeelden zullen niet zoo spoedig veranderen," zeide ROMANOWNA half teleurgesteld.

„Wie houdt gij er voor dat meer nut doet," vroeg MILNA, „iemand als doktor DIMSDALE die in de wereld leeft en nuttig is voor zijne medemenschen, of een monnik die buiten de wereld in het klooster zucht en bidt en God dient zoo als men dat noemt?"

„Zoo als men dat noemt," herhaalde ROMANOWNA, „MILNA welke kettersche gevoelens hebt gij toch opgedaan in den laatsten tijd."

„Maar beantwoord mijne vraag nu eerst," zeide MILNA. „Zeg mij, denkt gij dat doktor DIMSDALE beter zou doen als hij in een klooster ging om te knielen, te bidden en te zuchten?"

„O, MILNA, wat spijt het mij dat gij zulke vreemde gevoelens hebt," zeide ROMANOWNA treurig, en brak het gesprek af. Zij sloot zich voor het verdere deel van den dag in hare kamer op, en ging dien avond vroegtijdig te bed, maar zij kon den

slaap niet vatten zoo vol was haar hoofd van alles wat zij gehoord had. „Wat spijt het mij," dacht zij, „dat ik pater ALEXIUS heden morgen zoo in de reden ben gevallen, want gaarne had ik hem over mij zelve gesproken en om raad gevraagd."

Terwijl zij zoo over zich en over MILNA en hare veranderde denkwijze lag te denken werd het haar in het bed te benaauwd, zij sprong er uit en ging door het raam naar de maan kijken. „O! was ik kalm als gij," zuchtte zij zacht, naar de bleeke maan turende, „mijn boezem hijgt naar lucht en mijn hart zoekt naar een middel om mijnen vader en mij zelve rust te bezorgen, en nu trachten allen die om mij heen zijn, zelfs MILNA, mij dat redmiddel te ontnemen."

Plotseling viel ROMANOWNA's oog op eene gedaante die zich bewoog op de bank in het kleine tuintje. In het eerst verschrikte zij, maar spoedig herkende zij in die eenzame gestalte pater ALEXIUS en vatte dadelijk het plan op om hem daar te gaan opzoeken. Haastig wikkelde zij zich in eenen mantel en begaf zich naar buiten.

„O, zend mij niet weg," smeekte ROMANOWNA, toen zij bij den prior was en zich verbeeldde dat hij eene afwijzende beweging maakte. „Ik bid u, sta mij een kort gesprek toe, want ik ben zoo ter neder gedrukt."

„Stort vrij uw hart voor mij uit, mijne dochter," zeide de prior en wenkte haar om zich naast hem neder te zetten. — Doktor DIMSDALE zou het zeker niet goed hebben gekeurd dat zijne pas herstelde patient zich zoo aan de scherpe nachtlucht blootstelde, maar pater ALEXIUS kwam in het geheel niet op het denkbeeld dat het meisje zoo onvoorzigtig mogelijk handelde, en noodigde haar uit om alles te vertellen wat haar bezwaarde. Met belangstelling luisterde hij naar de beschrijving die zij hem gaf van haar verdriet: „Ik had," zoo eindigde zij hare klagt, „nu zoo veel kalmte bij het plan om in

een klooster te boeten voor de zonden van mijn vader en om verder mijn leven aan God toe te wijden, maar MILNA wil dan bij mij blijven en ik ken haar, zij zal stellig alles voor mij opofferen, en. . . ."

„Luister eens," zeide de prior haar in de reden vallende, „ik kan mij uw toestand zeer goed voorstellen. Gij hebt eens aangenomen dat het eenigste middel tot boetedoening in knielen en bidden en vrome verzuchtingen bestaat, en dat de stille afzondering van het klooster uw geest zal ontheffen van den drukkenden last van zonden, niet waar?"

ROMANOWNA knikte toestemmend en luisterde met belangstelling toen de prior vervolgde: „Toen ik op uwen leeftijd was dacht ik als gij, maar sedert heb ik veel nagedacht en veel opgemerkt dat mij anders deed denken. Zoo als ge weet, ben ik prior van een klooster, maar op grond van eene veeljarige ondervinding moet ik u zeggen dat ik jonge menschen het kloosterleven geheel afraad. Men maakt zich allerlei schoone voorstellingen die niet worden verwezenlijkt, want onze geest kan geen rust vinden in de kalmte van die geheele afzondering en in het vervolg lijden wij vrij wat meer dan te voorzien is als wij, opgewonden door ons vroom besluit, ons beginnen af te zonderen."

Daar ROMANOWNA den prior nog steeds ongeloovig bleef aanstaren, begon deze haar zijne geheele levensgeschiedenis mede te deelen, die wij hier niet zullen herhalen, maar die het ROMANOWNA meer en meer duidelijk maakte dat pater ALEXIUS geheel volgens eene diep gevoelde overtuiging sprak.

„Ik moet u," zeide de prior aan het einde van zijn verhaal, „nog iets ophelderen, namelijk mijne komst hier. Gij. . ."

„O, mijn vader," zeide ROMANOWNA levendig, „vergeef mij toch de woorden die ik heden morgen zoo onbedacht tegen u sprak."

„Ze zijn vergeven en vergeten," zeide de prior, „maar ik

wil u toch uitleggen waarom de heer DIMSDALE mij gevraagd heeft om hier te komen. De doktor heeft mij op zijne reis een bezoek gebragt en met hem heb ik veel over het voor en het tegen van het kloosterleven gesproken. Als protestant veroordeelde hij het geheel en daarom kon of liever wilde hij u zijne opinies niet mededeelen, en toch voorzag of vreesde hij dat gij door de uitvoering van uw plan ongelukkig zoudt worden. Daarom schreef hij mij, begrijpende dat ge mij eerder als een onpartijdigen raadsman zoudt aanzien dan hem en zijne vrouw. Zoo als ge zaagt voldeed ik aan zijn verzoek. Het was voor mij een genoegen om u en de dochter van WOLODNA nog eens terug te zien en een dubbel genoegen zou het mij zijn als ik u door het verhaal van mijn leven en het mededeelen van mijne overtuiging terug hield van een stap waarover gij later bitter berouw zoudt kunnen hebben."

„Maar goede vader ALEXIUS," zeide ROMANOWNA op het punt van te schreijen, „moet ik dan niet bidden voor mijnen vader?"

„Kunt ge dit nergens doen dan binnen de muren van het klooster?" was de wedervraag.

„En niet voor hem boeten?" vroeg ROMANOWNA.

„Zoudt ge dat op geene andere wijze kunnen doen dan door vasten en nuttelooze pijnigingen?" vroeg pater ALEXIUS.

„Op welke wijze?" vroeg ROMANOWNA.

„Door u nuttig voor anderen te maken," zeide pater ALEXIUS.

„Bedoelt gij," vroeg ROMANOWNA, „om onderwijs te geven?"

„Ja, 't zij om onderwijs te geven, 't zij om aan de eene of andere liefdadige inrigting werkzaam te zijn. Mevrouw DIMSDALE vertelde mij dat er in Engeland vele inrigtingen bestaan, waarin beschaafde dames hare talenten ten beste geven om de minder beschaafden of gegoeden te onderwijzen, en uit die gesprekken heb ik nog beter begrepen hoe veel meer

wezentlijk heil men kan aanbrengen als men in het praktische leven werkzaam is dan wanneer men binnen de muren van een klooster bidt en vast. Meer en meer begrijp ik dat afzondering eene geheel verkeerde opvatting van het leven is."

De prior werd geheel bezield toen hij over dit onderwerp doorsprak en ROMANOWNA begon eindelijk in te zien dat hij gelijk moest hebben; maar nog altijd was het haar niet duidelijk hoe zij moest handelen, toen zij plotseling een inval kreeg die een glans van genoegen over haar gelaat verspreidde.

„Mijn vader," riep zij op eens, den prior in de reden vallende, „denkt gij niet dat ik God zou kunnen verzoenen als ik mij nuttig trachtte te maken voor de kinderen wier ouders de slagtoffers zijn geworden van dezen rampzaligen oorlog?"

„Ja," antwoordde de prior, met een weemoedigen glimlach over ROMANOWNA's uitdrukking van God door hare daden te verzoenen, waar hij evenwel geene aanmerking op maakte, daar zij nu zoovele nieuwe denkbeelden in zich had op te nemen.

„Maar op welke wijze?" vroeg zij, nadat de eerste opgewondenheid over het plan een weinig voorbij was.

„Mijne dochter," zeide de prior, „dat is eene vraag waar moeijelijk zoo maar in eens een goed antwoord op te geven is; maar," voegde hij er bij nadat hij even had nagedacht, „weet ge wat ik u zou raden? Ge zijt nu nog te jong om geheel op u zelve eene dusdanige onderneming te beginnen, en daarbij is uwe gezondheid.... meisjelief," viel hij zich zelf in de reden, „ik heb er niet over nagedacht dat de koude nachtlucht u nadeelig zou kunnen zijn."

„Wees gerust, mijn vader," zeide ROMANOWNA, met een flaauwen glimlach, „ik heb een warmen mantel om en uw gesprek heeft mij meer goed gedaan dan ik u zeggen kan. Ik zou mij bijna gelukkig kunnen gevoelen, nu ik het vooruitzigt heb dat men mij niet zal tegenhouden in mijne behoefte

om te boeten, en de boetedoening die gij mij voorstelt zal, dit gevoel ik, mijn hart veel meer bevredigen; maar wat wildet gij zeggen?"

„Ik? o ja, dat uwe krachten na de doorgestane schokken nog niet toereikend zullen zijn om nu reeds een zoo druk en moeitevol leven te beginnen. Daarom is mijn raad deze: neem voorloopig den voorslag van Mijnheer en Mevrouw DIMSDALE aan, begeef u met hen naar Engeland, en leer daar al die inrigtingen kennen waarover Mevrouw sprak; en dan over eenige jaren als ge gezond, sterk en ervaren terugkomt, vraag dan de medewerking van de keizerin, die zoo gunstig voor u gestemd schijnt te zijn, om hier zulk eene inrigting tot stand te kunnen brengen als u het geschiktste toeschijnt."

„Ik zou wel dadelijk willen beginnen met mijn leven nuttig te besteden," zeide ROMANOWNA, „maar ik gevoel dat uw raad goed is; morgen zal ik den doktor vragen of ik nog met hem mede mag gaan."

„En ik behoef u niet te vragen," zeide de prior, „of ge wel geheel vrij handelt, want ik heb doktor DIMSDALE beloofd om u niet te dwingen maar om mijn best te doen om u te overtuigen."

„Ik ben geheel overtuigd dat gij gelijk hebt," zeide ROMANOWNA, „en ik ben u hartelijk dankbaar voor de moeite die ge voor mij genomen hebt; maar, goede vader, help mij nu ook MILNA overreden om de hand van LOWITZ aan te nemen."

„Dat zal niet moeijelijk zijn," zeide de prior, „want MILNA heeft beloofd om zich te verloven op denzelfden dag dat gij zoudt kunnen besluiten om u onder de bescherming van doktor DIMSDALE te stellen."

„Dus nog heden," zeide ROMANOWNA nadenkend.

„Ja, maar nu, mijne jonge vriendin, moet ge u dadelijk ter rust begeven, want ik vrees dat de doktor mij zal beknorren omdat ik zoo weinig zorg voor uwe gezondheid heb gehad."

Met aandoening nam ROMANOWNA de hand van den prior en bragt die aan hare brandende lippen om er een kus op te drukken, en wie den vrolijken glimlach gezien had, die er om den mond van pater ALEXIUS speelde, zou zeker niet hebben kunnen gelooven dat hij er gewoonlijk zoo stroef uitzag.

„Slaap rustig, mijne dochter," zeide hij zacht en daarop verdween ROMANOWNA en lag geen kwartier later in diepen slaap. De prior bleef nog vele uren buiten, terwijl hij nu eens biddend nederknielde en dan weêr in vrome overpeinzingen verzonk, maar gedurig zweefde hem het meisje voor oogen dat hem zoo even had verlaten.

„Welk eene zware last," dacht hij, „zal er spoedig op die jeugdige schouders rusten. Zal zij er tegen bestand zijn? Vergde ik niet te veel van haar? Ik vrees er voor, want de wereld zal welligt hare goede bedoelingen miskennen en dikwijls, zeer dikwijls zal zij tegenkanting vinden juist daar waar zij op bijstand en ondersteuning mogt rekenen. Zij gaat een moeijelijken strijd beginnen en toch, o! was ik nog jong als zij, hoe gaarne zou ook ik zoo'n strijd aanvaarden. Zij zal zeker Gods zegen ondervinden op haar vroom voornemen en ik zal steeds voor haar bidden."

En het gebed van den vromen monnik steeg tot Gods troon en werd verhoord, want ROMANOWNA ondervond in geheel haar verder leven den bijstand van God.

Aan den avond van dienzelfden dag wisselde de prior de ringen van MILNA en LOWITZ en weinige dagen later stonden de beide jonge lieden voor het altaar, waarover een prachtig kleed lag van karmozijnroode taf, als een teeken van den rijkdom van het paar.

Beide antwoordden volmondig „ja" toen de prior, hunne handen in de zijnen nemende, hen vroeg of zij elkander steeds zouden blijven liefhebben, en waren regt verheugd toen de waardige pater, nadat hij hun ieder een krans van wijnruit op het hoofd

had gezet en hunne handen had vereenigd, het huwelijk voor voltrokken verklaarde.

De jonge Mevrouw LOWITZ rustte niet voordat doktor DIMSDALE stellig beloofd had om met zijne vrouw en ROMANOWNA eenige dagen bij haar in Petersburg te komen doorbrengen voordat zij Rusland verlieten; en aan dien vriendelijken drang werd gehoor gegeven, te meer daar ROMANOWNA de keizerin nog een bezoek wilde brengen.

Dat bezoek bij MILNA was allerprettigst. Het jonge vrouwtje was zoo regt gelukkig met haar echtgenoot dat het een lust was om haar aan te kijken. Met kinderlijke blijdschap liet zij aan Mevrouw DIMSDALE en ROMANOWNA alles zien, en genoot toen zij door deze haar fraai huis, haar lief aangelegd en tuin en hare smaakvolle omgeving hoorde bewonderen, en waarlijk MILNA had zich dit alles nooit schooner kunnen wenschen.

„O, ROMANOWNA," zeide zij, toen zij eens met deze alleen op eene sopha zat, „wat was ik vroeger toch dwaas om zoo naar rijkdom en pracht te verlangen, want nu ik in het bezit van dat alles ben, gevoel ik toch duidelijk dat het ware geluk daar niet in bestaat."

„Zijt gij dan niet gelukkig?" vroeg ROMANOWNA half teleurgesteld.

„Ik?" vroeg MILNA. „Ik vrees soms dat ik al te gelukkig ben, want LOWITZ bemint mij even opregt als ik hem en voorkomt mijne minste wenschen, maar na de woelige dagen die over mijn hoofd zijn gegaan als over het uwe is het mij soms als mag ik niet zoo zorgeloos genieten. Ik wilde dat gij hier bij mij bleeft, dan had ik eene persoon voor wie ik wat kon doen, want LOWITZ is altijd alleen voor mij bezig en heeft zelf geene behoeften. Toe, blijf bij ons," voegde zij er bij en LOWITZ, die ongemerkt de kamer was binnengekomen, voegde zijn verzoek bij dat van zijne vrouw.

„Neen," zeide ROMANOWNA, „gij weet het, ik heb eene

andere roeping, maar hoe ver ik ook van u ga, steeds zal ik met genoegen aan u beiden en aan uwe hartelijke aanbieding denken."

De keizerin bevond zich te Zarsko-Celo en daar ROMANOWNA geene bijzondere opgewektheid had om haar daar op te zoeken, schreef zij haar een brief waarin zij haar voorloopig vertrek naar Engeland mededeelde.

Weinige dagen daarna bragten LOWITZ en MILNA hunne gasten naar het schip, dat reeds zeilreê lag en daar namen de beide vriendinnen een hartelijk en aandoenlijk afscheid, met de stellige belofte van elkander dikwijls te zullen schrijven; maar zoo als het gewoonlijk gaat, werd de briefwisseling eerst druk begonnen, verflaauwde langzamerhand en hield eindelijk geheel op, tot dat Mevrouw LOWITZ vele jaren na het hierboven verhaalde den volgenden brief kreeg waarmede wij dit boekje zullen besluiten.

Liefste MILNA!

Met hartelijke belangstelling vernam ik dezer dagen dat gij volkomen gezond en gelukkig zijt in het bezit van uw echtgenoot en vier lieve kinderen. O! hoe gaarne kwam ik u eens zien, maar mijne werkzaamheden zijn van dien aard dat ik onmogelijk den tijd kan vinden om mij zelve die uitspanning te geven. „Uwe werkzaamheden?" hoor ik u vragen, want mogelijk weet ge nog niet dat ik hier sedert een half jaar gevestigd ben en daarom zal ik u eens een getrouw verslag geven van al mijne lotgevallen, waarin ik weet dat ge belang stelt.

Engeland is een heerlijk land. Herinnert ge u nog die oude spinster te Simbirski, die ons zeide dat de Engelschen *menschen* waren? Zij had gelijk. De Engelschen hebben veel meer verstand dan de Russen. Ik kan er over oordeelen, want ik

ben op raad van doktor DIMSDALE zelve op een school in Engeland werkzaam geweest, en ben nu bezig mijne daar opgedane ondervinding hier in praktijk te brengen. Van de keizerin heb ik dadelijk op mijn verzoek de noodige gelden ontvangen om hier eene school op te rigten. En waar denkt ge dat ik ben? Op het kasteel Tatischewa. Ja, daar waar ik voor het eerst iets van het ongeluk van mijn vader begreep, ben ik nu bezig mij nuttig te maken voor de kinderen wier ouders in den oorlog zijn omgekomen of ongelukkig geworden, en het denkbeeld dat diezelfde naam, die hier nu zoo gehaat is, nog eens in gezegend aandenken zal blijven is voor mij eene heerlijke gedachte. Er is veel geduld en volharding noodig, maar ik ben gezond en sterk en hoop veel nut te zullen stichten. Hoe gaarne had ik gewenscht dat pater ALEXIUS het had mogen beleven om te zien hoe gelukkig ik ben in het nakomen van zijn goeden raad, vooral wenschte ik hem nog te kunnen zeggen hoe veel beter ik nu begrijp wat hij mij door zijn voorbeeld, geloof ik, wilde aantoonen, namelijk dit: dat God niet te verzoenen is door boetedoeningen. Doktor DIMSDALE heeft mij langzamerhand bekeerd, als ik het zoo mag uitdrukken. Het heeft lang geduurd voor dat ik goed begreep dat mijne idées verkeerd waren, maar nu gevoel ik het levendig dat God een God van liefde is.

Hoe kalm maakt mij die groote waarheid, want nu weet ik dat ik voor mijn vader op vergeving van zonden mag hopen, zonder het bezwarend denkbeeld dat die zondenschuld door mij moet worden afgelost. O! kon ik u meer hierover schrijven. 't Is een onderwerp waarvan ik zoo geheel ben doordrongen, maar mijn beperkte tijd laat mij geene lange uitweidingen toe.

Dikwijls ben ik nog met mijne gedachten in het verledene en soms kan ik mij in het geheel niet begrijpen dat ik, de stemmige matrone met mijn zwart kleed en mijn wit gesteven

mutsje, dezelfde ben, die vroeger prinses ROMANOWNA heette.

Eene bijzonderheid wil ik u nog mededeelen, namelijk deze: dat GREROWITZ mijn portier is en dat ik zijne drie kinderen onder mijne leiding heb. Zijne vrouw is dood en op droevigen toon vertelt hij mij soms dat hij eene beste, brave vrouw in het graf heeft en deelt mij vele van hare bijzondere deugden mede.

In zeer vertrouwelijke buijen zegt hij mij evenwel dat het maar goed is dat alles zoo geloopen is, omdat zij hem te veel de baas was. De arme sukkel heeft in Petersburg langen tijd gevangen gezeten om zijn binnendringen in het paleis, zonder dat men hem te woord heeft willen staan. Zoo gaat het meer in ons land, men is onregtvaardig tegen hen die zich niet kunnen doen gelden. Gaarne schreef ik u meer, maar mijn tijd is, zoo als ik zeide, beperkt, want zelve moet ik altijd bij de lessen zijn daar ik mijne leerlingen niet met slaag geregeerd wil hebben en mijne Engelsche onderwijzers en onderwijzeressen zijn het niet met mij eens; zij beweren dat het onmogelijk is om de Russische kinderen iets met zachtheid aan het verstand te brengen. Ik hoop dat de uitkomst zal leeren dat ik gelijk heb in mijne stelling, dat kastijding geen goed middel is om het verstand op te wekken.

Vaarwel! mijne lieve MILNA, Gods zegen wordt u en de uwen toegebeden door uwe u zoo hartelijk liefhebbende vriendin

ROMANOWNA PUGATSCHEFF.

NASCHRIFT.

»En is dit nu een waar verhaal? en is dit alles nu »net zoo gebeurd?" vroegen mij eenige kennisjes, die ik dit verhaal voorgelezen had voordat het ter perse ging. Natuurlijk beantwoordde ik deze vragen door naauwkeurig te vertellen wat waarheid en wat verdichting was. Maar dit gesprek bragt mij op het denkbeeld dat er onder u, mijne lezeressen, ook welligt eenigen zijn die gaarne het een en ander zouden willen vragen en daarom voeg ik hier nog een paar woorden bij.

PUGATSCHEFF was geheel als ik hem u geschetst heb: hij was door eerlooze priesters tot het bedrog aangezet, en pleegde nog zwarter misdaden dan die u medegedeeld zijn, maar waartoe meer van hem verteld? De moord van den heer LOWITZ was zeker wel de wreedste baldadigheid die hij deed. Voordat hij zich als Czaar PETER vertoonde was hij gehuwd met eene lieve en deugdzame vrouw en had hij eene dochter; van dit meisje is evenwel, voor zoo ver ik weet, niets bijzonders bekend en alles wat ik u van ROMANOWNA vertelde is louter verdichting; doch van meer dan een russisch meisje las ik,

dat zich even moedig en liefdevol gedroeg als zij. Ook is er niets vreemds in dat zij aan het hof kwam, want keizerin CATHARINA was zeer grillig en hechtte zoo weinig gewigt aan hoogere of lagere geboorte, dat zij meer dan eens gedurende hare regering personen die noch lezen noch schrijven konden tot hare bijzondere gunstelingen verhief. De anecdote is bekend dat een van deze zich eene bibliotheek bestelde en aan den boekverkooper, die hem vroeg welke boeken het moesten zijn, ten antwoord gaf: »wel, beneden in de kast grooten, en boven kleinen." Hoe gemakkelijk kon zij zich dus aan een meisje als ROMANOWNA hechten.

Verder zijn alle bijzonderheden die ik u mededeelde waar, de pracht van de hermitage heb ik niet overdreven even weinig als van het groote feest te Zarsko-Celo.

De dwergenbruiloft heb ik een weinig verplaatst, daar die onder de regering van Czaar PETER den eerste plaats greep. In eene reisbeschrijving las ik, dat een reiziger die in dien tijd Rusland bezocht, ergens op een dorp eene oude vrouw vond, die bezig was eenige meisjes al slaande spinnen te leeren. Zoowel in het klooster als elders heb ik getracht russische toestanden te schetsen en hoop er in geslaagd te zijn.

Zeer aangenaam zal het mij zijn, als ik bemerk dat mijn verhaal door u met hetzelfde genoegen gelezen wordt waarmede ik het schreef.

dat zich even moedig en liefdevol gedroeg als zij. Ook is er niets vreemds in dat zij aan het hof kwam, want keizerin CATHARINA was zeer grillig en hechtte zoo weinig gewigt aan hoogere of lagere geboorte, dat zij meer dan eens gedurende hare regering personen die noch lezen noch schrijven konden tot hare bijzondere gunstelingen verhief. De anecdote is bekend dat een van deze zich eene bibliotheek bestelde en aan den boekverkooper, die hem vroeg welke boeken het moesten zijn, ten antwoord gaf: »wel, beneden in de kast grooten, en boven kleinen." Hoe gemakkelijk kon zij zich dus aan een meisje als ROMANOWNA hechten.

Verder zijn alle bijzonderheden die ik u mededeelde waar, de pracht van de hermitage heb ik niet overdreven even weinig als van het groote feest te Zarsko-Celo.

De dwergenbruiloft heb ik een weinig verplaatst, daar die onder de regering van Czaar PETER den eerste plaats greep. In eene reisbeschrijving las ik, dat een reiziger die in dien tijd Rusland bezocht, ergens op een dorp eene oude vrouw vond, die bezig was eenige meisjes al slaande spinnen te leeren. Zoowel in het klooster als elders heb ik getracht russische toestanden te schetsen en hoop er in geslaagd te zijn.

Zeer aangenaam zal het mij zijn, als ik bemerk dat mijn verhaal door u met hetzelfde genoegen gelezen wordt waarmede ik het schreef.